**This volume was donated to LLMC
to enrich its on-line offerings and
for purposes of long-term preservation by**

Hawaii State Archives

NA KANAWAI

O KA

MOI LILIUOKALANI,

KE ALII O KO HAWAII PAE AINA,

I KAU IA E KA

HALE AHAOLELO KAU KANAWAI,

I KE

KAU O 1892.

Paiia ma ke Kauoha a ke Aupuni.

HONOLULU:
PAIIA MA KA HALEPAI MAHU O ROBERT GRIEVE,
25 a me 27 Alanui Kalepa, (maluna.)
1892.

NA KANAWAI O KE KAU O 1892.

MOKUNA I.

HE KANAWAI

E Hookaawale ai i Dala i mea e uku ai i na Maheleolelo ma na Aha Hookolokolo i hoomakaukau ole ia he uku no ia mea a e hookaa ai i na lilo o na Hoike ma na Hihia Hewa ma ka Aha Kiekie a me na Aha Kaapuni.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

E hookaawaleia a ma keia ke hookaawaleia nei na dala he elua tausani mailoko ae o na dala o ka lehulehu i mea e uku ia ai na maheleolelo iloko o na Ahahookolokolo o ke Aupuni i hoomakaukau ole ia he uku no ia mea a no ka hookaa ana i na lilo o na hoike ma na hihia hewa ma ka Aha Kiekie a me na Aha Kaapuni e ukuia mailoko ae o keia haawina na aie i loaa mamuli o na hana i haiia maluna mahope mai o ka la 31 o Maraki, 1892, a me na mea e aie ia ana ma keia hope aku a hiki i ka hooholoia ana o ka Bila Haawina o 1892–94.

Aponoia i keia la 4 o Iune, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

C. N. Spencer,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA II.

HE KANAWAI

E Hookaawale ai i Puu Dala no na Lilo o ke Kau Ahaolelo o ka Makahiki 1892, mailoko ae o ka Waihona o ka Lehulehu.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina:

Pauku 1. E hookaawaleia a ma keia ke hookaawaleia nei na dala he Iwakalua-kumamalima Tausani ($25,000) mailoko mai o ka waihona o ka Lehulehu no ka uku ana i na lilo o ka Ahaolelo o ka makahiki 1892.

Aponoia i keia la 4 o Iune, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

C. N. Spencer,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA III.

HE KANAWAI

E Hoonoho ana i Lunakanawai Hoomalu no ka Mahele Ekahi o ka Apana o Hana, Mokupuni o Maui.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. O ka Lunakanawai Apana o ka Mahele Ekahi o ka Apana o Hana, e hoonohoia oia i Lanakanawai Hoomalu no ka Apana o Hana, Mokupuni o Maui, a e like no kona

mana maloko o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Elua o ke Aupuni me ka mana i haawiia i na Lunakanawai Hoomalu e ae o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Elua o keia Aupuni.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai kona la aku e aponoia ai, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia, ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 30 o Iune, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA IV.

HE KANAWAI

E HOONOHO ANA I LUNAKANAWAI HOOMALU NO KA APANA O WAIMEA, MOKUPUNI O KAUAI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O ka Lunakanawai Apana i hookohuia no ka Apana o Waimea, Mokupuni o Kauai, e hoonohoia oia i Lunakanawai Hoomalu no ka Apana o Waimea i oleloia, a e like no kona mana maloko o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Eha me ka mana i haawiia e ke kanawai i na Lunakanawai Hoomalu o na Apana Hookolokolo Kaapuni e ae o keia Aupuni.

PAUKU 2. E mana aku no keia kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 30 o Iune, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA V.

HE KANAWAI

E Hookaawale ana i Puu Dala no na lilo no na Puhi Ohe, Hae a me Ki-pu Aloha.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. E hookaawaleia a ma keia ke hookaawaleia nei na dala he umi tausani ($10,000) no na Puhi Ohe, Hae a me Ki-pu Aloha no na malama o Aperila, Mei, June, Julai a me Augate o keia makahiki. O keia puu dala he mahele ia o ka haawina i hookomoia ma ka Bila Haawina e waiho nei imua o ka Hale no ia mea.

Pauku 2. E mana aku no keia Kanawai a e lilo hoi i kanawai mai a mahope aku o kona la e hooholoia ai.

Aponoia i keia la 30 o Iune, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

No ka Moi:

C. N. Spencer,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA VI.

HE KANAWAI

E Hookaawale ana i ka Huina o Umikumamawalu Tausani Dala ($18,000) no ka Hooholomua loa ana aku i ka Hoopau pono loa ana o ke Alahehe i ka Lua-o-Pele.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ke hookaawaleia nei ka huina o umiku-

mamawalu tausani dala ($18,000.00) mailoko ae o na dala o ka lehulehu iloko o ka Waihona i hookaawale ole ia no kahi mea e ae no ka hoohana ana aku ma ka hoopau loa ana aku i ka alahele o ka Lua-o-Pele.

PAUKU 2. E mana aku no keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 30 o Iune, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA VII.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA HOOMAKAUKAUIA ANA O NA PAPA INOA O NA JURE A ME KE KOHO ANA I NA JURE.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O na hoakaka ana iloko o ka Mokuna XXVI. o na Kanawai o 1890, i kapaia "He Kanawai e hooponopono ai i ke kohoia ana o ka poe jure kui ma na hookolokolo imua o ke jure a e hololi ai i ka Pauku 1199 o ke Kanawai Kivila," e manaoia a e hooholoia ua pili wale no i ke koho ana i na jure kui iloko o ka Aha Hookolokolo Kiekie a aole e manaoia ua pili a e hooponopono paha i ke koho ana i na jure kui iloko o kekahi o na Aha Hookolokolo Kaapuni o ke Aupuni.

PAUKU 2. Maloko o na Aha Hookolokolo Kaapuni o ke Aupuni i na manawa a pau e hiki ole ae ai na jure i koho pono ia e lawa ai, a i ole ia, i na manawa a pau mamuli o ke

kue ia ana, a i ole ia, no kekahi kumu e ae aole i loaa ka heluna kupono o na jure mai ka papa inoa mau no ka hookololokolo ana i kekahi hihia a mau hihia paha, ua hiki no i ka Aha e kauoha aku i ka Makai Nui, a i ole ia, i kekahi o kona mau hope e kii mai waena ae o na poe e ku mai ana, a i ole ia, mai ka apana kaapuni ae i poe i kupono ka nui e lawa ai e hana ma ke ano i mau jure.

PAUKU 3. Ma ka Aha Hookololokolo Kiekie o ka nui o na poe e kohoia i mau jure ma kekahi kau o ka Aha he kanakolukumamaono kanaka Hawaii maoli a i kanakolu-kumamaono haole ma kahi o ka iwakulua-kumamaha pakahi e like me ka hoakaka ana o ke Kanawai mamua aku nei.

PAUKU 4. O ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooponopono ai i ke kohoia ana o ka poe jure kui ma na hookololokolo imua o ke jure, a e hololi ai i ka Pauku 1199 o ke Kanawai Kivil," i aponoia ai ma ka la 2 o Sepatemaba, 1890, ma keia ke hoololiia nei ma ke kapae ana aku i na huaolelo "ka Pauku 1 o ka Mokuna XVII. o na Kanawai o 1870," ma na wahi a pau e ikeia ai o ia mau huaolelo maloko o ia Kanawai a e hookomoia ma ko lakou wahi i na huaolelo "ke kanawai."

PAUKU 5. E lilo keia i kanawai a e mana ma ka la 1 o Augate, M. H. 1892, a o na kanawai a me na hapa kanawai e kue ana i keia ua hoopau loa ia ma keia kanawai.

Aponoia i keia la 16 o Iulai, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA VIII.

HE KANAWAI

E HOOMANA AI I KA HANA ANA I KEKAHI MAU DALA HAWAII.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke haawiia nei ka mana a ua kauohaia ke Kuhina Waiwai e kauoha aku e hanaia aole e oi aku mamua o 200,000 kime dala keokeo, 400,000 hapalua-kime nickel a me 400,000 mau apana hookahi keneta. E like no ke kaumaha, ka maikai, ka mea i hanaia ai a me ke ano nui o ia mau apana dala me na apana dala o ia ano e hanaia nei a e hoolahaia nei e ke Aupuni o Amerika Huipuia.

O ke kii, ka mea i kauia a oleloia paha maluna o ia mau apana dala e hanaia ma ke ano e hoike maopopo ai me ke kupono i ko lakou waiwai io a e akaka ai he mau dala Hawaii ia.

PAUKU 2. E uku no ke Kuhina i oleloia i na lilo kupono o ke kuai ana, hoolako ana a me ka hanaia ana o ia mau dala mai loko ae o kekahi dala e kupono ana no ia mea iloko o ka Waihona.

I ka manawa e loaa ai o ia mau dala e hoihoiia aku no iloko o ka Waihona a e hiki no e lawelaweia ma ke ano a malalo o na kumu e lawelaweia ai o na dala e ae o ia ano waiwai like iloko o ka Waihona e lawelaweia ai.

O na puka a pau e loaa ana mai loko ae o ia hana dala ana e hoihoiia aku no iloko o ka Waihona ma ke ano he loaa Aupuni.

PAUKU 3. O ka aelike no ka hoolako ana a hana ana o ia

mau dala e hanaia no mawaena ponoi o ke Kuhina i oleloia ma o ke Aupuni Hawaii a me na luna o ka hale hana dala nana mai ia mau dala, a aole e uku aku a haawi paha ua Kuhina la i kekahi uku i kekahi mea okoa aku ma ke ano he uku komisina a ano e ae paha no ka hoolako ana mai i ua mau dala nei, ka mea paha i hanaia ai ua dala nei, a i ole ia, no ka imi ana a aeia mai e hana i ua dala nei.

Aponoia i keia la 16 o Iulai, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

C. N. Spencer,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA IX.

HE KANAWAI

E Haawi ana i na Kuleana Hoopaa i kekahi Poe e hooholo ana ma na Kula, Hanai a Malama ana i na Holoholona.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. O kekahi mea e hooholo ana i na holoholona ma na kula, e hanai a e malama ana paha mamuli o kekahi olelo aelike me a mamuli paha o ka ae ana o ka ona o ia mau holoholona no kekahi kumu uku i hooholoia, he kuleana hoomalu kona maluna o ia poe holoholona no ia hooholo ana ma ke kula hanai a malama ana i hoopaa no ka uku ana o ia mea a me na lilo.

Pauku 2. Ina ka ona o ia holoholona a mau holoholona

paha mahope o ke koiia ana a hoolahaia ana aku ma ke kakaulima e hookoia aku ana ua hoopaa la, ua hiki ole ke uku i ka huina aie no ka hooholo ana ma ke kula, hanai a malama ana iloko o kanakolu la, ua kuleana i ka mea e paa ana i ka hoopaa e kauoha i ua holoholona a mau holoholona la paha e kuaiia ma ke kudala akea ana ma o ka hoolahaia ana o ia kuai ana no na la he umikumamalima ma ka hoolaha ana ma na nupepa olelo Enelani a me Hawaii a me ke pai ana i ua hoolaha la ma na olelo Hawaii a me Enelani ma ka Hale Hookolokolo o ka Apana, kahi pai ole ia o na nupepa.

PAUKU 3. O ka oi aku o na loaa maluna o ka aie a me na lilo o ke kuai ana a me hoolaha ana i loaa ma ia kuai ana, e ukuia no ia i ka ona o na holoholona i kuaiia.

Aponoia i keia la 16 o Iulai, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA X.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 2 O KA MOKUNA XXX. O KE "KANAWAI E PAPA ANA I KA LAWAIA ANA ME NA MEA HOOPAHUPAHU," I APONOIA I KA LA 11 O AUGATE, M. H. 1888.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O ka Pauku 2 o ka Mokuna XXX. o ke "Kanawai e papa ana i ka Lawaia ana me na Mea Hoopahupahu,"

i aponoia i ka la 11 o Augate, M. H. 1888, ke hoololiia nei ma keia a e heluheluia e like penei:

"Pauku 2. O kela a me keia mea e kue ana i na olelo o keia Kanawai a hoopaiia ma ka hoopai e uku i na dala aole e oi ae mamua o hookahi haneri, a aole hoi e emi malalo o iwakalua-kumamalima, a i ole ia, ma ka hoopaahaoia ana ma ka hana oolea no ka manawa i oi ole ae mamua o eono malama, a i ole ia, o ia mau hoopai no a elua e like me ka manao ana o ka Aha."

PAUKU. 2. O na kanawai a me na hapa kanawai e kue ana i keia ma keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 16 o Iulai, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XI.

HE KANAWAI

E KAUOHA ANA I NA KALAIWA KAA E MALAMA I MAU KUKUI MA NA HORA O KA POELEELE ANA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Na ke kalaiwa o kela a me keia kaa i malamaia no ka lealea, lawe ohua, halihali ukana, a hana okoa paha, e hookeleia ana ma kekahi alanui, alahele a alaloa paha o keia

Aupuni, e malama ma ia kaa i kukui a mau kukui kupono paha e a ana i na hora o ka poeleele ana.

PAUKK 2. O kekahi mea e kue ana i na hoakaka ana o keia Kanawai, ke ahewaia oia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, e hoopaiia ma kekahi huina aole e oi aku i na dala he umi.

Aponoia i keia la 16 o Iulai, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XII.

HE KANAWAI

E HOOKAAWALE ANA I KA HUINA O IWAKALUA TAUSANI DALA ($20,000) NO KA HOOHOLOMUA LOA ANA AKU I KA HOOPAU PONO LOA ANA I KA ELI ANA I KA NUKU O KE AWA O HONOLULU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke hookaawaleia nei ka huina o Iwakalua tausani dala ($20,000) mai loko ae o na dala o ka lehulehu iloko o ka Waihona, i hookaawale ole ia no kahi mea e ae no ka hooholomua loa ana aku i ka hoopau pono loa ana i ka eli ana i na Nuku o ke Awa o Honolulu.

PAUKU 2. E mana aku no keia kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 12 O KA MOKUNA VIII O NA KANAWAI O 1888, E PILI ANA I KE KANAWAI E HOOMAOPOPO AI A E HOOPONOPONO AI I KA OIHANA MAKAI KULOKO O KE AUPUNI."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 12 o ka Mokuna VIII o na Kanawai o 1888, a penei e heluheluia ai:

"Pauku 12. E loaa i ka Ilamaku, na Makai Nui a me na Hope Makai Nui, ma ke ano hookaa piha no ka lakou hana, na uku makahiki a uku e ae paha i hooholoia i kela a me keia manawa e ka Ahaolelo; eia nae hoi, o na uku i hoakakaia ma ke kanawai i loaa mai ke kuai a hoolilo ana i na waiwai ma-

lalo o ka palapala hoomalu a palapala kauoha e ae paha mai kekahi Aha mai no kekahi puu dala i oi ole ae mamua o kanalima dala no kekahi kuai hookahi ana, na ka Ilamuku a Makai Nui a Hope Makai Nui paha ia nana i kuai a hoolilo aku, a o ka mea i oi ae o ia uku mamua o kanalima dala, ina he oi kekahi, e hoihoiia aku no i ka Waihona ma ke ano he loaa Aupuni."

PAUKU 2. Elilo keia Kanawai i kanawai mai a mahope o kona hooholoia ana.

Aponoia i keia la 29 o Iulai, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XIV.

HE KANAWAI

E HOONOHO AI I AWA HOU AE NO KE KU ANA MAI A ME KA HOLO ANA AKU O NA MOKU O NA AINA E MAI ILOKO O KA APANA OHI DUTE O KAWAIHAE, MA KA MOKUPUNI O HAWAII.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hoonohoia a ma keia ua hoonohoia no o Honoipu, ma ka Mokupuni o Hawaii, a iloko hoi o ka apana ohi

dute o Kawaihae he awa no ke ku ana mai a me ka holo ana aku o na moku o na aina e mai.

PAUKU 2. E mana aku no keia Kanawai ma kona hoohololoia ana.

Aponoia i keia la 29 o Iulai, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA MAHELE EHA (4) A ME ELIMA (5) O KA PAUKU 13 O KA MOKUNA LXXXVI O NA KANAWAI O KA M. H. 1890, OIA HOI "HE KANAWAI E HOOLOLI AI A E HOOHUIHUI AI I NA KANAWAI KOHO BALOTA O KE AUPUNI."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E Hoololiia, a ma keia ke hoololiia nei no na Mahele Eha (4) a me Elima (5) o ka Pauku 13 o ka Mokuna LXXXVI o na Kanawai o ka M. H. 1890, a penei iho e heluheluia ai:

"Eha: O kela hapa o ka Apana o Wailuku e waiho ana ma ka hema o ka Apana o Wailuku Akau, a e komo pu ana ka Mokupuni o Kahoolawe a me Honuaula, e kapaia o ka Apana o Wailuku Hema.

"Elima: O kela wahi a pau loa e waiho ana ma ke komohana me ka hema o ke kahawai o Oopuola me Huelo, a e ko-

mo pu ana me ka Apana o Kula, e kapaia o ka Apana o Makawao."

PAUKU 2. E lilo keia Kanawai i kanawai i kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 29 o Iulai, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 2 O KA MOKUNA XIV O NA KANAWAI O 1882, I KAPAIA "HE KANAWAI E KAUOHA AI I KAU HOOKOLOKOLO HOU AE NO KA AHA KAAPUNI O KA APANA HOOKOLOKOLO EKOLU."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E Hoololiia, a ma keia ua hoololiia, ka Pauku 2 o ka Mokuna XIV o na Kanawai o 1882, i kapaia "He Kanawai e kauoha ai i Kau Hookolokolo hou ae no ka Aha Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Ekolu," i helehuluia ai penei iho:

"Pauku 2. O na hihia wale no i ulu ae maloko o na Apana o Puna, Kau, Kona Akau a me Kona Hema, o ka Mokupuni o Hawaii i oleloia, ke hookolokoloia ma ke kau i oleloia o ka Aha, aka ua hiki no ke hooloheia na hihia i ulu ae ma na

Apana e ae o ka Mokupuni i oleloia ma o ka ae ana o na aoao e pili ana. Eia nae, ma na hihia hewa i ulu ae maloko o kekahi apana i hoikeia maluna ae, e hiki no i ka lunakanawai e kauoha ana no kekahi waiho ana aku no ka hookolokoloia, a i ole ia, o kekahi mea pale i hoohalahala aku i ka Aha Kaapuni i oleloia, i ka manawa o ua waiho ana la a hoohalahala ana paha, (e like la me ka mea e hanaia ana,) e waiho aku pela no ka hookolokoloia e, a i ole ia, hoohalahala aku paha i ka Aha Kaapuni i oleloia, ma ke kau o ua Aha la e hoea koke mai ana, ma kahi hoi o ua kau la e malamaia ai."

PAUKU 2. E mana aku no keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 29 o Iulai, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XVII.

HE KANAWAI

E HOONOHO ANA I LUNAKANAWAI HOOMALU NO KA APANA O KAU KOMOHANA, MOKUPUNI O HAWAII.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O ka Lunakanawai Apana o Kau Komohana, Mokupuni o Hawaii, e hoonohoia oia i Lunakanawai Hoomalu no ka Apana i oleloia o Kau Komohana a e like no kona

mana maloko o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Ekolu me ka mana i haawi ia ma ke kanawai i na Lunakanawai Hoomalu o na Apana Hookolokolo Kaapuni e ae o keia Aupuni.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 4 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XVIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI ANA I KA PAUKU 388 O KE KANAWAI KIVILA, E PILI ANA I NA KAI LAWAIA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ua hoololiia ka Pauku 388 o ke Kanawai Kivila, a penei iho e heluhelu ai:

"Pauku 388. E manaoia no ma ke kanawai no na konohiki kela mau kai lawaia, no lakou pu me na hoaaina o kela aina keia aina; a e hiki no i ua mau hoaaina nei ke lawe ae mai ua mau kai lawaia la, no ko lakou pomaikai ponoi iho, a i ole ia, no ke kuai aku a hoouna aku paha ma kahi e, aka, malalo no nae o na kaupale ana a ke kanawai, na ia a pau, ka limu,

na ia mahamaha ole a me na mea ai e ae o na kai lawaia i oleloia."

PAUKU 2. E mana keia Kanawai a e lilo i kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 4 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XIX.

HE KANAWAI

E HOOKAU AI I KEKAHI AUHAU KULOKO MALUNA O NA PEPA UHAU LEALEA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E kauia, ohiia, a e ukuia kekahi auhau kuloko o iwakalua-kumamalima keneta pakahi maluna o kela a me keia ope ó na pepa uhau lealea o kela a me keia heluna a o kela a me keia ano a inoa paha i hanaia, hoomakaukauia a i kuaiia paha maloko o keia Aupuni.

PAUKU 2. He mana ko ke Kuhina Waiwai, a ma keia ke kauohaia nei oia e hoolako i na hoailona-pai pipili e like me ka mea e hiki kupono ai no ka hooko ana aku i keia kanawai.

PAUKU 3. Ma keia, ua hooiliia aku maluna o na Luna Helu Auhau maloko o ko lakou mau mahele pakahi iho ka hooko ana aku i keia Kanawai malalo o na kuhikuhi ana a ke Kuhina Waiwai. Ma keia ke kauohaia nei lakou e hoopili aku i

hookahi hoailona-pai pipili no na keneta he iwakalua-kumamalima ma kela a me keia ope pepa uhau lealea o kela a me keia helu, ano, a inoa paha. Na lakou no hoi e ohi aku na dala i loaa mai no na hoailona-pai mai, a e hoihoiia ae ia mea i ke Kuhina Waiwai.

PAUKU 4. Ina paha o kela a me keia mea, hui, a hui i hoohuiia paha, e hana, hoomakaukau a e kuai paha, a i ole ia, malama paha no ke kuai aku, i na pepa uhau lealea, i hookau ia iho nei hoi ka auhau kuloko mamuli o keia Kanawai, me ka hoopili ole ia o na hoailona-pai pipili e hoike mai ana i ke kanawai i oleloia mamua ae, e hoopaiia no oia a o lakou paha i umi dala pakahi no kela a me keia hoopalaleha ana i ka hoopili i ka hoailona-pai ma kela a me keia ope pepa uhau lealea.

PAUKU 5. O kela a me keia mea hana, mea hoomakaukau a mea kuai paha i na pepa uhau lealea, ua maopopo nae ua hooko i ka hoopili ana i na hoailona-pai e like me ke kauoha a keia Kanawai, e wehe ana, e lawe a e hookaawale loa ana paha, a i ole ia, e kauoha ana a e ae ana paha, a i ole ia, e hookuu aku ana e weheia, e laweia a e hookaawale loa ia paha kekahi hoailona-pai, a e hoohana hou paha i kekahi hoailona-pai, pepa owili a wahi paha i hoopiliia ai kekahi hoailona-pai i mea e owili hou aku ai i kekahi ope pepa uhau lealea, aole no nae ka mea pai mua i hoopiliia ai, e hoopaiia oia ma ka uku hoopai o kanalima dala no kela a me keia hana hewa ana pela.

PAUKU 6. Ina, mahope iho o ka hooholoia ana o keia Kanawai, e kuai, hoouna aku, hoonee a haawi aku paha kekahi mea hana, mea hoomakaukau, a mea kuai i na pepa uhau lealea, ia hai i kekahi mau pepa uhau lealea me ka uku piha ole ia mamua o ka auhau kuloko ma ka hoopili ana i na hoailo-

na-pai e like me ia i hoakakaia ma keia Kanawai, a ina oia a o lakou paha e huna a e waiho paha ma kahi malu, a i ole ia, kauoha aku e hunaia a e waihoia aku paha ma kahi malu, a i ole ia, hoonee a hoouna aku a waiho paha, a i ole ia, kauoha aku e hooneeia a e hoounaia aku a e waihoia paha ma ke kau wahi aku i na pepa uhau lealea, i mea e pale ae ai i ka uku ana i ka auhau holookoa a hapa paha, e hoopaiia oia a o lakou paha i ka uku hoopai o hookahi haneri dala, me ka lawe pu ia o na pepa uhau lealea i oleloia maluna ae.

Aponoia i keia la 4 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XX.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI NO KA HOOKOHU ANA I MAU LUNAKANAWAI HOOMALU KUIKAWA I KA MANAWA E MA'I AI, KAAWALE AKU AI NO KA MANAWA A E KUPONO OLE AI O NA LUNAKANAWAI HOOMALU, A E HOOLOLI ANA I KA PAUKU 915 O KE KANAWAI KIVILA E LIKE ME IA I HOOLOLIIA E KA MOKUNA XXII, O NA KANAWAI O 1874, A ME KA MOKUNA XIII O NA KANAWAI O 1890.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. I ka manawa e ma 'i ai a e kaawale aku ai no ka manawa o kekahi Lunakanawai Hoomalu mai kona Apana

aku i hookohulia ai, a i ole, i kekahi manawa paha e loaa ai kekahi kumu e kupono ole ai o kekahi Lunakanawai Hoomalu e hoolohe a hooholo ma kekahi hihia i kaa malalo o kona mana hookolokolo ma ke kanawai, ua ku no i ke kanawai ka hookohu ana aku i kekahi mea okoa nana e hana i na hana a ua Lunakanawai Hoomalu la, a e kapaia oia he Lunakanawai Hoomalu Kuikawa, a aole oia e lawelawe i na hana hookolokolo, koe wale no ma na manawa e loaa ai na kuia e like me ia i hoakakaia ae la maluna ae.

Pauku 2. E hanaia ua hookohu la ma ke ano i hoikeia ma ka Mokuna XXI o na Kanawai o 1887 no ka hookohu ana i na Lunakanawai Apana; a e paa ua hookohu la e like me ka loihi o ka manawa i hookohuia ai ka Lunakanawai Hoomalu ona i noho hope aku ai.

Pauku 3. Aole e manaoia keia Kanawai e hoopau ana i ka Pauku 937 o ke Kanawai Kivila, a aole no hoi i ka Pauku 6 o ka Mokuna IX o na Kanawai o 1874, aka, aia no ia i ke koho ana a na aoao e lawe mai ana i na hopii, kivila a karaima paha e lawe aku i ua mau hoopii la imua o ua Lunakanawai Hoomalu Kuikawa la, a i ole, i ka Lunakanawai Kaapuni a Lunakanawai paha o ka Aha Kiekie, e like me ka mea i manaoia.

Pauku 4. O ka uku o ua Lunakanawai Hoomalu Kuikawa la aia no ia i ka mea e hooholo like ia ana mawaena ona a me ka Lunakanawai Hoomalu ona e noho hope aku ai, a e ukuia hoi mai loko mai o ka haawina no ka uku o ua Lunakanawai Hoomalu la.

Pauku 5. O ka Pauku 915 o ke Kanawai Kivila, i hoololiia e ka Mokuna XXII o na Kanawai o 1874, a me ka Mokuna XIII o na Kanawai o 1890, ke hoololi hou ia nei ma keia ma ke kapae ana i ka mahele a pau o ua Pauku la mahope o na

huaolelo "ina paha he kanaka maoli a he haole paha," oia hoi, na huaolelo "koe nae na apana kahi e noho ai kekahi Lunakanawai Hoomalu malaila, aole mana o ka Lunakanawai Apana e hookolokolo i kekahi hihia ina he haole hanau ma ka aina e ma kekahi aoao."

PAUKU 6. E mana aku no keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 5 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXI.

HE KANAWAI

E HOAKAKA AI NO KA HOONOHONOHO HOU ANA A ME KA HOOPONOPONO ANA, A I OLE IA, E HOOHUIHUI AI I NA KANAWAI KARAIMA O KE AUPUNI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hookohuia e ke Alii ka Moi he Komisina o ekolu mau kanaka, i lehia i ka ike kanawai, e like la me ka hikiwawe mahope koke iho o ka hooholoia ana o keia Kanawai, e hooponopono a e hoonohonoho aku i na Kanawai Karaima o ke Aupuni, me ka pakui aku hoi i na hoakaka a me na kuhikuhi ana i na hihia i hooholoia, a e hoike no ia mea i keia kau ae o ka Ahaolelo.

PAUKU 2. Ma keia ke hookaawaleia nei ka huina o elua tausani elima haneri dala no ka lilo o ua hoonohonoho a hooponopono ana la, a no ka unuhi ana a me ke pai ana ia mea, a ma keia no hoi ua hoomanaia ke Kuhina Waiwai e uku aku ia huina dala i ua mau Komisina la, ma na huina hoi e hoohanaia ana no ia hana, mai kela a i keia manawa.

Aponoia i keia la 6 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 120 O KE KANAWAI KIVILA, E PILI ANA I NA POE MALAMA I NA LIO KEA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke hooloiiia nei ka Pauku 120 o ke Kanawai Kivila, i heluheluia ai penei:

"Pauku 120. E hiki no i kela a me keia mea ona aina, ke loaa aku kekahi Lio Kea o umikumamalua malama a pii aku e hele hewa ana, me ka hoolaha ole aku, ke kauoha e hoopaa ia ua lio kea la ma ka pa holoholona aea, a e uku aku ka ona lio kea i ka mea nona ka aina i komohewaia ai he umi dala no kela a me keia komohewa ana, e ohiia mai hoi e ka mea malama pa holoholona aea, e like me ia i hoakakaia ma ka Mokuna XXXV o na Kanawai o ke Kau o 1888.

PAUKU 2. E mana aku keia Kanawai mai kona aponoia ana aku.

Aponoia i keia la 6 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 2 O KA MOKUNA XXXIV O NA KANAWAI O KE KAU O 1882, I HOOLOLIIA MA KA MOKUNA XXIX O NA KANAWAI O KE KAU O 1884, E PILI ANA I KE KAOHI ANA I NA MAI MAWAENA O NA HOLOHOLONA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ua hoololiia ka Pauku 2 o ka Mokuna XXXIV o na Kanawai o ke Kau o 1882, i hoololiia ma ka Mokuna XXIX o na Kanawai o ke Kau o 1884, a penei e heluheluia ai:

"Pauku 2. Ma keia ua hoomanaia ke Kuhina Kalaiaina e hookohu i ekolu mau kanaka makaukau no kela me keia awa kumoku mai na aina e mai iloko o keia Aupuni, a e kapaia ia poe o "Na Papa Luna Nana Holoholona" a i kela a me keia manawa e hakahaka ai ia oihana no kekahi kumu e hoopihaia iho no ma ka hookohu ana aku i kekahi mau kanaka

makaukau ma ia wahi. Hookahi o ia poe ekolu i hookohuia ma kela a me keia papa e kapaia oia ka Luna Hooko. "I keia poe Luna no ka hana o keia Kanawai, na mana, na kuleana a me na pono i loaa i na Luna o ka Oihana Dute a o na luna paha malalo o ka Papa Ola, a na lakou no e kauoha aku e malamaia na kahua hoomalu lehulehu me ka maemae a makaukau kupono no ka hana."

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mahope iho o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 6 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXIV.

HE KANAWAI

E HOAKAKA AI NO KA HOOKOHU ANA I HOOKAHI LUNAKANAWAI HOOMALU A ME ELUA LUNAKANAWAI APANA ILOKO O KA APANA O HILO, MOKUPUNI O HAWAII, A E HOAKAKA HOU AKU AI E MAHELEIA A E HOOLILOIA KA APANA O HILO I OLELOIA I EKOLU APANA HOOKOLOKOLO KAAWALE.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E maheleia ka Apana o Hilo, Mokupuni o Hawaii, no na hana hookolokolo e like penei: O ka mahele

ekahi, e kapaia o ka Apana Hookolokolo o Hilo Hema, a e hoonohoia malaila he Lunakanawai Hoomalu e like me ia i aeia e ke kanawai, a nona ka apana ma kela wahi ma ka aoao hema o ka laina o ka palena mawaena o na Apana o Puna a me Hilo ma ka aoao hema a hiki iwaenakonu o ke kahawai o Waiaama ma ka akau o ka mahele elua, e kapaia o ka Apana Hookolokolo o Hilo Waena; mai waenakonu o ke kahawai o Waiaama i oleloia a hiki i waenakonu o ke kahawai o Waikaumalo. O ka mahele ekolu, e kapaia o ka Apana Hookolokolo o Hilo Akau, mai waenakonu o ke kahawai o Waikaumalo i oleloia a hiki i ka laina e hui ai o Hilo me ka Apana o Hamakua.

PAUKU 2. E hookohuia i Lunakanawai Hoomalu no ka Mahele Hookolokolo Ekahi, a me ona Lunakanawai Apana pakahi no na Mahele Hookolokolo Elua a me Ekolu, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 1, a e loaa no ia lakou pakahi ka uku no ka lakou hana e like me ka nui a ka Ahaolelo e hooholo ai i kela a me keia manawa.

PAUKU 3. E mana keia Kanawai a e lilo hoi i kanawai mai a mahope aku o ka la o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 9 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA XXVIII. O NA KANAWAI O KE KAU O 1878, E PILI ANA I NA DUTE.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 1 o ka Mokuna XXVIII. o na Kanawai o ke Kau o 1878, a penei e heluheluia ai:

"Pauku 1. E kauia, ohiia, a e ukuia na dute maluna o na waiwai i hoikeia mahope ae nei i laweia mai iloko o keia Aupuni, me ke kumukuai penei:

"Na silika, pahoehoe veleveta silika a me na mea i komo nui ka silika iloko, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na lole aahu i humu mua ia a me na lole aahu o na ano a pau i humu holookoa ia a hapa paha, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na kaa lealea o na ano a pau, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na papale a me na papale kapu i hoakaka ole ia, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na lole lilina a me na mea a pau i hanaia a i komo nui ia e ka lilina, lole mau a me na mea o ia ano like e komo mai ia ana maloko, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na peahi o na ano a pau, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na lihilihi nihoniho, na pua lole i hanaia a me na hulu nani, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi,

"Na lihilihi hana lima o na ano a pau, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na pa a me na mea aniani o na ano a pau, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na laau lapaau a me na laau inu i kapaia he "patent," a me na ano e ae, he umi keneta no ke dala hookahi;

"No na lako hale o na ano a pau, ina ua hana hoomaikaiia a e koliia paha, a ua hanaia ma ke ano holookoa a hapa paha, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na mea no na wahine, na pupu lei, na boneki, na pihi, kaliki, a-i kala, na lima a me na pulima, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na mikilima i hoakaka ole ia ma kekahi ano okoa, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na pale lole no na lole, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na hupa, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na lou me na maka, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na lihilihi komo a me na lihilihi me na lole lihilihi o na ano a pau loa, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na lipine i hoakaka okoa ole ia, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na pa dala a me na pa i holoiia me ka wai dala a gula paha, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na Britannia ware a me na mea nani o ia ano, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na kukaepele o na ano a pau, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na kikiliki a me na kika pepa o na ano a pau, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na mea gula o na ano a pau, a me na pupu o na ano a pau i hanaia mai ka metala, aniani a pohaku a pau paha, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na kii i penaia, na kii i paiia, na kii i kahaia, na kii pohaku a keleawe, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"No na mea hoonaniia mailoko mai o na metala, pohaku, mabala, puna Parisa, a i i ole ia, alabasta a me na mea hoohalike o ia ano, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na waiala mawaho ae o na waiala i auhau ole ia i ke dute e like me ko na waiona, na pauda, na palaki lauoho, niho, maiao a me na mea o ia ano, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na sopa, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na ipu-paka (puhi), na au ipu-paka a me na mea a pau e pili ana i na ipu-paka a me na au kika, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na ko omoomo, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na kukui ihoiho, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na mea lealea a na keiki (toys), he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na pu, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na lako kaua, pauda, a pela aku i hoakaka ole ia ma kekahi ano okoa, he iwakalna-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na pauda hoopahu, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na ahi kao me na mea o ia ano a me na mea hoopahupahu, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi;

"Na wati liilii a me na wati kauhale ma ke ano holookoa a hapa paha, he umi keneta no ke dala hookahi;

"Na pepa uhau lealea, he umi keneta no ke dala hookahi."

PAUKU 2. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 2 o ua kanawai la i oleloia, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 2. E kauia, ohiia a e ukuia na dute i hoakakaia mahope iho nei maluna o na waiwai i hoikeia malalo iho nei i laweia mai iloko o keia Aupuni, penei :

"No na mikinilima ili-kao a me na mikinilima ili e ae a pau, he ekolu dala no ke kakini paa ;

"No na kika me na kika liilii, he umi dala no ke tausani ;

"No na paka Pake, he kanalima keneta no ka paona ;

"No na pahu koa, ina he eha pahu ma ka paa hookahi, elua dala ;

"No na pahu koa, ina elua pahu ma ka paa hookahi, hookahi dala ;

"No na pahu koa (pakahi), he kanalima keneta ;

"Ma na moena Pake, hookahi dala no ka owili ;

"Ma ke ki inu, he umi keneta no ke dala hookahi ;

"Ma ka aila pineki, he elua me ka hapa keneta no ka paona ;

"Ma na aila bine a me na aila Pake e ae, he iwakalua-kumamalima keneta no ke dala hookahi ;

"Ma na kamaa buti a me na kamaa Pake, he iwakalua-kumamalima keneta no ka paa hookahi ;

"Ma na kamaa pale wawae Pake, he umi keneta no ka paa;

"Ma na port, sherry, Madeira a me na waina e ae o ia ano i oi ae ka ikaika mamu o iwakalua-kumamakahi hapa-haneri o ka alekohola iloko, a pela no hoi me na cordials, bitters, a me na mea e ae o ia ano a inoa paha i komo a malamaia paha me ka alekohola a wai ikaika paha maluna ae o ia ka ikaika a malalo nae o kanakolu hapa-haneri i hoakaka okoa ole ia, elua dala no ke galani ;

"Ma na champagne, eono dala no ke kakini omole kuata, ekolu dala no ke kakini omole paina;

"Ma ka sparkling Moselle a me sparkling Hock, he eha dala no ke kakini omole kuata, elua dala no ke kakini omole paina;

"Ma ke claret, Rhine wine a me na waina mama e ae o ia ano malalo o iwakalua-kumamakahi hapa-haneri o ka ikaika o ka alekohola iloko i hoomaopopo okoa ole ia, he kanaha keneta no ke kakini omole kuata, he iwakalua keneta no ke kakini omole paina, a he umikumamalima keneta no ke galani ina ma ka pahu;

"Ma na ela, pota, caida a me na mea inu i hoawaawaia i hoakaka okoa ole ia, he kanaha keneta no ke kakini omole kuata, a he iwakalua keneta no ke kakini omole paina, a he umikumamalima keneta no ke galani ina ma ka pahu."

Pauku 3. E pili na mea i hoakakaia ma keia kanawai i na waiwai a pau e waiho ana ma ka bona i ka manawa e hoomaka ai ka lawelawe ana malalo o keia kanawai.

Pauku 4. Ma keia ke hoopau loa ia nei na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia kanawai.

Aponoia i keia la 13 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

C. N. Spencer,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI KA MOKUNA XIX. O KE KANAWAI KIWILA, E PILI ANA I KA MANAWA E HOOMAKA AI KA HOOPII KIWILA ANA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke hooloiiia nei ka Mokuna XIX. o ke Kanawai Kiwila, ma ka pakui ana aku i pauku hou e kapaia penei: Pauku 1036A, a e heluheluia penei:

"Pauku 1036A. E hoomakaia na hoopii i hoakakaia mahope ae nei iloko o eha makahiki mahope iho o ka loaa ana o ke kumu e hoopii ai, aole mahope iho. O na hoopii no kekahi aie i aieia mamuli o kekahi aelike a hoopaa ana, ina ua ulu ae ke kumu hoopii ma kekahi aina e, koe na mea i laweia mai mamuli o ka olelo hooholo a kauoha paha a kekahi Aha Kakau; eia nae, aole e hiki e hoala hou ia kekahi hoopii i kaupaleia e kekahi kanawai i keia manawa mamuli o ka hooholoia ana o keia kanawai."

PAUKU 2. E mana aku keia Kanawai mai a mahope aku o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 13 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXVII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA VI. O NA KANAWAI O KE KAU O 1890, E PILI ANA I KA MONI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Eia ke hoololiia nei, a ma keia ua hoololi hou ia ka Pauku 3 o ka Mokuna XXXV. o na Kanawai o ke Kau o 1886, e like me ia i hoololiia ai e ka Mokuna VI. o na Kanawai o ke Kau o 1890, i heluheluia ai penei iho:

"Pauku 3. E lawe no ke Kuhina Waiwai i Dala Hawaii Keokeo no ka huina aole e emi iho malalo o umi dala, ma ka waihoia ana mai, a e hoopuka aku i mau palapala kikoo o ka waihoia ana mai o ua mau dala la, e ukuia i ka mea nana e paa ana ua mau palapala la, o na kikoo no na dala he Umi, Iwakalua, Kanalima, Hookahi Haneri, a me Elima Haneri pakahi, a o na dala i loaa mai pela e hookaawaleia ae ia ma ke ano puu dala kuikawa, ma ke ano mea hoopaa no ke pani ana aku i ua mau palapala kikoo la."

PAUKU 2. E mana keia Kanawai a e lilo hoi i kanawai mai a mahope aku o ka la o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 13 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXVIII.

HE KANAWAI

E Kauoha ai i na Kaa Hehihehi Wawae Huila-lua a me na Kaa e ae o ia ano e lawe i na Kukui.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Na ka mea e holo ana, a i ole ia, ka mea nana e hoohana ana i kela a me keia kaa hehihehi wawae huila-lua a huila-kolu paha a kaa e ae o ia ano e hooholoia ana a lawelaweia paha ma ka Apana o Honolulu mahope o ka po ana e malama i kukui a mau kukui kupono e a ana maluna o kela a me keia kaa o ia ano iloko o na hora o ka poeleele ana.

Pauku 2. O kekahi mea e kue ana i na mea i hoakakaia ma keia Kanawai, e hoopaiia oia ke ku ka hewa iaia, imua o ka Lunakanawai Hoomalu a Apana paha o Honolulu, i kekahi huina dala i oi ole ae mamua o umi dala no kela a me keia hana hewa ana.

Pauku 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 13 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

C. N. Spencer,

Kuhina Kalaiaina.

HOOPOLOLEI.

Ma ka Mokuna XXIX. ma ke poo o ke Kanawai, lalani ekahi mahope o ka huahelu 2, e hookomo i ka hua palapala *d*.

Ma ka Pauku 1, lalani ekahi mahope o na huaolelo "Pauku 2," e hookomo i ka hua palapala *d*. Ma ka lalani eha mahope o na huaolelo "Pauku 2," e hookomo i ka hua palapala *d*.

MOKUNA XXIX.

HE KANAWAI

E Hoololi ai i ka Pauku 2 o ka Mokuna LXXI. o na Kanawai o ke Kau o 1890, e pili ana i ke Karaima Pepehikanaka.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ua hoololiia ka Pauku 2 o ka Mokuna LXXI. o na Kanawai o ke Kau o 1890, i heluheluia ai penei iho:

"Pauku 2. E hoopaiia ka mea i hewa no ka pepehikanaka ma ke degere alua ma ka hoopaahao ana ma ka hana oolea no ka pau o ke ola, a i ole ia, no kekahi mau makahiki i emi ole malalo o ka iwakalua, aia nae i ka manao ana o ka Aha."

Pauku 2. E lilo keia kanawai i kanawai mai ka la aku o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 13 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

C. N. Spencer,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXX.

HE KANAWAI

E HOOKAAWALE AI I MAU DALA HOU AE NO KA HOOKAA ANA I NA LILO O KE KAU AHAOLELO O 1892 MAI LOKO AE O KA WAIHONA O KA LEHULEHU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hookaawaleia a ma keia ua hookaawale hou ia ka huina o umi tausani dala ($10,000) mai ka Waihona o ka Lehulehu no ka uku ana i na lilo o ke Kau Ahaolelo o ka makahiki 1892.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 18 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXI.

HE KANAWAI

E Hoomana ai i ke Kuhina Kalaiaina e Hoolilo aku i ka Ahahui Home Luina o Honolulu (Honolulu Sailors' Home Society) i kekahi Apana Aina iloko o ke Kulanakauhale o Honolulu, Mokupuni o Oahu.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ua hoomanaia ke Kuhina Kalaiaina e hana a haawi aku i ka Ahahui Home Luina o Honolulu i palapala hoolilo no kekahi Kumukuai ma ka inoa wale iho no o hookahi dala no kela apana aina e waiho la iloko o ke Kulanakauhale o Honolulu i onaia e ke Aupuni o Hawaii, a i hoakakaia penei:

E hoomaka ana ma ke kihi Akau o na Alanui Rikeke a me Halekauwila a e holo ana penei:

Akau 30° 25′ Kom. malaila aku 127.5 kapuai ma ka aoao mauka o Alanui Halekauwila;

Akau 51° 3′ Hik. malaila aku 137.7 kapuai ma ka aina nona ka Palapala Sila Nui Helu 3474 (Aina Aupuni) i na Kahu Waiwai o ka Ahahui Home Luina o Honolulu;

Hema 37° 50′ Hik. malaila aku 135 kapuai ma ka aina nona ke Kuleana Helu 738 ia Kaunuohua (ka aina o ka Enterprise Mill);

Hema 54° 34′ Kom. malaila aku 156 kapuai ma ka laina hou o Alanui Rikeke a i kahi i hoomaka ai. Ili 19,220 kapuai huina-ha.

E komo maloko o ua palapala hoolilo nei na kumu, e hoohana wale ia no ka aina no na hana a me na pomaikai pili i kekahi Home Luina; aole e aeia e inuia kekahi waiona maluna o ia aina; e hiki like no i na luina o na lahui a pau ke noho ma ua Home Luina la; ina i kekahi manawa e pau ka hoohanaia ana o ua apana la i hoakakaia, a i ole ia, o kekahi hapa paha no na pono o kekahi Home Luina, alaila e hoi koke hou aku no ka apana aina holookoa i oleloia i ke Aupuni.

PAUKU 2. E mana aku no keia Kanawai a e lilo hoi i kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 25 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXII.

HE KANAWAI

E HOAKAKA MAOPOPO AE AI I KE KULEANA BELA O NA POE HOOPIIIA MA NA HIHIA KARAIMA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O na mea a pau i hoopiiia no na hewa karaima, ua hiki no ke belaia me na hope kupono, aia wale no a no na ofeni make, i ka manawa o na hooia i akaka ai a ua oi aku paha ka manao wale ana aku no.

PAUKU 2. Ina ka hoopii no kekahi hewa, aole he make ma kona ano, he hiki no i ka mea pale ke aeia e bela mamua o ka ahewaia ana ma ke ano he pono, a e mau no ua pono la mahope aku o ka ahewaia ana ma na hoopii a pau, mawaho o na hihia e ae i loaa ka hookauia aku o kekahi olelo hoopai i emi ole iho i ka iwakalua makahiki hoopaahao a hiki i ka hooholo hope loa ia ana o kekahi noi no kekahi hookolokolo hou, hoohalahala, hoohalahala kumu, kii moohookolokolo, hookuu kino, a hana e ae paha i hanaia, laweia, hoopukaia a i aeia paha, no na kumu e loaa ai ka noonoo hou ana i na rula ana, ahewa ana, hooholo ana, hoopai ana, a hana e ae paha o kekahi Aha Hookolokolo a jure paha iloko a mamuli paha o ia mea ua mea pale la i hoopiiia ai, hookolokoloia ai, ahewaia ai, a i hoopaiia ai paha. Ma na hihia a pau, aole no ka make, he hoopaahaoia no iwakalua makahiki a keu aku paha ka hoopai aia no ia mea i ka manao ana o ka Aha nana e hookolokolo ana, ka ae aku i ka mea pale e belaia mahope o ka ahewaia ana. Aole kekahi mea pale i kuleana i ka bela, ina ua belaia a aole paha, e hooliloia me kona ae ole i kakaulimaia malalo o ka hoohana ana a kekahi olelo hoopai i hooholoia maluna ona oiai kekahi mau hoao ana e loaa kekahi noonoo hou ia o kekahi mea i hanaia e ka Aha nana i hookolokolo a jure paha i mana ma ia mea e waiho ana a i hooholo ole ia.

PAUKU 3. Ma na hoopii he make ka hoopai no ka ofeni i hoopiiia ai, a i ole ia, he hoopaahao paha no kekahi manawa i emi ole iho malalo o na makahiki he umi me ka uku hoopai a aole paha, ua kupono no i kekahi lunahookolokolo a lunakanawai paha o kekahi Aha Hookolokolo Kakau, aka, aole o kekahi lunahookolokolo e ae, e ae aku i ka mea i hoopiiia e belaia i kulike ai hoi me na olelo o keia Kanawai. Ma na hihia e ae a pau e aeia no pela ka belaia ana o ka mea i hoo-

piiia e kekahi lunahookolokolo a lunakanawai paha o kekahi Aha Hookolokolo Kakau, a i ole ia, e kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, a ma na hihia i oi ole aku ka hoopai i ka elua makahiki hoopaahao me ka uku hoopai a aole paha, na ka Ilamuku a na kona hope paha, na kekahi Makai Nui a na kona hope paha e ae aku i ka belaia o ka mea i hoopiiia.

PAUKU 4. Aia a kauohaia ma kekahi ano e ae e ka Aha Hookolokolo, o ka bona bela i haawiia e kekahi mea pale mamua o kona ahewaia ana, e hoomauia aku no (ma na hihia i aeia ai ka bela ana mahope o ka ahewaia ana, ma ke ano hoolookoa, a mamuli paha o ke kauoha a ka Aha Hookolokolo), oia ka bela o ua mea pale la, mahope o ka ahewaia ana, a hiki i ka hooholo hope loa ia ana o kekahi mau hana mahope mai ma ua hoopii la.

Aponoia i keia la 25 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKŪNA XXXIII.

HE KANAWAI

E Hoololi ai i na Pauku 2, 3, 4, 5 a me 6 o ka Mokuna LXXXII. o na Kanawai o ke Kau o 1890, e pili ana i na Papa Alanui a me na Luna Alanui.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 2 o ka Mokuna LXXXII. o na Kanawai o ke Kau o 1890, i heluheluia ai penei:

"Pauku 2. Malalo o ka Papa Alanui ka malama ana a me ka hooponopono ana o na hana a pau ma na alanui a pau, na alahaka a me na alahele o ka lehulehu maloko o ko lakou mau apana, a ia lakou ka hoolilo ana o na dala auhau alanui a me na dala i hookaawaleia e ka Ahaolelo ma ka hana a me ka hoomaemae ana i ua mau alanui a alahaka nei, ma na manawa a me na huina i like ka nui me na mea i hooholoia e ua mau Papa Alanui nei, a i ole ia, e ka hapanui o na lala o ia Papa. E haawiia ka mana a ma keia ke hoomanaia nei kela a me keia o na Papa Alanui e hoohana aku i na luna hana a me na kakauolelo a me na kokua e ae i kupono."

Pauku 2. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 3 o ke Kanawai i oleloia, i heluheluia ai penei:

"Pauku 3. Na ka Lunahoomalu o kela a me keia Papa Alanui i oleloia, mamua ae o kona hoomaka ana i na hana o kana oihana, e waiho aku ma ke Keena Kalaiaina i palapala

hoopaa me na hope kupono i ke Kuhina Kalaiaina no na dala hoopaa i like me ka huina i hooholoia e ke Kuhina Kalaiaina, e hoakaka ana no ka hoolilo a hoike pololei ia ana o na dala alanui i haawi ia iaia a i ukuia paha ma kana kauoha."

PAUKU 3. Ma keia ke hooloiia nei ka Pauku 4 o ke Kanawai i oleloia, i heluheluia ai penei:

"Pauku 4. E malamaia he moolelo piha e kela a me keia Papa Alanui no na hana a pau i hanaia ma kekahi halawai ana o ka Papa Alanui a me ka hana i hanaia ma ka apana. E malamaia no hoi ka moolelo piha o na dala a pau i loaa mai, me ka hoike i kahi i loaa mai ai, a me na dala a pau i ukuia aku, me ka hoakaka i kahi i hooliloia ai, ina paha ua hooliloia no ka uku hana a no na lako hana paha, a me na inoa o na poe i ukuia aku ai. E hamama no ia mau moolelo a hoike helu no ka nanaia e kela a me keia mea hookaa auhau, e noho ana ma ka apana, ma na halawai hapaha makahiki a halawai e ae paha o ka Papa."

PAUKU 4. Ma keia ke hooloiia nei ka Pauku 5 o ke Kanawai i oleloia, i heluheluia ai penei:

"Pauku 5. E hoihoiia no na dala auhau alanui a pau iloko o ka Waihona Aupuni, a o ka huina dala i hoihoiia pela mai kela a me keia apana, he waihona kuikawa ia iloko o ka Waihona no ua apana la, e uku wale ia aku no ma ke kikoo ana ma o ke Keena Kalaiaina la mamuli o ke kauoha a ka Lunahoomalu o ka Papa Alanui, a o ia mau kikoo e kakauinoa pu ia e kahi lala e ae o ka Papa Alanui i oleloia. Aole loa e ae ke Kuhina Waiwai e hooliloia aku ia mau dala kuikawa, a o kekahi hapa paha, no kekahi hana e ae mawaho ae o ka hookaa ana i na kikoo dala i kikooia mai e ke Kuhina Kalaiaina, mamuli o na kauoha e like me ia i hoakaka mua ia ae nei maloko o keia."

PAUKU 5. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 6 o ke Kanawai i oleloia, i heluheluia ai penei:

"Pauku 6. Na ka Lunahoomalu o kela a me keia Papa Alanui, i ka pau ana o kela a me keia hapaha, e hoouna aku i ke Kuhina Kalaiaina i hoike hoakaka piha no na hana i hanaia ma kona apana iloko o ia hapaha, a me ka hoike hoakaka piha no hoi e pili ana i na dala i loaa mai a me na hoolilo ana a pau, i ukali pu ia mai me na palapala hookaa no na hoolilo ana a pau."

PAUKU 6. E mana aku no keia Kanawai a e lilo hoi i kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 25 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1 O KA MOKUNA XIX. O NA KANAWAI O KE KAU O 1890, I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOMAHUAHUA AI I KE DUTE O KE KOPE O NA AINA E I HOOKOMOIA MAI ILOKO O KEIA AUPUNI."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O ka Pauku 1 o ka Mokuna XIX. o na Kanawai o ke Kau o 1890, i kapaia "He Kanawai e hoomahuahua ai i

ke Dute o ke Kope o na Aina E i hookomoia mai iloko o keia Aupuni," e hoololiia a ma keia ua hoololiia, a e heluheluia penei:

"Pauku 1. E kauia, ohiia a e ukuia ke dute maluna o ke kope o na aina e i hookomoia mai iloko o keia Aupuni he ehiku keneta no kela a me keia paona kope i wiliia a wali a me na hua kope i hoomaemae ia, a hoomaemae ole ia paha."

Pauku 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 25 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

C. N. Spencer,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXV.

HE KANAWAI

E Hoolilo ai i na Awa o Hana, Mokupuni o Maui, a o Waimea a me Makaweli, Mokupuni o Kauai, i mau Awa Ku o na Moku mai na Aina E mai.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ua hooliloia na awa o Hana, Mokupuni o Maui, a o Waimea a me Makaweli, Mokupuni o Kauai, i mau awa ku a holo o na moku mai na aina e mai. E hooliloia na awa o Waimea a me Makaweli i oleloia ma ke ano he hookahi awa ku a holo o na moku a e kapaia o ke "Awa o Waimea."

PAUKU 2. E mana aku no keia Kanawai mai a mahope aku o ka la o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 25 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXVI.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA HOOLAHA ANA I NA HANA HOOPONOPONO WAIWAI A ME NA HANA HOOKOLOKOLO E AE.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. I na manawa a pau, a e like no hoi ka nui me ka nee ana o kekahi hana hooponopono waiwai a hana hookolokolo e ae paha, he mea kupono e hanaia kekahi hoolaha ana o ua hana la, a i ole ia, o kekahi kauoha, olelo hooholo a olelo kauoha paha ma ia mea, na ka mea a na kona kokua kanawai paha, mamuli hoi o kana kauoha e laweia mai ai ua mau hana la, a i ole ia, e hookomoia a e haawia paha ia kauoha, olelo hooholo a olelo kauoha paha, e loaa iaia ke kuleana o ke koho ana i ka inoa o ka nupepa a mau nupepa paha iloko ona hoolahaia ai ua olelo hoolaha la. Eia nae hoi, o ia nupepa a mau nupepa paha i hoike inoa ia e ua mea la a o kona kokua kanawai paha, e hoopukaia no ia ma ka olelo a mau olelo paha (ma ka holookoa a hapa paha) i kauohaia ai a i ko-

no lilo maoli ia ai paha e hoolahaia aku ua olelo hoolaha la, a e hoi he hana ia na ke Kakauolelo a me ka Lunahookolokolo o ka Aha i waiho ai ua hana la, e lawe aku i ua olelo hoolaha la e hoopukaia iloko o ka nupepa a mau nupepa paha i hoopuka inoa ia mai pela e ua mea la a e kona kokua kanawai paha. A eia hou nae hoi, o na nupepa wale no i hoomaikeike kupono ia aku i ka Aha Kiekie he mau nupepa i lawe laulaha ia, a ua kupono hoi no ia hana, a ua kukalaia no hoi e ka Aha pela, ka i kupono no ka waeia ae e loaa aku ua olelo hoolaha la.

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o ka la o kona aponoia ana, a o na kanawai a pau i kue mai i keia ma keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 25 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXVII.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI NO KA UKU ANA I NA UKU O NA LUNA AUPUNI A ME NA LILO O KE AUPUNI A HIKI A HUI PU MAI ME KA LA 30 O SEPATEMABA, M. H. 1892.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke haawiia nei ka mana i ke Kuhina

Waiwai e hoomau aku i ka uku ana i na uku o na Luna Aupuni a me na lilo o na Oihana a me na Buro lehulehu o ke Aupuni, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 1 o ka Mokuna LI. o na Kanawai o 1890, a no ka eli ana no hoi kekahi i ka nuku o ke Awa o Honolulu, a hiki a hui pu mai me ka la 30 o Sepatemaba, M. H. 1892, aia a hooholoia he Bila Haawina hou e ka Ahaolelo mamua ae o ka la hope i oleloia ae nei. Eia nae, aole no e hiki i ke Kuhina Waiwai ke hana aku i kekahi mau hoolilo ana no na Hana Aupuni, a i ole ia, no na Alaloa a me na Alahaka mawaho ae o na uku hana, aia a hooholoia ka Bila Haawina hou.

PAUKU 2. E mana aku keia Kanawai ma kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 30 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXVIII.

HE KANAWAI

E HOOPAA HOU AI I NA POE HOAHU DALA ILOKO O KA BANEKO HUNAHUNA HALE LETA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. I mea e hoopaa hou ia ai na poe hoahu iloko o

ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii, ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Waiwai me ka ae pu ana o ka Aha Kuhina e kuai aku no ke kumukuai i emi ole malalo o ka waiwai piha, i kela a me keia manawa, i na Nota Waihona o ke Aupuni Hawaii, aole e oi aku mamua o ka huina o na hoahu ana iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta i ka manawa e hoopukaia ai. E kuaiia aku ua mau nota la mahope wale iho no o ka hoolahaia ana iloko o hookahi a oi ae nupepa i hoolahaia ma Honolulu ma na olelo Beretania a me Hawaii no umi la, e koi ana e waihoia ae na koho ana no ia mea. E hoakakaia ma ia mau hoolaha ana ka huina o ia mau nota e kuaiia ana, a me ka la hope loa e laweia ai na koho ana. Ma ia mau koho ana e hoakakaia ka huina i makemakeia a me ka ukupanee haahaa loa i ae ai ka mea nana ke koho e lawe.

PAUKU 2. E hanaia ua mau nota la ma ke ano pakahi i emi ole iho, malalo o elima haneri a i oi ole aku mamua o elima tausani dala; a e hookaaia iloko o na malama aole e emi malalo o ekolu aole hoi e oi aku mamua o umikumamawalu mahope iho o ka la i hoopukaia ai, e kauia i ka ukupanee i oi ole ae mamua o eono pa keneta no ka makahiki, e hookaaia i kela a me keia hapalua makahiki, a e hookaaia ke kumupaa a me ka ukupanee, ma ke dala gula o Amerika Huipuia, a i ole ia, me kona ano like, a e hookuuia hoi mai na auhau a pau.

PAUKU 3. E kuaiia ua mau nota la no ka hana wale no e loaa ai ke dala i mea e hookaaia ai na koi ana i ka Baneko Hunahuna Hale Leta i hiki ole i ka Waihona e hookaa mai loko ae o na kumu loaa e ae, a e paaia ma ke ano he hoahu kuikawa no ia mea, a aole e hoohanaia no kahi hana e aku. Aka nae hoi ua hiki no i na dala i ukuia mamua aku nei i na poe hoahu mai loko ae o ka Waihona ke hookaa hou ia aku i ka Waihona mai loko ae o na loaa mai ua mau nota la.

PAUKU 4. E mana keia Kanawai a e lilo i kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 30 o Augate, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI A E HOAKOAKOA AI I NA KANAWAI E PILI ANA I KA BANEKO HUNAHUNA HALE LETA HAWAII.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E kukuluia ma ka Hale Leta Nui ma Honolulu, he Baneko Hunahuna Dala, a he lala no ia no ka Buro o ka Oihana Leta o ke Aupuni, e kapaia ka "Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii," a o ka Luna Leta Nui ka Lunahooponopono mamuli o kana oihana.

PAUKU 2. Ua ku no i ke kanawai, na ka Luna Leta Nui e hoomana a e kauoha aku i na luna malalo ona, ana i manao ai ua kupono, e lawe mai i na dala i waihoia aku a e hookaa aku no hoi me ka ukupanee i loaa mamuli o ia mau dala malalo o na rula e like me ia e kauia aku ana malalo o ka mana o keia Kanawai; eia mau nae hoi, o ua mau dala la i waihoia mai ai, aole no ia e emi iho malalo o ka hookahi-hapaha o hookahi dala a he huina hapaha paha o ia.

PAUKU 3. O kela a me keia puu dala i loaa i kekahi luna i hoomanaia pela e ka Luna Leta Nui, e kakauia i ka manawa no e loaa mai ai, maloko o ka buke o ka mea nana i waiho mai, a e hooiaioia keia kakau ana ma ke kakauinoa ana o ka luna i oleloia. O keia kakau ana maluna o ka buke o ka mea nona na dala me na hooia ana a ka luna i oleloia he hoike piha ia no ke kuleana o ka mea nana i waiho e hookaa hou ia ae ua mau dala la me ka ukupanee maluna o ia ma kana koi ana e like me ka mea i hoakakaia mahope iho nei.

PAUKU 4. Ua papaia na luna na lakou e lawe a hookaa paha i na dala i waihoia aole e hai aku i ka inoa o kekahi mea nana i waiho mai, aole no hoi i ka nui o na dala i hoahuia a i unuhiia aku paha, koe wale no i ka Luna Leta Nui a i kekahi mau luna paha e hookohuia ana e ia no ka hooko ana aku i keia Kanawai.

PAUKU 5. E hoomakaukauia na Buke o ka Baneko Hunahuna Leta Hawaii a e lawe ka lunahooponopono i na dala a pau i waihoia mai ma ka la mua o Ianuari, M. H. 1885, a ma ia hope aku.

PAUKU 6. Ua hiki no i na wahine i mareia a me na keiki oo ole ma ko lakou pono iho e hoahu dala, a e lawe no hoi i ka mea e hookaa hou ia aku ana, me ka haawi i na palapala hookaa mana kupono; eia nae, ua hiki wale no i na keiki oo ole malalo o ka umikumamalima makahiki ke haawi aku i palapala hookaa mana kupono no ia mea ma ke kakau-paluaia ana o ia palapala hookaa e ko lakou mau makua a kahu paha ma ke kanawai.

PAUKU 7. Ina e make kekahi mea i waiho i kona dala iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta, a e waiho ana he huina dala i oi ole ae mamua o hookahi haneri dala ($100), aole i hoikeia aku na palapala hooponopono waiwai, a i ole ia,

he hoike ana aku paha no kekahi palapala kauoha i ka Luna Leta Nui iloko o kanaono la mahope iho o ka make ana o ka mea i waiho aku i ke dala; a i ole ia, he mau hoopaapaa ana kekahi no ke kuleana o kekahi mea e koi ana nona ke kuleana i kekahi dala i waihoia iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta malalo iho o hookahi haneri dala ($100), ma kona ano he luna waiwai hoomalu, luna hooko kauoha, luna hooponopono waiwai a mea i pili loa paha i ka mea nana i waiho aku i ke dala, ua hiki no ke waihoia aku ia hana ma ka palapala i kakauia imua o kekahi Lunakanawai o ka Aha Kiekie, a e lilo no kana hooholo ana a kauoha ana paha i kakauia i mea paa a lawa pono ma na manao a me na hana ana maluna o na mea a pau me ka hiki ole e hoopii hou ae.

Pauku 8. Ina e make kekahi mea hoahu dala aku me ke koe o kekahi huina dala iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta i oi ae ka nui mamua o hookahi haneri dala ($100), e uku wale ia no ua mau dala nei i ka luna hooko kauoha a luna hooponopono waiwai paha ma ka hoike ana ae i na palapala no ka hooponopono waiwai.

Pauku 9. Ina ua pupule a hiki ole i kekahi mea waiho dala i oi ole mamua o hookahi haneri dala ($100), ua hiki no i ka Luna Leta Nui ke manao oia he pono e ae aku e ukuia aku i kela a me keia manawa mai loko ae o na dala o ia mea i ka mea e malama ana iaia.

Pauku 10. I ke koi ana i ka Luna Leta Nui ma o ka hoolaha ana ma ke ano e hoakakaia ana ma na rula maluna o keia Kanawai e ka mea nana i waiho mai, a e kona hope paha i hoomanaia ma ke kanawai e koi ma ka aoao o kekahi mea hoahu no ka hookaa hou ia aku o kekahi dala i waihoia, a o kekahi hapa paha o ia dala, e loaa no i ka mea nana i waiho mai ke kuleana e hookaaia ae iaia kekahi huina dala i oi ole

aku mamua o hookahi haneri dala ($100), i aieia iaia maloko o na la he kanakolu mahope iho o ka haawi ana i ua hoolaha la; a e loaa iaia ke kuleana paa e ukuia aku iaia kekahi huina a mau huina paha i oi ae mamua o hookahi haneri dala ($100), i kupono e ukuia aku iaia iloko o na la he kanaiwa mahope iho o ka waihoia ana aku o ia hoolaha ana, a na ka luna e hana ana i ua mau hookaa hou ana la e kakau ia mea maloko o ka buke o ka mea nana i hoahu mai i ke dala a e hooiaio i ua kakau ana la ma ke kakau ana i kona inoa. Eia nae hoi, e hanaia no na hookaa ana i na poe hoahu, ma ka manao ana o ka Luna Leta Nui, ma ke koi ana a i kekahi manawa paha mamua aku o na wa i oleloia maloko o keia Pauku.

Pauku 11. O ka ukupanee e ukuia ai no na dala i waihoia malalo o keia Kanawai, aole no ia e oi aku mumua o eono pakenata no ka makahiki ma na hoahu ana i hiki aku i ka huina o elima haneri dala ($500) a malalo mai ma kekahi helu hookahi, a aole no hoi e oi aku i ka elima pa-keneta no ka makahiki maluna o na huina a pau e oi ana mamua o elima haneri dala ($500) ma kekahi helu hookahi, aka, aole no e ukuia kekahi ukupanee maluna o na hoahu e oi ana i kekahi manawa hookahi mamua o elua tausani elima haneri dala ($2,500), ma kekahi helu hookahi, a aole no hoi e ukuia kekahi ukupanee maluna o kekahi mau hoahu ana i hanaia mahope aku o Sepatemaba 30, M. H. 1892, e oi ana mamua o elima haneri dala ma kekahi helu hookahi. Aole no hoi e houluuluia ka ukupanee no kekahi huina i emi iho malalo o na dala elima a huina pa-lima paha, a aole no hoi e hoomaka ka ukupanee a hiki i ka la mua o ka malama mahope iho o ka la i waihoia ai, a e pau ana no hoi ma ka la mua o ka malama i unuhiia aku ai ua dala hoahu la. O na dala a pau i oi ole aku ka huina mamua o iwakalua-kumamalima haneri dala e waiho

ana ma kekahi inoa hookahi a i waihoia no elua malama mamua aku o ka la ekahi o Iulai o kela a me keia makahiki, aole e heluia no ka auhau ana, a e hookuuia no mai na auhau ana a ke Aupuni.

PAUKU 12. E houluuluia ka ukupanee a hiki i ka la kanakolu-kumamakahi o Dekemaba ma kela a me keia makahiki, a e hoohuiia aku a e lilo hoi o ia kekahi o ke dala kumupaa, a na ka Luna Leta Nui ma ia la o kela a me keia makahiki e haawi aku i ke Kuhina Waiwai i kekahi hoike i hoohikiia no ka helu o ka ukupanee a me ka huina o ka ukupanee i hoomaopopoia a i hoopaa maoli ia ma ka inoa o na poe hoahu ma na buke o ka Baneko Hunahuna Hale Leta.

PAUKU 13. O na dala a pau i loaa mai i ka Luna Leta Nui, i waihoia ma ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii i oi aku mamua o iwakalua-kumamalima haneri dala, e hookaaia no iloko o ka Waihona o ke Aupuni; a na ka Luna Buke Helu e hoopaa ma na buke o ka Waihona i helu e kapaia "Hunahuna Hale Leta Hawaii," a e kau aku ma keia helu i na dala a pau i waihoia mai ma keia helu, a me na dala no hoi a pau i laweia ae ma na palapala kikoo i hoopukaia e ka Luna Leta Nui no ka hookaa ana aku i na huina i aieia i na poe hoahu dala. O na dala a pau i loaa ma keia helu a me ke koena no hoi ma ka lima o ka Luna Leta Nui, ma kona ano Lunahooponopono mamuli o kana oihana no ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii, e manaoia a e lawelaweia no he mahele o ka Aie Aupuni a na ka Waihona no o ke Aupuni, e hoihoi i na mea i hoahu mai i ke dala, a o ka helu ma ka Waihona ma ka la mua o Ianuari o kela a me keia makahiki e hookaaia aku no ma ke ano me he la no ia la me ka ukupanee i aeia a i hookaaia i na poe hoahu malalo o keia Kanawai no ka makahiki mamua aku e pau ana ma ka la kanakolu-kumamakahi o Dekemaba.

PAUKU 14. E malamaia no i na manawa a pau iloko o ka Waihona he puu dala ma ke ano kuikawa, i mea e ukuia aku ai na kikoo ana o na poe hoahu dala iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta i oleloia, aole e emi iho malalo o umi pakeneta o na dala a pau i hoahuia ma ua Baneko la maluna o na huina hoahu a pau a hiki i ka huina o elima haneri tausani dala ($500,000).

PAUKU 15. Ina i kekahi manawa aole e lawa na dala i hookaaia aku iloko o ka Waihona no ka pono o ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii, a me ka ukupanee i loaa o ia mau dala e hookaa aku ai i na koi ku i ke kanawai a na poe hoahu, na ke Kuhina Waiwai no ka hana o ka hookaa ana aku i ka huina o ua koena la mai loko ae o na dala i hookaawale ole ia ma kekahi ano e ae, a e hoike aku i ka huina i oleloia i ka Ahaolelo e akoakoa ana ma ia hope iho.

PAUKU 16. I ka pau ana o kela a me keia makahiki e hoike aku ka Luna Leta Nui i ke Kuhina Waiwai i ka helu o na dala a pau i waihoia mai a i hookaaia aku malalo o ka mana o keia Kanawai, a me na lilo i hooliloia iloko o ka makahiki e pau ana i Dekemaba 31, me kekahi hoakaka pu o ka huina aie nui i na mea a pau i waiho i ke dala, a na ke Kuhina Waiwai e waiho aku i hoike no ia mea imua o ka Ahaolelo ma kona kau e akoakoa ana mahope aku.

PAUKU 17. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Waiwai e hoopuka i na bona kupona (coupon) o ke Aupuni Hawaii a hiki i ka huina o hookahi miliona dala, e kapaia ka "Aie Baneko Hunahuna Hale Leta," e hoopukaia aku i na poe hoahu maloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii e noi ae ana no ia mau bona, e hookaaia iloko o na manawa aole e emi malalo o elima aole hoi e oi aku mamua o umi makahiki,

e like me ka manao ana o ke Kuhina Waiwai, a e loaa ka ukupanee ma kekahi uku i oi ole aku mamua o eono keneta no ka makahiki hookahi, e ukuia i kela a me keia hapalua makahiki, e hookaaia ke kumupaa a me ka ukupanee ma ke dala gula o Amerika Huipuia, a i ole ia, o kona like paha. O kekahi mea hoahu o ia ano i loaa iaia ma kana buke baneko ma kona inoa, he huina i emi ole malalo o elua haneri dala ma ke dala gula o Amerika Huipuia, a i waihoia no ka manawa i emi ole iho malalo o ekolu malama e noi aku ana i ka Luna Leta Nui i mau bona o ia ano, e haawiia aku no iaia na bona no ka huina o hookahi haneri dala a mau huina pa-haneri paha, a o ia huina e unuhi koke ia ae ma ka helu o ia mea hoahu me ka Baneko Hunahuna Hale Leta.

PAUKU 18. I mea e loaa ai na hoopaaia ana i oi ae i na poe hoahu dala iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii, a i mea e kokua ai i na hookaa hou ia ana o na poe i hoahu dala ma na unuhi ana aku i na hoahu i oi ae mamua o na mea i maa mau ma ka hana ana, ma keia ke haawiia nei ka mana i ke Kuhina Waiwai e hoopuka aku i na bona kupono o ke Aupuni Hawaii no ka huina dala i waihoia iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta e waiho ana iloko o ka Waihona ma ka la mua o Iulai, 1888, a ma na la mua o Ianuari a me Iulai o kela a me keia makahiki e hiki mai ana, a ma keia ke haawi hou ia aku nei iaia ka mana e hoopuka aku ia mau bona a hiki i ka piha ana o ka huina o na dala i waihoia iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta, i hoihoiia i ka Waihona iloko o na malama eono mamua iho o ia la e hoopuka ai, me ka huina o ka ukupanee i kakauia no ia bona a i huiia aku ma ia ma ka la kanakolu-kumamakahi o Dekemaba o kela a me keia makahiki.

PAUKU 19. E hanaia ua mau bona nei ma na ano i emi ole

malalo o hookahi haneri dala ($100), a e hookaaia iloko o ka manawa aole e emi malalo o elima makahiki a aole hoi e oi aku mamua o iwakalua makahiki mahope iho o ka la i hanaia ai, a e kauia ka ukupanee o eono pa-keneta i ka makahiki e ukuia ka ukupanee a me ke kumupaa ma ke dala gula o Amerika Huipuia, a i ole ia, o kona ano like paha. E hoakakaia ma ke alo o ua mau bona nei ua hoopukaia ma ke ano he hoopaa i na dala i waihoia iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta, a ua hiki ke hooliloia ma ke kakau-kua ana o ka Luna Leta Nui a me ke Kuhina Waiwai me ka ae ana o ka Aha Kuhina.

PAUKU 20. E malamaia ua mau bona nei e ka Luna Leta Nui ma ke ano kahu, i mea hoopaa no na dala i hoahuia iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii, aka, aole oia e ohi i ka ukupanee o ia mau bona, a mamua ae o kona haawi ana aku i ua mau bona nei ma ke ano i hoakakaia ma ke kanawai, e hookaawale oia i na kupona ukupanee maluna o na bona i piha ka manawa a waiho aku ma ke keena o ke Kuhina Waiwai, a ma ia wahi e holoiia ai lakou.

PAUKU 21. Ina e koiia mai e unuhi aku i na dala i waihoia iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta i oi ae mamua o ke dala e waiho ana a i hiki paha ke laweia ma ka Waihona, ma keia ua haawiia ka mana i ka Luna Leta Nui me ka ae pu ana o ka Aha Kuhina i kakauia, e aie aku i dala e lawa ai ia mau koi ana mai, ma na kumu haahaa loa e loaa ana, a e haawi aku i ua mau bona nei, a o kekahi hapa kupono paha o ia mau bona i mea hoopaa no na dala i aieia pela, a i ole ia, ua hiki iaia me ka ae ana i olelo mua ia e hoolilo aku i kekahi huina lawa pono o ia mau bona mahope iho o ka hoolaha mua ana no na kohokoho ana no ia mau mea i ka mea a mau mea paha e haawi mai ana i ke kumukuai holopono loa no ke

Aupuni, a hoolilo aku i na dala i loaa mai ma ka hookaa ana ia mau koi.

PAUKU 22. Ina i kekahi manawa e unuhi aku ka Luna Leta Nui mai ka Waihona aku i na dala i hoahuia malaila e ka Baneko Hunahuna Hale Leta i hoopukaia ai he mau bona e like me ka mea i olelo mau ia ae nei, e hoihoi ae no oia ma ia wa no i ka Waihona i na bona i like ke kumukuai me ka huina dala i unuhiia aku pela, a o ia mau bona i hoihoiia aku pela e hoopau koke ia no e ka Luua Buke Helu ma ke ano he mau bona i hookaaia.

PAUKU 23. Na ka Luna Leta Nui, me ka hoapono ana o ka Aha Kuhina, e hooholo a e hooloili ma kela a me keia manawa ana i ike ai he kupono, i na rula a pau e pono ai no ka hooko pono ia ana o keia Kanawai; a mahope iho o ka hoolahaia ana, e paa a e mana na rula i hanaia pela maluna o na poe i pili ia lakou e like no me ka mana ina ua hookomoia ua mau rula la iloko o keia Kanawai.

PAUKU 24. O na lilo a pau i hooliloia ma ka hooko ana i keia Kanawai, e hookaaia no mai loko ae o na haawina no ka Hale Leta Nui.

PAUKU 25. Aole ka hoopholoia ana o keia Kanawai he mea ia e hoano e ae ai i ke kulana o na huina hoahu e waiho nei ma ka Baneko Hunahuna Hale Leta, mai ke kumupaa a ukupanee paha; a aole no e hiki ke manaoia kehahi mea i oleloia maloko nei he mea ia e akeakea ana me kekahi o ua mau hoahu ana la, kumupaa a ukupanee paha.

PAUKU 26. Ma keia ua hoopau loa ia ka Mokuna XLVI. o na Kanawai o ke Kau o 1884, ka Mokuna XXXIV. o na Kanawai o ke Kau o 1886, na Mokuna XXXVIII. a me XXXIX. o na Kanawai o ke Kau o 1888, a me na Mokuna X., XI. a me XII. o na Kanawai o ke Kau o 1890.

PAUKU 27. E mana keia Kanawai a e hoomaka no ia mana ana mai a mahope aku o ka la o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 7 o Sepatemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XL.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI I KA MEA E HANAIA AI ME NA DALA AUHAU HALEMAI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O na dala a pau i ohiia mamua aku nei a ke waiho nei me ka hoolilo ole ia, a me na dala a pau e ohiia aku ana ma keia hope aku malalo o kekahi kanawai e paa nei i keia manawa, a i ole ia, e hanaia ana ma keia mua aku e haawi ana i ka mana e ohi i kekahi auhau halemai, e ukuia aku no ia iloko o ka Waihona o ka Lehulehu a e paaia e ke Kuhina Waiwai ma ke ano he waihona kuikawa ma ka helu a no ka pomaikai o na Kahu Malama Waiwai o ka Halemai Moiwahine.

PAUKU 2. E kaa no ua waihona kuikawa la i na manawa a pau malalo o ke kauoha ana a na Kahu Malama Waiwai i oleloia, a i ole ia, i kekahi luna o ia poe a lakou i haawi ai i

ka mana, a e hooliloia e ua mau Kahu Malama Waiwai nei no na hana o ua Halemai Moiwahine la.

Aponoia i keia la 7 o Sepatemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLI.

HE KANAWAI

E HOOMANA AI I KA PEPEHI ANA A MAKE I NA MANU I KAPAIA KA MANU MAINA (PIHEEKELO).

NO KA MEA, o ka manu i hookomoia mai i keia aina a i kapaia he maina ua pii nui ae ke heluna a ua lilo i mea hoopilikia i ka mea mahiai a me ka mea hooulu laau hua-ai, a o kona luku wale ia ana eia no ke papaia nei e ke kanawai; nolaila,

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O na hookapu ana i hookauia mai e ka Mokuna XIII. o na Kanawai o 1870 ma ka pepehi ana a make, a i ole ia, i ka luku ana paha i na manu i hookomoia mai mai na aina e mai, ma keia ua kapaeia a ua hoopauia ma ka mea pili i ka manu i kapaia he manu maina.

PAUKU 2. Aole e manaoia kekahi mea maloko nei he mea ia e hoonoa ai a e hoopau ai paha i ka Mokuna XIII. i olelo-

ia o na Kanawai o 1870, e pili ana hoi i kekahi manu a holoholona paha koe nae ka manu maina.

Aponoia i keia la 7 o Sepatemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 6 O KA MOKUNA II. O NA KANAWAI O KE KAU O 1886, E PILI ANA I KE KUKULU A ME KA HANA HOU ANA I NA HALE MA KE KULANAKAUHALE O HONOLULU, MALOKO O KEKAHI MAU PALENA PALE AHI I HOAKAKAIA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 6 o ka Mokuna II. o na Kanawai o ke Kau o 1886, a penei e heluheluia ai:

"Pauku 6. O na puka a pau ma na paia aoao a o ke kua paha e paleia me ka hao, a i ole ia, me na pani i paleia me ka hao i aponoia e ka Luna Nui o na Hana Hou, a o na paia aoao a me ke kua paha o kekahi hale ina he umikumamalima a oi ae kapuai ke kiekie, e kukuluia i kanakolu iniha ke kiekie maluna ae o ka hoomaka ana aku o kaupaku, a o ua mau paia la aole e emi iho ka manoanoa malalo o umikumamalua iniha.

O na hale e ku kaawale ana a he kaawale ma na aoao a pau, a i hanaia mawaho me na mea pale ahi wale no, aole e hanaia

na paia a hala maluna ae o ka hoomaka ana o kaupaku, aka, e pii ae no na paia mahope o na molina a hiki i na papa o ke kaupaku."

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 7 o Sepatemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLIII.

HE KANAWAI

E PALE AKU AI I KA LELE ANA MAI O KE KOLERA ILOKO O KA PAEAINA HAWAII.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E kauoha aku ke Kuhina Waiwai, mamuli o ke noiia ana aku e ka Papa Ola no ia mea, e paniia na awa ku a holo o na moku o na aina e iloko o keia Aupuni, koe aku ke Awa o Honolulu, a e hoopuka aku i olelo hoolaha o ua paniia ana la o na awa i oleloia ma ka hoolaha ana iloko o na nupepa i paiia ma Honolulu.

PAUKU 2. Mai ka manawa o ka hanaia ana o ke kauoha i

oleloia, aole kekahi moku e hiki mai ana mai na awa o na aina e mai e aeia e komo i kekahi awa iloko o keia Aupuni, koe ke Awa o Honolulu, ke ole i konoia e komo i kekahi awa mamuli o ka nui o ka ino, aole no hoi ia moku, malalo o kekahi mau kumu, e aeia e hoopae mai i kekahi mau eke leta, ukana, na ohua, na aliimoku a mau luina paha, oiai ka manawa o ua kauoha la a ke Kuhina Waiwai e mana ana, koe aku e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 3 o keia Kanawai.

PAUKU 3. Mahope o ke komo ana mai o kekahi moku ma ke Awa o Honolulu mai na awa mai o na aina e, ua hiki no i ka Papa Ola ke hoopuka aku i palapala ae i ua moku la e holo aku a e komo i kona awa ana i manao ai e ku, ina o ua awa la kekahi o na awa e ae mawaho aku o ke Awa o Honolulu.

PAUKU 4. Ua hiki i ke Kuhina Waiwai, i kona wa i oleloia aku ai no ia mea e ka Papa Ola, ke hoopau i ua kauoha la a e hoopuka i hoolaha no ua hoonoa ana la ma ka hoolaha ana e like me ia mamua ae, a maluna o ia hoolaha ana e wehe hou ia ai na awa kumoku i hookumuia iloko o keia Aupuni no ke komo ana mai o na moku e hoea mai ana mai na awa o na aina e mai.

PAUKU 5. O kekahi aliimoku o kekahi moku e hoea ana mai na awa mai o na aina e, a o kekahi eemoku maluna ona a o kahi lala paha o kona mau luina e hahaki ana ma kona manao wale iho no i ka hookapu ana i hookumuia e ke Kuhina Waiwai malalo o keia Kanawai, e ku no ka hewa mikamina iaia a mamuli o ka ahewaia ana no ia mea iloko o kekahi Aha Hookolokolo Hoomalu a Apana paha e hoopaiia no ma ka hoopaahao ana aole e emi iho malalo o na malama eono a aole hoi e keu aku i na makahiki elua a ma ka hoouku ana aole e

emi iho i ka hookahi tausani a aole hoi e oi aku i ka umi tausani dala.

PAUKU 6. E mana koke aku keia Kanawai ano.

Aponoia i keia la 27 o Sepatemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

CHAS. T. GULICK,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLIV.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI I KE KULANA O NA AWAPAE O KE AUPUNI A ME NA KULEANA O KA LEHULEHU MA IA MAU WAHI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia, ke kauohaia nei ke Kuhina Kalaiaina e hoomakaukau i papa kuhikuhi o na awapae a pau maloko o keia Aupuni, a e hoomaopopo hoi i ko ke Aupuni kuleana ma ia mau wahi, a me na pono kahiko a mau kuleana alahele ma ia mau wahi i pili i ka lehulehu ma o ka hoolilo ana mai o na ona o ka aina kahi i weheia ai ua mau awapae la, a ma o ka hoohanaia ana paha e ka lehulehu.

PAUKU 2. Ina, ma kekahi ano, ua hoole mai na ona o ka aina kahi i waiho ai o ke awapae i ke kuleana o ka lehulehu e hoohana aku i ua awapae la, e hiki no i ke Kuhina i oleloia ke kauoha aku e ninaninau a e imi hoomaopopo piha aku i ke kumuhana, a ina, mahope o ia imi hoomaopopo ana, ua manao oia he pono kahiko ko ka lehulehu ma ia awapae, alaila, ua hiki no iaia ke lawe aku i ua hana la imua o kekahi

Aha i loaa ka mana hookolokolo kupono i mea e hiki ai ke hooponopono i ua ninau la.

O ke ano o ka hana e lawelaweia ai ma ka hooponopono ana i kekahi ninau o ia ano, e like no ia me ka mea i hoakakaia ma ka Mokuna XVIII. o na Kanawai o 1890, e pili ana i ka hoakaka ana a maopopo na kuleana, waiwai a me na mahele iloko o ka waiwai paa.

PAUKU 3. Mahope koke iho o ka makaukau ana o ka papa kuhikuhi o na awapae i ikeia he kuleana keakea ole ia ko ka lehulehu, e hoolaha aku ke Kuhina i oleloia i ua papa kuhikuhi la ma na olelo Enelani a me Hawaii; a i kela a me keia manawa e hoolaha aku i na inoa o na awapae, na pono kahiko hoi i hoomaopopoia e na Aha Hookolokolo ua pili ia i ka lehulehu.

PAUKU 4. Aole no e keakeaia kekahi mea mai ka hoohana ana i kekahi awapae i onaia e ke Aupuni, a i ole ia, o na awapae paha i hoomaopopoia he pono kahiko ko ka lehulehu, a aole no hoi e paaia no ka uku i kekahi uku i kekahi mea e aku no ia hoohana ana ma ua mau awapae la, koe wale no ke Aupuni.

Aka nae, ina ua hoomaopopoia he mea ku i ka pono ke hanaia i mau *kewe* ma kekahi mau awapae, i hiki ai ke lawelaweia na hana ma ia mau wahi, a i hiki ai hoi ke hiuia ka ukana e kekahi poe kuokoa, aole no e lilo na olelo o keia Kanawai i mea e papaia ai ka hoouku ana o ia mea i kekahi auhau kupono no ia hiu ana i ua ukana la.

Aponoia i keia la 7 o Okatoba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

CHAS. T. GULICK,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLV.

HE KANAWAI

E Hoololi ai i ka Pauku 1 o ka Mokuna LX. o ke Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana i na Koronero.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. E hoololiia ka Pauku 1 o ka Mokuna LX. o ke Kanawai Karaima, i heluheluia ai peneia iho:

"Pauku 1. O ka Hamuku, na Hope Hamuku, na Makai Nui a me na Hope Makai Nui, a ma na apana e ae mawaho ae o Honolulu a me Lahaina, o na Lunakanawai Apana, a i ole ia, na Lunakanawai Hoomalu, e lawelawe mamuli o ka lakou mau oihana (*ex officio*) i ka oihana Koronero, me ka uku hou ole ia no ia hana."

Apono ia i keia la 7 o Okatoba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

Chas. T. Gulick,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLVI.

HE KANAWAI

E Hoakaka ai i na Hana a na Kuhina o ke Aupuni, a me na Luna e ae o ke Aupuni Hawaii, ma ke kuai ana i na Waiwai i hanaia a mea paha no ka Pomaikai o ke Aupuni Hawaii.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Mai a mahope aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai, o ka hana no ia a kekahi Kuhina o ke Aupuni, a o kekahi luna e ae paha o ke Aupuni Hawaii, e kauoha ana i na kohokoho ana no ka hoolako ana, no ka pomaikai o ke Aupuni Hawaii a no kekahi lala paha o ke Aupuni, i na waiwai i hanaia a mau mea paha i hiki a e hiki ana paha ke hanaia maloko nei o ke Aupuni Hawaii, e hoole aku i ka nooonoo ana i na kohokoho ana a na hui lawelawe oihana o na aina e, a o ko lakou mau hope paha, aia wale no a ukaliia mai ua mau kohokoho ana la mai ua mau hui lawelawe oihana la o na aina e, a o ko lakou mau hope paha, e kekahi palapala hoakaka i kakauia me ka hoohikiia hoi imua o kekahi Notari Lehulehu, aole e emi iho i ke kanaha pa-keneta (40%) o ka huina o ua mau kohokoho la ke hooliloia ma ka hoohana ana i na limahana iloko nei o ke Aupuni Hawaii, oiai ka hana e lawelaweia ana e ua mau hui lawelawe oihana la o na aina e, a e ko lakou mau hope paha, e nee ana imua ma ka hana ana i na waiwai a mau mea e ae paha i olelo mua ia.

PAUKU 2. E ae aku no kela a me keia Kuhina o ke Aupuni, a o kekahi luna e ae paha o ke Aupuni Hawaii, e kauoha ana i na kohokoho ana no ka hoolako ana i na waiwai i hanaia a mau mea paha no ka pomaikai o ke Aupuni Hawaii a no kekahi lala paha o ke Aupuni, ke loaa ole mai hoi he mau kohokoho ana mai na hui hoohana e lawelawe oihana ana maloko nei o ke Aupuni Hawaii, me ka noa hoi mai ke kumu i hoakakaia ma ka Pauku 1 o keia Kanawai, i ke koho a mau kohokoho paha a kekahi hui lawelawe oihana o na aina e a o kona hope paha, ke waiho mai nae hoi i ua koho a mau kohokoho ana la paha i ke Aupuni Hawaii, a i ole ia, i kahi lala paha o ke Aupuni.

PAUKU 3. O kela a me keia Kuhina o ke Aupuni, a o kekahi luna e ae paha o ke Aupuni Hawaii, a o kahi lala paha o ke Aupuni e kauoha ana a e noonoo ana hoi i na kohokoho mai na hui hoohana a lawelawe oihana paha no ka hoolako ana i na waiwai i hanaia a mau mea paha no ka pomaikai o ke Aupuni Hawaii, a no kekahi lala paha o ke Aupuni e hiki no ke haawi aku i ka haawina pomaikai mua i ke koho a mau kohokoho ana paha a na hui lawelawe oihana e lawelawe ana i ka oihana hoohana iloko nei o ke Aupuni Hawaii, aka nae, aia wale no a ua oi ole aku ke ano like ole o ke kumukuai, ina he like ole kekahi mawaena o ke koho a mau kohokoho paha a ka hui kuloko i hoopomaikaiia, a me ke koho a mau kohokoho paha a ka hui kuwaho i hoopomaikaiia, i ka umikumamalima pa-keneta (15%) maluna aku o ke kumukuai o ka mea i hanaia e ka hui kuwaho i hoopomaikaiia, ke ukuia. ka uku ukana a mau lilo moku e ae, a waihoia ma Honolulu.

PAUKU 4. E komo no iloko o na palapala aelike a pau no na mea i hanaia no ka pomaikai o ke Aupuni Hawaii, a no kekahi lala paha o ke Aupuni i haawiia i na hui oihana e lawelawe ana i kekahi oihana hoohana iloko nei o ke Aupuni

Hawaii, he aelike mawaena o na poe ma ia palapala e hanaia no ka hana i hoopaa aelikeia ai maloko o ia palapala maloko mai o na palena o ke Aupuni Hawaii i oleloia.

PAUKU 5. E lilo keia i kanawai mai a mahope aku o ka la ona e aponoia ai, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau loa e kue ana i na hoakaka ana a keia Kanawai, ma keia ua hoopauia.

Aponoia i keia la 15 o Okatoba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

CHAS. T. GULICK,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLVII.

HE KANAWAI

E HOAKAKA ANA I NA ALANUI, A E HOAKAKA ANA A E HOOMAOPOPO ANA I KEKAHI MAU PONO A ME NA HANA E PILI ANA I UA MAU ALANUI NEI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

KE KANAWAI ALANUI O 1892.

PAUKU 1. Ua hiki i keia Kanawai ke oleloia ma na hana pili i ka lehulehu o "Ke Kanawai Alanui o 1892."

HOAKAKA ANA I KE ANO O KE ALANUI O KA LEHULEHU.

PAUKU 2. O na alaloa, na alaliilii, alanui, wahi hele, alaololi, ala-kuono, ala-meheu a me na alahaka a pau loa ma ko Ha-

waii Paeaina i weheia i keia manawa a e weheia aku ana paha ma keia hope aku, hanaia a kukuluia e ke Aupuni, a i ole ia, e kekahi poe paha a haawiia a haaleleia paha no ka lehulehu i alanui, ma keia ke kukalaia nei he mau alanui no ka lehulehu.

O na alanui i hanaia no ka lehulehu e mau no ma ia ano a hiki i ka manawa e hoopauia ai ma ke kanawai.

HAAWIIA ANA O NA ALANUI E KEKAHI POE.

PAUKU 3. O kekahi alaloa, alaliilii, alanui, wahi hele, ala-ololi, ala-kuono, ala-meheu a alahaka paha i hoolalaia, hanaia, weheia a malamaia paha e kekahi poe a mau hui i hoohuiia paha ma ke ano he alanui, ua hiki no e lilo i alanui no ka lehulehu mamuli o ka haawiia ana pela, a i ole ia, ma ka haalele a waiho ana paha i ua alanui nei e heleia e ka lehulehu e ua mea nei, a i ole ia, e ua hui nei i hoohuiia ina nae e aeia a e laweia ua alanui nei e ke Kuhina Kalaiaina.

KA HAALELE ANA, A I OLE IA, KA HAAWI ANA.

PAUKU 4. Ua hiki no e hanaia ka haawi ana, a i ole ia, ka haalele ana i kekahi alanui i oleloia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai ma ka palapala hoolilo, a i ole ia, ma ka haalele ana a waiho wale ana e heleia e ka lehulehu; o ia haalele ana a waiho ana e manaoia ua hanaia pela, ina aole i hanaia kekahi hana e ka ona o ia alanui, ma ke ano nona ia alanui a hala na makahiki elima.

NO KE AUPUNI NA ALANUI.

PAUKU 5. O ka mea nona na alanui o ka lehulehu a pau loa a me ka aina, ka waiwai paa a kuleana ma ia mea, oia no ke Aupuni Hawaii ma ke ano alodio.

HOOPONOPONO ANA O NA ALANUI E KE KUHINA KALAIAINA.

PAUKU 6. Aia na alanui o ka lehulehu a pau loa malalo o ka hooponopono ana, malama ana a mana o ke Kuhina Kalaiaina a ma na mea a pau, koe wale no ina ua hoakakaia ma ke ano okoa ma ke kanawai, ua kauia maluna ona ka hooko ana i na hana a pau e pili ana i ua mau alanui nei, ina ua hoakakaia ma keia Kanawai a ma kekahi ano e ae paha.

E HANAIA E KA ONA I UWAPO MALUNA O NA AUWAI HOOMALOO A HOOPULU PAHA E OKI ANA I KE ALANUI.

PAUKU 7. O na mea a pau, a i ole ia, na hui i hoohuiia e eli ana, a i ole ia, e hana ana a e malama ana paha i na auwai hoopulu a hoomaloo paha mai kekahi aoao a i kekahi aoao o na alanui o ka lehulehu, ua kauohaia lakou e hana i uwapo maluna ae o ia mau auwai ma kahi i moku ai ke alanui, a e malama ia wahi me ka maikai i na manawa a pau; a ina i hana ole ia mahope iho o ka hoikeia ana aku e hana pela, ua hiki no i na Mana Alanui e hana ia mea, a i ole ia, hana hou iho a paa a koi aku e ukuia na lilo a pau o ia mea e ua mea nei a e ua hui nei paha i hoohuiia ma ka hoopii ana ma ke kanawai. Ua hiki e laweia ka hoopii o ia ano ma ka inoa o ke Kuhina Kalaiaina no ke Aupuni Hawaii, a ua loaa i na Mana Alanui pakahi, e like me ia e ikeia ana, ka mana e hoomaka i na hoopii o ia ano.

E MALAMAIA NO E KE AUPUNI NA ALAHAO, NA AUWAI NUI A ME NA AUWAI LIILII E A'E AKU ANA MALUNA O NA ALANUI.

PAUKU 8. I na manawa a pau e hanaia ai na alanui ma ke ano e a'e aku ana maluna o na alanui kaa-mahu, na auwai nui a mau auwai liilii paha ma na Mana Alanui malalo o na

lilo o ka lehulehu me ka hakalia ole e hana i na mea a pau e pili ana i ka hana ana a pale ana i na alanui, auwai nui a auwai liilii paha ma ke ano e hiki ai i ka lehulehu ke hele maluna ae me ka pilikia ole.

NA PUKA-PA MA NA ALANUI O KA LEHULEHU.

PAUKU 9. Ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina, ma kona manao ana, e hoomakaukau a e ae aku ia no ka hanaia ana o na puka-pa ma na alanui o ka lehulehu ma kekahi mau wahi, i mea e paleia ai ka hana ana i na pa ma ke alanui, a e kau i na rula a me na hooponopono ana no ke pani ana i ua mau puka la, ina nae e ukuia na lilo a pau loa e pili ana i ke kukulu ana a me ka malama ana e ka mea a mau mea paha no lakou ka pomaikai i kauohaia ai e hana i ua mau puka nei.

NA ALA AOAO HELE WAWAE.

PAUKU 10. Ma na alanui he iwakalua-kumamalima kapuai a oi paha ka laula, ua hiki i na ona aina e pili mai ana e hana i ala aoao hele wawae; aole e oi aku mamua o eono kapuai ka laula o ia ala aoao ma na alanui i emi malalo o kanaha kapuai ka laula. Aole e oi aku mamua o umi kapuai ka laula o ia mau ala aoao ma na alanui e ae a pau. Ma na manawa a pau o ka hana ana a me ka malama ana o na ala aoao; malalo no ia o na rula e pili ana i na hoiliwai ana, hoolaula ana, hookiekie ana, ka mea e hanaia ai a me ke ano o ka hana ana, e hoolahaia i kela a me keia manawa e ke Kuhina Kalaiaina, ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina; ke manao oia he pono, e ae aku e hanaia na ala aoao ma na alanui he iwakalua-kumamalima kapuai a emi iho paha ka laula.

NA KA ONA A MEA E PILI MAI ANA PAHA E HANA MA KONA LILO PONOI IHO.

PAUKU 11. E hanaia na ala aoao hele wawae a pau a e malamaia malalo o na lilo o ka ona aina a mea aina paha e pili koke mai ana malalo o na mea i hoakakaia ma ka Pauku 12 o keia Kanawai.

HANA ANA I NA ALA AOAO.

PAUKU 12. Mahope iho o ka hanaia ana o ka hoiliwai ana i na alanui o Honolulu, e like me ka mea i hoakakaia ma ke kanawai, ua hiki i ua Kuhina la i oleloia ke koi aku i na ona o ka aina e pili ana i kekahi alanui i hookumuia hoi ka hoiliwai ana, e hana aku i na ala aoao e like me ke ano o ka hoiliwai ana o ke alanui, a e hooko aku e like me na rula e pili ana i ka mea e hanaia ai a me ke ano o ka hana ana o ia mau ala aoao.

E HANAIA E KA ONA.

PAUKU 13. Ina kekahi ona e hana ole a hoole paha i ka hooko ana i ua kauoha la, mahope o ke kauohaia ana aku e hana i ala aoao e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 12 o keia Kanawai, a hala na la he kanaono mai kona kauohaia ana, ua hiki no i ke Kuhina e hoomaka aku e hana i ua ala aoao la malalo o na lilo o ia ona aina; e lilo ia mau lilo i kuleana hoopaa maluna o ka waiwai i hanaia ai ua ala aoao la ma kona alo, a ua hiki i ua Kuhina la e hoihoi mai i ka huina o ua kuleana hoopaa la a me na lilo a me na koina o ia mea ma ka hoopii ana ma ke kanawai ma ke ano aie, a i ole ia, ma kekahi hoopii e ae i aeia e ke kanawai a me ke kaulike, a e kauoha maoli ia ana paha ma kekahi kanawai.

KOMOHEWA MA NA ALA AOAO.

PAUKU 14. O kekahi mea e hele ana maluna o kekahi ala

aoao i hanaia a kulike me na hoakaka ana a keia Kanawai, me kekahi hoki, lio a holoholona huki ukana e ae paha, a i ole ia, ua hookele i kekahi kaa, kaa hehihehi wawae a mea i hanaia me na huila maluna o ia ala aoao me ka ae ole o ka ona nona ia mea, e uku no oia i ka ona, a i ole ia, i ka mea e noho ana malaila i na dala elima no kela a me keia komohewa ana a no na poho a pau i loaa mamuli o ia komohewa ana, mamuli o ka hoopii ana o ua ona la a mea paha e noho ana malaila ma kekahi hoopii komohewa.

KANU ANA I NA LAAU.

PAUKU 15. Ua hiki i kekahi ona aina a mea paha e noho ana malaila, i pili kona aina i ke alanui o ka lehulehu, e kanu i na laau ma na alanui, ma ka aoao e pili ana i kona aina, e kanuia na laau ma na lalani pololei a ma ke ano i emi ole iho malalo o iwakalua kapuai ke kaawale o kekahi mai kekahi, a me ke ano e keakea ole ia ai ke kahe ana o ka wai ma hai o ke alanui, a e kaa no malalo o na rula e hanaia ana i kela a me keia manawa e ke Kuhina Kalaiaina.

HANAINO I NA LAAU.

PAUKU 16. O kekahi mea e hoopoino ana i na laau ma ke alo o kahi o kekahi ona aina a mea paha e noho ana, me ka ae ole o ka ona a mea paha e noho ana, e uku no oia i ka ona a mea paha e noho ana i na dala elima no kela a me keia laau i hoopoinoia, e loaa no iaia ma ka hoopii komohewa ana, eia nae, aole e pili keia i ka okioki ana i na lala a hookaawale ana i na laau malalo o ka mana mai na luna kupono mai o ke Aupuni no na hana e pili ana i ka pono o ka lehulehu.

HE MIKAMINA KA HANAINO KOLOHE ANA I NA LAAU.

PAUKU 17. O kekahi mea e hu-la ae ana, oki iho, a ma

kekahi ano e ae ua hanaino a hoopau loa paha me ka manao 'kolohe i kekahi laau hoonani a malumalu paha e ulu ana ma kekahi alanui o ka lehulehu, ina aole i manaoia e ke Kuhina Kalaiaina he mea alai a keakea, a i ole ia, e na poe paha e hana ana malalo o kona mana, a e kekahi poe e ae paha i aeia ma ke kanawai, e manaoia ua pili iaia ka hewa mikamina.

NA PALAPALAAINA A ME NA MOOLELO O NA ALANUI.

PAUKU 18. Ua haawiia ka mana a ua kauohaia ke Kuhina Kalaiaina e hoomakaukau i na palapalaaina a me na kii o na alanui a pau loa o ka lehulehu o keia Aupuni, a e hooiaioia mau mea a me na kope o ia mau mea, a e hoolako aku i na kope i hooiaioia o ia mau mea i na Mana Alanui pakahi, e pili ana hoi i kela mau mahele o ka aina i hoomaluia e na Mana Alanui pakahi o keia Aupuni; a oia mau palapalaaina a me na kope i hooiaioia a me na moolelo a pau o na Mana Alanui, e lilo no i mau moolelo no na alanui o ka lehulehu.

Ua hoomanaia ke Kakauolelo Mua o ke Keena Kalaiaina e kakauinoa i na olelo hooia o ia ano.

ANA ANA I KA LOIHI-NA POHAKU KUHIKUHI MILE.

PAUKU 19. Ma keia ke kauohaia nei ke Kuhina Kalaiaina e hoomaopopo a hoakaka aku i ka nui o na mile ma na alanui ano nui o ke Aupuni. E kukuluia kekahi hoailona kupono i kela a me keia mile e hoike moakaka ana i ka loihi mai kahi i hoomakaia ai ke anaia ana. Ina i manao kekahi o na Mana Alanui he mea kupono a pomaikai paha, ua hiki no ia lakou ke hoomaopopo a malama i mau hoailona mile no ka apana ponoi iho; aka, ina e hanaia pela e hoakaka pono ka ma-ka hoailona i kahi ma ia apana i hoomakaia mai ai o ke anaia ana.

KAHI E HOOMAKA AI KE ANAIA ANA.

PAUKU 20. Ma ka Mokupuni o Hawaii, o kahi e hoomakaia mai ai o ke anaia ana o na mile, oia no ka Hale Leta ma Hilo, a me ka Hale Hookolokolo ma Waimea. Ma Maui, mai ka Hale Hookolokolo ma Wailuku. Ma Molokai, mai ka Hale Hookolokolo ma Pukoo. Ma Oahu, mai Aliiolani Hale, a ma Kauai, mai ka Hale Hookolokolo ma Nawiliwili.

NA PAPA KUHIKUHI ME NA POU.

PAUKU 21. Mawaho ae o ke anaia ana o na loihi e hoomaopopoia ai a e malamaia ai e like me na mea i hoakakaia ma keia Kanawai, na ke Kuhina Kalaiaina, a i ole ia, na na Mana Alanui pakahi malalo aku o ke kauoha a ke Kuhina Kalaiaina, e hana i ka hana e kukulu ai a e malama ai, ma na huina ano nui a pau, a i ole ia, ma na wahi e mana aku ai kekahi alanui ma na alaloa o ka lehulehu, i na pou kuhikuhi, papa kuhikuhi a hoakaka e ae paha me na kuhikuhi kupono e hoike ana i kahi e hele aku ai a hiki i kahi ano nui kokoke loa e moe ana ia mau alanui i hui ma ia wahi a i mana pakahi aku ai paha kekahi o ia mau alanui.

NA INOA ALANUI.

PAUKU 22. Ma na kihi o na alanui a pau o Honolulu, Hilo, Wailuku a me Lahaina, e kauia na inoa o na alanui ma na wahi moakaka, ma kahi i emi ole iho malalo o $3\frac{1}{2}$ kapuai maluna ae o ka iliwai o ke alanui.

PAUKU 23. O kela a me keia mea e hookaawale ana a hoopoino paha me ka manao kolohe i kekahi papa a pohaku kuhikuhi mile paha, a i ole ia, i kekahi papa kuhikuhi a pou a mea paha i kakauia maluna iho o ia mau mea i kukuluia ma ke kihi o kekahi alanui o ka lehulehu, e manaoia ua pili iaia ka hewa mikamina.

NA LILO.

PAUKU 24. O na lilo a pau i loaa malalo, a i ole ia, mamuli o na mea i hoakakaia ma keia Kanawai, i hoakaka ole ia ka hookaaia ana ma keia Kanawai, e ukuia aku no ia mailoko ae o na Dala Alanui o na apana pakahi.

O KE KUE ANA I NA RULA HE MIKAMINA IA.

PAUKU 25. O kekahi mea e uhaki ana i kekahi o na hooponopono ana a mau rula paha i hoolahaia e ke Kuhina Kalaiaina malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai, e manaoia ua pili iaia ka hewa mikamina.

HOOPAI NO KA MIKAMINA.

PAUKU 26. O kekahi mea i hoahewaia no ka mikamina malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai, e hoopaiia ma ka uku hoopai i oi ole ae mamua o hookahi haneri dala.

KA MANA O KA AHA HOOKOLOKOLO APANA.

PAUKU 27. E loaa no i na Lunakanawai Apana lehulehu o keia Aupuni ka mana e hookolokolo a hooholo i na hihia mikamina a pau e ulu ae ana malalo o keia Kanawai, a me na hoopii a pau no ke kueia o kekahi o na mea i hoakakaia ma keia Kanawai, a e kau aku i na hoopai i hoakakaia maloko nei.

PAUKU 28. E mana no keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 15 o Okatoba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

CHAS. T. GULICK,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLVIII.

HE KANAWAI

E PAPA AI I KA LAWE ANA MAI, MALAMA ANA, A HOOLAHA MONGOOSE (IOLE MONOKU) ANA MA KO HAWAII PAEAINA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Mai a mahope aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai aole no e ku i ke kanawai no kekahi mea hui i hoohuiia a ahahui paha o kekahi poe ke lawe mai, ke malama a ke hoolaha aku paha i kekahi mongoose ma ko Hawaii Paeaina. O kekahi mea, hui i hoohuiia a ahahui paha o kekahi poe e kue ana i na mea i hoakakaia ma keia Pauku, e manaoia ua ku i ka hewa mikamina, ina e hoahewaia no ia mea imua o kekahi Aha Hookolokolo Hoomalu a Apana paha, e hoopaiia aole e emi malalo o elua haneri a me kanalima a aole hoi e oi mamua o hookahi tausani dala no kela a me keia mongoose i laweia mai, malamaia a i hoolahaia paha ma ke ano kue i na olelo o keia Pauku.

PAUKU 2. I mea e hoopau loa ia ai na mongoose i hiki mai i keia manawa ma ka Mokupuni o Oahu e hookaawaleia, a ma keia ke hookaawaleia nei mailoko ae o kekahi dala iloko o ka Waihona i hookaawale ole ia no kekahi hana e ae, ka huina o hookahi tausani dala, e hooliloia e ke Kuhina Kalaiaina no ka hookaa ana i kekahi uku makana i oi ole ae mamua o iwakalua-kumamalima keneta no kela a me keia mongoose i pepehiia ma ka Mokupuni o Oahu. Ma keia ua

haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e hoomaopopo ai a i kela a me keia manawa e hooloili, maloko iho nae o ka huina i hoakakaia maluna ae, i ka nui o ua uku makana la no ke poo hookahi, a e hana i na rula no ka hooponopono ana i ka ukuia ana o ia makana ana i manao ai ua kupono.

PAUKU 3. E ku no i ke kanawai no kekahi mea e pepehi aku a make a e luku aku hoi i ka mongoose ma kekahi Mokupuni o keia Aupuni.

PAUKU 4. E mana aku no keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 15 o Okatoba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

CHAS. T. GULICK,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLIX.

HE KANAWAI

E PILI ANA I NA PAILATA A ME NA UKU PAILATA MA KE AWA O HONOLULU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Na ke Kuhina Waiwai, ma ka hoike ana aku o ka Luna Dute Nui, e koho a hookohu i ekolu mau pailata no ke Awa o Honolulu. Ua hiki no e hoopauia, a i ole ia, e kapaeia ua mau pailata la e ka Luna Dute Nui me ka aponoia ana e ke Kuhina Waiwai no ka hana hewa ana, malama pono

ole a hoohemahema paha i ka hana, a i ole ia, no kekahi kumu kupono e ae. Ua hiki no i ka Luna Dute Nui, me ka aponoia ana e ke Kuhina i oleloia, e koho i mau hope a pani paha no kekahi o ia mau pailata, ina ua ma'i a ua kaawale aku paha ma kahi e no ka manawa.

PAUKU 2. E nana mua ia kela a me keia pailata mamua iho o kona kohoia ana no kona kupono e lawelawe ma ke ano he pailata, a na ka Luna Dute Nui, me ke apono ana o ke Kuhina Waiwai, e hana i na rula a me na hooponopono ana no ia nanaia ana.

PAUKU 3. O ka uku o na pailata no ke Awa o Honolulu, oia no ka mea i hooholoia a i hookaawaleia e ka Ahaolelo.

PAUKU 4. O na uku a me na auhau no ke pailata ana ma ke Awa o Honolulu e like no ia me keia mahope iho nei: No ke komo ana mai iloko o ke awa a me ka puka ana no hoi iwaho. No na mokumahu lawe leta nona na tona he hookahi tausani a maluna ae paha, he kanalima dala. No na mokumahu e ae o hookahi tausani tona a maluna ae paha, kanahikukumamalima dala. No na moku manuwa a pau, elua dala o ke kapuai hookahi e like me ka hohonu o ka moku iloko o ke kai. No na moku pe'a a pau malalo iho o elua haneri tona, hookahi dala me ka hapalua no ke kapuai hookahi. No na moku e ae a pau me na mokumahu e ae, elima keneta no ke tona hookahi. No ke kuu ana i ka heleuma o kekahi moku mawaho o ke Awa o Honolulu, iwakalua dala; ina e hookomoia mai iloko o ke awa e hoemiia iho keia uku i umi dala. No kekahi kaohi ana i ke pailata maluna o ka moku mamua aku o iwakalua-kumamaha hora he ehiku dala ka uku no kela a me keia la. O na loaa a pau mai na uku a me na auhau no ke pailata ana ma ke awa o Honolulu, e hookaaia no i ka Luna Dute Nui no ka pomaikai o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 5. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau i kulike ole a i kue paha, ma keia ua hoopau loa ia ma na wahi i kue ai i keia.

PAUKU 6. E mana aku no keia Kanawai mai a mahope aku o ka la o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 15 o Okatoba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

CHAS. T. GULICK,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA L.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI NO KA UKUIA ANA O NA UKU MAKAHIKI A ME NA UKU HANA O NA LIMAHANA O KE AUPUNI, A ME NA LILO O KA AHA HOOKOLOKOLO KIEKIE A ME NA AHA KAAPUNI, A HIKI AKU A I HUI MAI ME KA LA 30 O NOVEMABA, M. H. 1892.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Waiwai e hoomau aku i ka uku ana i na uku makahiki a pau a me na uku hana o na limahana o ke Aupuni, a me na lilo o ka Aha Kiekie a me na Aha Kaapuni a hiki aku a e hui pu mai ana me ka la 30 o Novemaba, M. H. 1892, aia a hanaia na haawina hou mamua ae o ia manawa.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai ano.

Aponoia i keia la 10 o Novemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LI.

HE KANAWAI

E Haawi ana i ka Papa Ola ka hana o ka Hooko ana i ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e Hooemi ai i na Ino a me na Mai e ulu mai ana mamuli o ka Hookamakama."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Mai a mahope aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai, e hooiliia maluna o ka Papa Ola ka hooko ana i ke kanawai i kapaia "He Kanawai e Hooemi ai i na Ino a me na Mai e ulu mai ana mamuli o ka Hookamakama."

E loaa i ka Papa i oleloia ka mana piha e hooko i ke kanawai i oleloia, a e hana i na rula a me na hooponopono ana, i kela a me keia manawa a lakou e hoomaopopo ai ua oi ae ke kupono no ka hooko ana aku i na hoakaka ana o ia kanawai.

Pauku 2. E lilo keia i kanawai i mea mana mai ka la aku o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 17 o Novemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LII.

HE KANAWAI

E HOONOHO HOU AI I POE KOMISINA NO KA HOOPONOPONO ANA I NA PALENA AINA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoonohonoho ai i poe Komisina no na Palena Aina," i aponoia ma ka la 23 o Augate, 1862, e like me ia i hoololiia ai e ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooholopono ai i ka hooponopono ana o na palena aina, mamuli o ka hookohuia ana o na Komisina nana e hooponopono na palena aina, a e hoakeaia ai ka manawa i haawiia ma ke Kanawai i aponoia i ka la 23 o Augate, 1862," i aponoia i ka la 22 o Iune, 1868, a i hoakeaia a hiki i ka la 23 o Augate, 1892, ma ke Kanawai i aponoia ma ka la 7 o Augate, 1888, ma keia ke hoala hou ia nei, a ma keia ke hooloihiia aku nei ka manawa e lawelawe ai ua poe Komisina la a hiki i ka la 23 o Augate, 1894.

Aponoia i keia la 17 o Novemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LIII.

HE KANAWAI

E Hookomo mai ai i kekahi mau mea i Lawelaweia ma ka Hana ana i ke Kopa me ke Dute ole.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. I mea e hoohoihoi ai no ka hana ia ana o ke kopa o na ano a pau maloko o ke Aupuni Hawaii, o na mea i hoakakaia mahope iho nei, oia ke Caustic Soda, Sal Soda, Oil of Sassafras, Palm Oil, a me ka Borax, ina ua laweia mai i mau mea e hoohana aku ai ma ka hana ana i ke kopa, e hookomo ia mai no me ke dute ole malalo o na rula a me na hooponopono ana e hoopukaia aku ana e ka Luna Dute Nui, i aponoia e ke Kuhina Waiwai.

Pauku 2. E mana keia Kanawai a e lilo i kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 17 o Novemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LIV.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA LAPAAU ANA I NA MAI LEPERA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ua haawiia ka mana i ka Papa Ola e ae aku i kekahi mea e lawelawe ma ka lapaau ana i na Mai Lepera, a i ole ia, i na poe i manaoia ua loaa i ka mai Lepera. E haawiia ua mau palapala la malalo o na kumu a me na rula a ka Papa e kau ai, a ua hiki no e hoopauia ke manao ka Papa pela.

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o ka la o kona aponoia ai.

Aponoia i keia la 17 o Novemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LV.

HE KANAWAI

E HOAKAKA ANA NO KE KAKAU HOU IA ANA O NA HAO KUNI.

OIAI, ua hoopilikia wale ia na Buke Hoopaa Hao Kuni e ku nei i keia wa; a he lehulehu wale o na hao kuni i kakauia ma ia mau buke, aole lakou i hoohanaia i keia wa, mamuli o ka make ana a me ka hele loa ana aku ma kahi e o na poe no lakou ia mau hao kuni, a mamuli hoi o ia mau kumu ua hooneleia ka hiki ana o ia mau hao kuni ke hoohana hou ia aku e na poe e makemake mai ana e loaa o na mau hao kuni no lakou; Nolaila,

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Mai a mahope aku o ka la akahi o Iulai, 1893, o na hao kuni a pau i kakauia a e ku ana mumua mai o Sepatemaba 1, 1892, ma keia ke hoopau loa ia aku nei, a e lilo no i mea ole, a ma ia la akahi o Iulai, 1893, a mahope aku no hoi, ua hiki no i na kanaka a pau ke lawe ae a hoopaa aku i kekahi o na hao kuni ana i makemake ai, ina no ua hoopaa mua ia, a aole paha, mamua mai o Sepatemaba 1, 1892, koe nae, ina aole i hoopaaia ua hao kuni la mawaena o Sepatemaba 1, 1892, a me Iulai 1, 1893, ma ke ano me he mea la, he hao kuni ia aole i hoopaa mua ia.

PAUKU 2. I mea e loaa ai ka lono kupono i na poe e paa nei i na hao kuni i hoopaaia ma na buke, a i mea no hoi e loaa ai ia lakou he manawa kupono e hoopaa hou ai i ko la-

kou mau hao kuni, mawaena o Sepatemaba 1, 1892, a me Iulai 1, 1893, ma keia ke kauohaia aku nei ke Kuhina Kalaiaina e hoomau aku ka hoolaha ana ma na nupepa, aole e emi mai malalo o elua, ma ka olelo Beritania a me ka olelo Hawaii i olelo hoolaha i ano like me keia iho, penei:

"OLELO HOOLAHA I NA ONA NO LAKOU NA HAO KUNI.

"Mamuli o ke kanawai e hoopaa hou ia ana na hao kuni ma na buke mamua mai o Iulai 1, 1893, a i ole e lawe wale ia ana a mahope aku o ia la ua hiki no ke laweia ae e kekahi mea e aku.

"Ka hoopaa hou ana ma Oahu, e hanaia no ma ke Keena Kalaiaina.

"Ma kekahi mau Mokupuni e aku, e hanaia ma ke keena o na Makai Nui.

. . . . . .

"Kuhina Kalaiaina."

Aponoia i keia la 17 o Novemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LVI.

HE KANAWAI

E HOOI AKU AI I KA HOOMAOPOPO ANA A E HOOIA AI I KA LAWELAWE HANA ANA MA NA HOOKOLOKOLO ANA IMUA O KE KIURE.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O ke kiure no ma na hihia a pau na lunakanawai kaokoa no na mea i hooiaioia ma na hihia i hanaia imua o lakou, a aole loa ka Lunakanawai e noho hoomalu ana ma kekahi hookolokolo kiure ana (i kapaia ma keia hope aku o ka Aha) e wehewehe no ka mea e pili ana i ke ano ka loina maikai, ka ikaika, ka nawaliwali, a i ke ku paha i ka hilinaiia o kekahi olelo hoike i waihoia mai, a i ole ia, i ke ano, ke kulana, ka nanaina, ka manao a i ka hiki paha ke hilinaiia aku o kekahi hoike i hoohikiia ma kekahi hihia. Aka nae, aole loa kekahi mea maloko nei e manaoia he mea e papa ai i ka Aha ke ao ana aku i ke kiure ina paha aia he olelo hoike a aole paha (e kuhikuhi ana i ka olelo hoike), e manaoia ana he mea ia e hookahua ai a e kue ai paha i kekahi kumu maopopo i ikeia ma ia hihia, a aole no hoi e manaoia he mea ia e papa ai i ke kapae ana ae i kekahi olelo hooholo i haawiia e ua kiure la, ma kekahi hihia kupono, ma ke ano kue i ke koikoi o ka olelo hoike, a me ka ae ana i kekahi hookolokolo hou ana ma ia hihia.

PAUKU 2. Ua kau ke koikoi maluna o ka Aha koe wale no e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku mahope koke iho nei, e kakau a e heluhelu i kana olelo ao i ke kiure, ke ole e waiho

mai na aoao a i elua i pili i ka hihia e hookolokoloia ana ma o lakou ponoi iho, a i ole ia, ma o ko lakou mau kokua kanawai paha, i ka olelo aelike ma ke kakau, he hiki i ka Aha ke ao waha aku i ke kiure; a o ka palapala i kakauia o ua olelo ao nei, i kakauinoaia e ka Aha, e waihoia no ia ma ua hihia la, a e lilo no i mahele no ka moolelo o ia hihia. I kela a me keia manawa, a e like me ka pinepine o ka ka Aha kapae ana mai ia hana mai, ua hiki no i kela a me keia mea iloko o ua hihia la, ma ke ano he mana, e koi aku a e aeia mai no e hookolokolo hou ia ua hihia la.

Pauku 3. Ma na hihia aia malaila he mea kakau pokole pili oihana, a e kakau ana i ka moolelo o na hana o ka hookolokolo, aole no e kakau ka Aha i kana olelo ao, aka, ua hiki no ke haawi waha ia, a e kakauia e ua mea kakau pokole la. Na ua mea kakau pokole nei, ma na hihia o ia ano, e kakaulima maoli i kana mau olelo o ua olelo ao la iloko o hookahi pule mahope iho, a e waiho mai ia moolelo i hooiaio pono ia, ma ka hihia i oleloia, a he hiki no mahope iho ke laweia mai a hoomaopopoia ua moolelo nei i kakau maoli ia me he mea la ua kakauia no, ua aoia a ua waihoia e ka Aha, e like me ka mea i hoakakaia ma ka Pauku hope mamua koke ae nei. Aka nae, ina e hooleia ka pololei o ua moolelo la i kakauia e kekahi o na aoao iloko o ka hihia, a e waihoia mai kekahi kumu kue e kekahi o ua mau aoao la i pili i ka hihia i ka lawe ana mai i kekahi mahele a mau mahele paha o ua moolelo la e koiia ana ua hewa, na ka Aha Hookolokolo Hoohalahala imua ona e hiki aku ai ua hihia la no ka noonoo hou ana (koe wale no ke waiho mai na aoao i pili i ka hihia i kekahi olelo aelike i kakauia i pili no na mahele i hoopaapaaia), e hooholoholo mua a hoike i ka manao oiaio o ua mahele la o ka olelo ao a ka Aha malalo e like me ka mea i komo iloko o ua mea la ma ia hoopaapaa a kue ana.

PAUKU 4. Na ke kokua kanawai o kela a me keia aoao pakahi ma kekahi hihia, e haawi aku i ka Aha i palapala i kakauia o ka lakou noi no ke ao ə ana aku i ke kiure ma na kumu kanawai i pili i ka hihia, aole no nae ka Aha, ma na hihia e ku ana he kokua kanawai no na aoao i pili i ka hihia, e ao aku i ke kiure ma ke kanawai, aia wale no a noiia aku ma ke kakau ana e hana pela. Aka, ina aole he mea e ku ana ma ke ano kokua kanawai no kela a me keia aoao, na ka Aha no e ao aku i ke kiure ma kona aoao, ua hiki no i ka Aha, mamuli o kona manao ponoi iho, ke ao aku i ke kiure ma kela a me keia kumu kanawai i komo iloko o ka hookolokolo.

PAUKU 5. Ina e waihoia mai na noi no ke ao ana aku e like me ka mea i hoakakaia mamua iho nei, ua hiki no i na kokua kanawai pakahi ke wehewehe manao ma ia mau kumu, mamua ae o ka hooholo ana o ka Aha i kona manao no ua mau olelo ao nei. I ka wa e noiia aku ai o kekahi mau olelo ao i hiki ole i ka Aha ke haawi, e kakau oia ma ka aoao o ua mau olelo ao nei, i ka huaolelo "hooleia," a o ua olelo ao la i aponoia e ka Aha, e hoike oia ma ke kakau ana ma ka aoao i ka huaolelo "haawiia." Ua hiki no hoi i ka Aha ke hooloii i kekahi olelo ao ina e noiia mai pela, a e haawi aku ia mea ma ke ano i hoololiia ai, aka, ma ke ano e hiki ai ke hoomaopopo pono ia, o ka olelo ao hea la ka i haawiia, a o ke aha la ka i hooleia, ma ka holookoa a ma ka hapa paha. O na noi a pau no na olelo ao i kakauia, e waihoia no ia me ka hana, a e lilo no i mahele no ka moolelo o ua hihia la; a aole loa e hiki i ka Aha ke hoomaopopo, hoano e ae a hoomoakaka aku paha i ua mau olelo ao nei i ke kiure ma ka olelo waha ana.

PAUKU 6. Ma ka hookolokoloia ana o kekahi hihia kivila e ke kiure, koe ina he hoopii no ka hoino inoa maikai, laibila, kamailio launa hewa, hoowalewale e moekolohe, hopu manaoino

wale, hoopii manaoino wale a me ka hoopaahao hewa, na ka Aha no mamuli o ka ae ana o na aoao a i elua, ma kahi hoi o ke kauoha ana aku i ke kiure e haawi mai i olelo hooholo laula, e kauoha aku no i ke kiure e pane mai i kekahi o na ninau kumu i hooiaioia i hoikeia aku ia lakou e ka Aha no ia mea, a ma ia mea e pane mai no ke kiure i ua mau ninau la, a aole no hoi e haawi i kekahi olelo hooholo, a ma o ka hoomaopopo ana o ke kiure mamuli o na ninau a lakou e pane ai, e hoopaa no ka Aha i ka olelo hooholo a e like no ke ko pono o ka olelo hooholo i hoopaaia pela, a e hiki no ke kueia ma na ano a pau (ina e kueia), me he mea la o ka olelo hooholo no ia a ke kiure.

Pauku 7. Ma ke kue ana i na poe kiure, e hookoia no ke ano a me ka hoonohonoho ana mahope iho, oia hoi: na ka mea hoopii ma na hana kivila, a na ke Aupuni, ma na hihia karaima, e kue mua aku no ke kumu, ma ia hope aku na ka mea hoopiiia a mau mea hoopiiia paha e kue aku no ke kumu. Mahope o ka hoomaopopoia ana o na kue ana no ke kumu, ina he mau kumu kekahi, na ke Aupuni a mea hoopii paha (e like me ka mea e ulu ae ana), a me ka mea hoopiiia e hoike like aku no i ka lakou mau kue kumu ole, ina he mau kue kumu ole kekahi, na ke Aupuni a mea hoopii paha e hoomaka a na ka mea hoopiiia e hoopau. Ina he elua a oi aku paha poe i hoopiiia ma kekahi hihia hewa, aole no lakou e koiia aku e hui pu mai ma kekahi kue ana, aka, e ae pakahi ia no lakou e kue kaawale aku, e like ka nui o na poe kiure me ka ke kanawai e ae ai i kekahi mea hoopii kaawale a hookahi paha malalo o na haawina like. E hoomaopopoia no e ka Aha ke ano o ka hoomaka ana i ka lakou mau kue ana, ina i aelike ole ia e lakou.

Pauku 8. Ma ka pau ana o ka olelo hoike (aia a kauoha

ka Aha i ka hoopau wale ia, a kauoha paha i olelo hooholo no ka mea hoopiiia), e loaa no ke kuleana i na aoao pakahi a i ko lakou kokua kanawai paha, e hoonohonoho aku i na kumu i hooiaioia i ke kiure. Ma ka lakou mau haiolelo hoonohonoho ana i ke kiure, e loaa no ia lakou ka mana laula a me ke kuokoa kupono no ka paio ana aku, a me ka hoomaikeike ana aku i kekahi a me na kumu a pau i pili i ka hana, a i ka olelo hoike no hoi e hooiaio ana a e hooiaio ole ana paha ia mea. Aole no lakou e papaia ke wehewehe aku i ke kanawai o ka hihia i ke kiure, aka, aole no e hiki ia lakou ke lawe ae i ke ao ana aku i ke kiure i ke kanawai, ma ke ano hoi e komohewa aku ai maluna o ko ka Aha kuleana e ao aku i ke kiure pela.

Pauku 9. E loaa no i ke Aupuni a mea hoopii paha, e like me ka mea e ulu ae ana, ke kuleana e wehe aku i ka hihia i ke kiure a e waiho aku hoi i na hooia ana. Ina e waiho mai ka mea hoopiiia i kekahi olelo hoike, nana, a na kona kokua kanawai paha, mahope o ka pau ana o na olelo hoike e haiolelo hoonohonoho mua aku i ke kiure maluna o na kumu i hooiaioia, a mahope hoi o ia e loaa no i kekahi aoao aku ke kuleana e hoopau aku i ka haiolelo hoonohonoho ana maluna o na kumu i hooiaioia.

Pauku 10. E mana aku no keia Kanawai mai a mahope aku o ka manawa o kona aponoia ana, a o na kanawai a me na mahele o na kanawai a pau loa e kue ana me ia ae la, ma keia ua hoopauia.

Aponoia i keia la 25 o Novemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LVII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO HOU AI I KA OIHANA HOOKOLOKOLO.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

NA HOAKAKA PILI LAULA.

PAUKU 1. E hoonohoia he Oihana Aupuni, e kapaia ka Oihana Hookolokolo, a e noho hoomaluia e ka Lunakanawai Kiekie, a nana no e hoike aku i ka Ahaolelo i kona manawa halawai mau, i na mea i hanaia iloko o keia oihana, a me ka hookoia ana o ke kanawai ma na wahi a pau a puni ke Aupuni.

PAUKU 2. E kuokoa no ka oihana i oleloia a me na Lunakanawai lehulehu a me na luna e ae o ka oihana hookolokolo, ma na ano a pau, mai na oihana elua, ka hooko a me ke kau kanawai o ke Aupuni. Aole he mana o ka Moi e hookeke aku, hoololi a kapae ae paha i kekahi kauoha, palapala, manao a olelo hooholo paha a kekahi Aha Hookolokolo, Lunakanawai, a luna e ae paha o ka oihana hookolokolo; aka hoi, aole nae e manaoia he mea kekahi ma keia Kanawai e keakea ana i ka Moi mai ka haawi ana i ka olelo hoopanee i na hoopai a i ke kala ana i na hala, mahope o ka hoahewaia ana, no na hewa a pau, koe aku ma na hihia hoopii luna nui.

PAUKU 3. Aole no e hiki i kekahi Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a i ole ia, o kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni a o kekahi Lunakanawai paha ke komo i ka oihana loio a e hana i ka hana kupono i ka loio.

Pauku 4. Na ka Aha Hookolokolo a Lunakanawai paha e hoomoakaka i ke kanawai e pili ana i na hihia a pau i hookolokoloia imua ona; a e paa no ke ae ana a ua Aha Hookolokolo la a o ka Lunakanawai paha e pili ana i ke kanawai maluna o ke kiure, ke hoonohonohoia kekahi kiure no ia hihia.

Pauku 5. O ke kanawai maa mau ma Enelani, e like me ia i hoomaopopoia e na olelo hooholo Enelani me Amerika, ma keia ke hooliloia aku nei oia ke kanawai maa mau o ko Hawaii Paeaina ma na ano hihia a pau, koe aku e like me ia i hoakaka pololei maoliia ma ke Kumukanawai Hawaii a ma na kanawai paha, a i lilo paha ma o na hana hookolokolo mua ma Hawaii nei, a i ole ia, i kukulu mua ia ma na ano maa mau ia Hawaii nei; aka nae, aole i ku kekahi mea i na lawelawe hana hoopii karaima, koe wale no e like me ia i hoakakaia maloko o na kanawai Hawaii.

Pauku 6. E hiki no i na Aha Hookolokolo Kakau lehulehu ke hooholo no lakou iho, no ke kupono a kupono ole i ke Kumukanawai a me ka hopena paa o kekahi kanawai, olelo hoolaha, olelo kauoha, a olelo hooholo paha, i hooholoia a hoopukaia paha e ka Moi, e ka Ahaolelo, e ka Aha Kuhina, e ka Ahakuka Malu a e kekehi papa hooko paha a buro paha o ke Aupuni. E hiki no i ka Aha Hookolokolo Kiekie ke kukala ua noa a ua lilo i mea ole kekahi o ia kanawai, olelo hoolaha, olelo kauoha a olelo hooholo paha e like me ka mea e maopopo ana ma ka noonoo akahele ana ua kue i ke Kumukanawai, a i ole ia, ua kue hoi i na kanawai o na Aupuni, a i ole ia, i kekahi kuikahi e ku nei me kekahi Aupuni e aku; ina nae, e haawiia ua olelo hooholo la iloko o ka wa noho hamama o ka Aha Hookolokolo mahope iho o ka loaa ana o ka manawa i na poe i kuleana e loheia ma ia mea.

Pauku 7. E nana pono na Aha Hookolokolo lehulehu i na kuleana pilipaa ma ka lakou mau olelo hooholo.

NA AHA HOOKOLOKOLO APANA.

Pauku 8. E hookohuia i hookahi a oi aku paha Lunakanawai Apana no kela a me keia Apana Hookolokolo o ke Aupuni. E kupono a e makaukau na poe Lunakanawai la ma ka olelo Hawaii, a e hookohuia e ka Lunakanawai Kiekie, a i kona kaawale ana a pilikia ana paha, e kekahi Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie mamuli o ka waiho ana mai a ka Aha Kuhina i kekahi inoa ma ke kakau, a i ole, e ka hapanui o na hoa o ia Aha; ina nae e kakau mua ana ka hapanui o na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie i ko lakou apono i ka inoa i waihoia mai maluna o ka palapala i kakauia ai ua noi la. E noho hoi na Lunakanawai a pau o ia ano maloko o ka Apana Hookolokolo ona i hookohuia aku ai.

Pauku 9. E noho ua mau Lunakanawai Apana nei ma ka oihana no ka manawa o elua makahiki mai ka la aku o ko lakou mau komisina pakahi; aka nae, he hiki no i kekahi Lunakanawai Apana ke hoopau ia mai ka Oihana no kekahi kumu e ka Aha Hookolokolo Kiekie, a e ka Lunakanawai Kaapuni paha o ka Apana Hookolokoko Kaapuni i waiho ai ka apana i noho ai o ua Lunakanawai la i hoopiiia mai.

Pauku 10. He mana kumu a kaokoa ko na Aha Hookolokolo Apana e hoolohe a e hooholo i na hihia kivila a pau, koe ma na mea e ae i hoakakaia mahope aku nei, ma kahi o na aie, huina a poho paha, a i ole ia, i ka waiwai io o ka waiwai i koiia mai, ke oi ole aku i ke kanalima dala; a he mana like ma na hihia kivila a pau, koe aku e like me ia i olelo mua ia e ae la, ma kahi i oi ole aku ai ka aie, huina a poho paha, a i ole ia, ka waiwai io paha o ka waiwai i koiia mai ai mamua aku o ekolu haneri dala, a he mana kumu ma na hana kanawai a

pau e like me ka mea i haawiia ma ke kanawai maluna o na Aha Hookolokolo Hoomalu a me na Aha Hookolokolo Apana, a e haawiia aku ana paha ma keia hope aku ma ke kanawai iloko o ka mana o na Aha Hookolokolo Apana, a e hooholo ia mea, me ke ku nae i ka hoohalahalaia e like me ke kanawai; aka nae, aole ia ano Aha Hookolokolo e kuleana e hoolohe i na hoopii waiwai, a hoopii paha i komo ka ninau no ke kuleana i kekahi waiwai paa, a no na hoopii paha no ka laibila, holoholo olelo, ni'ani'a, hana manawaino, hoopaahao hewa, hahaki olelo ae mare a moe hoowalewale paha, a me na hihia kivila paha i manaoia ma ke kanawai, na ke kiure e hookolokolo; a aole no hoi e loaa ia lakou ka mana e hookohu aku i kekahi poe kaana ma kekahi kumuhana.

Pauku 11. He mana kumu kaokoa ko na Aha Hookolokolo Apana maloko o ko lakou mau apana pakahi maluna o na hihia karaima a pau i komo iloko o ka mana o na Aha Hookolokolo Hoomalu a me Aha Hookolokolo Apana i kulike me ke kanawai, a e hookomoia ana paha ma keia hope aku ma ke kanawai maloko o ka mana hookolokolo o na Aha Hookolokolo Apana. A e loaa no ia lakou ka mana, me ke ku no nae i ka hoohalahalaia e like me ke kanawai, e hoolohe me ke kiure ole, a e hoopuka i ka olelo hooholo ma na hoopii hewa karaima a pau e komo mai ana maloko o ko lakou mau mana hookolokolo pakahi; aka nae hoi, he hiki no i kekahi mea i hopuia mamuli o ka hoopii ua hana oia i ka hewa ma kekahi apana okoa aku mai kahi ona i hopuia ai, ke koho e hookolokoloia oia no ia mea ma kahi ona i hopuia ai, mamuli o ka ae ana o kekahi luna hoopii o ke Aupuni i loaa iaia ka mana. Ua like ka laula o ko lakou mana hookolokolo ma na hihia karaima me ko ka Apana Kaapuni i waiho ai o ko lakou mau apana pakahi iho no ka hana pili i ka hopu ana, ninaninau ana, hoopaa ana, a me ka hookuu ana i na poe i

hoohewaia, ka hoopuka ana i na palapala huli i kulike ai me ke kanawai, a e kauoha ana i ka hele mai o na poe hoike.

Pauku 12. He mana ko na Lunakanawai Apana e hooko i na hoohiki, e hoopaa ai i na olelo hoike malalo o na komisina i hoopukaia ia lakou mai na Aha Hookolokolo e ae, a e hoopuka i na komisina no ka hoopaa ana i na olelo hoike e hoohanaia ana ma na hoopaapaa imua o lakou, e ae aku i na hoomau ana i na hana imua o lakou, e kikoo aku a e kauoha aku i na hoike e hele mai e noho ana iloko o ko lakou mau apana pakahi e hooko i ka olelo hooholo a e hoopai i na hoowahawaha e like me ke kanawai.

Pauku 13. E malama na Lunakanawai Apana ma na hihia a pau ma ke kakau hoakaka piha ana i na olelo a pau a me na hana o na hookolokolo ana, e na hana a me na olelo hooholo, me ka io o na olelo hoike a me na kumu io a lakou i kukulu ai i ka lakou mau olelo hooholo.

Pauku 14. O ka palapala kumu ma na hihia kivila i hoomakaia imua o kekahi Aha Hookolokolo Apana he palapala hoopii no ia, he palapala hoihoi, he palapala lawe a hoomalu paha, a e kakauinoaia e ka Lunakanawai o ia Aha, a e hookomoia kekahi hoolaha i ka mea pale ina e haule oia i ka hele mai i ka manawa a me kahi hookolokolo i kuhikuhiia maloko o ka palapala hoopii, e hoopukaia ka olelo hooholo mamuli o ka hiki ole ana mai e like me ka olelo hoike i laweia o ka aoao hookahi. O na palapala hoopii kumu a pau e hoihoiia mai no ia iloko o na la i emi ole iho i ka hookahi a i oi ole aku hoi i ka eono mai ka la aku i hoopukaia ai.

Pauku 15. E hoopuka ua Lunakanawai la i kekahi palapala hoomalu maluna o ka waiwai lewa o ka mea pale ke koiia ma o kekahi hoopii i kukuluia maluna o kekahi olelo hooholo a maluna o kekahi olelo aelike paha, i olelo wahaia a

i manao maoliia, ina ka aoao hoopii a o kekahi mea paha ma ona la, e hana ana a e waiho ana iloko o ia Aha Hookolokolo i kekahi olelo hoohiki e hoakaka ano e like me ka hiki, i ka nui o ka aie i ka mea hoopii mai ka mea hoopiiia aku, mawaho ae o na mea kukai a me na koi kue, a ua komo pu kekahi olelo hou aku ua ike ka mea hoohiki, a he kumu kupono paha e manaoio ai.

Akahi: Ua aie ka mea pale i ka aie i hoopiiia ma ke ano apuka a ano hoopunipuni paha, a maluna o ke apuhi a hookohukohu kumu ole paha, a i ole ia,

Alua: Ua haawi aku ka mea pale ia hai, ua hoolilo aku, a ua hunaia paha, a i ole ia, ua manao e haawi, hoolilo a e huna i kona waiwai, me ka makemake e apuka i kona poe i aie ai; a i ole ia,

Akolu: E manao ana paha ka mea pale e hookaawale i kekahi o kona waiwai mai ka mokupuni o ia nonoi i hanaia ai, me kona manao maoli e like me ia, a ua hoole oia a hoohemahema paha i ka hookaa a hoopaa ana paha i ka uku ana i ka aie; a i ole ia,

Aha: Ua holo malu ka mea pale me ka hoopoino i na poe ana i aie aku ai; a i ole ia, aole oia he mea noho paa ma keia Aupuni; a i ole ia, aole hoi i noho maloko o laila no hookahi malama mamua pono iho o ua nonoi ana la;

Ina nae hoi, aole he mea ku i ke kanawai no ua Lunakanawai la e hoopuka i kekahi palapala hoomalu aia a waiho mua mai ka mea noi me ia i bona iloko o na dala hoopaa aole e emi iho i ke kanalima, a aole hoi e oi aku i ka elima haneri dala, me hookahi a oi aku paha mau kope kupono, e aponoia ana e kekahi o ia Lunakanawai i hoomaopopoia no ka uku ana a pau i na lilo o ka hoopii, a no na poho a pau i ili maluna o ka

mea pale mamuli o ka hoomalu ana, ke ole hoi e ko ka hoopii a ka aoao hoopii, a i ole, ua hoopau wale ia paha ka hoomalu, e kekahi mana kupono, mamua o ka olelo hooholo hope loa ma ia hihia. A penei ke ano o ua palapala hoomalu la:

I kekahi Makai o ka Apana o ....
Mokupuni o ..... H. P. A.

Ke kauohaia aku nei oe e hoomalu a e malama i ka waiwai o..... ina i loaa ia oe kekahi waiwai iloko o keia Apana, a e kali i ka olelo hou a keia Aha, (a o kekahi Aha Hookolokolo e ae paha e like me ka mea kupono) mamuli o ka olelo hoohiki a hoopii .....ka aoao hoopii, e pane no kekahi aie, (a e ko ai ka palapala aelike paha) i oleloia ua aieia iaia mai a..... i oleloia, a mamuli o ka hoomaluia ana pela, ke kauoha hou ia aku nei oe e kii ia..... i oleloia, ina e loaa ana oia ma keia Apana, e hele mai a e pane no keia olelo hoopii a me ke koi a ka mea hoopii i oleloia imua o'u ma..... ..... ma ka la.....o....., M. H..... (a imua paha o kekahi Aha Hookolokolo e ae e hoakaka ana i ka manawa e like me ka mea kupono), a ia manawa a ma ia wahi e hoike mai i ke kumu, ina he kumu kana, e hooko ole ia ai ka olelo hooholo kue iaia, a me ke kumu hoi e ohi ole ai i ka waiwai i hoomaluia, e hoopaa aku ai a e kuaiia ai no ka hookaa ana i ke koi i oleloia, ka ukupanee a me na koina. E hai aku oe ia ..... i oleloia, ina e hiki ole mai oia i ka manawa a me kahi i oleloia maluna, e hoopukaia no ka olelo hooholo kue iaia mamuli o na hoike o ka aoao hoopii no kona hoike ole mai.

Haawiia malalo o ko'u lima i keia la....o..... ..... M. H....

.....

Lunakanawai Apana o.....

Pauku 16. E hoopauia no ua hoomalu ana la e ka Luna-kanawai nana e hoopuka ana ia palapala ina aole e hiki i ka mea noi ke kukulu i kona kuleana mamuli o ka hiki ana mai a me ke kue ana mai a ka aoao pale ma ka pono maoli, a ina paha mahope o ka hiki ana mai ma ka kihia mamuli o ke noi ana e hoopau wale ia ua hoomalu la, ua hiki i ka aoao pale ke hooia aku a lawa i ko ka Aha manao aole he oiaio o na olelo maluna iho ena i hoopukaia ai ua hoomalu ana la mai ka la i hoopukia ai, aka, ina ka aoao pale e hiki ole mai, a ua hiki mai no paha, ua hooia aku ka aoao hoopii i ke koi, ua hiki no ke hookoia ka hoomalu maluna o ka waiwai i paaia mamuli o kana kauoha, a e ohiia, hoolahaia a kuaiia, e like me ko na hihia e ae, me ke ku no nae i ka pono hoohalahala, a me ke kuleana mai o kekahi poe e ae i ka waiwai.

Pauku 17. O kela a me keia hoomalu ana i hoopukaia e like me ia i olelo mua ia ae la, e hookoia no ma ka waiho ana i ka waiwai ma kahi e malu ai me ka lawe ole ana ia mea mai kahi o ka aoao pale, koe no ka hoomalu loa ana e like me ka manao ana o ka luna e hooko ana i ka palapala hoomalu.

E lawe no ka luna nana i hoopaa ka waiwai i kekahi papa helu o ia mea a e hoopili aku i kekahi kope o ia mea me kana hoike o na mea i hoopaaia. E haawi pu aku no hoi i kope o ka papa helu i ka aoao pale, a e kapili ma na wahi kupono he ekolu iloko o ka apana i kekahi olelo hoolaha, penei iho:

Mamuli o kekahi palapala hoomalu mai a.....
Lunakanawai Apana o.. .....e hoihoiia ma
.....ma ka la.....o.....
M. H..... ; mamuli o ka hoopii a.....no
..... dala, ua hoomalu au me ke ku no nae i ke koi ke hooiaia, i kela mau waiwai mahope nei, oia keia:

.....

O na kanaka a pau i kuleana iloko o ka waiwai i oleloia, ma keia ke hoolahaia aku nei e hoomaopopo mai i ka lakou mau koi i ka la a mamua aku paha o ka la no ka hoihoi ana i oleloia maluna.

Hanaia i ka la.....o....., M. H....

.....

PAUKU 18. Mamuli o ka hoopii i waihoia mai i kekahi Lunakanawai Apana no kekahi hewa i hanaia iloko o na palena o ka mana hookolokolo o ia Lunakanawai e hoolohe a e hooholo, e ninaninau no oia i ka mea e hoopii ana malalo o ka hoohiki, e hoopaa oia i ka io o na olelo hoopii ma ke kakau ana, a e kauoha oia e kakauinoaia ua palapala la e ka mea hoopii, a ina ua ikeia ua hana maoli io ia no ua hewa la, alaila, e hoopuka aku no ka Lunakanawai i oleloia i kana palapala hopu, e helu ana i ua mau olelo hoopii la, a e kauoha ana i ka Ilamuku a makai e ae paha i kauohaia aku ai (koe e like me ia i haomaopopoia ma ka Pauku mahope iho) e hele koke e hopu i ka mea i hoopiiia, a e lawe mai iaia imua o ua Lunakanawai la no ka hanaia aku e like me ke kanawai; a maloko pu no hoi o ia palapala hopu e kauohaia aku no ka makai e kii i na hoike e like me ia i hoike inoaia maloko o ia palapala e hele mai a e haawi i ka lakou olelo hoike ma ka hookolokolo ana. A penei iho ke ano o ua palapala hopu la:

I kekahi Makai o ka Apana o....., Mokupuni o....., H. P. A.

Ke kauohaia aku nei oe ma keia, mamuli o ka hoike ana o .....i hooiaioia ma ka hoohiki, e hele koke aku e hopu a e hoopaa i ke kino o..... .....ka mea i hoopiiia no ka.....ina oia e loaa ana, a e lawe koke mai i kona kino imua o'u ma ke Keena Hoo-

kolokolo o ka Apana i oleloia i kekahi manawa mawaena o na hora .... A. M. a me.....P. M. o ka la .....o..... , M. H...., (e pane i ka olelo hoopii i oleloia, a i ole, e hoike mai i ke kumu e hoopaa ole ia ai oia no ka hookolokolo ma ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Kaapuni.....). A ke kauoha pu ia aku nei no hoi oe, mahope o kou hopu ana ia .....i oleloia, e kii aku i na hoike o ka hoopii..... ina e loaa ana lakou, a e hoihoi pololei mai i ka hoike o kau hana maluna o keia palapala.

Haawiia malalo o ko'u lima i keia la ...o..... M. H....

.....

Lunakanawai Apana o .....

Pauku 19. Ina ma ia hoopii, ua ike ka Lunakanawai aole he ano nui o ka hewa i oleloia maloko, a he hoopii hoi i kupono ole no ke kau ana i kekahi hoopai oolea, a ina ka mea i hoopiiia ma kahi i hiki ole ai ke manao wale ia e hoao ana oia e alo i ke kanawai ma ka mea i oleloia, e hoopuka no ua Lunakanawai la ma kona manao ana i kana palapala hopu (ke ole ka mea hoopii e noi mai ma ke kakau e hopu koke ia ka mea i oleloia ua hana hewa) e like kona ike i ke kupono e helu ana maloko o ia palapala i ke ano nui o ia hoopii, e kauoha ana i ka mea i oleloia ua hana hewa e hele mai imua ona ma kekahi manawa i oleloia ma ia palapala, aole e emi malalo o iwakalua-kumamaha hora mahope iho o ka manawa i hookoia ai ka palapala hopu, a malaila a ma ia manawa e pane mai no ua olelo hoopii la. E hoike no hoi ua palapala hopu la i kekahi olelo ao i ka mea i kauohaia ina e nele kona hoolohe ia kauoha, ua ku no ka hoopai hoowahawaha maluna ona.

Pauku 20. E hookoia ia palapala hopu ma ka haawi ana i kope i ka mea i hoopiiia, a me ka hoike pu ana aku i ka palapala kumu, a ina aole oia e loaa ana, ma ka waiho ana paha i na kope la iloko o na hora hana ma kona wahi hana mau a ma ka waiho ana paha i kekahi kope ma kona wahi noho ma kekahi hora kupono, ma ka lima o kekahi mea i ike i ka noonoo kupono. Ina e nele ka hoea aku o ka mea i oleloia na hana hewa ma kahi a ma ka manawa i oleloia mahope o ke kiiia ana aku e hele mai, he hiki no oia ke hopuia no ka hoowahawaha, a e hanaia aku i kulike me ia ano.

Pauku 21. E hiki no i na Lunakanawai la ke hoopuka i ka palapala hopu no ka hopu koke ana i ka mea i hoopiiia maluna o ia olelo hoahewa i na manawa a pau mahope iho o ka hoopukaia ana o na palapala hopu la, no kekahi kumu ana i ike ai he lawa kupono, a mamuli o ka olelo hoopii iloko o ia palapala a i heluia hoi.

Pauku 22. Ma na hopu ana a pau no na karaima a mikamina paha i kupono e hooloheia imua o ke kiure e hoomaka aku e noonoo ka Lunakanawai nona ka mana a ma ona la ka palapala hopu i hopuia ai ka mea i hoopiiia, i ka manawa e hiki mai ai o ka mea i hoopiiia, ina he kumu paha kekahi ana i manao ai he hiki i ke kiure ma ka olelo hoike i puka mai e ahewa i ka mea i hoopiiia i ka hewa i hooiliia mai iaia; e hoolilo no oia ma ke kakau ana i na mea ano nui o ka olelo hoike i puka mai, me na inoa o na hoike, a ina iloko o kona manao aole i lawa na olelo hoike e hiki ai ke hoopaa no ka hookolokolo ana, e hookuu no oia i ka lawehala me ka hoopaa ana i ke kumu, ma kona papa hana; aka, ina iloko o kona manao he kumu paha kekahi e manaoia ai e ahewaia ka mea i hoopiiia imua o kekahi kiure, e hana no oia a e haawi aku i kekahi makai i palapala hoopaa, a penei paha kona ano:

Ia.....a Makai e ae paha o ka Apana o .....Mokupuni o....., H. P. A.

Oiai ua lawa kupono i ko'u ike, he kumu kupono kekahi e manaoia ai o.....i hopuia no..... ma ka olelo a..... (a ano e ae paha e like me ka mea e kupono ana) e ahewaia no ma ka olelo hoopii no ka hewa i oleloia:

Ua kauohaia oe e haawi aku ia..... i oleloia i ka Makai Nui o ka Mokupuni o..... a i kona hope paha, i hoomanaia ma keia, e hoopaa aku iaia ma ka halepaahao o ka Mokupuni no ka hookolokolo ana ma ka Aha Hookolokolo Kaapuni, o ka Apana Kaapuni o..... a e hoihoi oe malaila ia manawa i keia palapala me ka hoike piha o kau mau hana no ia mea.

Haawiia malalo o ko'u lima i keia la.....o ....., M. H....

.....

Lunakanawai Apana o.....

Iloko o ka wa e waihoia ai ua hihia la ma ka hookolokolo ana, alaila, e waiho koke aku ka Lunakanawai nana i waiho aku i ua hihia la me ka hakalia ole i ka Loio Kuhina, he kope kakau o na olelo ike no ua hihia la i hookahuaia ai.

Pauku 23. Ina ua aie kekahi mea i kahi mea e, a i ole, ua pili aku paha i kekahi mea ma ke kanawai no kekahi huina i oi ole aku maluna o elima haneri dala, alaila, me ka hookolokolo a hookolokolo mua ole ia paha ia, e hele kino aku oia, a i ole, o kekahi hope i hoomana pono ia, imua o kekahi Lunakanawai Apana, a ilaila e ae aku ai oia i ka olelo hooholo e kue mai ana iaia iho a me kona waiwai no ua huina la me na koina. A e hana hoi ka Lunakanawai ma ia ano hihia a pau, ma ka hookomo ana ma kana hooholo e like me ke ano me he

la ua hooholoia ia mea mamuli o ka hele ole aku, a i ole ia, mamuli o ka olelo hoike no kona aie ana, a e hoopuka i ka palapala hoomalu maluna iho o laila ma ke ano like a me ka like no hoi o ka hopena; aka nae hoi, aole ua olelo hooholo la, i aeia ai me ka hookolokolo oleia, e hooliloia i mea ma ke kanawai e uhi a e hunaia ai ka waiwai o ka mea aie, a aole no hoi e hoohanaia aku mamua o na olelo hooholo e ae i haawiia mahope mai, ina e ikeia ana ua aeia mai e ua mea la ua hana kolohe a hana apukaia paha, a i ole ia, ua aeia me ka noonoo ole i ke kanawai, a me ka manao e haawi apuka a kuleana ole paha i kekahi mea i aieia ai mamua aku o kekahi.

Pauku 24. O kekahi olelo hooholo i hooholoia iloko o kekahi Aha Hookolokolo Apana, e lilo i kuleana hoopaa maluna iho o ka waiwai paa, i ka wa o kekahi kope kakau o ia hooholo hoakaka no ua waiwai la, i hooiaioia e ka Lunakanawai o ua Aha Hookolokolo la, i hoopaaia ma ka papa hoike iloko o ke keena o ke Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Kaapuni maloko hoi o kahi o ua Aha Hookolokolo Apana la. E hoopaaia ua olelo hooholo papa hoike la ma ke Keena Kakau Kope iloko o kekahi buke i malamaia no ia mea, iloko o umikumamalima la mahope iho o ia hoopaa aua, a ke ole peia e lilo no ia kuleana hoopaa ma ka waiwai i mea ole.

Pauku 25. E pili aku no maluna o na Lunakanawai Apana na hewa o na palapala hai hewa, palapala kauoha, palapala papa, palapala kaohi a me na palapala kii moohookolokolo; i kulike ai me ke kanawai.

Pauku 26. Ina ma kekahi manawa ua kupono ole kekahi Lunakanawai Apana ma o kekahi kumu paha, alaila, e hookohuia kekahi mea e aku paha e ka Lunakanawai o ka Apana

Hookolokolo Kaapuni kahi o ia Lunakanawai e noho ana, e hana aku i na hana o ka oihana no ka manawa.

PAUKU 27. E lilo no he hana na kela a me keia Lunakanawai Apana iloko o ka malama mua o kela a me keia hapaha o ka makahiki, e hoike aku i ka Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni maloko o kahi e noho ana o ua Lunakanawai Apana la, i ka nui a me ke ano o kana hana pili oihana i hanaia e ia iloko o ka hapaha mamua iho—ka heluna o na poe i hoopiia, na karaima a me na mikamina i loaa ai na hoopiiia ana, a me na hopena o ia mau mea, a me na hoopai i hooholoia e kue ana i kekahi mea i ahewaia no ia mea, a pela no hoi me ka heluna pu, ke ano a me na hopena o na hihia kivila i hanaia imua ona, a me na inoa o na poe ma ia mea.

PAUKU 28. E ukuia no na Lunakanawai Apana no ka lakou mau hana i ka uku a ka Ahaolelo e hooholo ai no lakou pakahi.

NA AHA HOOKOLOKOLO KAAPUNI.

PAUKU 29. Ua maheleia ka Paeaina Hawaii iloko o elima Apana Hookolokolo Kaapuni e like penei:

O ka Apana Hookolokolo Kaapuni Ekahi, oia no ka Mokupuni o Oahu a me na mokupuni e ae o ke Aupuni Hawaii i olelo ole ia mahope aku nei;

O ka Apana Hookolokolo Kaapuni Elua, e hui ana no ia i na Mokupuni o Maui, Molokai, Lanai, Kahoolawe a me Molokini;

O ka Apana Hookolokolo Kaapuni Ekolu, e hui ana no ia i na Apana o Kohala, Kona a me Kau, o ka Mokupuni o Hawaii;

O ka Apana Hookolokolo Kaapuni Eha, e hui ana no ia i na Apana o Hamakua, Hilo a me Puna o ka Mokupuni o Hawaii.

O ka Apana Hookolokolo Kaapuni Elima, e hui ana no ia i na Mokupuni o Kauai a me Niihau.

PAUKU 30. E kukuluia no iloko o kela a me keia Apana Hookolokolo Kaapuni o ka Paeaina Hawaii, he Aha Hookolokolo me na mana a malalo o na kumu i hoakakaia mahope aku nei, a e kapaia o ka Aha Hookolokolo o ka Apana Hookolokolo Kaapuni—(e laa keia: Ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Ekolu.)

O ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni Ekahi, e nohoia e elua Lunakanawai, e kapaia laua o ka Lunakanawai Ekahi a me Elua pakahi o ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni Ekahi; ua hiki no i kekahi o laua ke malama i ka Aha Hookolokolo.

O na Aha Hookolokolo Kaapuni o na Apana Kaapuni Elua, Ekolu, Eha a me Elima e noho pakahiia e hookahi Lunakanawai; e kapaia o ka Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni, iloko o laila oia i noho ai, (e laa hoi keia—Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni Ekolu.)

E noho kela a me keia Lunakanawai o kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni iloko o ka Apana Kaapuni ona i hookohuia ai.

PAUKU 31. E malamaia na kau o na Aha Hookolokolo Kaapuni pakahi penei:

Ma ka Apana Kaapuni Ekahi, ma Honolulu, ma na Poakahi mua o Feberuari, Mei, Augate a me Novemaba;

Ma ka Apana Kaapuni Elua, ma Wailuku, ma ka Mokupuni o Maui, ma ka Poakolu mua o Iune, a ma Lahaina ma ka Poakolu mua o Dekemaba;

Ma ka Apana Kaapuni Ekolu, ma Waiohinu, iloko o ka

Apana o Kau, ma ka Poakolu mua o Aperila, a ma ka Apana o Kohala Akau ma ka Poakolu mua o Okatoba;

Ma ka Apana Kaapuni Eha, ma ke kaona o Hilo, iloko o ka Apana o Hilo, ma ka Poakolu mua o Ianuari, a ma Honokaa, iloko o ka Apana o Hamakua, ma ka Poakolu mua o Iulai;

Ma ka Apana Kaapuni Elima, ma Lihue, ma ka Mokupuni o Kauai, ma na Poakolu mua o Maraki a me Sepatemaba;

PAUKU 32. He hiki no i kekahi Lunakanawai Kaapuni me ka apono ana i kakauia e ka Lunakanawai Kiekie, ke hoonoho i mau kau kuikawa o kona Aha Hookolokolo, ma na manawa e ae, i na manawa a pau ana i manao ai he kupono no ka hooholomua ana i na hana pili i ka pono o ke kanawai.

PAUKU 33. E hoomauia aku no na kau o na Aha Hookolokolo Kaapuni a e malamaia mai ko lakou mau wehe pakahiia ana, a hiki aku a e hoohui pu ana i ka iwakalua-kumamaha o na la mahope aku, koe na La Pule a me na la kulaia.

PAUKU 34. E paa no na Lunakanawai o na Aha Hookolokolo Kaapuni ma ka lakou mau oihana no eono makahiki mai ka la o ka hookohuia ana, me ke ku no nae i ka hoopauia mamuli o ka hoopii luna nui ia a e like me ka hoakaka ana a ke Kumukanawai no ka hoopau ana i na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a e loaa no ia lakou i na manawa i hoakakaia no ka lakou hana kekahi uku i hiki ole ke hoemiia iloko o ko lakou noho hoomau ana ma ka oihana.

PAUKU 35. E kuleana no e loaa i na Lunakanawai o na Aha Hookolokolo Kaapuni na uku makahiki e like me keia mahope iho nei, e hookaaia ma ka malama mai ka Waihona, penei: O na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Ekahi, he eha tausani dala

pakahi o na Lunakanawei o na Aha Hookolokolo Kaapuni o na Apana Hookolokolo Kaapuni Elua a me Elima, he elua tausani elima haneri dala pakahi; o ka Lunakanawai o na Aha Hookolokolo Kaapuni o na Apana Hookolokolo Kaapuni Ekolu a me Eha, he ekolu tausani dala.

Pauku 36. He mana ko na Aha Hookolokolo Kaapuni lehulehu, e like me ke kanawai, aka, ua ku no nae i na hoopii a me na hoohalahala ana i ka Aha Hookolokolo Kiekie, e like me keia iho:

Ekahi: O na ofeni a me na karaima a pau i hiki ke hoomaopopoia malalo o ka mana o na kanawai Hawaii, i hanaia maloko o ko lakou mau Apana Kaapuni pakahi, a i ole, ua hoihoiia mai ia lakou no ka hookolokoloia ana ma kekahi noi hooloii i kahi e hookolokoloia ai mai kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni e aku, a i ole, ua hanaia ka hewa ma ka moana.

Elua: O na hihia a pau no na uku hoopai i hanaia malalo o na kanawai Hawaii;

Ekolu: O na kumu hoopii kivila, a karaima paha, me ke kumu i kupono e laweia mai imua o lakou ma o ka hoohalahalaia ana mai kekahi Aha Hookolokolo e ae mai i kulike me ke kanawai;

Eha: O na kumu hoopii kivila a pau ma ke kanawai, koe wale no e like me ia i hoomaopopo maoliia ma kekahi ano e ae;

Elima: O na hihia a pau a hana paha e kue ana i na Elele Aupuni a i kekahi Luna Aupuni Nui paha, ko lakou mau mea malama oihana a mau kauwa paha, e like me ka mea hiki ma kekahi Aha Hookolokolo a e like hoi me ke kulike me na kanawai o na Aupuni a me na kuikahi Hawaii, a e kaokoa no ia mau mana hookolokolo;

Eono: O na hihia a pau i laweia mai e na Elele Aupuni, a i ole ia, e kekahi Luna Aupuni Nui, a i ole e kekahi hihia i komo ai kekahi Kanikela a Hope Kanikela paha;

Ehiku: O na hoopii a pau e kue ana i ke Aupuni Hawaii, a e kaokoa no ia mau mana hookolokolo;

Ewalu: O na hana a pau no ke oki mare, hookaawale, a i ole, no ka hoopau ana i ka mare, e hookolokoloia ana e ka Lunakanawai e noho hoomalu ana me ka hookomo ole mai i kekahi kiure;

Eiwa: Ua hiki no i kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni maluna o na hooiaio i hoaponcia aele e hiki ke loaa na hana pololei a ewaewa ole ma kekahi hihia e waiho ana iloko o ua Aha Hookolokolo la, a mahope iho o ka loaa ana i na mea o na aoao a elua e loaa ka hooloheia ana ma ia mea, ke hoololi aku i ua kumuhana la i kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni e aku, a e kauohaia ka moolelo e hoololiia aku ilaila; aka nae hoi, ua hiki no i kela a me keia Aha Hookolokolo Kaapuni ma kona manao ana he pono, mamuli nae o ka ae ana o na mea a pau i kekahi hoopii kivila e waiho ana iloko o ua Aha Hookolokolo la, e hoololi aku i ka hana ma kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni e aku a e kauoha i ka moolelo e hooili pu ia aku ilaila.

NA LUNAKANAWAI KAAPUNI MA KE KEENA.

PAUKU 37. He mana ko na Lunakanawai o na Aha Hookolokolo Kaapuni lehulehu ma ke Keena maloko o ko lakou mau mana hookolokolo pakahi, aka, ua hiki no ke hoohalahalaia i ka Aha Hookolokolo Kaapuni a me ka Aha Hookolokolo Kiekie e like me ke kanawai, penei iho:

Ekahi: E hoolohe a e hooholo i na hoopii kivila a pau o na hihia moana a me na mana hookolokolo holomoku,—me ka hookoe aku nae i na poe e hoopii ana ma na hihia a pau i

ke kuleana e imi ai i pono no lakou malalo o ke kanawai, ma kahi e loaa ana ia kuleana;

Elua: E hoolohe a e hooholo ma na hana a pau ma ke kaulike;

Ekolu: E hoolohe a e hooholo ma na hihia kanekaupe a pau;

Eha: E ae aku i na hooponopono palapala kauoha, e hoonoho i na luna hooponopono waiwai a me na kahu malama, a e kauoha i na luna hooko, na luna hooponopono waiwai a me na kahu malama e hoike i ka lakou mau hana pakahi i hooiliia maluna o lakou, a e hoike mai ma na ano a pau no ko lakou hooko pono ana i ka lakou mau hana ma ke kanawai; e hoopau i na luna hooko, luna hooponopono waiwai a kahu malama paha; e hooholo i na hooilina ma ke kanawai o na poe i make, a e kauoha no ka mahele ana i ka waiwai o na poe i make me ke kauoha ole;

Elima: E kaana i ko ka wahine mare kuleana a e mahele i ka waiwai paa; i ka manawa e hiki ole ai ke hookaawaleia ko ka wahine mare kuleana me ka nele ole i ka hoopoino nui ana i na ona, e imi no ka Lunakanawai i ka waiwai io o ia kuleana ma ke dala, a e kauoha e ukuia ia mea e like me na kumu e ikeia ana he pono a he pololei; i ka manawa e hiki ole ai ke maheleia ka waiwai paa me ka nele ole i ka hoopilikia ana i na mea a pau, e kauoha no ka Lunakanawai e kuaiia ka aina a e maheleia na loaa.

Eono: E hoomana aku e like me ke kanawai i na hoohiki keiki hanai a e hooholo i ke kuleana o na keiki kamehai;

Ehiku: E wae a e hoonoho i kekahi kiure kuikawa, me ke ku no malalo o na hoohalahala ana no ke kumu e na aoao a elua no ka ninaninau ana i ka hupo, pupule, a i ole ia, e hoomaopopo ina paha ua hapai keiki kekahi wahine, a ma kekahi

mea ae paha e hanaia ana imua o kekahi o na Lunakanawai i oleloia ma ke Keena, a e lawe mai no lakou a e noonoo maluna o ka olelo hooholo a ia kiure e like me ka ikeia he kupono i ke kaulike a me ka noonoo maikai ana;

Ewalu: E hoopuka i na palapala hookuu kino e like me ke kanawai;

Eiwa: E hoopuka i na palapala hai hewa, kii moohookololokolo, koi, hoole i ka haalele i ke Aupuni, papa aku a me ka ninau kumu. a me na palapala kena a pili kanawai e ae a pau, i na Aha Hookololokolo o na mana lalo mai, i na hui a me na kanaka pakahi, e ikeia ana he kupono no ka hooko ana i ka pono a me ka lawelawe kupono ia o na kanawai;

Umi: E hookuu akea ae ma ka bela i na poe i hoopaa kupono ia, ma na hihia a pau i hiki ke belaia;

Umikumamakahi: E kauoha i ka mea hoopii a mea pale paha, mamuli o ke noi ana mai o kekahi aoao kue, e haawi i na hoopaa ana no na koina ma kekahi hihia kivila, maluna o na kumu a me na hoopaa ana e like me ka ike o ka Lunakanawai he kupono;

Umikumamalua: E hoopuka i na palapala hopu, ma na wahi a pau o ke Aupuni, i kekahi mea i hoopiiia mai malalo o ka hoohiki ana no kekahi karaima a mikamina paha i hanaia maloko o kona mana, a e ninaninau a hoopaa aku ia mea i ka halepaahao e like me ke kanawai, no ka hookololokolo ia aku.

PAUKU 38. Aka nae hoi, e kaupaleia no na mana a me na kuleana hookololokolo o na Aha Hookololokolo Kaapuni a o na Lunakanawai Kaapuni paha ma ke Keena e pili ana i na hihia o ke ano kivila e like me ia i hoakaka mua ia mamua ae nei, penei iho:

Akahi: Na hihia i hoakakaia iloko o ka mahele elua o ka

Pauku 36, i kupono wale no e hookolokoloia iloko o ka Apana Kaapuni kahi i olelo ia ai ua hanaia ka hoopii a me ka uku hoopai;

Alua: Na hihia oki mare, hookaawale a hoopau wale ana paha i ka mare, i kupono wale no e hookolokoloia iloko o ka Apana Kaapuni kahi a na aoao a elua i noho hope pu ai ma ke ano he kane a he wahine;

Akolu: Na hikia banekarupe i hiki wale no ke hooloheia iloko o ka Apana Kaapuni kahi o ka mea banekarupe i oleloia i malama ai i kona keena oihana a iloko paha o ka Apana Kaapuni Ekahi;

Aha: Na hana no ka hooko ana i na palapala kauoha a no ka hoonoho ana o na lunahooponopono waiwai me na kahu waiwai o na waiwai o na poe make, no ke kaana ana i ke kuleana o ka wahine mare a no na hana e ae a pau e pili ana i ka lawelawe a me ka hooponopono ana i na waiwai o na poe make, e laweia mai ana iloko wale no o ka Apana Hookolokolo Kaapuni kahi o ka mea make i noho hope ai, a ma ka Apana Kaapuni Ekahi paha, a ma kahi o na poe e noho pokole ana iloko o ka Apana Kaapuni o kahi o ia mea i noho ai a make;

Alima: Na hana no ka hookohu ana i na kahu malama a no na mea e ae a pau e pili ana i ke kuleana o na kahu malama a me na hanai, e laweia mai ana iloko o ka Apana Kaapuni kahi o ka mea a o ka hapanui paha o na poe e noho ana, mamuli ai o lakou i hoomakaia ai ia mau hoopii ana;

Aono: Na hana no ka mahelehele ana i ka waiwai paa, e lawe wale ia mai no iloko o ka Apana Kaapuni kahi o ia waiwai paa e waiho ana, nona ka mahele ana i nonoiia mai a ma ka Apana Kaapuni Ekahi paha;

Ahiku: Ka mana o ka hana ana e like me ke kanawai no

ka lawe hanai ana i na keiki, a me ke kuahaua ana i ke kuleana o na keiki kamehai, me ka Lunakanawai no ia o ka Apana Kaapuni kahi o na makua o ke keiki i oleloia e noho ana;

Awalu: Ka mana o ka hoopuka ana i na palapala e like me ia i hoakakaia iloko o ka mahele eiwa o ka Pauku 37, me ka Lunakanawai no ia o ka Apana Kaapuni kahi o ka manawa i oleloia no ka hooko ana mamuli o ua palapala la e ulu ae ai. Aka nae, ina i ka manawa o ua palapala la e ikeia ai ke kupono o ka hoopuka ana ma na wahi a pau no ka hooko ana a no ka hoomau ana aku paha i ka pono o kekahi hoopii a hookolokolo paha i hoomaka e ia a e waiho ana paha imua o kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni a Lunakanawai paha, aia iloko o ka Aha Hookolokolo a Lunakanawai paha imua ona ua hoopii la a hookolokolo ana la paha i hoomakaia ai a e waiho ana paha, ina no ua ulu ae ma kekahi Apana Kaapuni okoa aku ka manawa i oleloia ai no ke kokua ana.

Pauku 39. E loaa no ka mana hookolokolo i ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni Ekāhi ma na hihia kivila a pau, e kulike ana me ka Pauku 36, aka nae hoi, ua koe aku na hihia a pau o ia ano e laweia mai ana imua o ia Aha Hookolokolo i komo ole iloko o kona mana hookolokolo e like me na kauoha ana o ka Pauku 38, ua kupono wale no i ka hooloheia mahope o ka hana a waiho ana mai a ka mea a mau mea hoopii paha i kekahi bona iloko o ia Aha Hookolokolo no ka pomaikai o ka aoao a mau mea pale paha, i aponoia ka nui o na dala a me ke kupono o ka hope e hookahi o na Lunakanawai o ia Aha Hookolokolo, e hoakaka ana no ka uku aku i ka aoao a mau mea pale paha i kona a me ko lakou mau lilo paha e hooliloia aku ai mamuli o ka hookolokolo ana o ia hihia ma ua Aha Hookolokolo la, ma kahi o ka Aha Hookolokolo imua ona ma kekahi ano e

ae e kupono ai ke hookolokoloia malalo o na hoakaka ana a ka Pauku 38; a o ia koi ana no na lilo aole no e hoano e ia ma kekahi ano e ae mamuli o na hopena o ka hookolokolo ana, aka, he hiki no ke hookuuia aku i ka mea a mau mea hoopii paha iloko o ka hooponopono ana o na koina o na hana hookolokolo; na ka Lunakanawai e hookolokolo ana e auhau i na koina ma ia koi ana no na lilo e like me kona ike ana he kupono, aka, aole no e ae i na lilo a mau uku paha o kekahi hoike i kauoha maoli ole ia ma ka palapala kii hoike, a i kauohaia paha ma ka palapala kii hoike, aole nae i hoike ma ka hookolokolo ana i na mea e pili ana i ka mea e lawelaweia ana.

Pauku 40. O na hana iloko o ka mana hookolokolo o na Lunakanawai o na Aha Hookolokolo Kaapuni ma na Keena, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 37, e hooholoia no e ka Lunakanawai i loaa ka mana hookolokolo ma ia mea, me ke komo pu ole mai o kekahi kiure, koe aku e like me ia i hoakakaia ma ka mahele ehiku o ka Pauku 37 i oleloia.

Pauku 41. He mana ko ka hapanui o na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kaapuni i kela a i keia manawa e hana i na rula no ka hooponopono i ka lawelawe ana a me ka hookele ana i na hana o na Aha Hookolokolo Kaapuni ma na mea a pau aole i hoakaka maopopoia ma ke kanawai, a ma ia hope aku e hooponopono hou i ua mau rula la e like me ko lakou ike he kupono; aka, aole loa o lakou mana e kau aku i na koina i hoomana maopopo ole ia ma ke kanawai.

Pauku 42. He mana ko na Aha Hookolokolo Kaapuni lehulehu e kauoha i na poe a me na hoike a pau e hele mai mai na wahi a pau o ke Aupuni, e kauoha e laweia mai na buke, na palapala a me na moolelu waiwai, e hana a e haawi i na olelo hooholo, na kuahaua, na kauoha, a me na kukala e

ae a pau, e hoopuka i na palapala hoomalu waiwai a me na palapala kanawai e ae a pau, a e hana aku i na hana e ae a pau, a me ka lawe ana i na mea kupono e ae a pau e hiki ai ke hooko piha pono i na mana a pau e ku nei a e haawiia aku ana paha ia lakou ma na kanawai o ke Aupuni, a i ikeia paha he mea ia e kupono ai no ka hooko pono ana i ka pono kanawai ma na mea e waiho ana imua o lakou.

Pauku 43. He mana ko na Lunakanawai Kaapuni lehulehu e hooko aku i na hoohiki a e kauoha aku i na mea a pau a me na hoike e hele mai mai kekahi wahi mai o ke Aupuni, a e kauoha e laweia mai na buke, na palapala a me na moohelu waiwai, e hana a e haawi i na olelo hooholo, na kuahaua, na kauoha a me na kukala e ae a pau loa, e hoopuka i na palapala hoomalu waiwai a mau palapala kanawai e ae a pau loa, a e lawe i na hana kupono e ae e hooko pono ai i ka pono kanawai ma na mea e waiho ana imua o lakou ma na Keena, a e lawe i na hana kupono e ae a pau loa e hooko piha pono ia ai na mana a pau e kau nei a e haawiia aku ana paha ma na kanawai o ke Aupuni, e like me ke ano e hanaia aku ai e na Aha Hookolokolo Kaapuni ma ka manawa o ke kau.

Pauku 44. I na manawa a pau o kekahi hihia e hookolokoloia ana ma kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni, a ua ikeia he kupono ka huli ana i kekahi moohelu waiwai loihi a pohihi paha ma kekahi o na aoao a elua ma keia hookolokolo ana, ua hiki no i ua Aha Hookolokolo la, mamuli o ke noi ana mai a kekahi o na aoao elua, a me ke noi ole mai paha, e kauoha e waihoia aku ua hoopii la i kekahi poe ekolu i ano ewaewa ole a i makaukau hoi. Ua kuleana pakahi na aoao a elua e koho i hookahi inoa o na poe i waihoia aku ai, a na ka Aha Hookolokolo e koho i ke kolu, a ina i haule i kela a

me keia aoao i ka waiho ana mai i kekahi mea, alaila, na ka Aha no e hana ia mea nona.

PAUKU 45. Ina kekahi Lunakanawai Kaapuni, mawaho aku o na Lunakanawai o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Ekahi, ua kupono ole e noho ma kekahi hoopii e waiho ana imua o kona Aha, a imua paha ona ma ke Keena, a ua hiki ole paha ke hele mai e hookolokolo ia hihia, a i kekahi kau o kona Aha no ka ma'i, ulia poino, kaawale ma kahi e aku a no ke kumu e aku paha, na ka Lunakanawai Kaapuni o kekahi Apana Kaapuni e aku, i hoomanaia aku no ia mea mamuli o ke noi palapala ana aku i ka Lunakanawai Kiekie, e hoomalu aku i ka hookolokolo ana o ua hihia la, a ma ia kau paha o ia Aha Hookolokolo.

PAUKU 46. Ina ka Lunakanawai o kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni, a o kekahi Lunakanawai Kaapuni e ae paha, i kauohaia e hoomalu ma ua Aha Hookolokolo la e like me ia i hoakaka mua ia ae nei, ua hiki ole ke hele ae i ua Aha Hookolokolo Kaapuni la ma ka manawa i kauohaia ai e malamaia ua Aha la, na ka Makai Nui a Hope Makai Nui paha e wehe i ka Aha a e hoopanee aku, mai kela a me keia manawa, a hiki i ka hele ana mai o hookahi o na Lunakanawai Kaapuni i oleloia, a i ole ia, a hiki i ka pau ana o ka manawa no ka malama ana i ua Aha Hookolokolo Kaapuni la; aka nae, aole kekahi o ia hoopanee ana e oi aku no kekahi manawa mamua aku o ekolu la, ke ole ua waihoia me ke Kakauolelo ma ka manawa o ia hoopanee ana, he kauoha i kakauia e ka Lunakanawai o ia Aha Hookolokolo e hoakaka ana i ka la o ua Aha Hookolokolo la i hoopaneeia aku ai.

PAUKU 47. O na mea pale a pau ma na hihia karaima i kupono e hele ae imua o kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni i hala ka manawa e malamaia ai kona kau malalo o na olelo

ana a ka Pauku i hala mamua koke ae nei, e kupono no oia e hoea aku ma ke kau hope iho o ua Aha la.

PAUKU 48. O ka hana a ka Lunakanawai mua o ka Apana Kaapuni Ekahi, a me na Lunakanawai lehulehu o na Apana Kaapuni e aku, iloko o ka malama o Ianuari o kela a me keia makahiki, e hoike aku i ka Lunakanawai Kiekie i ka nui a me ke ano o na hana oihana i hanaia e lakou pakahi iloko o ko lakou mau Aha a ma ke Keena, a e na Aha Hookolokolo haahaa iho o ko lakou mau Apana Kaapuni pakahi, iloko o ka makahiki mamua iho, i ka heluna o na poe i hoopiiia, na karaima a me na mikamina no lakou ua mau hoopii ana la i hookolokoloia ai a me na hopena no ia mau mea, a me na hoopai i hookauia maluna o na poe i ahewaia mamuli o ia mea, a me ka helu pu hoi, ke ano a me na hopena o na hihia kivila i malamaia ma ka lakou mau Apana Kaapuni pakahi, a me na inoa o na poe i pili ma ia mea.

KA AHA HOOKOLOKOLO KIEKIE.

PAUKU 49. O ka nui o na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, he hookahi Lunakanawai Nui a me elua mau Lunakanawai Kokua a ka nae hoi o na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie e noho nei i keia manawa, e lawelawe aku no lakou i ka lakou mau hana ma ke ano he mau Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie malalo o na hoakaka ana a keia Kanawai e kulike ana me ko lakou manawa e noho ai ma ka oihana mamuli o ke Kumukanawai.

PAUKU 50. Aia i ka Aha Hookolokolo Kiekie ka hooponopono laulaha ana i na Aha Hookolokolo a pau nona ka mana hookolokolo haahaa mai, e pale aku a e hooponopono i na pahemahema a me na hana apiki iloko o laila, ma kahi aohe he hooponopono e ae i hoakaka maoliia ma ke Kanawai.

Pauku 51. He mana ko ka Aha Hookolokolo Kiekie, ke hoohalahalaia aku, e hoolohe a e hooholo ai ma na ninau pili kanawai a pau, a i ole ia, i ka ninau kanawai huikau a me ka mea kuio, e lawe kupono ia mai ana hoi imua ona ma na hoohalahala kumu, hai hewa hoopii hoohalahala paha i hoopiha ponoia mai kekahi Aha Hookolokolo, Lunakanawai a Aha e ae paha e like me ke kanawai, a mamuli paha o ke kaohi ana o kekahi Aha Kaapuni a Lunakanawai paha; a he mana hookolokolo kumu hoi ma na ninau a pau e ulu ae ana mamuli o na palapala hai hewa, kii moohokolokolo, koi, papa a kaohi i hoounaia aku i na Aha Kaapuni, a i na Lunakanawai Kaapuni paha, a i na Lunakanawai, a i na Aha Hookolokolo pili kanawai e ae paha, a e hoihoiia aku hoi imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie. E loaa no i ka Aha Hookolokolo Kiekie a me kona mau Lunakanawai lehulehu ma ke kokua ana i ka mana hookolokolo o ka Aha, ke hoohalahalaia aku, ka mana e hoopuka i na palapala koi, kii moohookolokolo, papa aku a me kuu kino, a me na palapala e ae a pau loa i kupono a i pono paha no ka hooko kaokoa ana aku i ka mana hookolokolo o ka Aha ke hoohalahalaia aku, a e loaa no i na Lunakanawai pakahi ka mana hookolokolo kumu a me ka mana e hoopuka aku i na palapala kuu kino a e kauoha aku no i ka hoihoiia mai o ia mau palapala imua ona, a i ole ia, i ka Aha Hookolokolo Kiekie, a imua paha o kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni a o kekahi Lunakanawai paha o kahi o ia mau Aha.

Pauku 52. He mana ko ka Aha Hookolokolo Kiekie e kauoha aku i ka hele mai o na hoike a e laweia mai na buke, na palapala a me na moohelu waiwai; e hana a e haawi aku i na olelo hooholo, na kuahaua, na kauoha a me na kukala e ae a pau loa; e hoopuka i na palapala hoomalu waiwai a me na palapala kanawai e ae a pau loa, a e hana i na hana e ae a

ana i na mana e ku nei a e haawiia aku ana paha i ia Aha e ke Kumukanawai a me na kanawai, a i ole ia, no ka hooholomua aku paha i ka pono kanawai ma na mea a pau e waiho ana imua ona.

PAUKU 53. E loaa no i na Lunakanawai lehulehu o ka Aha Hookolokolo Kiekie ka mana e haawi aku i na hoohiki ana, e hoopuka i na palapala hai hewa i kekahi o na Aha Hookolokolo haahaa malalo iho i kulike ai me ke kanawai, e hoopuka i na palapala kii moohookolokolo a me koi i na Aha Hookolokolo Kaapuni a me na Lunakanawai Kaapuni, a e hoopuka aku i na palapala papa a me kaohi i na Aha Hookolokolo Kaapuni a me na Lunakanawai Kaapuni, a i na poe e hoopaapaa ana imua o ia mau Aha Hookolokolo Kaapuni a me na Lunakanawai Kaapuni; a o keia mau palapala a pau e hoihoiia aku no imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie.

PAUKU 54. E noho no ka Aha Hookolokolo Kiekie he eha kau o kela a me keia makahiki, e hoomaka ana ma ke kolu o na Poakahi o Maraki, Iune, Sepatemaba a me Dekemaba; aka, he hiki no nae ia Aha ke malama i na kau kuikawa ma na manawa e ae, i ka manawa e ikeia ai he mea kupono ia no ka hooholomua ana aku i ka pono kanawai; eia nae, e manaoia no e noho mau ana ia Aha, koe ma na La Pule a me na la kulaia ma ke kanawai, no ka hoopuka ana a me ka hoihoi ana mai o ua mau palapala la a me ko lakou hooloheia ana, e like me ia i oleloia ma ka Pauku 53; a he hiki no i ua mau palapala la, ke ikeia he mea ia e kupono ai, ke hoopukaia ma kekahi La Pule a la kulaia paha ma ke kanawai.

PAUKU 55. E malamaia no na kau o ka Aha Hookolokolo Kiekie ma Honolulu, Mokupuni o Oahu; ina nae ka Lunakanawai Kiekie e hoonoho i wahi okoa aku no ka Aha Hookolokolo e noho ai no ka manawa, iloko o ka manawa kaua,

ma'i ahulau a ulia poino e ae paha o ka lehulehu, a no ka pilikia ma'i paha mamuli o kahi o ia mau mea. Ua hiki no ke hoomauia na kau o ka Aha Hookolokolo Kiekie mai kona weheia ana aku i kela a me keia manawa a hiki a e hoohui pu ana i ka umikumamawalu o ka la ma ia hope aku, koe na La Pule a me na la kulaia i ku i ke kanawai.

Pauku 56. He kuleana ko na mea a pau ma na hihia e waiho ana imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie e hooloheia imua o na Lunakanawai a pau o ia Aha, a aole no hoi e kauohaia e hele i ka hookolokolo imua o na Lunakanawai aole e emi malalo o kona heluna piha; aka nae hoi, ina kekahi Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie e kupono ole ana e noho ma kekahi hihia e waiho ana imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a ua hiki ole paha ke hele mai no ka mai, ulia poino, kaawale, a kumu e ae paha, e hoopihaia no kona wahi no ka hookolokolo a me ka hooholoia ana o ia hihia e kekahi o na Lunakanawai Kaapuni i hui ole loa me ia hihia i oleloia ma kona ano he loio a ma kona ano pili oihana paha, a ma o kekahi mea i kupono a he hoa o ka Papa Loio o ka Aha Hookolokolo Kiekie i lihi kuleana ole, i hoomanaia ma ia hana ma ke kauoha i kakauia e na Lunakanawai i koe iho. O kekahi olelo hoohoio, hoopuka manao ana, kauoha ana, kuahaua paha i hanaia, a palapala kauoha paha i hoopukaia e ia Aha e like me ia i hoonohoia ai, e like no kona ikaika a me kona mana me he la ua hanaia a ua hoopukaia paha e ka Aha Hookolokolo Kiekie oiai e noho piha ana; eia hou aku nae hoi, aole loa e hoopihaia he elua o ia mau hakahaka ana iloko o ka Aha Hookolokolo Kiekie, e like me ia i olelo mua ia ae nei, i ka manawa a me ka wa hookahi.

Pauku 57. I ka manawa o na ninau a pau e ala mai ana malalo o na lawelawe ana o ka mana hookolokolo o ka Aha

Hookolokolo Kiekie, i ka wa o na olelo paio a na loio e makemakeia ai a e manaoia ai paha e na aoao, a e kauohaia mai ai paha e ka Aha Hookolokolo, e kauoha no ka Aha e hooloheia ia mau paio ana ma kekahi o kona mau kau i oleloia. A mahope aku o ka paioia ana o kekahi hihia, a i ka manawa paha e waihoia mai ai na olelo pane ma na palapala pane, ina ua manao ka Aha ua komo kekahi kumu a manao kanawai paha a o ia mea he mea koikoi ma ka hooholo ana i ka hihia, a ua hapai ole ia mai a ua paioia paha e na loio ma kela a me keia aoao, aole ka hihia e hookoia ma o kekahi o ia kumu a manao kanawai paha aia wale no a loaa ka manawa e paioia ai e na loio o na aoao a elua no ia mea imua o ka Aha.

Pauku 58. Na ka Aha Hookolokolo Kiekie no, i kela a me keia manawa, e like me na kanawai e ku nei, e hana aku i na rula no ka hooponopono ana i ka lawelawe ana a me ka hookele ana i ka hana o ka Aha i oleloia, a ma ia hope aku e hooponopono hou i na rula i oleloia ma kona manao ana; aka, aole ma kekahi ano e ae e loaa ai ka mana e kau aku i na uku koina i hoomana maopopo ole ia e ke kanawai.

NA KAKAUOLELO O KA OIHANA HOOKOLOKOLO.

Pauku 59. Ua kupono i Kakauolelo kekahi no ka Oihana Hookolokolo a me ona mau Hope Kakauolelo e like ka nui me ka nui o ka hana a ka oihana e makemake ai, a e kauia no ko lakou mau uku e ka Ahaolelo. E hookohuia no ke Kakauolelo o ka Oihana Hookolokolo e na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a oia no hoi ke Kakauolelo no na Aha Hookolokolo kakau a pau loa o ke Aupuni mamuli o kana oihana, a ma ia ano e hoopuka aku i na palapala no ka hoihoiia aku i ua mau Aha la a pau. Iaia ka hoomalu a me ke kuhikuhi ana i na Hope Kakauolelo, aka, aole e kaa maluna ona ke koikoi no ka lakou mau hana a hoohemahema ana paha. Iaia

ka malama ana o na moolelo, na dala a me na hana ma ke keena waena, ma Honolulu, a e hoomalu a kuhikuhi aku i ke ano o ka malama ana i na hoike helu a me na moolelo.

E hookohuia no he elua a oi aku paha mau Hope Kakauolelo no ka Apana Kaapuni Ekahi e na Lunakanawai Kaapuni o ia Apana a me na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a o lakou no hoi na Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo Kiekie a me ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni Ekahi. E hookohu pakahi ia no hoi he hookahi Hope Kakauolelo no kela a me keia o na Aha Hookolokolo Kaapuni e aku e na Lunakanawai Kaapuni pakahi o ia mau Aha. E ku no na Kakauolelo a pau i ka hoopauia no ka makaukau ole a no ka hewa paha o ka hana ana e na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie; a e ku no hoi na Hope Kakauolelo i hookohuia i na Aha Hookolokolo Kaapuni i ka hoopauia e na Lunakanawai pakahi o ia mau Aha.

Pauku 60. E haawi no ke Kakauolelo a me na Hope Kakauolelo pakahi, i kekahi bona i ke Kuhina Waiwai, no ka hooko pololei ana i kana mau hana pili oihana; a o ka nui a me ka lawa pono o ia bona e aponoia no ia e ka Lunakanawai Kiekie. Aia i ke Kakauolelo ka hoomalu a me ke kuhikuhi ana i na Hope Kakauolelo, aka, aole nae e kauia ko lakou mau hewa a mau hoohemahema ana paha maluna ona.

Pauku 61. Na ke Kakauolelo e malama i na moolelo a me na hana ma ke Keena ma Honolulu; he hookahi Hope Kakauolelo e hoonohoia i kela a me keia Lunakanawai Kaapuni o ka Apana Kaapuni Ekahi, a e hoonoho no hoi i hookahi a oi aku paha Hope Kakauolelo i kela a me keia Aha Hookolokolo Kaapuni e aku. He hiki no i ke Kakauolelo ke hoonoho no ka manawa i kekahi o na Hope Kakauolelo, me ka ae mai o ka Lunakanawai Kaapuni o ka Apana Kaapuni o ia

Hope Kakauolelo i hoonoho paa ia ai, i kekahi mau hana kakauolelo e ae ma na Apana Kaapuni mawaho ae o kahi ona i hoonohoia ai.

Pauku 62. Ua hiki i na Kakauolelo o na Aha Hookolokolo Kakau o ke Aupuni ke hoopuka i na palapala, hooko aku i na hoohiki, lawe i na olelo hoike i hoohikiia, auhau i na koina a e hana i na hana e ae a pau e pili ana i ka lakou oihana; a e lilo no hoi lakou i mau luna ma ke kaulike mamuli o ka lakou mau oihana. E nono kekahi Kakauolelo a e hoopaa i na hana a pau ma kekahi noho ana o na Aha Hookolokolo Kakau, a ma na hana a pau imua o kekahi Lunakanawai Kaapuni ma ke Keena, ina aole he mea kakau hoike pili oihana kekahi malaila, e hoopaa i na olelo hoike waha i hoopukaia a e ke kauohaia pela e ka Lunakanawai.

Pauku 63. Na na kakauolelo lehulehu o ka Oihana Hookolokolo e malama i na moolelo a pau, na buke, na palapala, na dala a me na mea e ae a pau e pili ana i na Aha Hookolokolo kahi i hoonohoia ai lakou no ka hana. E malamaia na moolelo o ka Aha Hookolokolo Kiekie a me na Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni Ekahi ma ke Keena ma Honolulu; o na moolelo o na Aha Hookolokolo e aku e malamaia no ia ma na wahi a na Lunakanawai o ia mau Aha Hookolokolo e kauoha ai.

Pauku 64. Na ke Kakauolelo e hoomalu a e kuhikuhi aku i ke ano o ka malama ana i na hoike helu a me na moolelo. O na Hope Kakauolelo, i hoonohoia mawaho aku o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Ekahi, e hoike mai no lakou i ke Keena ma Honolulu i ka nui a me ke ano o ka hana i hanaia ma ko lakou mau Aha Hookolokolo pakahi, ma ka loina a me ke ano e like me ka mea e kauohaia aku ana e ke Kakauolelo. E malamaia no ma ke Keena ma Honolulu, na papa hoopaa kupono

a me na papa kuhikuhi o na hana o na Aha Hookolokolo Kakau a pau o ke Aupuni; a o kela a me keia Aha Hookolokolo Kakau mawaho aku o Honolulu e malama no lakou i na papa hoopaa a me na papa kuhikuhi kupono o kana hana me kona mau moolelo.

Pauku 65. E malama kela a me keia Aha Hookolokolo Kakau i kekahi sila, a o ia sila ma ka malama ana no ia a ke Kakauolelo o ia Aha Hookolokolo, a e kuniia no hoi ia sila maluna o na palapala kanawai a pau a me na palapala hooiaio pili oihana, i ukali pu ia me ka ke Kakauolelo hooiaio inoa ana.

Pauku 66. O na Aha Hookolokolo Kakau ole a pau iloko o ke Aupuni nei, e hoouna aku no i ke Kakauolelo ma na manawa i oleloia ma ka loina a me ke ano ana e kauoha ai, i na hoike hoakaka piha o na dala i ohiia a i hooliloia paha e lakou. Na ke Kakauolelo ponoi, a i ole, na kekahi paha o na Hope Kakauolelo, e nana i kela a me keia manawa i ke ano o ka malamaia ana o na moolelo a me na hoike helu o na Aha Hookolokolo a pau o ke Aupuni, a e hana aku i na hooloili ana a me na hooponopono hou ana ma ia mau mea e like me ka mea e kupono ana, a o kona mau lilo kaahele kupono no keia hana, i ka manawa e aponoia ai e ka Lunakanawai Kiekie, e ukuia no mai loko mai o kekahi haawina o ka Oihana Hookolokolo i kaawale no ia hana.

Pauku 67. Ina mamuli o ke kaawale ana no ka manawa a ulia paha o kekahi o na Hope Kakauolelo, a ina ua komo mai ka hana o ka Oihana a o kekahi Aha Hookolokolo paha, na ka Lunakanawai o ia Aha Hookolokolo no e hookohu aku i kekahi Hope Kakauolelo no ia hana kuikawa e like me ka mea e makemakeia ana; a o ka uku o ua Hope Kakauolelo la ma ka ratio, aole e oi aku i ka hookahi haneri dala no ka

malama, a no ka manawa aole e oi aku i ka ekolu malama, e ukuia no mai loko ae o ka haawina o ka Oihana Hookolokolo i kaawale no na lilo mau.

NA HOOPII HOOHALAHALA.

PAUKU 68. E aeia no na hoopii hoohalahala mai na olelo hooholo a na Lunakanawai Apana ma na mea a pau, ina he hihia kivila a karaima paha, a i ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ia Apana Kaapuni like, i na manawa a pau a ka mea hoopii e hoohalahala ana e waiho aku ai i ka hoolaha o kana hoopii hoohalahala iloko o elima la, a e uku i na koina i maopopo iloko o na la he umi; a, ina he hoopii kivila, alaila, e waiho pu aku i bona lawa kupono ma ka huina o hookahi haneri dala i hoomaopopoia no ka hookaa ana o na koina e ili hou mai ana ina oia e haule ana i ka Aha Hookolokolo luna ae, a i ole, ma na dala maoli paha ma ia huina like, iloko o umi la mahope mai o ka olelo hooholo i hoopii hoohalahalaia mai ai; aka nae hoi, ina iloko o kana olelo hoolaha o ka hoopii hoohalahala ua hoike mai oia i kona makemake e kapaeia ke kiure, e kauoha waleia no oia e waiho mai ma ke ano hoopaa no na koina hou aku i kekahi bona ma ka huina o iwakalua dala, a dala maoli paha i hiki e like me ia ka nui. A ma ia ano, ina he hihia kivila, ina ka mea i hoopii hoohalahalaia, a i ole ia, o kekahi mea i hoopii hoohalahalaia ma ia hihia, e makemake e hoao iaia imua o ke kiure ma ka hoopii hoohalahala ana, aole oia e hooleia ina ana oia, iloko o iwakalua la mahope iho o ka olelo hooholo i hoopii hoohalahalaia mai ai, e waiho aku i kana palapala nonoi me ia ke ano i ka Aha Hookolokolo Kaapuni, a e waiho aku i kana bona, a dala paha ma ka huina o hookahi haneri dala no ka hookaa ana i na koina e ulu ae ana ina oia e haule ana i ka Aha Hookolokolo maluna ae. Aka, ina ana hoi ke noi e

kapae i ke kiure a ka mea hoopii hoohalahala aole i kueia mai e kekahi mea i hoopii hoohalahalaia, e like hoi me kana i hoike ai ma ke noi no ka hookolokoloia e ke kiure e like me ia i olelo mua ia, e hookolokoloia no ka hoopii me ke kiure ole, a e hiki no ke hookolokoloia e ka Lunakanawai Kaapuni, i ka manawa hoomaha o ke kau, mamuli o ka aelike ana o na aoao. A mahope iho o ka hookolokoloia ana a me ka pau ana o ia hoopii ma ka hoohalahala, ina ma ka hooholo ana a ke kiure a ma ka olelo hooholo paha a ka Lunakanawai Kaapuni, oiai ke kiure ua kapaeia e like me ia i olelo mua ia ae nei, aole he hookolokolo hou ana aku ma ia hoopii no na hopena o na olelo hoike (ke ole kekahi hookolokolo hou o ia ano hihia i aeia e like me ke kanawai), aka, e laweia no na hoopii hoohalahala ma na ninau kanawai i ka Aha Hookolokolo Kiekie; a na hoakaka hou ia no hoi, ina e laweia ana kekahi hoopii hoohalahala maluna pono wale no o na kumu ma ke kanawai mai ka olelo hooholo mai a kekahi Lunakanawai Apana e hoakakaia no e like me ia ma ka olelo hoolaha o ka hoopii hoohalahala a e hana ia no ia ano hoopii hoohalahala ma na kumu ma ke kanawai i ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ia Apana Hookolokolo Kaapuni hookahi, a i ka Aha Hookolokolo Kiekie paha, aia i ka manao o ka mea e hoopii hoohalahala ana, a o ia hoopii hoohalahala e hooloheia a e hooholoia no me ke komo pu ole mai o kekahi kiure; a o ka bona e like ana no ia me ka mea i hoakaka mua ia ma ka mea i pili i ka waiho ana i ke kiure.

Pauku 69. E aeia no na hoopii hoohalahala mai na olelo hooholo, na olelo hooko, na olelo kauoha a olelo kuahaua paha a pau a na Lunakanawai Kaapuni ma ke Keena, i ka Aha Hookolokolo Kaapuni, a ina ma na kumu kanawai wale no, i ka Aha Hookolokolo Kiekie, a mai na Lunakanawai mai hoi o ka Aha Hookolokolo Kiekie ma ke Keena, i ka Aha

Hookolokolo Kiekie, i na manawa a pau a ka mea e hoopii hoohalahala ana e waiho ai i ka olelo hoolaha o ka hana hoopii hoohalahala iloko o elima la, a e uku i na koina i maopopo, a e waiho aku i bona lawa kupono ma ka huina o kanalima dala, i hoomaopopoia no ka hookaa ana i na koina e ili hou mai ana ina oia e haule ana i ka Aha Hookolokolo Hoopii Hoohalahala, a ma ke dala maoli paha e like me ia ka nui, iloko o umi la mahope mai o ka waihoia ana o ka olelo hooholo, olelo hooko olelo kauoha a olelo kuahaua paha i hoopii hoohalahalaia mai ai.

Pauku 70. Ina hoi ua hoohalahala la i ka Aha Hookolokolo Kiekie mai kekahi olelo hooholo, olelo hooko, olelo kauoha a olelo kuahaua paha a kekahi Lunakanawai Kaapuni ma ke Keena, u i mana i ka Aha Hookolokolo Kiekie e hoolohe hou, hoololi, hooia, hooponopono hou, hoemi mai a hoihoi hou paha no ka hoolohe hou ana, ma ke Keena, ia olelo hooholo, olelo hooko, olelo kauoha a olelo kuahaua paha, ma ka holookoa a ma kekahi hakina paha, a e pili ana i kekahi a i na poe no paha a pau. O kela a me keia hoopii hoohalahala o ia ano e laweia no ma o ka mo̍olelo la a aole e hookomo hou ia mai ma ka Aha Hookolokolo Hoohalahala kekahi olelo hoike hou aku; aka nae, ua hiki no i ka Aha Hookolokolo Hoohalahala, ina e waihoia mai ana kekahi olelo hoike, a o ia olelo hoike he mea maopopo he olelo hoike hou loa i loaa aku, a ua koikoi kupono e loaa ai ka olelo hooholo pololei o ka hoopii hoohalahala, alaila, e aeia aku ia mea. Aole kekahi mea iloko o keia mau olelo e manaoia e ae ana i kekahi hoopii hoohalahala e laweia mai kekahi kauoha a kekahi Lunakanawai e ae ana i kekahi palapala hopu, hoomalu, palapala a kauoha kanawai e ae paha, a no kekahi kauoha e ae paha o ke ano e like ana me ia.

PAUKU 71. O ka hoopii hoohalahala i laweia i ka manawa kupono a hooko kupono ia ma kekahi hihia i hoakakaia maloko o keia Kanawai e lilo koke aku ma ia hope mai, he mea e kaohi ai i ka hoopai a me ka hookoia ana, eia nae, ua hiki ke puka ka palapala hoomalu waiwai i ka wa e kali ana no ia hoohalahala mamuli o na kumu maikai a lawa pono e hoike ia ana ma ia mea.

NA HOOHALAHALA KUMU.

PAUKU 72. I na manawa a pau e ulu mai ai kekahi ninau kanawai ma kekahi hookolokolo ana a hana e ae paha imua o kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni e hiki no i ka Lunakanawai e noho hoomalu ana ke waiho ia mea no ka noonoo ana o ka Aha Hookolokolo Kiekie; a ma ia ano hoopii e hoike aku i ke kumu, a o kekahi paha o ia mea e ikeia ana he kupono e loaa ai ka ike piha ia o ka ninau, i ka Aha Hookolokolo Kiekie.

PAUKU 73. He hiki no i kekahi ninau ke waihoia e like ae la me keia ano mamuli o ke noi ana a kekahi o na aoao elua, mamuli o kekahi manao, kuhikuhi, ao ana, rula ana a kauoha ana paha a ka Lunakanawai ma kekahi mea ma ke kanawai.

PAUKU 74. E hiki no i kekahi mea ke hoike aku i na olelo hoohalahala i kekahi o ia manao, kuhikuhi, ao, rula a kauoha paha, a oiai ia mea ua hanaia a paa ma ke kakau ma ke ano awiwi, a waihoia aku i ka Lunakanawai iloko o ke kau, a i ole, iloko o umi la mahope aku o ia manawa; a ina ma na hana i hanaia iloko o ka manawa hoomaha me he la ua like no me ko ke kau, iloko o umi la mahope iho o ka manao ana, kuhikuhi ana, ao ana, rula ana a kauoha ana paha i kueia ai, a ina ua ikeia ua kulike me ka mea oiaio, e aeia no a e kakauinoaia e ka Lunakanawai, aka, ina ka Lunakanawai e

hoole i ka ae ana a kakauinoa no ia mau olelo hoohalahala kumu, ua hiki no nae hoi i ka oiaio o na mea i oleloia maloko o ia palapala ke hooiaia imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a me na kumu hoohalahala i aeia mamuli o ia; eia nae, ina e haawi hou ia ana he manawa hou aku e ka Lunakanawai ma kona manao ana.

Pauku 75. I ka aeia ana o ia mau kumu hoohalahala a me ka waihoia ana aku o na dala he iwakalua-kumamalima a o kekahi bona paha ma keia huina ae la e ka aoao e hoohalahala ana, me ke Kakauolelo o ia Aha Hookolokolo, no na koina e ulu ae ana iloko o ka Aha Hookolokolo Kiekie, alaila, e noonooia no e ka Aha Hookolokolo Kiekie na ninau e ala mai ana ma ia mea. Aka, ina nae, e ikeia na kumu hoohalahala e ka Lunakanawai imua ona ka hookolokolo e malamaia ai he ano ole, pili ole a manao waleia paha e hoololohi, e hoopukaia no ka olelo hooholo ma ka hoopii, a e haawiia a kaohiia paha ka hoomalu waiwai ana maluna o na kumu e like me ko ka Lunakanawai ike he kupono, me ka nana ole ae no ka aeia o na kumu hoohalahala.

Pauku 76. Ina, i ka manawa e ikeia ai mamuli o ka hooloheia ana o kekahi hihia i laweia aku imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie maluna o na olelo hoohalahala kumu, he ano ole na kumu hoohalahala a he pili ole paha, a ua manaoia paha i mea e hoololohi ai, na ka Aha Hookolokolo no e hookau aku i na uku koina papalua maluna o ka mea e lawe ana i na kumu hoohalahala, mai ka manawa mai o ia mea i oleloia ai; a me ka ukupanee pu no hoi kekahi mai ia manawa mai, ma ka eiwa pa-keneta no ka makahiki maluna o ke dala, ina he dala io kekahi, e loaa ana no ka aie a poho paha; a e hookau aku paha i kekahi mahele o ua mau koina hou la a me ka ukupanee e like me kana e manao ai ua kupono.

PAUKU 77. I ka manawa e hoopaaia ai o ka olelo hooholo ma kekahi hihia i aeia ai na kumu hoohalahala, he hiki no ke haaleleia ka olelo hooholo e ka Aha Hookolokolo Kiekie me kekahi palapala hai hewa ole, e like pu ke ano me he la ua hookomoia ma ke ano kuhihewa, a mamuli o ia mea e malamaia no ia mau hana hou ana aku ma ka hihia e like me ka mea e pili ana i ke kanawai a me ka pono.

PAUKU 78. Aole kekahi hookolokolo ma ke kiure e alaiia a e kaohiia paha mamuli o ke kapa ana, waiho ana a ae ana paha o ia mau kumu hoohalahala; aka, e laweia mai no ka olelo hooholo a e hanaia no ia mau hana hou aku ma ka hoopii e like me ka ka Aha Hookolokolo e kauoha ai, i kulike ai hoi me na hoakaka ana mamua ae.

PAUKU 79. O na hoopii hoohalahala a pau loa i ka Aha Hookolokolo Kiekie ma ka Banako a me na hoohalahala kumu a me na palapala hai hewa a pau loa i laweia mamua aku o ka la ekahi o Ianuari ae i ka Aha Hookolokolo Kiekie ma ka Banako, a e waiho ana hoi ma ka la ekahi i oleloia o Ianuari, e hoihoiia aku no ia imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie me he la ua laweia no ia mau mea malalo o na hoakaka ana a keia Kanawai.

O na hoopii hoohalahala a pau loa i lawe akeaia, a aole wale no hoi ma na kumu kanawai, i ka Aha Hookolokolo Kiekie a kahi Lunakanawai paha o ia Aha ma ke Keena mamua aku o ka la ekahi i oleloia o Ianuari, a e waiho ana hoi ia manawa, e hoihoi pakahiia aku no imua o ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni Ekahi a i kekahi Lunakanawai paha o ia Aha ma ke Keena.

O na hana a me na hoopii kivila a pau loa i waihoia ma ke keena o ke Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo Kiekie mamua aku o ka la ekahi o Ianuari, M. H. 1893, ina he mau hihia no

ke kau, e hoihoiia aku no imua o ka Aha Hookolokolo Kaapuni Ekahi, a ina he mau hihia ma ke Keena, imua o kekahi Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kaapuni Ekahi ma ke Keena.

O na hana a me na hoopii kivila a pau loa i waihoia iloko o kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni a imua paha o kekahi Lunakanawai o ia Aha ma ke Keena mamua aku o ka la ekahi o Ianuari, M. H. 1893, ina he mau hihia no ke kau e hoihoiia aku no imua o ka Aha Hookolokolo Kaapuni hou i kukuluia mamuli o keia Kanawai no ia Apana Kaapuni hookahi, a ina he mau hihia ma ke Keena, imua o kekahi Lunakanawai o ia Apana Kaapuni.

He mana hookolokolo ko ka Aha Hookolokolo Kaapuni no ka Apana Kaapuni Ekahi e hookolokolo ai, a e lawelawe ai a hoopau aku i na palapala hoomalu a pau i waihoia aku, na hoopii hoahewa a me na hana karaima e ae e waiho ana iloko o ka Aha Hookolokolo Kiekie e ku nei ma ka la mua o Ianuari ae e hoea mai ana, a e manaoia ua ili aku i ua Aha Hookolokolo Kaapuni hookahi la a me na Lunakanawai o ia Aha ma ke Keena na hana a pau i pau ole, mai na hana kivila a i na hana karaima, o ka Aha Hookolokolo Kiekie i oleloia a o kona mau Lunakanawai ma ke Keena, a e hoolohe aku, hooholo aku a hoopau aku paha ma kahi ano e ae i na hihia a me na hana a pau e waiho ana iloko o ka Aha Hookolokolo Kiekie i oleloia a imua paha o kona mau Lunakanawai ma ke Keena ma ka la mua i oleloia o Ianuari, a o kela a me keia noi a hana paha e waiho ana ia manawa a i hanaia paha ma ia hope aku ma ua mau hoopii a hana la, a mai loaa no ka mana hookolokolo i ka Aha Hookolokolo Kiekie i oleloia a i kona mau Lunakanawai paha ina aole ka hoohana ana a keia Kanawai; eia nae hoi, e hoomauia no a e hoopauia aku

na hana a pau imua o ka Aha Hoookolokolo Kiekie ma ka Banako o neia manawa e ka Aha Hookolokolo Kiekie i kukuluia mamuli o keia Kanawai, me he mea la ua ulu mai a ua pii ae paha ia mau mea malalo o na hoakaka ana a keia Kanawai; eia hou aku no nae hoi, koe wale no e like me ia i hoakakaia maluna ae, o na hihia a pau i hooloheia me ka pau pono a hapa paha i ka manawa e hoomaka aku ai o ka mana ana o keia Kanawai, e hoomau aku no a hiki i ka pau ana o ia mea iloko o na Aha Hookolokolo a imua paha o na Lunakanawai imua o lakou na hookolokolo ana o ia mau hihia i hoomakaia ai, a he mana hookolokolo no ko ia mau Aha Hookolokolo a me ia mau Lunakanawai e hoomau aku i ka hoolohe ana o ia mau hihia a hiki i ka loaa ana o ka olelo hooholo a hana e ae paha e hoopauia ai o ia mea, me ka nana ole ae i kekahi mea maloko o keia Kanawai e kue ana.

Pauku 80. Ma keia ua hoopauia ka Pauku 14 o ke Kanawai Kivila, ka mahele hope o ka Pauku 522 o ke Kanawai Kivila, e hoomaka ana me na olelo "a o ia hoopii ana," na Pauku 815, 816, 819, 820, 823, 824, 828, 829, 831 a 843, i huipuia mai, 845, 847 a 872, e hui mai ana ia laua, 874, 876 a 916, e hui mai ana ia laua, 918 a 924, e hui mai ana ia laua, 948, 1005 a 1008, e hui mai ana ia laua, 1010 a 1012, e hui mai ana ia laua, 1015, 1114, 1136 a me 1342 o ke Kanawai Kivila, he kanawai e hoomaopopo ai no na hoike o na hookolokolo—na Kanawai o 1868, he kanawai e hoomaopopo ai no kekahi kau hookolokolo hou o ka Aha Hookolokolo Kaapuni ma ka Aha Hookolokolo Kaapuni Ekolu—na Kanawai o 1868, Pauku 3 o ka Mokuna XXXV. o na Kanawai o 1870, Pauku 45 o ka Mokuna XXXIX. o na Kanawai o 1882, Mokuna LIX. o na Kanawai o 1886, Mokuna LXII. o na Kanawai o 1886, Mokuna XXI. o na Kanawai o 1887, a me na hooloili maopopo a pau no ia mau kanawai; a o na kanawai a me na hapa kana-

wai a pau, ina ua helupapaia maloko nei a aole paha, i kulike ole me ke ano o na olelo o keia Kanawai, ma keia ua hoopauia a ua hoololiia paha i kulike ai me na hoakaka ana o keia Kanawai; aka nae, aole kekahi olelo iloko o keia Kanawai e hoopau a e hoololi ana paha i kekahi o na hoakaka ana o na Mokuna XXXII. a me XL. o na Kanawai o 1876.

Pauku 81. I ka manawa o keia Kanawai e mana aku ai e mau aku no ka noho ana o na Lunakanawai Hoomalu a me Apana a pau loa e paa nei i na palapala hookohu ma ia mau kulana i mau Lunakanawai no ko lakou mau Aha Hookolokolo Apana pakahi iho, a hiki aku i ka pau ana o na manawa o ko lakou mau palapala hookohu pakahi; a e mau aku no hoi ka noho ana o na Lunakanawai Kaapuni a pau e paa nei i na komisina ma ia mau ano i mau Lunakanawai Kaapuni malalo o na hoakaka ana a keia Kanawai, a hiki aku i ka pau ana o ka manawa o ko lakou mau komisina pakahi iho, penei: O ka Lunakanawai Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Elua mua, oia ka Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni Elua; o na Lunakanawai Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Ekolu mua, oia hoi ka Mea Hanohano S. L. Austin a me ka Mea Hanohano F. S. Lyman, o laua pakahi na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni Ekolu, a o ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni Eha, a o ka Lunakanawai Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Eha mua, oia ka Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni Elima; eia nae hoi, i ka manawa o ka pau mua ana o kekahi komisina o kekahi o na Lunakanawai i oleloia o na Aha Hookolokolo Kaapuni o na Apana Kaapuni Ekolu a me Eha, o ka Lunakanawai e koe iho ana ka mea e hookohuia aku ma ke ano he Lunakanawai o na Aha Hookolokolo Kaapuni o na Apana Kaapuni Ekolu a me Eha, a e

loaa no iaia na mana a pau malalo o keia Kanawai e hana a e hooko aku i na mea a pau iloko o na Apana Kaapuni Ekolu a me eha i oleloia, i haawiia hoi maloko nei i na Lunakanawai o kekahi Aha Hookolokolo Kaapuni hookahi a ku kaawale hoi.

O na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, e paa nei no i na komisina ma ia mau kulana, o lakou no na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie i hookumuia ma keia nei malalo o na hoakaka ana a keia Kanawai.

Pauku 82. E mana no keia Kanawai a e hoomaka aku ia mana ma ka la mua o Ianuari a mahope mai iloko o ka makahiki o ko kakou Haku, hookahi tausani ewalu haneri a me kanaiwakumamakolu; a ma keia hope aku e unuhiia no a e kikooia aku hoi na poe kiure a pau o ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Apana Kaapuni Ekahi e kekahi Lunakanawai a me ke Kakauolelo o ka Aha i oleloia, ma ke ano e like me ia i hoomaopopoia ai i keia wa no ka unuhi ana a me ke kikoo ana i na kiure no ka hana iloko o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a e mau aku no ka mana ana o na hoakaka kanawai a pau e pili ana i ka hoomakaukau ana i na papa inoa o na kiure a me ka unuhi ana a me ke kauoha ana i na kiure a me na kiure kui e like me ia e mana nei i keia manawa, koe wale no e like me ia e hoano e ia ana iloko o keia Pauku.

Aponoia i keia la 25 o Novemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LVIII.

HE KANAWAI

E Hoohoihoi ai i ka Mahila ana o ke Kope a me ka Ramie.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Mai a mahope aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai a no ka manawa o umi makahiki mai ka la aku i hanaia ai o keia Kanawai, o na kumu kope a me na laau ramie a pau, a me ke kope a me ka ramie a pau i hoouluia iloko o keia Aupuni; a me na wili, na mikini, na mea e hoohana aku ai na hana a me na hale a pau i hoohana kaokoaia ma ka malama ana, mahi ana a hoomakaukau ana paha i ke kope, a i ole ia, i ka ramie no ka makeke, e hookuuia, a ma keia, ke hookuuia nei mai na auhau a pau a me na dute waiwai komo mai.

Aponoia i keia la 2 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LIX.

HE KANAWAI

E Hoohoihoi ai i ke Kanu ana Hookomo Ipu-kini ana a me ka malama ana i na Hala-kahiki a me na Huaai e ae, a no ka hana ana i na Keama (Jams) Kele a me na wai Huaai momona.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Mai a mahope aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai a no ka manawa o umi makahiki mai ka la aku o keia nei, e hookuuia a ma keia ke hookuuia nei mai na auhau aku a pau loa na mea hana, mikini; na mea e hoohana aku ai, na hale a pau loa a me na waiwai lewa e ae a pau loa, i hoohana kaokoa loa ia ma ka mahi ana, ka hookomo ipu-kini ana a i ka malama ana paha i na hala-kahiki a huaai e ae paha, a i ole ia, no ka hana ana i na keama, kele a wai huaai momona paha a me na mea a pau loa o ia ano a i paaia hoi no ka hoopuka aku iwaho.

Pauku 2. O na mea hana, mikini a mau mea paha no ka hoohanaia aku e hoohana kaokoa loa ia ai ma ka hookomo ipu-kini ana a malama ana paha i ka huaai, a i ole ia, no ka hana ana i na keama, kele a wai huaai momona paha; a i ole ia, no ka hana ana i na ipu e waiho ai o ia mea, a pela no hoi me na ipu no ka hoohana aku e pili ana ia mea a me na lako no ka hana ana ia mau mea, e hiki no ke hookomoia mai iloko o keia Aupuni iloko o ka manawa i oleloia ma ka Pauku 1 o keia Kanawai, me ka noa mai ke dute aku. Aka nae hoi,

aole e pili ka hookuu ana i hoakakaia maloko nei i kekahi mau mea hana, mikini a mau mea paha no ka hoohana aku i hoohanaia ma ka hoopulapula ana, ohi ana, malama ana a hookomo ipu-kini ana paha i kekahi mau huaai, a i ole ia, i na mea mai na huaai mai e hookomoia aku ana iloko o Amerika Huipuia me ke dute ole a mamuli paha o ka uku ana i ke dute i oi ole aku i ka umikumamalima pa-keneta maluna o ka waiwai io. Ua hiki no i ke Kuhina Waiwai ke hana aku i na rula a me na hooponopono ana e kupono ai no ka hooko ana aku i na hoakaka ana a keia Kanawai.

PAUKU 3. E mana aku no keia Kanawai mai a mahope iho o kona la e aponoia aku ai.

Aponoia i keia la 2 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I NA PAPA ALANUI A ME NA LUNA ALANUI I APONOIA MA KA LA 25 O AUGATE, M. H. 1892.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Aohe mea i hookomoia iloko o ke kanawai i kapaia "He Kanawai e hooloili ai i na Pauku 2, 3, 4, 5 a me 6 o ka Mokuna LXXXII. o na Kanawai o ke Kau o 1890, e pili ana

i na Papa Alanui a me na Luna Alanui," i aponoia ma ka la 25 o Augate, M. H. 1892, e manaoia na pili i ka Apana o Honolulu, Mokupuni o Oahu.

PAUKU 2. E mana aku no keia Kanawai mai a mahope iho o ka la ona e aponoia ai.

Aponoia i keia la 2 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXI.

HE KANAWAI

E PILI ANA I NA AUHAU KULOKO.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. No na hana i pili i ka auhau ana ua maheleia, a ma keia ke maheleia nei ke Aupuni iloko o eha mau mahele, oia hoi:

1. Ka Mokupuni o Oahu, e kapaia ka Mahele Ekahi.

2. Na Mokupuni o Maui, Molokai, Lanai a me Kahoolawe, e kapaia ka Mahele Elua.

3. Ka Mokupuni o Hawaii, e kapaia ka Mahele Ekolu.

4. Na Mokupuni o Kauai a me Niihau, e kapaia ka Mahele Eha.

PAUKU 2. E ukuia no e kela a me keia kane e noho ana maloko o keia Aupuni, mawaena o na makahiki he umi-

kumamahiku a me kanaono, he auhau makahiki o hookahi dala, koe wale no a hookuuia e ke kanawai.

Pauku 3. E ukuia no kela a me keia kane e noho ana maloko o keia Aupuni, mawaena o na makahiki he iwakalua a me kanaono, he auhau makahiki o elua dala no ke kokua o na kula o ka lehulehu, aia wale no a hookuuia e ke kanawai.

O na auhau kula a pau loa i ohiia malalo o keia Kanawai, e ukuia aku no ia e na Luna Helu Auhau iloko o ka Waihona Aupuni, a e lilo no na huina dala i ukuia pela mai kela a me keia apana kula pakahi mai i hoahu kuikawa iloko o ka Waihona no ka pomaikai o ua apana kula la, a e uku wale ia aku no mamuli o ke kauoha a ka Papa Hoonaauao.

Aole loa ke Kuhina Waiwai, mamuli o kekahi mau kumu e ae, e ae aku i keia mau hoahu kuikawa, a o kekahi mahele paha, e hoohanaia aku no kekahi mau mea e ae, koe wale no ka uku ana aku i na palapala kikoo dala a ka Papa Hoonaauao e kikoo ai, aia wale no a kauohaia ma kekahi ano e ae ma ke kanawai.

Pauku 4. E hookaaia no e kela a me keia kane e noho ana maloko o keia Aupuni, mawaena o na makahiki he umikumamahiku a me kanalima, he auhau alanui makahiki o elua dala, aia wale no a hookuuia ma ke kanawai.

Pauku 5. He auhau makahiki o elua dala pakahi ke kauia maluna o na ano kaa lawe a hali ukana a pau.

Pauku 6. O na auhau a pau loa i loaa mai mamuli o na Pauku 4 a me 5, o na Auhau Alanui no ia, a e hooliloia aku hoi no ka hana ana, malama ana, a hoomaemae ana i na alanui a me na alahele o ka lehulehu iloko o na apana alanui lehulehu, kahi hoi i ohiia ai, a aole loa hoi e hooliloia ma kekahi apana e ae. E ukuia aku no e ka Luna Helu Auhau iloko o ka Waihona Lahui na auhau alanui a pau loa e ohiia

ana malalo o keia Kanawai, a e lilo no na huina dala i ukuia pela mai kela a me keia apana alanui i waihona hoahu kuikawa iloko o ka Waihona no ka pomaikai o ua apana la, a e uku wale ia aku no mamuli o ke kauoha a ka Lunahoomalu o ka Papa Alanui o ua apana la. Aole loa ke Kuhina Waiwai, mamuli o kekahi mau kumu e ae, e ae aku i keia mau waihona hoahu kuikawa, a o kekahi mahele paha, e hoohanaia aku no kekahi mau mea e ae, aia wale no no ka hookaa ana aku i na palapala kikoo dala e kikooia mai ai e ka Lunahoomalu o kela a me keia Papa Alanui, koe wale no a kauohaia ma kekahi ano e ae ma ke kanawai.

Pauku 7. O na kaa holo lealea a pau i kauoia e ka lio a miula hookahi a oi aku paha, a i lawelaweia no ka lawe ana i kanaka, e ku no i kekahi auhau makahiki o elima dala pakahi, e hookaaia hoi e na ona o ia mau kaa.

Pauku 8. E ku no na holoholona a pau o ke ano ilio i kekahi auhau makahiki o hookahi dala pakahi, e ukuia e ka ona o ia mau ilio.

E manaoia no na poe a pau e malama ana, a i ole ia, e hoomalu ana a e hookipa ana paha i kekahi ilio, kane a wahine paha, oia ka ona o ia ilio malalo o na manao ana a keia Kanawai.

Pauku 9. Ke loaa ka auhau i oleloia e hoailona helu a e hoopaa ka Luna Helu Auhau ia mea i ka ona, a e hoolako aku no hoi i ka ona me kekahi hoailona metala i kuniia ka helu a me ka makahiki maluna iho; e hoopaa ka ona i ua hoailona la i ka a-i o ka ilio ma o kekahi apo a-i la.

Pauku 10. E lilo no i mea kue kanawai ka holo laulaha ana o kekahi ilio ma ke akea me ka nele i ke apo a-i a me ka hoailona, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 9 maluna ae, a ma keia ua kauohaia ka Hamuku a me na Makai Nui, ko

lakou mau hope lehulehu, a me kela a me keia makai a lala paha o ka oihana makai o na mahele a apana lehulehu paha o keia Aupuni, e hopu aku i na ilio a pau i hookaa ole ia na auhau a e lei ole ana hoi i ke apo a-i mawaena o ka la 16 o Dekemaba a me ka la 30 o Iune mahope aku, o kela a me keia makahiki, a e hoopaa aku i ua mau ilio la iloko o na pa kupono i hoomakaukauia e ka Hamuku a me na Makai Nui no elua la, iloko o ia manawa e hiki no lakou ke hoopakeleia e ko lakou mau ona, ma ka uku ana aku i ka auhau i aieia a me kekahi hoopai o kanalima keneta. O na ilio a pau i hoopakele ole ia pela iloko o na la elua e kuaiia aku no e ka Hamuku a e ka Makai Nui paha, e like la hoi me ke ano e hoea ae ana, no ka huina o ka auhau a me ka hoopai i aieia, a i ole ia, e like la me ka nui aku e loaa mai ana no ia mau ilio, a ina aole i hooliloia pela e pepehi koke ia a make loa.

Mai ke dala i loaa mai pela e hookaaia aku ka huina o ka auhau iloko o ka Waihona ma ke ano he loaa Aupuni, a e kauia e ka Hamuku a Makai Nui paha ka hoopai o kanalima keneta no ka uku ana i na lilo o ka malama ana a me ka hanai ana.

O kekahi mea e hoohana ana i kekahi hoailona i hoolako ole ia aku e like la me na hoakaka ana a keia Kanawai, a i ole ia, ua hoohana aku i ka hoailona hookahi no elua mau makahiki ukali like, a i ole ia, e hana apuka ana i ka hoailona i haawiia aku e ka Luna Helu Auhau, a i ole ia, lawe ae ma ke ano epa i kekahi hoailona mai ka a-i aku o kekahi ilio, e manaoia ua ku i ka hewa mikamina.

Pauku 11. O na waiwai paa a pau maloko o keia Aupuni a me na waiwai lewa a pau maloko o keia Aupuni, i ku nae hoi i na hookoe ana a me na hookuu ana i hoakakaia a i hoikeia mahope aku nei, e ku no i kekahi auhau makahiki o hookahi pa-keneta maluna o ka waiwai io o ia mau waiwai.

Ma na huaolelo "Waiwai Paa," no na hana o keia Kanawai, e manaoia a ua komo mai malaila na aina a me na kahuahale ma na kulanakauhale a me na pahale a pau loa me na hale, na pa-laau, na uwapo, na hana hou a me kekahi mau mea paa e ae i kukuluia a i hoopaaia paha maluna o ka aina.

Ma na huaolelo "Waiwai Lewa," no na hana o keia Kanawai, e manaoia a ua komo mai malaila na lako a me na pono kahiko hale a pau, na kahiko gula a dala paha, na uwati, na waiwai, na ukana a me na waiwai kalepa o na ano a pau, na moku a pau ina maanei a ua holo paha ma kahi e, na dala a pau e waiho ana ma ka lima, a i ole ia, ma na lima o na poe hoopukapuka dala, na agena a kahu waiwai paha, na pono hoolimalima a me ka pono kuleana waiwai o ka aina a me ka waiwai paa, na mana a me na pono no ke kukulu a hoala a hoohana ana i kekahi hana, na palapala sila no kekahi hana hou a akamai, na aelike, na mea kanu e ulu ana, na bona Aupuni a pau, a me na holoholona a pau i auhau mua ole ia maloko o keia Kanawai.

Pauku 12. E uku na hui panihakahaka a pau o na aina e mai, no na hoopaa poho ma ka moana a me na poino mamuli o ke ahi, e lawelawe ana i ka lakou mau hana iloko o keia Aupuni, i hookahi dala no kela a me keia hookahi haneri dala i loaa i kela a me keia hui, a i ole ia, i ko lakou mau agena pakahi no na loaa ukupanee huina nui iloko o ka makahiki mamua iho o ka helu ana i na auhau, a aole e kauohaia ua mau hui la e uku hou ae i kekahi mau auhau a mau dute e ae paha malalo o keia Kanawai.

Pauku 13. E haawi aku kela a me keia agena o ua mau hui panihakahaka la, maloko mai o ka manawa i hoakakaia ma ke kanawai no na poe hookaa auhau e hana ai i na palapala hoike helu waiwai, i ka Luna Helu Auhau o ka mahele,

kahi o ka hui i oleloia i ku ai o kona keena poo, agena a wahi lawelawe oihana paha iloko o ke Aupuni nei, i palapala hoike helu waiwai e hoike ana i ka huina o na ukupanee huina nui i loaa iloko o ka makahiki mamua iho, ma ka la mua o Iulai o ka makahiki e heluia ai o na auhau.

Pauku 14. Na ke Kuhina Waiwai, me ka apono ana o ka Aha Kuhina, e hookohu aku no kela a me keia mahele auhau o ke Aupuni i luna helu a ohi auhau, e kapaia ia mea o ka "Luna Helu," a ina e make a hoopauia paha kekahi Luna Helu, a i ole, ua hakahaka paha ma ia oihana, e hanaia no he hookohu hou ana ma ia ano like ae la.

Pauku 15. Ua hiki no ke hoopauia kekahi Luna Helu e ke Kuhina i oleloia, me ka ae pu ana o ka hapanui o ka Aha Kuhina, i na manawa a pau ana i manao ai ua makaukau ole ia luna oihana, a i ole ia, ua hewa a ua haule paha ma ka hooko kupono ana i na hana o kana oihana.

Pauku 16. E haawi aku kela a me keia Luna Helu iloko o na la he umikumamalima mahope iho o kona hookohuia ana (a mamua ae o kona komo ana e lawelawe i na hana o kana oihana) i palapala hoopaa (bona) maikai i lawa kupono i ke Kuhina Waiwai, i hoakakaia no kona hooko pono a ewaewa ole i kana mau hana e like la me ke kanawai, ma kekahi huina i emi ole iho malalo o umi tausani dala me elua a oi aku paha mau hope kupono, he poe nohopaa hoi iloko o keia Aupuni a he poe ona waiwai paa hihia ole maloko o keia Aupuni, nona ka waiwai io i emi ole iho malalo o umi tausani dala, a e lawe kela a me keia Luna Helu a kakauinoa iho i kekahi hoohiki, imua o kekahi mea i hoomanaia e hooko aku i na hoohiki ana, e kakauia hoi maluna o kona bona e lawelawe a e hooko pono, pololei a ewaewa ole oia i na hana o kana oihana, e like hoi me ka makaukau i loaa iaia. Aole

loa kekahi Luna Helu e hoomaka aku i kana mau hana, aia a waihoia aku a aponoia mai kona bona a me kona hoohiki oihana e ke Kuhina Waiwai.

Pauku 17. Na kela a me keia Luna Helu e hookohu aku, a e like no hoi me kona makemake ponoi iho e hoopau aku i na hope ona, i like ka nui me ka mea ana i manao ai, me ka apono ana o ke Kuhina Waiwai, me ia i makemakeia ai no ka hooko pono ana i na hana o ka helu ana a me ka ohi ana i na auhau. E loaa no i kela a me keia hope, maloko a no ka apana a mahele paha ona e hookohuia ai, na mana a pau i loaa i ka Luna Helu, koe nae ke kuleana e hookohu aku ai i mau hope; a e hana a e hooko aku no i na hana a pau a ka Luna Helu, a e like no na hoopai maluna ona, a ma na ano a pau e kaa no hoi oia malalo o ka noho luna a hoomalu ana a ka Luna Helu nana oia i hookohu.

Aia maluna o kela a me keia Luna Helu ke koikoi no na hana a kona Hope a mau Hope paha.

Pauku 18. E koi aku no kela a me keia Luna Helu mai kela a me keia o kona mau Hope i palapala hoopaa me elua a oi aku paha mau hope kupono, ma kekahi huina i emi ole iho malalo o hookahi tausani dala, i hoakakaia no kona hooko pono aku i kana mau hana. He poe nohopaa ua mau hope la no loko o keia Aupuni, a no lakou hoi ka waiwai paa hihia ole o ka waiwai io i heluia i emi ole iho malalo o elua tausani dala. A e lawe kela a me keia o ua mau hope la a kakauinoa iho i kekahi hoohiki, imua o kekahi mea i hoomanaia e hooko aku i na hoohiki ana, e kakauia hoi maluna o kona bona e lawelawe a e hooko pono, pololei a ewaewa ole oia i na hana o kana oihana, e like la hoi me ka makaukau i loaa iaia.

Aia maluna o ke Kuhina Waiwai a me na Luna Helu lehulehu ka hana o ka hoomaopopo ana i ka lawa pono o na hope,

e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 16 a me keia Pauku, a ma kela a me keia manawa e hooia ia lakou iho no ia mau mea, a e kauoha aku oia a o lakou paha, a i ole ia, o kekahi paha o lakou i ona mau hope hou i kela a me keia manawa a lakou e manao ai aole i lawa kupono na hope i hoopaaia maluna o ua mau bona la.

Pauku 19. Aia no maluna o kela a me keia Luna Helu pakahi ke koikoi no ka helu pololei a piha pono ana i na auhau maloko o kona mahele, a no ka ohi ana a hoike ana no ia mea, a me ka hookaa ana hoi i na auhau iloko o ka waihona dala.

Pauku 20. E loaa no i kela a me keia Luna Helu ka uku e like la me ka mea a ka Ahaolelo e hookaawale ai i kela a me keia manawa. E loaa no i kela a me keia Hope ka uku pa-keneta maluna o na auhau i ohiia e ia, e hui pu ana hoi me ia na auhau alanui a me kula, aohe nae hoi e oi aku mamua o elima pa-keneta, a oia kona uku piha no ka helu a ohi ana i na auhau a me na hana a pau i pili ia mea, e like hoi me ka mea a ka Luna Helu e hooholo ai, me ka apono ana a ke Kuhina Waiwai; aka nae hoi, e lilo mau no na uku komisina i ukuia no ka helu a me ka ohi ana i haawe kaawale maluna o kela a me keia auhau.

Pauku 21. E malama na Luna Helu lehulehu i mau keena oihana ma na wahi iloko o ko lakou mau mahele pakahi e like hoi me ia e kauohaia ai e ke Kuhina Waiwai, no ka pomaikai o ka hana o ka lehulehu, a e haawiia hoi he hoolaha akea ana no ia mea.

Pauku 22. I mea e hoohalikelike ai i ka heluia ana o na waiwai paa a me na waiwai lewa, e like hoi me ka hiki ma na wahi a pau a puni ke Aupuni nei, e lilo na Luna Helu lehulehu, me ke Kuhina Waiwai ma ke ano lunahoomalu, i Papa

Hoohalikelike, a e malama hoi ia Papa i halawai ma Honolulu, mawaena o ka la mua o Aperila a me ka la hope o Iune o kela a me keia makahiki, ma ka manawa hoi e hoakakaia ai e ke Kuhina Waiwai, a ia manawa e hooholoia ai ua mau rula laulaha la e pili ana i na helu ana a me na ana waiwai, e like me ia e manaoia ana he kupono a kaulike, a i kue ole hoi i kekahi kanawai e ku nei.

PAUKU 23. I mea hoi e kokua ai i na Luna Helu ma ka mea e hiki ai ke hoomaopopo i ka waiwai io o na waiwai e waiho ana iloko o ko lakou mau mahele pakahi, ma keia ke kauohaia nei ke Kuhina Kalaiaina e kauoha aku e hooiliia i kela a me keia Luna Helu i ka hopena o kela a me keia hapaha i palapala kope e hoike ana i ke ano nui o na palapala hoolilo aina a me na palapala hoolimalima waiwai paa e waiho ana ma kona mahele, i waihoia aku hoi no ke kakau kope ana iloko o ia hapaha ma ke Keena Kakau Kope. E kauoha no hoi oia i kela a me keia manawa e hanaia no na Luna Helu lehulehu i mau palapalaaina hoakaka piha, e like hoi me ka mea e hiki ana me na mea i loaa, a i ole ia, e loaa ana paha i kela a me keia wa e like no me ka hiki i na mahele auhau pakahi, e hoike ana i na kuleana kumu kahiko a me ka nui o na ili aina, a pela no hoi, e like la me ka mea i hiki, no na kuleana aina o nei wa. E hoolako aku no hoi oia i kela a me keia Luna Helu me ona kope i hooiaia o na palapala hoike waiwai o na Ahahui i hoohuiia o kela a me keia makahiki, i waihoia ma ke Keena Kalaiaina, no ko lakou mau mahele pakahi.

PAUKU 24. E hoomanaia no ka hope o kekahi Luna Helu me na mana a me na hana like a kona mau mua, a e ohi mai i na auhau a pau i ohiia a i hookaa ole ia ia wa, a e hoomau aku no hoi i kekahi o na lawelawe hookolokolo ana i lawe-

laweia e kona mua a e kaa no hoi malalo o na koina popilikia like, eia nae hoi, ma ka mea e pili ana i ke koina popilikia no ka hoomaopopo ana a me ka hookaa ana ae i na auhau, e kau wale aku no ia koina popilikia i na auhau i ohi ole ia i ka manawa ana i komo ae ai ma kana mau hana.

PAUKU 25. Na na lunahooko kauoha a me na lunahooponopono waiwai a mau hope pilikino paha o kekahi Luna Helu i make a me na poe e ae e loaa ai i ko lakou mau lima kekahi papa helu auhau, na palapala o na ano a pau, na buke a mau auhau paha, e haawi aku no ia mau mea i ke Kuhina Waiwai.

PAUKU 26. Maloko o ka manao ana o keia Kanawai, e hoomaopopoia no ka waiwai io piha ma ke dala maoli o na waiwai paa a pau a me na waiwai lewa a pau a me ke kuleana o kekahi mea iloko o ka waiwai paa a lewa paha, ma kekahi huina e hiki kupono ai ke manaoia e loaa ana i ua waiwai paa a lewa la paha, a i ole ia, i ua kuleana la paha iloko o ua mau ano waiwai ae la, ma kekahi hoolilo ana ma ke kuai kudala akea no ke dala kuike.

Aka nae hoi, i na wa a pau, ke hoolimalimaia kekahi waiwai paa a hale paha, alaila, o ka huina uku hoolimalima o ewalu makahiki ka waiwai io e heluia ai o ua waiwai paa la a hale paha, aia wale no a maopopo lea loa ka pono ole a kaulike ole paha o ua helu waiwai ana la.

PAUKU 27. E helu kaawaleia ke kuleana o kela a me keia mea iloko o kekahi waiwai (koe nae e like me ia i hoakakaia maloko nei e pili ana i na poe paa kuleana iloko a mau lala paha o kekahi mau hui), a e ku no kela a me keia mea i ka auhauia e pili ana i ka waiwai io piha o kona kuleana iloko o ua waiwai la. E heluia no ke kuleana o kela a me keia mea ma ke ano hoaaina, mea hoolimalima a mea noho paa o

kekahi waiwai paa, i hookuuia mai ka auhau ana, a i ole ia, na kalaia ka ona o ua kuleana waiwai la mai ka auhauia ana i na mea la i ku i ka auhauia e pili ana i ka waiwai io o ua kuleana la.

PAUKU 28. O ka huaolelo "hui," ke oleloia ma keia Kanawai, e manaoia oia no kekahi hui i hoohuiia malalo o na kanawai o keia Aupuni a me na hui o na aina e e lawelawe ana i ka hana maloko o keia Aupuni, a i ole ia, o kekahi mau mea elua a oi aku paha e lawelawe pu ana i kekahi mea.

PAUKU 29. O na palapala hoike helu waiwai, na olelo hoakaka a mau pane paha i kauohaia maloko nei e hanaia ke hanaia e kekahi hui ma ke ano i hoohuiia, e hanaia no e ka peresidena, puuku, kakauolelo a luna nui paha, a ina paha he hui o na poe i hoohui ae ia lakou iho, alaila, na kekahi lala o ia hui.

PAUKU 30. E heluia no ka waiwai o kekahi hui i ka hui malalo o kona inoa hui, a aole no e ku i ka heluia na poe paa kuleana a mau lala pakahi paha iloko o ia hui ma ka mea i pili i ko lakou mau mahele a kuleana paha iloko o ua mau hui la.

PAUKU 31. E ku no i ka auhauia ka mea moraki i kekahi waiwai, mamuli hoi o ia waiwai, maluna wale no o ka like ole mawaena o ka waiwai io holookoa o ka waiwai i morakiia a me ka huina o ke dala e aieia ana maluna o ka moraki o ka waiwai. Eia mau nae hoi, e hoopili pu aku no ka mea hana moraki i ka hoike helu o kona mau waiwai a i kauohaia hoi ma keia Kanawai, i hoakaka no ka la o ka moraki a me ka huina dala i paa malalo o ua moraki la a me na inoa o na mea pakahi ia laua ka moraki kahi i paaia ai.

Mamuli hoi o ka huina dala i hoopaaia e ua moraki la, e uku no oia i ka auhau maluna o ia, a o ia uku ana e manaoia

no ia he hookaa ana i hanaia e ka mea hana moraki i ka mea paa moraki no ka ukupaanee, a i ole ia, no ke kumupaa a me ka ukupanee pu, e like hoi me ka mea e hoea ae ana ia wa, a o na dala a pau i hookaaia pela e ka mea hana moraki, e aeia no ia i ka wa e hooponopono ai mawaena o ka mea hana moraki a me ka mea paa moraki.

Pauku 32. O kela a me keia agena no kekahi mea i hele no ka manawa a i hele loa paha mai keia Aupuni aku, a me kela a me keia kahu malama waiwai, puuku, lunahooko kauoha, lunahooponopono waiwai a kahu malama keiki oo ole paha, e hana no i na hoike helu waiwai a hoakaka paha no ka auhau ana a e helu kaawaleia e pili ana i kela a me keia waiwai a waiwai malama paha ana e noho hope ana no kahi aku, a e hoopaa pu ia me ka auhau e hookaaia ai ma ka mea i pili i ua waiwai la, ma ke ano like me he mea la nona ponoi kela a me keia waiwai, a e helu kaokoaia hoi ma kona inoa ma ke ano hope o ka waiwai a waiwai malama paha ana e noho hope ana, a e malama kaawale a kaokoaia ua helu ana la mai kona helu ponoi aku.

Pauku 33. O kela a me keia agena, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 32, a me kela a me keia kahu malama waiwai, puuku, lunahooko kauoha, lunahooponopono waiwai a kahu malama keiki oo ole paha, e manaoia no na hana ana o keia Kanawai he agena, a maluna o kela a me keia ka pane ana no ka hooko ana i na hana, loina a mea paha o ia ano a pau loa, e like la hoi me na mea i kauohaia e hookoia mamuli o keia Kanawai, e pili ana hoi i ka helu ana o ka waiwai ana e noho hope a e malama ana a me ka hookaa ana o na auhau maluna o ia waiwai, a e kaa no malalo a mamuli o na hoopii like no kekahi palaleha, hoole a hooko ole ana paha e like la no me kekahi mea e ae, a e hoomanaia no oia e

imi a loaa mai kekahi mea e mai nona kekahi auhau i kauohaia ai oia e hookaa i na dala i ukuia ai e ia pela, a i ole ia, e aua no loko ae o kekahi dala e loaa mai ana iaia ma kona ano hope, e like ka nui i kela a me keia manawa me ka mea e lawa ai no ka hookaa ana i na auhau la, a e huikalaia oia no na hookaa ana a pau ana e hana ai ma ka hooholomua ana i keia Kanawai.

Pauku 34. Na kela a me keia Luna Helu ka hana o ka hoakoakoa a hoonohonoho papa ana malalo o na poo kupono iloko o na buke kupono i na ike a pau e kupono ai a i pono paha no ka hoomaopopo ana i ka waiwai io o na waiwai maloko o ko lakou mau mahele pakahi; o ia ano ike a me na palapalaaina a me na moolelo i loaa aku a i loaa mai paha i ua Luna Helu la he mau moolelo ia no ka lehulehu, a ina i kona make ana, hoopauia a haalele mai paha, e kaa koke aku no ia malalo o ka malu a malama ana a kona hope pani; e hamama no ia ano ike, na palapalaaina a me na moolelo i pili me ka helu a ohi ana o na auhau, oiai na hora o ka hana, no ka nana ana o ka lehulehu.

Pauku 35. Na ka Luna Helu o kela a me keia mahele a o kona mau hope paha ka hana o ka haawi ana aku i na hoolaha akea ana mamuli o ka hoolaha i kakauia a i paiia paha, a i ole ia, ma na hoolaha paha i paiia no ke kapai aku, i na poe hookaa auhau o kela a me keia apana iloko o kona mahele e kau hoakaka ai i ka manawa a me kahi iloko o ka malama o Iulai o kela a me keia makahiki, a ma ia manawa e waiho ae ai ua poe hookaa auhau la i ka Luna Helu a i kona mau hope paha i kekahi hoakaka a papa hoike helu waiwai paha o na waiwai paa a waiwai lewa paha a pau o lakou, a i ole ia, malalo paha o ko lakou hoomalu a malama ana paha ma ka la mua o Iulai o ia makahiki, a me na holoholona a

pau i ku i ka auhauia malalo o ko lakou hoomalu ana ma ia la a me na poe a pau e noho hana ana malalo o lakou ma ia la.

PAUKU 36. E hoolako aku no ke Kuhina Waiwai i na Luna Helu i na buke kupono a pau, na palapala paihakahaka, na palapala hookaa i paihakahakaia a me na hoailona ilio.

PAUKU 37. E heluia no ka waiwai i ku i ka auhauia o na poe a mau mea paha i ike ole ia a o na poe nohopaa ole hoi, i hana ole ia he hoakaka a he papa hoike helu waiwai paha no lakou, a me ka waiwai a pau o kahi mea i ku i ka auhauia no ia i akaka ole a he mea nohopaa ole paha, mai ka ike maikai e loaa ana, i ka "mea akaka ole," a i ole ia, i ka "mea nohopaa ole," a e hiki no ke koiia aku no na auhau a pau i hookaa ole ia.

PAUKU 38. E pakui aku no kela a me keia Luna Helu i kela a me keia manawa i kana papa hoike helu a auhau paha i kekahi kanaka a waiwai paha i haule, e haawiia no hoi he hoolaha ana no ia i ka ona, ke akaka, maloko o na la he umi mahope iho o ia pakui ana, a o kekahi hoolaha o ia ano i hoounaia me ke kakauia aku ma kona inoa, no kahi ana i noho ai a ua hoounaia hoi ma ke eke leta, i uku mua ia ke poo-leta, e lilo no ia i hoolaha lawa pono.

PAUKU 39. Na na Luna Helu, ma ka la mua o Sepatemaba, a mamua ae paha o ia la, iloko o kela a me keia makahiki e hoouna aku i na olelo hoolaha i kakauia i na poe ona waiwai paa maloko o ko lakou mau mahele pakahi, ma ka hookomo ana hoi i ua mau olelo hoolaha la iloko o ka Hale Leta, i ukuia ke poo-leta, i kakauia aku hoi ma kahi noho hope loa i ikeia ai o ua poe la, he poe hoi i noho ole ma ua mahele la, aka, e noho ana nae hoi maloko o keia Aupuni, a o na poe hoi ia i hana i na palapala hoike helu waiwai i ka Luna Helu e like me ke kanawai, a o na poe no hoi ia i kauohaia

ma keia Kanawai e hana aku i na palapala hoike helu waiwai i ka Luna Helu Auhau no ka auhau ana, a e hoakaka ana na olelo hoolaha i oleloia i ka waiwai i heluia i na ona waiwai, a e hoike aku ana hoi i ka helu ana i manaoia no ua waiwai la. Eia nae, aole kekahi o ia ano olelo hoolaha e kauohaia e haawiia aku aia wale no a ua hoomahuahuaia ae ka helu waiwai io o ka waiwai i oleloia e ka Luna Helu, a i ole, ua hoole paha i ka ae ana aku i kekahi poe i hanaia e ua ona waiwai la no ka hookuuia ae.

Pauku 40. E heluia ka waiwai mawaena o ka la ekahi o Iulai a me ka la kanakolu-kumamakahi o Iulai, e hui pu ia mau la, o kela a me keia makahiki, a e pili ana hoi i ka heluna a me ka waiwai io ma ka la ekahi o Iulai iloko o ka makahiki i makemakeia ai ka waiwai e heluia. Iloko o ka malama o Iulai o kela a me keia makahiki a ma ka la 31 o Iulai a mamua ae paha e haawi aku no na poe noho a me na mea pakahi i kupono e uku i na auhau; o kela a me keia ona a mea paa paha i kekahi waiwai paa a waiwai lewa paha, ina i kuleana e hookuuia a aole paha, i ka Luna Helu o loko o kona mahele i kela a me keia makahiki i kekahi palapala hoike, hoakaka a papa helu waiwai paha, e like me ia i hoikeia iloko o ka Pauku 41 mahope iho, i kakauinoaia a i hoohikiia ua oiaio a ua pololei e like la me ka hiki i kona ike, hoikeia mai a me ka manaoio ana imua o kekahi mea i hoomanaia e hooko aku i na hoohiki ana—aole he uku a makana paha no ua hoohiki ana la—a ina oia e hoole a hoopalaleha paha i ka hana pela, a i ole ia, hoole i ka lawe ana i ka hoohiki e pili ana i ka pololei o ua palapala hoike la, hoakaka a papa helu waiwai la paha, alaila, e hana aku no ka Luna Helu i ka helu ana e like la me ka hoike maikai e loaa ana iaia, a e lilo no ia helu ana i mea paa a lawa pono maluna o na poe a pau, a aole loa hoi e hiki ke hoohalahalaia.

Pauku 41. E kakauia a e paiia na palapala hoike, hoakaka a papa helu waiwai paha o ia ano a pau, i kakauinoaia a i hoohikiia hoi e ka mea e hana ana ia mea, a e hoakaka piha loa ana hoi i ka waiwai a me na ano waiwai a pau i kupono e auhauia, me kekahi hoakaka ana i ke ano a me ka waiwai io oia me he la no ka la mua o Iulai o ia makahiki, a pela iho me:

1. Ke ano, kahi i waiho ai a me ka waiwai io o ka waiwai paa a me ka waiwai lewa o ua mea la e hui pu ana hoi me na dala i waihoia me na kahu waiwai, na agena a poe e ae paha o kela a me keia ano a mai kela a me keia wahi mai, a i ole ia, o ka waiwai paha i ua mea la ma ka paa ana, malama ana a hoomalu ana paha ma ka la mua o Iulai, ia manawa a mamua koke iho paha.

2. Na moraki a me na aie a pau i hoopaaia maluna pakahi o ia mau waiwai me na inoa a me na wahi noho o na poe i aieia ai na moraki a me na aie.

3. Na holoholona a me na waiwai e ae a pau i kupono e auhauia, e waiho ana ma ka lima a malalo paha o ka malama a hoomalu ana paha a ka mea e hana ana i ka hoike ma ka la mua i oleloia o Iulai.

4. Na inoa a me na ano lahui o na poe a pau i ku i ka auhauia e noho hana ana malalo o kahi mea ma ka la mua i oleloia o Iulai.

Pauku 42. I mea e helu a e hoonohonoho pono ai i na waiwai no ka auhau ana, e loaa no i na Luna Helu pakahi ke kuleana me ka mana: E nana a e hoomaopopo i na moolelo o na keena Aupuni a pau me ka uku ole.

E komo, mahope o ka hoike ana aku i kona manao i ka ona a mea noho paha o kahi wahi, a e nana pau pono aku e like la me ka mea e hiki kupono ai no ka hoomaopopo aku i ko lakou

waiwai io, i na kauhale, na wahi a waiwai e ae paha a pau loa i kala ole ia mai ka auhauia aku, koe nae na hale noho.

E ninaninau aku malalo o ka hoohiki ana i kekahi mea a poe paha ana e manao ai ua loaa he ike ana i kekahi waiwai i ku i ka auhauia, a i ole ia, ua waihoia aku ma ko lakou mau lima ma ke ano hoahu he dala a waiwai paha.

PAUKU 43. No ka hana pili i ka auhau ana a no ka hooko ana i ka lakou mau hana e loaa no i kela a me keia Luna Helu a me kela a me keia Hope Luna Helu ka mana e hooko aku i na hoohiki a hooia kupono ana paha a pau loa ma ka hooko ana aku i ka lakou mau hana malalo o keia Kanawai.

PAUKU 44. Na kela a me keia Luna Helu a me kela a me keia Hope Luna Helu e hana i helu piha, oiaio a pau pono o na poe a waiwai a pau i ku i ka auhauia o loko o kona apana a mahele ; a e hana i papa hoike o ia mau mea me na inoa o na poe i heluia o loko o kona mahele, ko lakou mau auhau waiwai lewa a me ka waiwai paa a me na auhau i heluia. Ma ka huina pau o ka waiwai lewa a ma na mahele a apana hoi ka waiwai paa me kekahi hoakaka ano ana e like la hoi me ka mea e hiki ana. Ma ka la 30 o Sepatemaba o kela a me keia makahiki a mamua ae paha, e hana kela a me keia Luna Helu a me kela a me keia Hope Luna Helu, o kela a me keia pakahi no kona apana ponoi iho, i elua kope o ka lakou mau papa hoike helu a auhau paha a me na papa hoike pakui aku e like me ia e makemakeia ana, i kauia ka la, kakauinoaia a hoohikiia e lakou iho ma ke ano pili oihana, he hookahi o ua mau hope la e waihoia me ka Luna Helu o ka mahele, a o ua mau kope la me na papa hoike pakui pu ka papa e hookoia ai o ka ohiia ana o na auhau. E hana aku no lakou i na pakui ana a me na papa hoike pakui e like me ka mea e kupono ana no na waiwai a mau auhau paha i haule, a i ole ia, no ka hooponopono ana i ka helu mua. E hoopololei no

lakou i ua mau kope la a papa hoike paha a kulike me ka olelo hooholo a kekahi Papa Hoopii Auhau a mana kupono paha. E kauoha aku na Luna Helu o na Mahele Elua, Ekolu a me Eha e hanaia, a waiho aku me ke Kuhina Waiwai, i moolelo hoakaka o ka Buke Helu a Papa Hoike paha o kela a me keia apana o loko o ko lakou mau mahele pakahi. E hoike moakaka a maopopo keia moolelo hoakaka i na houluulu ana o kela a me keia aoao o loko o na Buke Helu a Papa Hoike pakahi paha, a pela no hoi me na huina o ka helu hoolokoa ana.

Pauku 45. He hana na kela a me keia Luna Helu a o kona Hope paha ka noho ana ma na la a pau, koe na La Pule, mawaena o ka la 30 o Sepatemaba a me ka la 1 o Novemaba o kela a me keia makahiki, ma kekahi wahi kupono iloko o kona mahele a apana paha, mawaena o ka hora 9 o ke kakahiaka a me ka hora 4 o ka auina la, me kana papa hoike helu a auhau paha e hamama hoi ia papa hoike helu a auhau paha oiai ia mau manawa no ka nana ana a na poe a pau i ku i ka auhauia maloko o ia mahele me ka uku a makana ole paha. E haawiia he hoolaha ana i kakauia a i paiia paha, ma ke kapili ana ma na wahi akea aole e emi iho malalo o ewalu e hoike ana i ka manawa a me na wahi e hamama ai o ua mau papa hoike auhau la no ka nanaia ana.

Pauku 46. O kela a me keia mea i ikeia kona inoa ma ua mau papa hoike auhau la a ua hana aku hoi oia i kana hoike helu waiwai i ka Luna Helu, e like me ia i hoakakaia mamua ae nei, a ina ua kuleana oia e hookuuia, ua koi aku no ua hookuu ana la, a ina i manao kekahi iaia iho ua hoopilikiaia oia mamuli o kekahi hooi ana ae i hanaia e ka Luna Helu ma ka mea pili i ka waiwai io o ka waiwai e like me ka mea i hoikeia aku ai, a i ole ia, i ka huina a me ke ano o ia waiwai, a i ole ia, mamuli paha o ia i hoopiiia ae ai ka huina a ua mea

ia e uku ai a ua oi aku mamua ae o ka huina ana e uku ai e like me ua hoike la, a i ole ia, ua ae ole ia kana koi no ka hookuu ana, e hoohalahala no oia mai ia heluia ana ma ka waiho ana aku me ka Luna Helu ma ka la 15 o Novemaba a mamua aku paha i kekahi hoolaha ana no ia mea i kakauia e hoakaka ana i na kumu o kona kue ana i ka helu ana a i kekahi hapa o ia helu ana a me ka waiho pu aku i na koina no ia hoohalahala ana.

Pauku 47. Ma kahi o ka hookuu ana a hoemi ana paha i koiia mai ka papa hoike auhau aku ua like me ka huina o elua dala a malalo iho, he iwakalua-kumamalima keneta ke koina; maluna o elua dala a hiki i ka elima dala, he kanalima keneta ke koina; maluna o elima dala a hiki i ka umi dala, he hookahi dala ke koina, a pela aku no no kela a me keia elima dala pakui iho a mahele paha o elima dala, he kanalima keneta hou iho ke koina e ukuia ai.

Pauku 48. Ma ka loaa ana mai o ka huina o na koina a me ka palapala hoakaka o ka hoohalahala e haawi aku ka Luna Helu i ka mea e hoohalahala ana i kekahi palapala hooia i like ka manao me ke ano i hoakakaia mahope iho nei:

Ke hooia aku nei keia ua heluia o.....o keia Apana no keia makahiki, penei: Auhau Waiwai ..... Waiwai Io o ka Waiwai Paa .....Waiwai Io o ka Waiwai Lewa.....Huina Auhau Ilio..... Auhau Kino, Kula a me Alanui .....Huina..... Ua hoopaapaa o.....he.....a ua loaa mai ia'u ma ke ano hoahu na dala he.....no na koina o keia hoohalahala ana.

Hanaia.....

.....

Luna Helu, (a Hope Luna Helu paha.)

Pauku 49. E lilo na Lunakanawai Kaapuni lehulehu o na Apana Hookolokolo Kaapuni Elua, Ekolu, Eha a me Elima, a no ka Mokupuni o Oahu, ka Lunakanawai Hoomalu o Honolulu, me elua mau kanaka kupono i lihi kuleana ole i hookohuia e ke Kuhina Waiwai no kela a me keia mahele auhau i Aha Hoopii Auhau e hoolohe ai a e hooholo ai i na hoopii a me na hoohalahala ana i lawe kupono ia malalo o keia Kanawai maloko o ko lakou mau apana kaapuni lehulehu a ma ka Mokupuni o Oahu paha, ina nae aole e hookohuia kekahi Luna a o kona Hope paha e noho a e lawelawe paha ma ke ano he hoa no ia Papa Hoopii Auhau.

Pauku 50. E noho hoomalu na Lunakanawai Kaapuni like ole a me ka Lunakanawai Hoomalu, e like la hoi me ka mea e ulu mai ana, ma na halawai ana o na Aha.

Pauku 51. I mea e lawa ai ka hana, e kupono aia a noho ka Peresidena a me hookahi lala e ae. A paa a ua hiki ole ke hooleia ka olelo hooholo a ka Aha a o ka hapanui paha o kona mau lala, a e haawiia he kope o ia olelo hooholo i ka Luna Helu, a pela no hoi i ka mea hoohalahala.

Pauku 52. Na ka Luna Helu e hoololi a e hooponopono i ka papa hoike auhau a e kakau kope hoi a kulike me ka olelo hooholo a ka Aha.

Pauku 53. E loaa no i na Aha a pau o ia ano ka mana e kauoha aku a e ninaninau hoi i na hoike a me ka lawe ana mai i na pepa a me na palapala a me ka hoopai ana no na hoowahawaha ana a me ka lawelawe ana i na hana o ka Aha, e like la me ka mana o kekahi Lunakanawai Kaapuni ma ke Keena.

Pauku 54. E malama no na Aha i oleloia i na noho ana iloko o kela a me keia mahele auhau mawaena o ka la 15 o Novemaba a me ka la 10 o Dekemaba o kela a me keia maka-

hiki, a ma na manawa a me na wahi a na Peresidena o na mau Aha la e koho ai, a e hiki no i na mau Aha la ke hoopanee mai kekahi manawa e like me ka mea e manaoia ana he pono.

Pauku 55. E loaa no a e ukuia hoi na lala o na Aha i oleloia, mai loko ae o ka Waihona Dala o ke Aupuni, i uku no ka lakou mau lawelawe hana ana aole e oi aku i na dala elima no kela a me keia la i hana maoli ia, a me ko lakou mau lilo kaahele maoli.

Pauku 56. Ina na kakoo holookoa ia kekahi hoopii a hoohalahala paha, alaila, e hoihoiia aku no i ka mea hoohalahala na koina i waihoia ai; aka, ina e kakooia ka hoopii a hoohalahala paha ma ke ano hapa wale no, alaila, he mahele wale no o na koina i ukuia, ma ke ano hoi e kulike ai me ka huina o ka olelo hooholo i loaa ai i ka mea hoohalahala, ke hoihoiia aku iaia.

Pauku 57. E ohi mai no kela a me keia Luna Helu maloko o kona mahele iho i na auhau a pau e kulike ana i na papa hoike helu a auhau paha a mau buke paha a me na papa hoike pakui a mau buke paha. E hoike aku no oia me ka pololei i ke Kuhina Waiwai no ka helu ana me ka hoopono, kaulike a kupono hoi, no ka ohi ana a me ka huina o na auhau a kulike i na papa hoike helu a me auhau a me na papa hoike pakui, a maluna hoi ona ke koikoi a me ka poino no ka huina piha o na mau auhau la, koe wale no aia a hoomaopopo mai oia malalo o ka hoohiki ana i ka hoolawa pono ia e ko ke Kuhina Waiwai manao. E hookaa aku no oia i ke Kuhina Waiwai i na auhau a pau loa i ohiia ma na manawa i kauia ai, a i ole ia, mai kekahi manawa a i kekahi manawa e like me ka ke Kuhina Waiwai kauoha ana.

Pauku 58. O na auhau kino a pau, e ukuia no ma ka la

O na auhau e ae a pau, e ukuia no ma ka la mua o Novemaba a mahope iho o ia la o kela a me keia makahiki.

PAUKU 59. No na auhau a pau, koe na auhau kino a me na auhau ilio, na kela a me keia Luna Helu, a i ole ia, kona Hope e hoolaha aku ma ke akea ma ka hoolaha ana ma kekahi nupepa puka pule o keia Aupuni, a i ole ia, ma ke kau ana i ua hoolaha la ma na wahi ike pono ia i emi ole malalo o ewalu ma kela a me keia apana, e hoike aku ana i na poe hookaa auhau e hookaa ae iaia i ko lakou mau auhau makahiki, ma ia wahi a mau wahi paha iloko o ka apana, a ma ka manawa a mau manawa paha i oleloia iloko o na mahina o Okatoba, Novemaba a me Dekemaba, aole nae e hala mahope o ka la 15 o Dekemaba, e like me ka mea i hoakakaia ma ia hoolaha; a e hele aku no ka Luna Helu a me kona mau Hope ma na manawa a me na wahi i hoakakaia no ka ohi ana i ua mau auhau la. A na kela a me keia mea hookaa auhau e uku ae i na auhau a pau e ukuia ana e ia i ka Luna Helu, a i ole ia, i kona mau Hope ma ka la umikumamalima o Dekemaba a mamua ae paha o ia la a aole e manaoia e hoike hou ia aku a hoolaha hou ia aku paha, aka, ua lawa ma ia hana ana.

No na auhau kino a me na auhau ilio aole no e paiia kekahi hoolaha, aole no hoi e koiia aku e hookaaia mai, koe wale no ma ke ano i hoakakaia mahope ae nei.

Ina o kekahi mau auhau kino i hiki i ka manawa e hookaaia ai ua hookaa ole ia mahope o ka la elima o Iulai, a ina aole i hookaaia kekahi auhau e ae mahope iho o ka hala ana o ka la umikumamalima o Dekemaba o kela a me keia makahiki, e huiia aku he umi pa-keneta o ia mau auhau me ka huina o ia mau auhau ma ia mau la e ka Luna Helu, a e ohiia ma ke ano oia kekahi o ia mau auhau.

PAUKU 60. E loaa no i ka hope mai a mau hope mai paha

ma ka oihana o kekahi Luna Helu na mana a pau i loaa i kona mua ma ia oihana a e loaa iaia ka mana i na manawa a pau e ohi i na auhau i hiki i ka manawa e hookaaia ai aole nae i hookaaia a e lawelawe i na mana, na mea a me na kumu e hookoia ai ka ohi ana o ia mau auhau ina no ua hala mahope o ka pau ana o ka makahiki i heluia ai.

Pauku 61. Iloko o ka mahina o Ianuari o kela a me keia makahiki e hoolaha aku kela a me keia Luna Helu i hoolaha e hoakaka ana o na auhau a pau e koe ana me ka hookaa ole ia ma ka la 31 o Ianuari a me ka papa inoa o na poe i hookaa ole i ko lakou mau auhau a me na waiwai i auhauia e hoolahaia aku ana mahope iho o ka la 31 o Ianuari. Mahope iho o ka la 31 o Ianuari o kela a me keia makahiki e like me ka mea e hiki koke ana, e hoolaha aku kela a me keia Luna Helu ma na olelo Beritania me Hawaii maloko o hookahi nupepa puka pule o keia Aupuni, i hookahi manawa i kela a me keia pule no eha pule i papa hoike o na aina a me na apana aina, me ka hoakaka e pili ana i lawa no ka hoomaopopo ana i ua mau apana aina la a me na waiwai e ae ma ke ano nui, a me ka huina o na auhau a me na hoopai e koe ana me ka hookaa ole ia e like me ka mea maloko o na buke auhau, me na inoa o na poe hookaa auhau i hookaa ole i ko lakou auhau (e hoakakaia ka huina o na auhau a me na hoopai i hookaa ole ia ma ke ano huina nui wale no). E hooiaioia a kakauinoa na papa hoike o ia ano e ka Luna Helu, a e kauoha no hoi kela a me keia Luna Helu e kauia kekahi kope o ia papa hoike ma na wahi ike pono ia i emi ole malalo o ewalu ma kona mahele. Ua hiki e hoolahaia na papa hoike o ia ano maloko o kekahi nupepa pakui o ua nupepa la. E huiia aku he kanalima kenet i i kela a me keia auhau i hookaa ole ia i heluia a hoolahaia ma ke ano he mau koina a e ohiia e ka Luna Helu, a i ole ia, e kona Hope ma ke ano oia kekahi o ia auhau.

Pauku 62. O kela a me keia auhau i hiki ka manawa e hookaaia ai maluna o ka waiwai paa he kuleana hoopaaia maluna o ka waiwai i heluia, a o na auhau a pau i hiki i ka manawa e hookaaia ai maluna o na hana hou maluna o ka waiwai paa i heluia ma ka helu o kekahi poe e ae mawaho ae o ka ona o ka waiwai paa, he kuleana hoopaaia maluna o na hana hou, a o ia mau kuleana hoopaa lehulehu e pili no ma ka la ekahi o Iulai o kela a me keia makahiki helu auhau, a e mau no ia mau kuleana hoopaa no hookahi makahiki.

E manaoia ua hookuuia na kuleana hoopaa a pau no na auhau ina i hoomakaia na hana, a i ole ia, kekahi hoopii paha e hiki ai e hookoia ua kuleana hoopaa la iloko o hookahi makahiki mahope iho o ka pili ana o kekahi o ia kuleana hoopaa, aka, aole e lilo keia hoakaka ana i mea e hiki ole ai ka ohiia ana o ka auhau mai ka mea mai maluna ona ia auhau a me ka hoomaluia ana ma ka palapala hoomalu maluna o kekahi waiwai ona.

Pauku 63. Ina ua hookaa ole ia kekahi auhau i ka manawa i kupono e hookaaia, ua hiki i ka Luna Helu e lawelawe a e hooko i ka hookaaia ana o ia mea ma na hoopai a pau e like me keia mahope iho nei:

1. Ma ka hoomalu ana i kekahi o ka waiwai lewa o ka mea hookaa auhau i nele i ka hookaa ole ana i manao ai ua lawa no ka hookaaia ana o na auhau a me na hoopai a me na koina a me na lilo o ia hoomalu ana.

2. Ma ka hoopii koi aie ma kona inoa ponoi ma o ke Aupuni Hawaii no ka huina o na auhau, na hoopai a me ka ukupanee imua o kekahi Aha Apana, me ka nana ole ae i ka nui o na dala i koiia, a ua hiki e hoopukaia ka palapala hoomalu no ia mea e like no me ka mea i hanaia ma na hihia kivila.

3. Ma na auhau kino, oia hoi ka auhau kino, ka auhau alanui a me ka auhau kula ma ka olelo ana, ma ka hopu ana

i ke kino a me ka hoopaiia ana e hoopaahaoia ma ke ano i hoakakaia ma ka Pauku mahope ae nei.

PAUKU 64. Ma na auhau kino i hiki i ka manawa e hookaa ai, a aole nae i hookaaia a hiki i ka la ekahi o Augate, ina aole e loaa kekahi waiwai lewa e hoomalu ai, ua hiki i ka Luna Helu a ma keia ua haawiia iaia e kauoha e hopuia a hoopaaia ke kino o ia mea hookaa auhau mamuli a malalo o kekahi palapala hopu i hoopukaia a i kakauinoaia e ka Luna Helu, a i ole ia, e kona hope ma ke ano nui e like me ke ano mahope iho, oia hoi:

Ko Hawaii Paeaina, Mokupuni o. . . . . .Apana o. . . . . .

Ia. . . . . , a i ole ia, i kekahi Makai o ka Apana o. . . . . .Mokupuni o. . . . . .

Oiai o. . . . . .no. . . . . .ma ka Mokupuni o. . . . . .aole i hookaa aku i ka Luna Helu o ka Mahele. . . . . .Mokupuni o. . . . . .ma, a i ole ia, mamua ae paha o ka la. . . . . .o. . . . . i na dala he. . . . . .i heluia maluna ona no na auhau kino no ka makahiki. . . . . .a i hiki i ka manawa e hookaaia ai aole nae i hookaaia, a oiai aole i loaa kekahi waiwai e pili ana ia. . . . . .i oleloia i hiki e hoomaluia e like me ka mea i hoakakaia ma ke kanawai.

Nolaila, mamuli o ka mana i loaa ia'u ma ke kanawai, ma keia ke kauoha aku nei au ia oe e hopu koke aku ano a lawe aku ia. . . . . .i oleloia imua o . . . . . Esquire, Lunakanawai Hoomalu a Apana paha o. . . . . Mokupuni o. . . . . .e hoike ai i ke kumu, ina he kumu kekahi e hoopai ole ia ai o . . . . . .i oleloia e ka Lunakanawai i oleloia e hoopaahaoia ma ka hana oolea

a hiki i kona wa e hookaa ai i ka auhau i oleloia a me na koina e like me ia i hoakakaia ma ke kanawai.

A no keia mai hoohaule i ka hooko ana o pilikia auanei, a no kau mau hana e pili ana i keia e hoike pono mai.

Haawiia malalo o kuu lima i keia la.....o .....,M. H.....

.....

Luna Helu o ka Mahele.....Mokupuni o.....

Na ka makai i loaa aku ai iaia i palapala hopu e hopu koke aku i ua mea hookaa auhau la a lawe aku iaia imua o kekahi Lunakanawai Apana maloko o kona apana. Na ia Lunakanawai, ina aole i hoikeia kekahi kumu kupono ma ke kanawai no ka hookaa ole ia ana o ia mau auhau kino e hoopai koke aku i ua mea la e hoopaahaoia ma ka hana oolea a hiki i kona hookaa ana i ka huina o ia auhau a me na koina ma ke kanalima keneta o ka la hookahi.

O na koina oia no na koina i maa mau ma na Aha Apana.

Ina e hookaaia ka huina o na auhau a me na koina e hookuuia ka mea i hopuia.

Pauku 65. E hoomaluia na waiwai lewa no na auhau ma ka hopu ana a me ke kuai ana i ka waiwai lewa o ka mea hookaa auhau i hookaa ole i kona auhau. E lawe ka Luna Helu i ka waiwai i hoomaluia ma kona lima a malama a hiki i ka manawa e kuaiia ai.

Mahope o ka lawe ana ma kona lima e kuai aku ka Luna Helu i ka waiwai ma ke kuai kudala akea me ka hoolaha mua nae ma ke akea no elima la, i ka manawa a me kahi o ia kuai ana ma ka hoolaha ana maloko o kekahi nupepa, ina he nupepa kekahi i hoopukaia ma kekahi apana, a i ole ia, ma ke kau ana i ua mau hoolaha la ma kekahi mau wahi akea i

emi ole iho malalo o ekolu ka nui ma ka apana kahi o ua kuai ana la e malamaia ai.

E kuaiia aku ua kuai ana la iloko o umi la mahope iho o ka hopuia ana, koe wale no, ua hiki e aeia i hookahi hoopanee ana, aole nae e oi aku mamua o hookahi pule. E kuaiia aku ka waiwai i lawa ka nui e kaa ai na auhau a pau, na hoopai na koina a me na lilo.

I ka wa e hookaaia ai ke kumukuai i kohoia no kekahi waiwai i kuaiia, o ka haawiia ana aku o ia waiwai me ka palapala kuai he mea e pili ai ke kuleana iloko o ia mea me ka mea nana i kuai. Aole e hanaia kekahi hoouku ana no ia palapala kuai.

E hoihoiia aku no na dala a pau i koe i ka ona o ka waiwai i kuaiia; a e waihoia no ma ke keena o ka Luna Helu malalo o ke kauoha a ka ona a hiki i ke kiiia ana mai.

O kekahi hapa o na waiwai i hopuia i kuai ole ia, ua hiki no e waihoia ma kahi kuai malalo o ke poho o ka ona.

Ina ua makemake ka ona o ka waiwai e waihoia no ka waiwai ma kona lima, ua hiki iaia e haawi i bona me ka hope kupono e hoakaka ana e lawe ae no oia i ka waiwai i ka manawa a me kahi e kuaiia ai, a i ole ia, e uku no oia i na auhau, na hoopai a me na koina a pau.

Pauku 66. I na manawa a pau i heluia ai na auhau i kekahi poe i ike ole ia, a i ole ia, he poe noho ole ma ka mahele a ua hookaa ole i ka auhau i ka manawa i kupono no ka hookaa ana, ua hiki no e hoomakaia ka hoopii ana no ia mau auhau a me na hoopai, a ua hiki no e oleloia aole i ikeia ka mea i hoopiiia, a i ole ia, e haiia no kona inoa, ina ua ikeia, a he mea e noho ole ana, e like me ka mea i ikeia, a ua lawa a kupono no ka hookoia ana o ka palapala kii a kena paha maluna o na mea a pau i kuleana, ina malalo o ke kau-

oha a ka Lunakanawai o ka Aha Hoomalu a Apana paha, a i ole ia, o kekahi Aha e ae i loaa ka mana ma ia hana, ina ua hoolahaia aku ke poo a me ke ano nui o ka hoopii a me ka palapala kii i huiia me ka la e hana ai, a e kahea aku ana i na mea a pau i kuleana e hele ae a e pale, maloko o kekahi nupepa puka pule o keia Aupuni, i paiia ma Honolulu no ekolu pule, a ua haawiia ma keia ka mana i na Lunakanawai o na Aha Hoomalu a me Apana o keia Aupuni e kauoha pela i hookoia ai.

E hooloheia a hooholoia na hoopii ana a pau o ia ano ma ke ano no i like me he mea la ua hooko pono ia maluna o ke kino, a ua hiki no e hooholoia ka olelo hooholo a hoopukaia ka palapala hoomalu a hookoia maluna o ka waiwai i heluia ai ia auhau, a i ole ia, maluna o ka waiwai o kekahi mea e noho ole ana ma ia mahele i ikeia.

Pauku 67. Ua hiki no i kekahi Luna Helu, ina ua kueia a keakeaia paha ma ka hana ana i kona oihana, e koi aku i kekahi makai a luna e ae o ka oihana makai e kokua mai iaia ma ka hooko ana i kana hana, a ina hoole kekahi luna o ia ano i ke kokua mai pela e manaoia ua pili iaia ka hewa mikamina.

Pauku 68. O na buke helu a ohi auhau a me na kope o ia mau buke a me na papa hoike no na auhau i hookaa ole ia e hoike ana i na auhau i hookaa ole ia i heluia i kekahi mea a waiwai paha, e lilo no ia i hoike kumu no ia heluia ana, ka waiwai a me ka mea i heluia, ka huina o na auhau i kupono e hookaaia aole nae i kaa, ka hookaa ole ia ana, a ua hookoia na mea a pau i kauohaia ma ke kanawai e pili ana i ka helu ana a me ke kau ana o ia mau auhau.

Pauku 69. Aole e lilo kekahi heluia ana a hana paha e pili ana i ka helu ana a ohi ana paha i na auhau i mea ku ole i ke

kanawai a mana ole paha mamuli o kekahi hemahema uuku, a i ole ia, no ka pau pono ole ana i ka hanaia maloko o ka manawa i kauohaia ma ke kanawai.

PAUKU 70. O keia poe mahope ae nei e hookuuia lakou mai na auhau kuloko ae: Ke Alii ka Moiwahine; na Luna Nui o na Aina E a me ko lakou mau Kakauolelo i hoikeia aku ma ke Keena Oihana o ko na Aina E.

O keia poe mahope iho nei e hookuuia lakou mai na auhau kino ae: O na Kahunapule a pau o kekahi hoomana Karistiano e hana mau ana i ka lakou oihana; o na koa a pau e hana maoli ana i ka hana a me na lala lawelawe hana mau a pau ma ke kulana maikai o ka Oihana Kinaiahi o Honolulu, a me na kulanakauhale e ae e ku nei i keia wa he Oihana Kinaiahi a e hookumuia aku ana paha ma keia hope aku. Eia nae hoi, e haawi aku no ka luna nui o kela a me keia puali o ia ano a me ke Kakauolelo o ka Oihana Kinaiahi i ka Luna Helu o ia mahele i hoike i hoohikiia e hoike ana i na inoa o na lala o ia puali e noho pono ana a i kupono e hookuuia ma ka la elima o Iulai a mamua ae paha o ia la i kela a me keia makahiki; a eia hoi keia, aole no e aeia kekahi hookuu ana mai na auhau kino ae ina aole e hoike aku na poe e koi ana e hookuuia i ka Luna Helu o ia mahele iloko o ka malama o Iulai o kela a me keia makahiki no ia koi a me na kumu o ia koi ana.

PAUKU 71. O ka waiwai paa o ka Moikane a Moiwahine paha, o ke Aupuni, o ka Papa Hoonaauao no na hana o na kula, o na kula pualu a kula wae paha i hoohuiia, o ka Halemai Moiwahine, o na poe hui hoomana i wahi e kukulu ai i na Halepule a me na pa ilina kupapau, aole nae e oi aku mamua o elima eka ka nui, aole no e kauia kekahi auhau maluna o ia mau waiwai paa.

Ua hookuuia no hoi na waiwai lewa o ka Moikane a Moiwahine paha, o ke Aupuni, o ka Papa Hoonaauao, o na kula pualu a kula wae paha i hoohuiia a me ko ka Halemai Moiwahine. Aka nae, i na manawa a pau o ka auhau o hookahi keneta i kauia ae nei maluna o na waiwai e ohi waleia no maluna o na waiwai oi aku o ke kumu waiwai io mamua o ekolu haneri dala ina he waiwai paa a he waiwai lewa paha ia.

A e hoomaopopo hou ia, aole e aeia ka hookuu ana mai na waiwai o na hui i hoohuiia, na hui, na waiwai o na poe make a poe paha e noho ole ana maanei; a o ke koi ana e hookuuia i ekolu haneri dala malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai, e ae wale ia no iloko o hookahi mahele o keia Aupuni, a oia no ka mahele i noho ai ka mea nona ka waiwai.

A e hoomaopopo hou ia no, o kekahi mea noho hoolimalima mea hoolimalima a mea noho paha ma kekahi waiwai paa i hookuuia mai ka auhauia ana, aole oia e hookuuia mai ka auhauia ana, aka, e heluia no a e auhauia no e like me ka waiwai io o kona kuleana iloko o ia waiwai paa.

Pauku 72. Ua hiki no i na Luna Helu lehulehu ma ko lakou manao ana he pono e hookuu ae mai ka uku ana i na auhau kino, a i ole ia, mai kekahi hapa o ia mau auhau i na poe nawaliwali a ilihune paha i ikeia e lilo ana ka uku ana o ia mau auhau i mea hoopilikia nui loa ia lakou mamuli o ko lakou nawaliwali a ilihune.

Pauku 73. O kekahi mea i hana maoli me ka manao kolohe a haawi aku i ka hoike oiaio ole a papa hoike oiaio ole paha o ka waiwai, a i ole ia, pane oiaio ole e pili ana i kona waiwai a i ka waiwai paha ma kona malama ana a mana paha i mea e pakele ai ka heluia ana o ia waiwai, a i ole ia, mamuli o kekahi hana hoopunipui, olelo eepa a hana kolohe e ae paha, i hoaoia a pakele a hoao paha e pakele kona waiwai

mai ka heluia ana, a i ole ia, ka waiwai i kauohaia ma ke kanawai, na ia mea e hana i hoike a papa hoike paha no ka helu ana, e manaoia ua pili iaia ka hewa mikamina.

Pauku 74. O na mea a pau i hana me ka manao maoli e hana pela ma ke kokua ana, paipai ana a kokua ana aku ma kekahi ano i kekahi mea e hana i kekahi o na mikamina i hoakaka mua ia ae nei, e manaoia no oia ua pili iaia ka hewa mikamina.

Pauku 75. O na Luna Helu a pau a me na Hope Luna Helu a me na makai a pau i haawiia na lakou e hana i kekahi mau hana malalo o keia Kanawai, nana i hooko ole me ka manao maoli no e hooko ole a hoole a hana ole paha i kekahi hana a mau hana paha i kauohaia iaia mamuli o na hoakaka ana o keia Kanawai, e manaoia ua pili iaia ka hewa mikamina.

Pauku 76. O kekahi mea i hoahewaia no kekahi mikamina maloko mai o na hoakaka ana a keia Kanawai, e hoopaiia no oia e uku i kekahi hoopai aole i oi ae mamua o elima haneri dala.

Pauku 77. E loaa i na Lunakanawai Hoomalu a Apana lehulehu o keia Aupuni ka mana e hookolokolo a hooholo no na mikamina e ulu ae ana malalo o keia Kanawai, a me na hoopii a pau no ka uhaiia ana o kekahi o na hoakaka ana o keia Kanawai, a e kau aku i kekahi o na hoopai i hoakakaia maloko nei, a e loaa no hoi ia lakou ka mana e hoolohe a hooholo i na hihia kivila a me na hoopii a koi ana a pau no ka ohi ana a hooko ana i ka ohi ana a hookaa ana i na auhau maloko nei, me ka nana ole i ka nui o ka huina i koiia.

Pauku 78. O ka Mokuna XLIII. o na Kanawai o ke Kau o 1882, Mokuna XXXII. o na Kanawai o ke Kau o 1886, Mokuna XXXVII. o na Kanawai o ke Kau o 1886, Mokuna

XVII. o na Kanawai o ke Kau o 1887, Mokuna XXXVI. o na Kanawai o ke Kau o 1888, Mokuna XLIII. o na Kanawai o ke Kau o 1888, Mokuna XLVIII. o na Kanawai o ke Kau o 1888, Mokuna L. o na Kanawai o ke Kau o 1888, Mokuna LXXII. o na Kanawai o ke Kau o 1888, a me na kanawai a me na hapa kanawai a pau ma ko lakou mau wahi, a ma ko lakou mau wahi wale no i kue ai me keia Kanawai, ma keia ua hoopau loa ia.

Pauku 79. Aole e lilo ia hoopauia ana i mea e hoano e ia ai a pili paha i kekahi hana a mea paha i hanaia, a i kekahi kuleana paha e loaa ana, i loaa a i piha paha, na hoopii i hoomakaia, na hoopai a me na hoopaa ana i loaa, na auhau i heluia a i hookaa ole ia, na hookohu ana, na kauoha, na hoike a me na rula i hanaia, na palapala hoike i haawiia a me na papa i hoonohoia malalo o na kanawai i oleloia i hoopauia a o kekahi papa o lakou a me na hana a pau ma ke ano kivila a karaima paha i hoomakaia mamuli o na kanawai i hoopauia pela a waiho ana me ka hana ole ia ma ka la mua o Aperila, 1893, ua hiki no e hoopiiia a paleia a hiki i ka hoopau loa ia ana e like no me ke ano i hiki ke hanaia malalo o na kanawai e paa ana mamua aku o ia manawa.

Pauku 80. O na auhau a pau i heluia i keia manawa a i hookaa ole ia, ua ku no i ka hookaaia a ua hiki no e hoopiiia no ka ohi ana mai ma keia hope aku, hoomaluia, hookoia a ohiia me ka nana ole ia o ka hoopauia ana o na kanawai i haiia maluna me he mea la e mau ana no ka mana o ia mau kanawai i hoopauia.

Pauku 81. O kekahi mea i ka manawa e lilo ai keia Kanawai i mea mana e paa ana i kekahi oihana malalo o kekahi kanawai i hoopauia ma keia, e mau no kona paa ana i ua oihana la e like me kona ano mau, a e haawiia iaia na mana ma keia a hiki i ka manawa e kohoia ai e kona hope

mai ma ia hana a makaukau oia, koe na oihana i hoopauia a me na oihana i hooholoia, he hoakaka okoa ana ka i hanaia ma ke kanawai.

PAUKU 82. E mana keia kanawai a e hoomaka no ia mana ana mai a mahope aku o ka la ekahi o Aperila, M. H. 1893.

Aponoia i keia la 2 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXII.

HE KANAWAI

E HOOILI AI MALUNA O KA PAPA ELELE O KA OIHANA KINAIAHI O HONOLULU I KA HOOMALU OI AKU MALUNA O NA WAIHONA DALA I ONAIA E, A I HOOKAAWALEIA PAHA NO KA OIHANA KINAIAHI I OLELOIA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O na dala a pau i onaia, a i ole ia, e hookaawaleia aku ana no ka hoohana a malama ana paha i ka Oihana Kinaiahi o Honolulu, e lilo no ia malalo o ka hoomalu ana o ka Papa Elele o ka oihana i oleloia, ma ke ano e like me ia i hoakakaia maloko nei, a aole kekahi mea a mau mea paha, me ka ae ole o ka Papa Elele i oleloia e loaa ka mana e kikoo a e hoolilo aku paha i kekahi o na dala i olelo mua ia ae la a e aie aku paha i kekahi aie a hoopaa ana paha ma ka inoa o, a i ole ia, e kauoha i kekahi mea, pono paahana a mau hoolako paha no ka oihana i oleloia. E ia mae hoi, ua

hiki no i ka Luna Nui a i kekahi luna e ae paha o ka oihana i oleloia mamuli o ke kauoha a ka Luna Nui i oleloia ma ke kakau ana, ke hana aku i na kuai ana i kekahi mea, na hoolako ana a pono paa hana paha no ka oihana i oleloia, a i kekahi huina aole e oi aku i ka iwakalua dala ma kekahi manawa hookahi.

Pauku 2. Na na Papa Elele la e hooholo maluna o na noi ana a pau e kuai mea hana, pono paahana a me na hoolako ana, a maluna o na bila a me na helu aie a pau mawaho ae o na aie e komo mai ana iloko o ka hoakaka ana maluna ae, a ina ua aponoia ua mau noi kuai la, na bila a mau helu aie paha e ka papa i oleloia, e hooiaia no ua apono ana la e ke kakauolelo o ka oihana i oleloia maluna iho o ua noi la, na bila a mau helu aie pakahi paha, a aole e hanaia ua noi kuai la i manaoia, aole no hoi ua mau bila la a mau helu aie ana paha e hookaaia ke ole me ua apono ana la. A aole no hoi ua noi la e kuai mea hana, pono paahana a mau hoolako ana paha e waihoia i ka papa i oleloia ke ole ma ke kakauia ana, e ka Luna Nui a e kekahi kokua Luna Nui paha e lawelawe ana i na hana a ka Luna Nui i kona manawa e kaawale ai a e hiki ole ai paha.

Pauku 3. No na hana o keia Kanawai, e waihoia aku no ua mau noi la e kuai mea hana, pono paahana a mau hoolako ana paha, a o ua mau bila a helu aie la paha i ka papa i oleloia ma kekahi halawai mau e like me ia i hoopaaia ma kona mau kanawai, a ma kekahi halawai kuikawa ana paha o ia papa, a no ia halawai kuikawa ana e hoolakoia aku no na hoa pakahi o ka papa i oleloia me kekahi hoolaha i kakauia a i paiia paha i kanaha-kumamawalu hora ma ka haahaa loa mamua iho o kona malamaia ana. E hoakaka pu no hoi ua hoolaha la i ua noi la e kuai, a o ua mau bila la a me na helu aie ana e like me ia i manaoia ai e waiho aku i ka Papa i

oleloia ma na halawai kuikawa ana la, a aole no hoi kekahi noi e kuai a o kekahi bila a helu aie paha e waihoia aku pela a e noonooia iho paha ma kekahi halawai kuikawa ana ke ole ia mea i hoakaka mua ia ma ka hoolaha o na halawai ana la e like me ia i hoakakaia maluna ae. O ka hapanui o na hoa o ka Papa i oleloia ka i kupono e lilo i heluna e lawa pono ai ka halawai no kekahi o na hana o keia Kanawai, a o kekahi hapanui o na heluna halawai lawa pono la i hiki mai a i kupono e apono i kekahi o na noi la e kuai, bila a helu aie paha e like me ia i olelo mua ia ae la. A eia hou hoi, ina i ka manawa pilikia a kupilikii loa, na ka Luna Nui i oleloia e hana aku i na mau kuai ana la e like me ka mea e kupono ana no ka hoohana koke aku.

Pauku 4. Mamuli o ka aponoia ana o kekahi o na noi la e kuai mea hana, pono paahana a mau hoolako ana paha, a i ole ia, o kekahi bila a helu aie paha, a me kona hooiaioia ana i ke Kuhina Kalaiaina e like me ia i hoakakaia maluna ae, e lilo no ia i hana na ke Kuhina i oleloia (aia a manaoio oia a hooia iho pela maluna o na noi la, bila a helu aie paha, aole ia mea i pili kupono i na hana o ka Papa i oleloia, a me na hana o ka Oihana Kinaiahi i oleloia,) e hoakaka ai no ka hooko ana aku i na noi la e kuai, a i ole ia, e uku i na bila a helu aie la paha, e like me ka mea e oili ae ana, ina hoi he waihona dala ke waiho ana ma kekahi haawina i hiki ke loaa no ia hana.

Pauku 5. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau loa i kue me ia ae la, ma keia ua hoopauia.

Aponoia i keia la 7 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXIII.

HE KANAWAI

E Hoololi ai i ka Pauku 1420 o ke Kanawai Kivila, e like me ia i hoololiia e ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai e pili ana i ka Haku a me ke Kauwa," i aponoia ma ka la 5 o Iulai, 1860, a i hoololi hou ia e ka Mokuna XLV. o na Kanawai o 1876, a i hoololi hou ia e ka Mokuna VI. o na Kanawai o 1880.

E Hoholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. E hoololiia a ma keia ke hoololi hou ia nei ka Pauku 1420 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hoololiia ai e ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai e pili ana i ka Haku a me ke Kauwa," i aponoia ma ka la 5 o Iulai, 1860, a i hoololi hou ia e ka Mokuna XLV. o na Kanawai o ke Kau o 1876; a i hoololi hou ia i ka Mokuna VI. o na Kanawai o ke Kau o 1880, i heluheluia ai penei iho:

"Pauku 1420. Ina e hoole kekahi aole e hana mamuli o ka Pauku maluna iho, aole hoi mamuli o ka palapala hoopaa, alaila, e hiki no i kona haku ke hoopii i kekahi Lunakanawai Apana a Hoomalu paha o kahi i noho ai, a nana no e kii aku i ka mea hoole, me ka palapala hopu, a ma ke ano e ae paha, e hele mai imua ona, a ina i paakiki i ka hoole, e hoopaaia oia i ka hao ma ka hana oolea, a ae mai oia e hana e like me ke kanawai. A ina e hoi aku ua mea la i hoopaaia pela e like me ka mea i oleloia mamua ae, i ka hana a ua haku la mamuli o ka hoolohe ana i ua kauoha la a ia Lunakanawai, a paakiki oia ma ka haalele hou ana aku i ua hana la me ka ae

ole mai o kona haku, alaila, na ia Lunakanawai Apana a Hoomalu paha e hoopai i ua mea hewa la, no ka hewa mua, aole e oi aku mamua o elima dala, a no ka hewa elua, aole e oi aku mamua o umi dala; a i hookaa ole ia ua hoopai nei, alaila, e hoopaahaoia ua mea hewa la ma ka hana oolea a hiki i ke kaa ana o ua hoopai nei; a no na hewa a pau mahope aku, e hoopaahaoia ka mea hana hewa ma ka hana oolea aole e oi aku i na malama ekolu; a i ka pau ana o ia hoopaahaoia ana, na ua Lunakanawai la e kauoha e hoihoi hou ia ua mea hewa nei i kona haku e hana ai no ke koena aku o ka manawa o kona hoopaa aelike mua ia ana."

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai kona la aku e hooholoia ai, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia, ma keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 9 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 3 O KA MOKUNA XXXIV. O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia, ua hooloiia ka Pauku 3 o ka Mokuna XXXIV. o ke Kanawai Hoopai Karaima, a penei kona heluhelu ana:

"Pauku 3. He mea kue i ke kanawai no kekahi mea ke hoopuka i ka olelo pelapela, kuamuamu a haumia paha ma na alanui, alahele, halekuai, halehana a ma kekahi wahi akea e ae paha a wahi hele mau ia paha e ka lehulehu. No kekahi kue ana i keia Pauku, e hoopaiia no ma ka uku hoopai aole e oi aku mamua o iwakalua dala, a i ole, ma ka hoopaahaoia ana ma ka hana oolea aole e oi aku mamua o hookahi malama."

Pauku 2. E mana keia kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 7 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXV.

HE KANAWAI

E Hoomana ai i na Moraki a me na Hoolilo e ae a ka Hui Alahao a Aina o Oahu i hana ai mamua aku nei no kona mau Pono a e haawi aku ai i ka mana e Moraki a e Hoolilo i kona mau pono ma ia ano ma keia mua aku.

No ka mea, ua loaa na kanaluaia ana no ke kuleana o ka Hui Alahao a Aina o Oahu e moraki i kona mau pono, ma ke ano he hoopaa ana no ka hookaaia ana o kona mau bona, nolaila;

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ua loaa no i keia wa i ka Hui Alahao a Aina o

Oahu, a e loaa no i na Hui la ma keia mua aku ka mana piha e moraki i kona mau pono a me na waiwai e ae i mea e hoopaaia ai ka hookaaia ana o kona mau bona a me na aie dala e ae, a aole e hoole a kue aku paha ke Aupuni Hawaii i ka mana o kekahi moraki a hoolilo e ae paha o na pono o ka hui i oleloia i hanaia mamua aku nei a e hanaia aku ana paha ma keia hope aku no kekahi o na kumu i haiia.

Aponoia i keia la 7 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXVI.

HE KANAWAI

E Hooloii ai i na Pauku 1 a me 2 o ka Mokuna LXXIV. o na Kanawai o ke Kau o 1888, e Kokua ai i ka Hookaawaleia ana o na Ma'i Lepera.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. E hooloiiia, a ma keia ke hooloiiia nei ka Pauku 1 o ka Mokuma LXXIV. o na Kanawai o ke Kau o 1888, a penei e heluheluia ai:

"Pauku 1. O kela a me keia mea i aua a malama paha, me ka ike maopopo no he ma'i lepera ia, ma kekahi wahi malalo o kona mana, a i huna ma kekahi ano a kokua paha ma ka huna ana i kekahi mea i loaa i ka ma'i lepera, me ka manao e ike ole ia, a e haawi ole ia paha i ka Papa Ola, a i na luna

paha o ia Papa; a i malama a i kokua paha i ka malama ana i kekahi mea i loaa i ka ma'i lepera e noho pee ana, e manaoia ua pili iaia ka hewa mikamina; a ina e ku ka hewa iaia no ia mea, imua o kekahi Lunakanawai Apana, e hoopaiia oia e uku i ka hoopai, aole e oi aku mamua o hookahi haneri dala."

PAUKU 2. E hoololiia, a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 2 o ka Mokuna LXXIV. o na Kanawai o ke Kau o 1888, a penei e heluheluia ai:

"Pauku 2. Na kela a me keia makai a Hope Makai Nui paha, ke loaa he kumu e manaoio ai ua loaa ia kekahi mea maloko o kona apana i ka ma'i lepera, e hoike koke aku no ia mea i ka Agena o ka Papa Ola ma ia apana, ina he Agena o ka Papa ma ia apana, a ina aole he Agena o ka Papa ma ia apana, alaila, i ka Agena o ka Papa e noho kokoke mai ana."

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia, ma keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 7 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXVII.

HE KANAWAI

E Pili ana i ka *O* Lima.

E Hoohololia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. O ka *o* ana i na keiki i kauohaia ma ke kanawai ua hiki no e hanaia e na luna i hoonohoia no ia hana e ka Papa Ola, a i ole ia, e na kauka i loaa ia lakou he laikini, e like me ka makemake o na makua a mau kahu paha o ia mau keiki.

O kela a me keia makua a kahu paha e malama ana i kekahi keiki nana i lawe ole ia keiki e *o* ia a holopono ka *o* ia ana iloko o na makahiki i hoakakaia ma ke kanawai e hoopaiia i na dala elima.

Pauku 2. Aole e hookomoia kekahi keiki iloko o kekahi kula Aupuni a kula e ae paha me ka hoike mua ole ia o kekahi palapala hoike o kona *o* ia ana, a i ole ia, na hoailona o kona *o* pono ia ana.

O ke kumu nui a kumu kula paha o kekahi kula Aupuni a kula e ae paha nana e hookomo ae ma kekahi kula i kekahi keiki me ka loaa ole o ia palapala a mau hoailona paha, e kauia maluna ona ka hoopai o elima dala.

Pauku 3. Aole kauka a poe e ae paha e *o* aku i kekahi mea maloko o keia Aupuni me ka palahehe i okoa ae mai ka palahehe i loaa mai ka bipi mai.

O kela a me keia mea e kue ana i na hoakaka ana o keia

Pauku e hoopaiia no ke ahewaia aole e oi aku mamua o na dala he kanalima no kela a me keia hana hewa ana.

Aponoia i keia la 12 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXVIII.

HE KANAWAI

E Hoomana ana i ke Kuhina Kalaiaina e hoopuka aku i mau Palapala Sila Nui (Aina Aupuni) no kekahi mau aina i hoikeia iloko o ka Mahele o 1848, a i pili hou hoi i ke Aupuni malalo o ke Kanawai o Augate 24, 1860, a aole nae i hooliloia e ke Aupuni ma ia hope mai.

Oiai, o kekahi poe konohiki, na poe hoi i loaa ke kuleana i na aina malalo o ka mahele o 1848, no na kumu lehulehu ua nele ka loaa ana mai o na palapala hoona kuleana mai na Komisina Hoona Kuleana Aina mai, a i ole, mai ke Kuhina Kalaiaina mai paha, malalo o ke Kanawai o Augate 24, 1860, nolaila;

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ke hoomanaia aku nei ke Kuhina Kalaiaina e hoopuka aku i mau Palapala Sila Nui (Aina Aupuni) i na konohiki a pau, a i ole ia, i ko lakou mau hooilina a waihona paha ma kahi hoi a ua mau konohiki la i nele ai ka loaa ana o na palapala hoona no ko lakou mau aina mai ke Komisina

Aina, a i ole ia, mai ke Kuhina Kalaiaina mai paha e like me ia i hoakakaia ma ke Kanawai o Augate 24, 1860; ina nae hoi, ua paa na inoa o ua mau konohiki la me ko lakou mau aina i hookuleana ole ia iloko o ka Buke Mahele o 1848, a ua hoolilo ole ia hoi na aina i oleloia e ke Aupuni ma ia hope mai, a e loaa nae hoi i ke Aupuni ka hookahi-hapakolu ($\frac{1}{3}$) o ka waiwai io o ua mau aina la i hoomaemae ole ia i ka manawa o ua mahele ana la.

PAUKU 2. E hoopukaia no ia mau Palapala Sila Nui (Aina Aupuni) mamuli o na ana ana i aponoia e ka Luna Anaaina Nui, a i ole ia, mamuli o kekahi palapala hooia a na Komisina Palena Aina, a na na poe e loaa aku ana o ia mau Palapala Sila Nui e uku i na lilo o ua ana ana la a me na lilo e ae a pau e pili ana i ka hoopukaia ana o ia mau Palapala Sila Nui.

PAUKU 3. Aole keia Kanawai e manaoia e kue aku ana a e hoolilo paha i mea mana ole i kekahi hoolilo a kuai aina ana paha i hanaia mamua aku nei e ke Aupuni, a i ole ia, o kekahi hoona kuleana e mau nei.

PAUKU 4. E mau no ka mana ana o keia Kanawai a hiki i Ianuari 1, M. H. 1895, a o na poe a pau he mau koi ka lakou malalo o keia Kanawai i nele i ka waiho ae ia mea mamua ae o ia manawa, e pale mau loa ia a e pili aku kona mau pono malalo o keia Kanawai i ke Aupuni.

PAUKU 5. E mana no keia Kanawai mai kona la aku e aponoia ai, a o na kanawai a me na hapa kanawai e kue ana i keia, ke hoopau loa ia nei.

Aponoia i keia la 16 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXIX.

HE KANAWAI

No ke kokua ana i ka Ahahui Hoahu a Heluhelu Buke o Honolulu.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ua hoomanaia a ua kauohaia ke Kuhina Kalaiaina e hoolako aku i ka Ahahui Hoahu a Heluhelu Buke o Honolulu, he Hui i hoohuiia malalo o na kanawai o keia Aupuni me ka wai Aupuni a me ka malamalama kukui Uwila me ka uku ole mai Iulai 1, M. H. 1892.

Aponoia i keia la 16 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXX.

HE KANAWAI

E Hoohui a e hooloii ai i ke Kanawai e pili ana i ke kuai ana i na Ukana, na waiwai a me na mea kalepa maloko nei o ke Aupuni Hawaii.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. O na kanawai a me na hapa kanawai lehulehu i

haiia ma ka papa helu ekahi i hoopili pu ia me keia, ke hoopauia nei, a ma keia ua hoopau loa ia; aka, aole loa kekahi mea maloko nei o keia e pili i kekahi laikini e ku nei i keia manawa no ke kuai ana i na ukana, na waiwai a me na mea kalepa maloko o keia Aupuni.

Pauku 2. E haawi aku no ke Kuhina Kalaiaina i kekahi mea e noi mai ana no ia mea ma ke kakau ana, i laikini e kuai ai i na ukana, na waiwai a me na mea kalepa no ka manawa o hookahi makahiki, a e kapaia ia he "Laikini Kalepa;" e kaa ua palapala noi la malalo o ka hoohiki a e komo mailaila he hoike hoakaka, no ka avelike o na loaa malama o ka mea noi mai na kuai ana i na waiwai iloko o na malama he umikumamalua mamua ae, a ina aole i paa mua ka mea noi i kekahi laikini e kuai ai i na waiwai, alaila, i hoike no ka avelike o na kuai malama ana i manaoia ai e loaa mai ana iloko o na malama he umikumamalua e hiki mai ana; a e hoike aku no hoi i kahi e ku ai kahi lawelawe oihana o ka mea noi a me ke ano o na mea ana i manao ai no ke kuai aku, a e like no ke ano ma ke ano nui, me keia iho, oia hoi:

I ka Mea Mahaloia ke Kuhina Kalaiaina,

Me ka Mahalo:—O ka mea nona ka inoa malalo iho, ke noi aku nei ma keia me ka mahalo no kekahi Laikini Kalepa .....e pau ana i..... 189.... a ma o kona hoohiki ana, ke hoike a ke olelo nei o ka huina nui o na loaa ma ke kuai ana i na waiwai no ka makahiki e pau ana i keia la, e like me ia i hoikeia ma na buke..... ua hiki aku i ka huina o .....dala, ($.....), he avelike hoi o $.....no ka malama, a o kahi e lawelaweia ai o ka hana a ka hui aia ma.....Mokupuni o.....a e lawelawe kalepa aku no ka hui i oleloia ma ke.....a eia oia ke noho nei iloko o keia

Aupuni, a aole hoi ia he mea kalepa kaahele, aole no hoi he agena no kekahi hale kalepa o na aina e, a ma ia ano eia oia iloko o keia Aupuni no ka manawa no ka hana o ka hele noi ana aku i na kauoha.

Inoa o ka mea noi.....

Kakauinoaia a hoohikiia imua o'u, i keia la.....o .....,M. H. 189....

.....

O ka huina dala e ukuia ai e ua mea noi la no kekahi laikini kalepa, e like no ia me ka mea i hoikeia ma ka papa helu elua i hoopili pu ia me keia nei.

PAUKU 3. Aole no kekahi mea a mau mea paha e paa ana i kekahi laikini malalo o keia Kanawai e ae a hookuu aku paha i kekahi agena i hele mai no ka manawa pokole a agena e ae paha e hana malalo o ko lakou mau inoa a laikini paha malalo o ka hoopaiia ma ka hoopauia ana o ua laikini la.

PAUKU 4. E hookomoia no maloko o na laikini a pau i hoopukaia malalo o keia Kanawai kekahi olelo e papa ana i ka mea nona ka laikini aole oia e kuai a haawi aku paha i ka opiuma, a mea e ae paha i hoohuihuiia me ka opiuma, aole no hoi i kekahi laau make, me ka laikini ole i loaa e like me ke kanawai, malalo o ka hoopaiia ma ka hoopauia ana hoi o kona laikini a me ka loaa no hoi o ka hoopai i hoakakaia e ke kanawai no ia hewa; a aole no hoi oia e kuai a haawi aku paha i ka waiona a mau mea inu e ae paha e ona ai, me ka laikini ole no ia mea i loaa e like me ke kanawai, o hoopaiia me ka hoopauia ana o kona laikini a me na hoopai e ae a ke kanawai e hoakaka ai i kela a me keia manawa no ke kuai a hoolawa ana paha i na waiona, a i ole, i kekahi mau mea inu e ae paha e ona ai, me ka laikini ole; a e hoikeia hoi kahi a i ole, o na palena paha a ka mea nona ka laikini e kuai ai.

Aole e hiki ke hooliloia aku ia hai na laikini i hoopukaia malalo o keia Kanawai.

Pauku 5. O kela a me keia mea e kuai ana i kekahi ukana waiwai a mea kalepa paha, i hoouluia a hanaia paha ma ka aina e me kekahi laikini ole, a i ole, e kue ana paha i na olelo papa i haiia maloko o kona laikini, a i ole i na hoakaka ana a keia Kanawai, e hoopaiia no ke ku ka hewa imua o kekahi Lunakanawai Apana ma kekahi huina i oi ole aku mamua o elima haneri dala, a i ole ia, ke haule ma ka hookaa ana, e hoopaahaoia ma ka hana oolea aole e oi aku mamua o na malama eono, aia i ka mea a ka Aha e manao ai he pono.

KA PAPA HELU EKAHI I HAI MUA IA AE NEI.

Na Pauku 56, 57, 59, 59A, 60, 61, 62 a me 63 o ke Kanawai Kivila;

Mokuna LVI. o na Kanawai o ke Kau o 1876, oia hoi ke kanawai e hooloili ai i ka Pauku 56 o ke Kanawai Kivila;

Mokuna XXV. o na Kanawai o ke Kau o 1886, oia hoi ke kanawai e hooloili ai i ka Pauku 62 o ke Kanawai Kivila, e pili ana i na Laikini;

Mokuna XLI. o na Kanawai o ke Kau o 1888, oia hoi ke kanawai e hooponopono ai i ka malamaia ana o na Buke Helu e ka poe i loaa ia lakou na Laikini Kuai Kukaa me Kuai Liilii.

Mokuna LVII. o na Kanawai o ke Kau o 1890, oia hoi ke Kanawai e hooponopono ai i ka hoopukaia ana o na Laikini Kuai Kukaa e like me ia i hoakakaia e ka Pauku 56 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hoololiia ai e ka Mokuna LVI. o na Kanawai o ke Kau o 1876, i aponoia ma ka la 27 o Sepatemaba, 1876.

KA PAPA HELU ELUA I HAI MUA IA AE NEI.

NA LOAA MAKAHIKI MAI KE KUAI ANA.		UKU.
$600,000 a oi aku		$1,000 00
400,000 a emi iho malalo o	$600,000	850 00
200,000 a emi iho malalo o	400,000	700 00
100,000 a emi iho malalo o	200,000	550 00
80,000 a emi iho malalo o	100,000	400 00
60,000 a emi iho malalo o	80,000	250 00
40,000 a emi iho malalo o	60,000	125 00
20,000 a emi iho malalo o	40,000	75 00
Malalo o $20,000 no ka makahiki		50 00

Aponoia i keia la 19 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I APONOIA I AUGATE 17, M. H. 1892, I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOLOLI AI I KA MOKUNA XXVIII. O NA KANAWAI O KE KAU O 1878, E PILI ANA I NA DUTE."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E kauia a e ohiia maluna o na kaa hehihehi wawae i hookomoia mai iloko o keia Aupuni he umi pakeneta maluna o ka waiwai io me ka nana ole ae i na mea

maloko o ke kanawai i oleloia i aponoia ma ka la umikumamahiku o Augate, M. H. 1892.

PAUKU 2. E kau a e pili aku no na hoakaka ana o keia Kanawai i na waiwai a pau e paa ana ma ka boma ma ka manawa ona e hoomaka aku ai e hoohanaia.

PAUKU 3. E hoomaka aku no ka mana ana o keia Kanawai mai a mahope iho o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 19 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI NO KA LAWELAWE ANA I KA OIHANA HUKI A HANA NIHO ILOKO O KE AUPUNI HAWAII.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Mai a mahope aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai, aole e ku i ke kanawai ka lawelawe ana o kekahi mea a mau mea paha i ka oihana huki a hana niho iloko o ke Aupuni Hawaii, koe wale no me ka palapala hooia i hoopuka ia e kekahi Papa Ninaninau Oihana Kauka Niho.

PAUKU 2. I ekolu lala o ka Papa Ninaninau Oihana Kauka Niho, oia hoi, hookahi kauka lapaau a me elua kauka huki a hana niho i kohoia e ke Kuhina Kalaiaina, a e noho lakou ma

ka oihana no ka manawa mua i hookahi, elua a me ekolu makahiki, a ma ia hope aku e noho lakou ma ka oihana no ekolu makahiki. E lawelawe ka Papa i oleloia i ka hana me ka uku ole.

Pauku 3. He hana na ka Papa Ninaninau Oihana Kauka Niho ka hoopuka ana aku i na palapala hooia no ka makaukau o kekahi mea a mau mea paha e lawelawe nei i ka oihana huki a hana niho i keia wa, a e waiho aku ana iloko o na la he kanaono mai ka la aku i hooholoia ai o keia Kanawai i palapala noi imua o ka Papa i oleloia malalo o ka hoohiki ana a me ka hoohikiia mai hoi e elua a oi aku paha mau kanaka inoa maikai e hoakaka ana ua lawelawe io no ka mea e noi ana i ka oihana huki a hana niho iloko o ke Aupuni Hawaii no elua a oi ae paha mau makahiki mamua aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai.

Pauku 4. He hana no na ka Papa i oleloia ka hoopuka ana aku i na palapala hooia no ka makaukau i kekahi mea a mau mea paha e lawelawe nei i ka oihana huki a hana niho maloko o ke Aupuni Hawaii, i waiho aku he palapala noi i kakauia, iloko o na la he kanaono mai ka la aku e hooholoia ai keia Kanawai, ke puka pono mai oia ma na ninaninauia ana imua o ka Papa, maluna o na mea pili i na laau a ma na lawelawe ana ma ka oihana huki a hana niho.

Pauku 5. He hana no na ka Papa i oleloia ka hoopuka ana aku i na palapala hooia no ka makaukau i kekahi mea a mau mea paha e lawelawe ana i ka oihana huki a hana niho maloko nei o ke Aupuni Hawaii, ke waiho mai oia iloko o na la he kanaono mai ka wa aku e hooholoia ai keia Kanawai, he palapala apono (diploma) mai kekahi Kula Nui Ao Huki a Hana Niho i kaulana.

Pauku 6. Mai a mahope aku o kanaono la mahope iho o

ka hooholoia ana o keia Kanawai, e hoopuka aku no ka Papa i oleloia i palapala hooia no ka makaukau i kekahi mea e hoike aku ana i kekahi palapala apono mai kekahi Kula Nui Ao Huki a Hana Niho i kaulana, a i ole ia, e puka ana mai ka ninaninau kuponoia ana imua o ka Papa e ku ai ka mahaloia.

PAUKU 7. O kekahi mea a mau mea paha e loaa ana he palapala hooia no ka makaukau mai ka Papa i oleloia, e hoike ae lakou i na palapala hooia makaukau i oleloia i ke Kuhina Kalaiaina, a nana e kope ia mea iloko o kekahi buke i malamaia no ia mea.

PAUKU 8. O kekahi mea a mau mea paha e kue ana i na olelo o keia Kanawai, e hoopaiia no ke ku ka hewa, e uku i na dala aole e emi malalo o hookahi haneri, a aole hoi e oi aku mamua o na dala he elima haneri. Aka nae, aole kekahi mea maloko o keia Kanawai e manaoia he mea ia e keakea ai i ka hukiia ana o na niho malalo o na haawina ku i ka pilikia.

PAUKU 9. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 19 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXIII.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI NO KA WEHE ANA HANA HOU ANA A ME KE PANI ANA I NA ALANUI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

NA HOAKAKA ANA.

PAUKU 1. Ma keia Kanawai, i na manawa a pau e ikeia ai a e lawelaweia ai paha keia mau huaolelo mahope iho nei, e pili no ia lakou na ano i hoakakaia ma keia Pauku ina aole i ike maopopoia ma na huaolelo e ae aole pela ke ano:

"Kuhina," e pili ia a o kona ano oia no ke Kuhina o ka Oihana Kalaiaina o ke Aupuni Hawaii e noho ana ia wa.

"Ilamuku," e pili ia a o kona ano oia no ka Ilamuku o ke Aupuni Hawaii, a i ole ia; o kekahi hope i hoomana pono ia.

"Makai Nui," e pili ia a o kona ano o ia no ka Makai Nui o ka Mokupuni, maluna ona i hanaia ai kekahi hana hoomaemae hou, a i manaoia ai paha, a i ole ia, o kona hope i hoomana pono ia.

"Alanui," e pili ia, e hookomo pu, a o kona ano oia no kekahi alanui, alaloa, ala-liilii, wahi hele, ala-ololi, ala-kuono, ala-meheu a alahaka paha i hanaia i keia manawa, a i ole ia, e hoomoeia ana a e hanaia ana ma keia mua aku e ke Aupuni, a i ole ia, e kekahi poe a haawiia, a i ole ia, haaleleia no ka lehulehu a ua lawelawe mau ia.

"Hana Hou" a me "hana hou ana," e pili ia, e komo a e hui pu ana i kekahi wehe ana, hoano e ana, hoolaula ana,

hoomaopopo hou ana, hooloii ana, hoopololei ana, hooloihi ana, pani ana a kipapa ana o kekahi alanui.

"Na Komisina," e pili ia a o kona ano oia no na Komisina i hookohuia e helu i na poho a e helu i na hoopomaikai ana ma kekahi hana malalo o keia Kanawai.

"Apana," e pili ia i ka Apana Hookolokolo Kaapuni iloko o laila i hanaia ai kekahi hana malalo o keia Kanawai.

"Ka hana ana," e pili ia a o kona ano oia no na hana a mau mea paha i hanaia malalo o keia Kanawai.

KA HOOKUMU ANA O NA HANA.

PAUKU 2. Ma keia ua haawiia ka mana a ua kauohaia ke Kuhina ma kona manao ponoi, a i ole ia, mamuli o ka palapala noi a kanaka a oi ae paha poe hookaa auhau o kekahi apana i ke Kuhina, e hoomaka a hana aku a hiki i ka pau ana o na hana a pau e pili ana i ka wehe ana, hana hou ana a maikai, a i ole ia, ke pani ana i kekahi alanui, eia nae ma ia noi ana a na poe hookaa auhau, e hoomaka ke Kuhina i na hana e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 4 o keia Kanawai.

PAUKU 3. O kela a me keia palapala noi a na poe hookaa auhau no ka wehe ana, hana hou ana a maikai, a i ole ia, no ke pani ana i kekahi alanui, e kakauinoaia e na poe noi a e hoakakaia ma ke ano nui.

Ke ano o ka hana i manaoia, kahi e moe aku ai, maluna o na aina hea a me na inoa o na ona, poe hoolimalima, poe e noho ana, a i ole ia, na agena, ina ua ikeia oia mau aina, ina aole i ikeia e hoakakaia no aole i ikeia; a me ka pilikia a me na pomaikai no hoi o ka hana a hana hou ana paha i manaoia, a me na poe ona a poe paha he mau pono ko lakou i ae i ua hana la, a me na mea e ae e lawa ai ka hoomaopopo pono ana i ka hana i manaoia; a e hoopauia me ke noi ana e kohoia i kiure nana e hooholo i ke kupono o ka hana i ma-

i kahi i waiho ai ka aina o na poe e pili pu ana a me na ona, a me ka hana i manaoia e hana e like me ka hiki e hanaia.

KA HANA ANA.

KIURE—KE ANO O KA WAE ANA—HOOPAI NO KA HELE OLE AKU.

Pauku 4. Ma ke noi ana a na poe hookaa auhau he kanaha a oi ae paha o kekahi apana i ke Kuhina he mea pono e weheia, hanaia a maikai, a i ole ia, e paniia kekahi alanui, a i ole ia, ina ua ikeia e ke Kuhina ma kekahi ano e ae i kupono ia mea, e noi aku ke Kuhina i kekahi Lunakanawai o kekahi Aha Kakau e wae i papa o iwakalua-kumamaha inoa mai waena mai o na poe kupono i ke koho balota ma ke kanawai o ka apana i manaoia ai e hana i ua hana maikai ana la, wehe ana, a i ole ia, pani ana paha.

Na ua Lunakanawai la e kauoha aku i ka Hamuku, a i ole ia, i ka Makai Nui paha e koho i kiure o eono mau kanaka i loaa ole he kuleana iloko o ia hana mai ia papainoa mai, aole no hoi kekahi o lakou i kakauinoa i kekahi palapala noi e pili ana ma ia hana, e hele aku e nana i kahi o ka hana hou ana a maikai, wehe ana, a i ole ia, o ke pani ana i manaoia, a e hooholo no ke kupono o ka hana a mea paha i manaoia a e hoike aku no ia mea.

Eia no nae hoi, e loaa no i ke Kuhina a i na Mana Alanui paha ka mana a me ke kuleana e hooloili ae a hoano e a hana a maikai hou ae i kekahi alanui ma na wahi i ikeia mamuli o ke ano o ia wahi, ke ano o ka aina a me ke alanui, a i ole ia, ma na hana a ke Akua, a i ole ia, na mea i hiki ole ke alo ia ae ua kupono e hanaia, ina aole i komo iloko o ia hana ana na pono o kekahi poe, a i ole ia, ina ua ae na poe i kuleana ilaila ma ka palapala i kakauia, a ma ia mea aole no he kiure a mau lawelawe hana ana paha e kupono a e kauohaia paha.

Pauku 5. Na ka Hamuku a Makai Nui paha e kii koke

aku i na poe kiure i kohoia e like me ia i oleloia mamua ae, e hele ae ma kekahi manawa a wahi (e hiki ma a e kokoke paha ua wahi la i kahi o ka hana hou ana a maikai i manaoia) i hoakakaia e ia e hana i ka lakou mau hana ma ia mea, a ma ia manawa oia e hoike aku ai i na poe kiure i ka lakou mau hana.

Ina aole i hana kekahi kiure, a i ole ia, aole i hele ae a hana, a i ole ia, ua kupono ole i kiure, e kohoia i kiure hou mai ka papainoa i oleloia e ka Hamuku a Makai Nui paha a e kiiia oia e hele mai.

Ina o kekahi kiure i kii pono ia e hele ae, ua hele ole ae i ka manawa a me kahi i kauohaia me ke kumu ole, e hoopaiia oia me ka manao o ka Lunakanawai o ka Aha nana i wae i ka papainoa ma ke ano like me ka mea i hoakakaia ma ka Pauku 1211 o ke Kanawai Kivila no na kiure imua o na Aha Hookolokolo.

HOOLAHA O KA NOHO ANA O KE KIURE E HOOLOHE.

Pauku 6. E hoolaha aku no hoi ka Hamuku, a i ole ia, o ka Makai Nui ma na hoolaha i kakauia, a i ole ia, i paiia ma ka hoolaha ana, a i ole ia, ma ke kau ana ma na wahi ike maopopoia i emi ole malalo o ekolu ma kahi i manaoia ai e hanaia ua hana hou ana la a maikai, a ma ke kapili ana aole e emi malalo o hookahi hoolaha ma kekahi wahi akea ma ka apana, e hoike aku ana i na mea a pau i kuleana i ka manawa a me kahi e halawai ai ke kiure a ma ke ano nui i ka hana a hana hou ana paha a maikai i manaoia, a ma ia manawa a wahi ua hiki i na mea a pau i kuleana e hele ae a e hooloheia e ke kiure e pili ana i ka hana hou ana a maikai i manaoia.

NA HANA A KE KIURE.

Pauku 7. Ma ka la i kohoia e ka Hamuku a e ka Makai Nui paha, e malama oia i ke kiure a e hele pu me lakou ma

kahi o ka hana hou ana a maikai i manaoia, a ma ia manawa e nana na kiure i ua wahi la a e hoomaopopo e like me ka hiki ia lakou ma ia nana ana a ma ka ninau ana i na poe e noho ana ma ia wahi a me kekahi poe e ae e pili ana ia lakou ia hana, ina nae e makemake kekahi o ia poe e hoakaka mai i ko lakou mau manao, a mamuli o na mea e ae e loaa ai ia lakou, i na mea a pau e pili ana i ua hana la. Na ke kiure e hoike ae iloko o eono la mahope iho o ko lakou makaikai a nana ana ma ke kakaulima ana no ia mea. Eia nae, ua hiki no i ka Hamuku a i ka Makai Nui paha ke haawi aku i hooloihi ana o ka manawa no na kumu kupono. Ua hiki ia lakou, a i ole ia, i ka hapanui o lakou e hoike hoapono, a i ole ia, e hoapono ole i ka hana hou i manaoia, a i ole ia, ua hiki ia lakou ke hoike ae ma ia hoike he mea pono e hooloili a e hoano e ae paha e like me ka lakou i manao ai he pono. E kakauinoaia ka hoike e na kiure a pau, a o na poe e kue ana i kekahi mea i hooholoia e hoakaka no lakou pela, a na ka Hamuku a Makai Nui paha e waiho koke aku ia hoike me ke Kuhina.

AOLE KA HOAPONO OLE ANA O KE KIURE HE MEA IA E PALE AI I KA HOOPII ANA O KEIA MUA AKU.

PAUKU 8. O kekahi hooleia ana a hoapono ole ia ana paha e ke kiure e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 7, aole ia he mea e hooleia ai na palapala noi ma ia hope aku e pili ana ia kumuhana hookahi.

KA HANA MAMULI O KA OLELO HOOHOLO A KE KIURE.

PAUKU 9. Ma keia ua aeia a ua haawiia ka mana i ke Kuhina e hana aku e like me ia hooholo ana a ke kiure.

PAUKU 10. E hana aku ke Kuhina mamuli o ka hoike a ke kiure i hanaia e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 7

iloko o hookahi makahiki mahope iho o ia hoike ana, a i ole ia, o ka hana ole ana pela e manaoia no ua haaleleia ka wehe ana, hana hou ana a pau ana paha i manaoia.

E KAPILIIA NA OLELO HOOLAHA—E WAIHOIA AE NA KOI ANA.

PAUKU 11. Mahope iho o ka hooholoia ana e hanaia ua hana la i manaoia, na na Mana Alanui iloko o kahi i manaoia ai e hooko aku i ka hana malalo aku a mamuli o ke kuhikuhi ana a ke Kuhina, e kauoha e kauia na hoolaha ma na wahi e ikeia ai i emi ole malalo o eha ma ka laina o kahi i manaoia ai e hana hou ae a maikai, e hoolaha aku ana ma ke ano nui no ia mea, a e kahea aku ana i na mea a pau i kuleana e waiho ae i ka lakou mau koi no na poho iloko o kekahi manawa i hoakakaia, me ka Lunakanawai Kaapuni a Lunakanawai e ae paha e noho kokoke mai ana i hoakakaia kona inoa ma ia hoolaha.

E HOOKOIA AKU MALUNA O NA ONA KA HOOLAHA E WAIHO AE I NA KOI.

PAUKU 12. Na na Mana Alanui o ka Apana iloko o laila i manaoia ai e hookoia aku ka hana e hoolaha aku no hoi i na ona, na poe e noho ana a me na poe aina e pili pu ana ma ka laina o ka hana hou i manaoia, ina ua ikeia, a e noho ana iloko o keia Aupuni, a ua hiki e hookoia aku ka hoolaha, nona ka waiwai e laweia ana no ka hana hou i manaoia.

E manaoia ua lawa a kupono ka hookoia ana o ka hoolaha maluna o na poe i kuleana i kekahi aina a wahi paha ina e hookoia kekahi hoolaha maluna o ka ona, a i ole ia, ka agena o ka ona, a i ole ia, ka mea hoolimalima a mea e noho ana paha, a i ole ia, ina aole i ikeia, a i ole ia, aole hiki e hookoia, no ka noho ole maanei a no kekahi kumu e ae paha, alaila, o ka hoolaha i kauia ma kahi e ikeia ai maluna o ka aina, a i

ole ia, i waihoia ma kahi i noho ai o ka ona, mea noho, mea hoolimalima a agena paha e manaoia ua lawa.

Ua hiki no e hanaia ka hoolaha ma ke ano laula o na mea i manaoia, a e kauia aku i na poe a pau i kuleana.

E hoouna aku no hoi lakou i hoolaha i ka Lunakanawai nona ka mana ma ia hana.

E HOOUNA KA LUNAKANAWAI I NA KOI I KE KUHINA.

PAUKU 13. Na ia Lunakanawai e hooili aku i na koi a pau o ia ano i ke Kuhina mahope koke iho o ka pau ana o ka manawa i hoakakaia ma ia hoolaha no ka waihoia ana aku o ia mau koi.

E HOOPONOPONO NO KE KUHINA ME KA MEA KOI.

PAUKU 14. I ka loaa ana o ia mau koi, ina ua hooholo oia e hana aku i ua hana la, e hooikaika mua ke Kuhina e aelike me na poe koi no ka nui o ka huina dala e ukuia ai ia lakou, a i ole ia, e hooponopono aku me lakou.

KA HOOKOHU ANA I NA KOMISINA.

PAUKU 15. Ina ua hiki ole ke aelike me na poe koi e koho aku ke Kuhina i ekolu mau kanaka ku kaawale a kuleana ole e lawelawe ma ke ano he mau Komisina Helu a Koho nana e helu a e hooholo i ka waiwai io o ka waiwai o kekahi poe, a i ole ia, i ke poho i manaoia e loaa ana i ka ona, mea hoolimalima a mea noho paha ma kekahi aina a waiwai paha e laweia ana no na hana hou i manaoia a e helu i na pomaikai a me na hoowaiwai i hoakakaia mahope ae nei maloko o keia Kanawai.

E hoike aku na Komisina i ke Kuhina i ko lakou ae i ka hookohuia ana.

PAUKU 16. I ka ae ana o na Komisina, e haawi aku ke Kuhina i na komisina i na koi a pau i hana aelike ole ia a i

hooponopono ole ia paha, me na kii a kaha pu ana paha o ka hana hou i manaoia, a me ka hoakaka ana e like me ka mea hiki e lawa ai ka hoomaopopoia ana o kahi i manaoia e wehe pani a hana hou ia paha, a me ka waiwai a aina paha e laweia ana no ia mea, a me na inoa no hoi o na ona, poe e noho ana, poe hoolimalima a agena paha a pau o na aina, ina ua ikeia, ina aole i ikeia e hoakakaia no aole i ikeia, a me na pepa paihakahaka no hoi e kokua ai ia lakou, a me na ike kupono o na ano a pau.

E HAAWI AKU NA KOMISINA I KA HOOLAHA I NA POE KOI.

PAUKU 17. E hoouna aku na Komisina i na hoolaha i na poe koi a pau e hele ae ma kekahi mauawa a wahi i hoakakaia e hooloheia ai lakou e pili ana i ka lakou mau koi a e waiho ae i na olelo hoike e pili ana i ke poho. E hiki no ke kakauinoaia na hoolaha o ia ano e ka Lunahoomalu wale no.

O ka hooko ana i na hoolaha i hanaia e na Komisina, a i ole ia, e kekahi mea i kohoia e lakou ma ke ano i like me ka mea i hoakakaia no ka hooko ana ma ka Pauku 12 o keia Kanawai, e hanaia no ia e na Mana Alanui, e manaoia ua lawa a kupono ia hookoia ana.

OLELO HOOHOLO—PEHEA I LOAA AI—KE ANO.

PAUKU 18. E noonoo na Komisina i na mea hoike a me na hoakaka ana e waihoia aku ana imua o lakou a e nana i kahi a me ka hana i manaoia, a ma ka lakou olelo hooholo e akaka ai ka mea e ukuia ai e ke Aupuni no ia waiwai, a i ole ia, no ke poho e like me ke ano o ka hana.

Ua hiki no i na Komisina, ma ko lakou manao ana, ma kahi he mau hale, he mau pa a mau paipu wai paha maluna o ka aina i manaoia e laweia aku, e hana i ka lakou olelo hooholo i elua ano e pili ana i ua waiwai la; e olelo ana,

akahi, e hiki no i ka mea koi ke hoonee aku i ua waiwai la, a e ukuia oia i kekahi kumukuai paa no ia mea, e oleloia nae iloko o ka olelo hooholo, a i ole ia, alua, e hiki no i ke Aupuni ke hoonee aku i ua waiwai la i kekahi wahi i oleloia iloko o ka olelo hooholo, a i ole ia, akolu, e hiki no i ka mea koi ke haalele aku i ua waiwai la i ke Aupuni, a e ukuia oia no ia mea i kekahi kumukuai paa e oleloia iloko o ka olelo hooholo.

Iloko o na la he iwakalua mahope iho o ka haawiia ana o ka olelo hooholo e koho ai ka mea koi i kana olelo hooholo i manao ai e ae, a e hoike aku i na Mana Alanui ia lakou ka hoomalu ana o ka hana hoomaemae hou no ia koho ana. Ina hoi he haule ana ma ka aoao o ka mea koi e hana i ua koho ana la iloko o ka manawa i olelo mua ia, alaila, na ke Kuhina a Mana Alanui paha e hana aku i ua koho ana la a e hoomaka aku no hoi e like me ia.

Ina ua manaoia kekahi waiwai e na Komisina ua lilo i mea ole, a i ole ia, ua ino loa mamuli o na hana hou a lilo i mea waiwai ole no ka mea koi, ua hiki ia lakou ke hoomaopopo i ka waiwai io o ka waiwai holookoa o ka mea koi, a e loaa i ka mea koi ka mana e koho a e haalele ia wahi holookoa no ke Aupuni ke ukuia aku iaia ia huina i hoomaopopoia, a mamuli o ia e lilo loa ai ia i waiwai Aupuni kaokoa ma ke ano alodio. E hanaia ua koho ana la ma ke kakau ana a e waiho ia me ke Kuhina iloko o na la he iwakalua mahope iho o ka hoopukaia ana o ka olelo hooholo; ina aole pela, alaila, na ke Kuhina e hana aku ia koho ana a e hoomaka aku no hoi e like me ia.

Ma ka noonoo ana a hoomaopopo ana i ka huina o ke poho i loaa i kekahi mea koi, e noonoo na Komisina i kahi i waiho ai a me ka nui o ka apana i laweia a me kahi i koe, a me ka lilo a me ka hiki ke laweia aku o kekahi mau hale e ku ana maluna o ka aina a ma kahi i koe o ka aina o ia mea koi.

Pauku 19. E hoolohe a hooholo mua na Komisina i na hooholo ana no na poho i na poe e koi ana, a mahope o ka waihoia ana aku o ia olelo hooholo, e like me ia i hoakakaia mahope ae nei maloko o keia e hoomaka aku lakou e hoolohe a hooholo no ka helu ana i na pomaikai a hoowaiwaiia ana paha e like me ia i hoakakaia mahope ae nei maloko o keia. O ka lakou olelo hooholo mua e pili ana i na poho e hoailonaia a e ikeia ma ke ano oia ka Olelo Hooholo A, a o ka lua e pili ana i na pomaikai a hoowaiwai ana paha ma ke ano oia ka Olelo Hooholo B.

Pauku 20. O ka olelo hooholo "A" a na Komisina, e hanaia no ma ke kakaulima a ma ke pai ana paha, e kakauinoaia e na Komisina, a e komo maloko na hooholo ana a pau no na poe koi me ka hoakaka maopopo no kahi i waiho ai o ka aina a me na inoa o na mea i hookoia aku ai. Ua hiki i ka hapanui o na Komisina ke noho a hoolohe i na hana a ua hiki ke hooholo i ka olelo hooholo a e lawa no ia.

E malama na Komisina i moolelo o ka lakou mau hana a e waiho pu aku i ka moolelo me ke Kuhina, a e hooko aku no hoi i kope i hooiaioia o ka olelo hooholo "A," i kakauinoaia e ka Lunahoomalu, maluna o ke Kuhina a me kela a me keia pakahi o na poe koi.

PILI I KE AUPUNI KE KULEANA AINA MAMULI O KA HAAWIIA ANA AKU O KA OLELO HOOHOLO A ME KA HAAWI ANA AKU I KA MEA I HOOHOLOIA.

Pauku 21. I ka haawiia ana aku o ka olelo hooholo "A" i ka mea koi, e lilo koke ke kuleana o ka aina a waiwai paha i ke Aupuni, ma ke ano kaokoa loa a me ke ano alodio me ka hana hou ole ia o kekahi hoolilo ana; eia nae hoi, aole e lawe ke Kuhina a Aupuni paha ia mea ma ko lakou lima aia a hookaaia aku, a i ole ia, haawiia aku i ka mea koi o ke

kumukuai i hooholoia e na Komisina, a i ole ia, mamuli o ka aelike a hooponopono ana paha, aia wale no a ae ua mea koi la ia mea ma ke kakau ana; a i ole ia, ua waihoia aku ke kumukuai i hooholoia ma ke kuleana aina i hoopaapaaia, iloko o ka Aha Kiekie o ke Aupuni.

A e hoomaopopo hou ia, ina ua heluia kekahi huina no na pomaikai a hoowaiwai ana paha e like me ia i hoakakaia mahope ae nei, ua hiki i ke Kuhina ke lawe ae i ua huina la mailoko ae o ka huina nui i hooholoia ma ka olelo hooholo "A" i kela a me keia mea pakahi, a ua lawa ka haawi ana aku i ke koena a e manaoia he haawi ana ia i pono a i lawa.

KULEANA AINA I HOOPAAPAAIA.

PAUKU 22. Ina ua hoopaapaaia ke kuleana o kekahi mea koi, ua hiki i ke Kuhina ke waiho aku i ke kumukuai i hoomaopopoia a i hooholoia paha iloko o ka Aha Kiekie, e ukuia aku e ia Aha i ka mea i kuleana ia mea, e like me ka mea i hooholoia e ia.

Ua hiki i ka mea koi a mea paha e koi ana nona ke kuleana ma ka palapala noi i ua Aha la e koi aku nona ke kumukuai i waihoia aku, a e loaa no i ka Aha ka mana e kauoha aku e hoopukaia ia mau hoolaha a me na palapala e ae, a e hanaia na hana a pau i kupono ma ke kaulike a me ka pono e hookoia ai ka pono a i kupono i ka Aha.

O ia mau hana e hanaia no ma ke ano like me na hana ma ke kaulike a ma ke ano moakaka a pokole maopopo e hiki ana.

O ka waihoia ana aku o ia kumukuai iloko o ua Aha la he mea ia e hookuu ae ai i ke Aupuni a me ke Kuhina mai na kaumaha a pau i kekahi mea koi, a i ole ia, i na koi ana a kekahi mea no ka waiwai i laweia, a i ole ia, no ke kumukuai i hooholoia.

E HIKI NO I KE KUHINA KE HOOPONOPONO I KE KOI.

PAUKU 23. E loaa no i ke Kuhina ka mana e hooponopono pu me kekahi mea koi, ona a mea kuleana paha, ina mamua iho a mahope aku paha o kekahi olelo hooholo a na Komisina ma kekahi ano ana i manao ai ua oi aku ka pomaikai o ke Aupuni, a no ia mea ua hiki iaia ke haawi aku i aina okoa ma kahi o ka aina i laweia.

E loaa no hoi iaia ka mana e hookaa aku i kekahi mau mea i hooholoia a i hooponoponoia paha mai loko ae o kekahi mau dala i hookaawaleia e ka Ahaolelo no ia mau hana.

MANAWA NO KA HOOKAAWALE ANA AKU I KA WAIWAI.

PAUKU 24. Ua hiki no i na Komisina ke haawi aku i manawa kupono no kekahi mea i kuleana e hookaawale aku ai i na laau, na kumulaau, na hale, na pa, a me na waiwai e ae (i hooholo ole ia e ukuia kekahi poho), a ina aole i hookaawaleia aku ia mau mea maloko o ia manawa (ke ole i hoakea hou ia ka manawa e na Komisina a e ke Kuhina paha), e lilo aku no ia mau mea no ka pomaikai o ke Aupuni Hawaii, a e manaoia ua haalele a ua hookuu mai na ona i ko lakou mau kuleana a koi e pili ana ia mau mea no ka pomaikai o ke Aupuni Hawaii.

NA POMAIKAI ME NA HOOWAIWAI ANA.

PAUKU 25. O ka waiwai paa a me na pono a kuleana iloko o laila, e pili mai ana a i kokoke aku paha i kekahi a i na aoao paha a elua o ka laina a wahi paha e moe aku ai ka weheia ana, pani ana a hana hou ana paha o ke alanui i manaoio, e loaa ana he pomaikai mamuli o ia wehe ana, pani ana a hana hou ana paha, e heluia, kauia a e uku i ka mahele ano like o ke kumukuai a me ka lilo i kohoia o ia mea e like me ia i kauohaia ma keia Kanawai, e heluia aku i na waiwai i

hoopomaikaiia ma ke ano a na Komisina e manao ai ua pono.

Eia nae hoi, e hiki no i ke Kuhina ke haalele i ua helu ana la a i kekahi mahele paha o ia mea ma ka haawi ana aku i ka lohe i na Komisina aole e heluia na pomaikai a hoowaiwai hou ana ae paha ma kekahi hana kaokoa hou i manaoia.

HUINA E HELUIA AI—PEHEA E MAOPOPO AI.

PAUKU 26. O ke kumulilo a me ka lilo i kohoia, e heluia ai hoi malalo o ka Pauku 25 mamua ae nei, e manaoia a oia no keia iho:

Ka huina nui o na dala i hooholoia e na Komisina no na poho a me ka waiwai io o ka waiwai i laweia a me kekahi kumu waiwai a mea paha i haawiia no ka lawe ana aku i ka waiwai ma na manawa i haawiia ai ka mana e koho, e lawe, a i ole ia, e waiho paha; a me ka huina hoi i ae hope loa ia ai maluna o kekahi mau koi i hooponoponoia e ke Kuhina; a me ka lilo no hoi i kohoia no ka hana, na poe hana a me na lako hana e hooliloia ana e ke Aupuni ma ka hana ana a maikai ia wehe ana, pani ana, a i ole ia, hana hou ana.

E kakauinoaia na koho ana e ke Kuhina, a i ole ia, e ke Kakauolelo Mua o ka Oihana Kalaiaina. Eia no nae, o ka nele ma ka hookomo ole ana, a i ole ia, o ka haule ana paha o kekahi itamu o ke kumulilo a lilo paha, aole ia he mea e mana ole ai kekahi koho ana, a i ole ia, o kekahi helu ana i na pomaikai a mau hoowaiwai hou ana ae paha.

PAUKU 27. Ma ka waiho ana aku i ka lakou olelo hooholo "A" ma ka mea e pili ana i na poho, e hoomaopopo na Komisina i ke koho ana no ka huina nui o ke kumulilo a me ka lilo, mai ka lakou olelo hooholo a mai na koho ana a me na koi i hooponoponoia e hoikeia aku ana ia lakou e ke Kuhina.

HOOLAHA NO KA HOOLOHE ANA I KA MEA PILI HOOWAIWAI.

PAUKU 28. E hoolaha aku na Komisina i kekahi manawa a wahi i hiki ai i na poe kuleana, a i ole ia, na poe nona na waiwai, ma ko lakou hoomaopopo ana, ua kupono e heluia no na pomaikai a hoowaiwai ana paha, e hele ae ai a e hooloheia ka lakou mau hoakaka ana.

O ia hoolaha ana ina ua hookoia e na Komisina a e kekahi mea paha ma ka lakou kauoha ana, ma ke ano e like me ia i hoakakaia no ka hooko ana ma ka Pauku 12 o keia Kanawai no ka hanaia aku e na Mana Alanui, e manaoia he hooko kupono a lawa ana ia.

OLELO HOOHOLO HOOWAIWAI.

PAUKU 29. Mahope o ka hoolohe ana i na mea a pau e hele ae ana, e hooholo na Komisina a e mahele i hookahi hapalua o ke kumulilo a me na lilo i kohoia o ka hana hou i manaoia e hana mawaena o na waiwai, a me na kuleana pakahi iloko o na waiwai i hoopomaikaiia a i hoowaiwaiia paha e like me ia i hoakaka mua ia ae nei ma keia, ma ka mahele ana e like me ka lakou i noonoo maikai ai ua kupono e heluia a i kupono e kauia i ua mau waiwai la.

PAUKU 30. E hooholo a waiho aku na Komisina me ke Kuhina i kekahi olelo hooholo o ka lakou mea i hooko ai ma ka helu ana i na hoopomaikai ana a me na hoowaiwai ana paha, e hoailonaia ma ke ano oia ka Olelo Hooholo B, a ma ia olelo hooholo e hoakakaia na pomaikai a pau i heluia me ka hoakaka ana.

1. Kahi i waiho ai ka waiwai.
2. Ka inoa o ka ona a mea paha i kuleana.
3. Ka huina i heluia ma ke ano he hoopomaikai ana a hoowaiwai ana paha i na waiwai, a i ole ia, i na kuleana.

4. Ka huina nui o ke kumulilo a lilo paha e kauia maluna o na waiwai i heluia.

E waiho pu aku no hoi na Komisina me ke Kuhina i na palapala, na pepa a me na moolelo a pau. E hooko pu aku no hoi na Komisina i kope i hooiaioia o ka lakou Olelo Hooholo B, e pili ana i na hoopomaikai ana a me na hoowaiwai ana maluna o ka ona a mea paha i kuleana ma kela a me keia waiwai i heluia, a pela pu no hoi maluna o ke Kuhina.

NA KA OLELO HOOHOLO HOOWAIWAI E HOALA AE I KULEANA HOOPAA.

Pauku 31. E kauoha ke Kuhina e kopeia ma ke Keena o ka Luna Kakau Kope ma Honolulu, i kekahi kope i hooiaioia o ka Olelo Hooholo B, iloko o kanaono la mahope iho o ka waihoia ana aku e na Komisina, a e pili kekahi kuleana hoopaa i kela a me keia waiwai a kuleana paha iloko o laila, no ka pono o ke Aupuni, no ka huina o na pomaikai a mau hoowaiwai ana paha i heluia, a e oi ae ia kuleana hoopaa maluna o na kuleana hoopaa e ae a pau loa o kela a me keia ano, aka, aole e pili kekahi hoopaa pilikino ana i na ona o ka waiwai.

Ua hiki ke hookoia ua kuleana hoopaa la ma ka hoopii ana ma ke kaulike, e like me ka hana ana o na hoopii no ka hooko ana i na moraki, a i ole ia, ma kekahi ano i hoakakaia ma ke kanawai.

Eia no nae, aole e hookoia kekahi kuleana hoopaa o ia ano mahope iho o ka hala ana o na makahiki elima mai kona manawa i hoopaa mua ia ai.

E LOAA KA UKUPANEE I KA HELU HOOWAIWAI I HOOKAA OLE IA.

PAUKU 32. O na helu ana a pau e koe ana me ka hookaa ole ia mahope iho o ka hala ana o na la he kanaono mai ka waihoia ana aku o ka Olelo Hooholo B me ke Kuhina, e kauia no a e uku i ka ukupanee o eiwa pa-keneta no ka makahiki hookahi.

NA HOOPII HOOHALAHALA NA AHA HOOKOLOKOLO HOOHALAHALA.

PAUKU 33. O kekahi mea i hoehaehaia e ka olelo hooholo a na Komisina no ka hooko ana i na poho mamuli o ka Olelo Hooholo A, a i ole ia, no ka helu ana i na hoopomaikai a hoowaiwai ana paha mamuli o ka Olelo Hooholo B, a o laua no paha a i elua, e hiki no iaia ke hoopii hou ae mai ia mea i hooholoia a imua o ka Aha Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Kaapuni i waiho ai o ua hoopii la.

NA MEA E PONO AI O KA HOOPII HOU ANA AE.

PAUKU 34. E hoomakaia aku no na hoopii hou ana ae a pau iloko o iwakalua la mahope iho o ka hookoia ana aku o kekahi kope i hooiaioia o ka olelo hooholo a na Komisina i hoohalahalaia ai maluna o ka mea hoopii hou ae; ma ka waiho ana aku me na Komisina i kekahi hoolaha i kakauia o ia hoopii hou ana ae, ma ka hookaa ana i ka huina o elima dala ma ke ano he mau koina o ka hoopii hou ana, a me ka waiho ana aku i bona ma ka huina o kanalima dala, i hoakakaia i mea e hoopaa ai no na koina e ulu ae ana mahope iho, e hanaia aku ma ka inoa o ke Kakauolelo o ka Aha i hoopii hou ia aku ai. Eia nae hoi, ua hiki no ke waihoia aku ke dala maoli ma kahi o ia bona.

I ka loaa ana o kekahi hoolaha no ka hoopii hou ana, na

koina a me ka bona, na ka Lunahoomalu o na Komisina, (a i ole ia, ina ua kaawale oia mai ka Apana aku, na kekahi o na Komisina i koe), e hana, kakauinoa a haawi aku i kela a me keia mea hoopii hou ae i palapala hoike hoopii hou ae ma ke ano mahope iho nei, penei:

KO HAWAII PAEAINA,
MOKUPUNI O .....

Ke hoike nei keia ma ka hana (e hoakaka i ke ano o ka hana) .....ua hanaia he hooko ana a he helu ana paha no (na poho a pomaikai paha, e like me ka mea e akaka ana), e na Komisina no, a i ole ia, e kue ana ia (inoa) .....ma (ka la) e like me keia.....

A o (inoa).....ua hoolaha ae ma ke kakau ana i kona hoohalahala ia mea i (ka Aha)..... a ua waiho mai i na koina i maopopo mua o $.....a me (bona a dala maoli paha, e like la me ka mea e hanaia ana), i mea e hoopaa ai i na koina hou aku.

Hanaia.....

.....

Komisina.

A e hoouna aku no hoi i kope o ia palapala hoike i ke Kuhina.

E hooili koke aku no hoi ka Lunahoomalu o na Komisina i mau kope o na palapala hoike hoopii hou ae a pau me na koina a me na bona pu i waihoia ae i ka Aha i hoopii hou ia aku ai.

Na ka mea hoopii hou ae e nana i ka hookomoia o ka hoopii imua o ia Aha, a e nana pu no hoi oia i ka laweia mai o na moolelo o ia mau Komisina imua o ia Aha.

KA LAWE ANA AE I NA MOOLELO MA KA HOOPII HOU AE.

PAUKU 35. Ma ke noiia ana aku e ka mea hoopii hou ae, ua hiki i ka Aha e kauoha aku i ke Kuhina e lawe ae a waiho me ke Kakauolelo i na moolelo a na Komisina, a i ole ia, i na kope o ia mau moolelo i hooiaioia.

Ma ia kauohaia ana e ka Aha, e kauoha ke Kuhina e hooiliia aku a e waihoia ae me ke Kakauolelo ō ia Aha, i na pepa, na moolelo, na hoike, na olelo hooholo a me na moolelo a pau a na Komisina, a i ole ia, i na kope i hooiaioia o ia mau mea no ka lawelawe ana ma kekahi oia mau hoopii hou ana ae.

I ka manawa e hooholo a e hooponopono hope loa ia ai o na hoopii hou ana, na ka Aha i loaa ka mana maluna o ia mau moolelo a me na palapala, e hoihoi koke aku ia mau mea i ke Kuhina me kekahi mea pu i hoano e ia, hoololiia a i hooholoia paha e kekahi mana hookolokolo; a e lilo no ia i moolelo no loko o kona Keena.

KA AUHAU ANA I NA KOINA.

PAUKU 36. Ua hiki i ka Aha Hoohalahala ke hooholo a hooko i na koina, a i ole ia, i ka hapa o na koina e ukuia ai e kekahi mea hoopii hou.

E HOOPII HOU AE NO KE KUHINA.

PAUKU 37. E loaa no i ke Kuhina ia kuleana like e hoopii hou ae, a e hoolaha aku no i hoolaha ano like a e loaa iaia kekahi palapala hoike hoopii hou ae. Eia nae, aole oia e kauohaia e haawi a waiho aku paha i kekahi mau koina a bona paha.

E HOOLAWEIA NA HOOWAIWAI ANA MAI NA POHO.

PAUKU 38. Ua hiki no i ke Kuhina ina ua haawiia he poho a ua heluia na hoopomaikai ana ma ka waiwai hookahi,

e hoolawe ae i ka mea i heluia mai ka huina i haawiia ma ke ano he poho.

HOOIA NO KA HOOKOIA ANA O KA HOOLAHA.

PAUKU 39. O kekahi hooko ana i ka hoolaha malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai, i hooiaio pono ia e ka mea nana i hooko, e lilo no ia i hoike kumu no ia hookoia ana.

PAA NA OLELO HOOHOLO A NA KOMISINA.

PAUKU 40. E paa na olelo hooholo a na Komisina maluna o na mea a pau i hookoia ai i na hoolaha e like me ia i hoakakaia maloko nei o keia, a maluna o na mea a pau i lilo i poe i komo iloko o na hana me ka hiki e hoopii hou ae.

AOLE O KA MAKE A O KE KUPONO OLE PAHA KA MEA E HOOPAU AI I NA HANA.

PAUKU 41. Ma kekahi mau hana ana malalo o keia Kanawai, aole e pau wale ia hana mamuli o ka make ana a kupono ole ana paha o kekahi mea i kuleana; aka, ua hiki no i ka lunahooko kauoha, lunahooponopono waiwai, na hooilina ma ke kanawai, a i ole ia, ka hooiliua i hooiliia o ka mea i make a mea paha ma kahi o ka mea i kaa malalo o na haawina kupono ole, e hele ae a hana ma ke ano e like la me ka mea e hiki ana ke hanaia e ka mea i make a mea paha i kaa malalo o na haawina kupono ole.

AOLE KA HOOPONOPONO WALE ANA HE MEA E HOOLILO AI I NA HANA I MEA MANA OLE.

PAUKU 42. Aole e lilo kekahi hana a mea paha i hanaia maloko nei i mea kue i ke kanawai a e hoolilo ai paha i na mea i hanaia, a i ole ia, i na olelo hooholo i mea mana ole mamuli o kekahi mea hooponopono wale iho no, a no ka pau ole ana paha i ka hanaia maloko o ka manawa i kauohaia ai ma ke kanawai (koe ka manawa no ka hookaawale ana aku a

na mea koi i kekahi waiwai), ina aole i hoopilikiaia na pono pilikino o kekahi poe i kuleana ma ia mea, a aia ke kaumaha o ka hooiaio ana o ia mea maluna o ka mea nona ke koi, a o ia mea kue i ke kanawai e lawe wale ia no e ka mea i pili iaia, a aole no ia e pili i na hana ma ke ano nui.

KE KULEANA A ME KA HOOKAAWALE ANA I NA ALALOA.

PAUKU 43. O na aina a me na waiwai paa a pau i laweia no na alanui a no na hana hou ana paha malalo o keia Kanawai, e lilo loa no ia i ke Aupuni Hawaii ma ke ano kaokoa a ma ke ano alodio, a ina i kekahi manawa ua waiho wale ia, paniia, haaleleia a hoopauia paha ka hanaia ana o kekahi alanui a hana hou paha, e hoohanaia ka aina o ia alanui a hana hou paha no na hana o ke Aupuni; eia nae, ina e hooliloia ana ua aina la e ke Aupuni ma kekahi ano e haawi mua ia aku i na poe e pili pu mai ana ma ke ano hooponopono no kekahi manawa kupono aku a ma ke kumukuai oluolu kupono mai, a ina aole lakou e lawe i ua aina la, alaila, e hooliloia aku no ma ke kuai kudala akea.

HE AUHAU KA HANA HOU MALUNA O KA APANA.

PAUKU 44. Ua hiki i ke Kuhina, koe ma na mea i hoakaka maopopoia ma kekahi ano okoa ma ke kanawai, e kau aku maluna o ka apana alanui a apana paha maloko o laila i waiho ai ka hana hou, i ke kumulilo a me ka lilo o ka hana hou i manaoia, a i ole ia, i kekahi hapa paha oia mea ina aia ka hana hou maloko o elua a oi ae paha mau apana alanui.

UKU O NA KOMISINA.

PAUKU 45. Ua kuleana kela a me keia Komisina e loaa he elima dala no kela a me keia la i hana maoliia a me kekahi uku hou aku a ke Kuhina e ae ai, a pela no hoi me ka uku

hoolimalima kakauolelo, lako palapala, a pela aku, e like me ia e aeia ana e ke Kuhina.

KA HANA A KA ILAMUKU A ME NA MAKAI NUI.

PAUKU 46. Na ka Ilamuku a Makai Nui paha e hana a hooko i kekahi hana a mea paha i kauohaia iaia ma na olelo ana a keia Kanawai, a ma keia ua haawiia ka mana i ka Hope o ka Ilamuku a o ka Makai Nui paha e hana aku i ua mau hana la ke kauohaia pela e ka Ilamuku a Makai Nui paha.

HOOPAU ANA I NA KANAWAI E KU NEI.

PAUKU 47. Ma keia ua hoopauia ka Mokuna VIII. o na Kanawai o ke Kau o 1870, ka Mokuna XXXII. o na Kanawai o ke Kau o 1872, a i na kanawai a me na hapa kanawai a pau ma ko lakou mau wahi e kue ana a i kulike ole ai paha me na hoakaka ana a keia Kanawai.

PAUKU 48. O ia hoopau ana aole ia e hoopau a e pili paha i kekahi hana a mea paha i hanaia a i kekahi pono e loaa ana, i loaa a ua loaa mai paha, na hana hookolokolo i hoomakaia, a i ole ia, na hookohu ana i hanaia mamua aku o ia hoopau ana, a me na hana kivila a pau i hoomakaia a e waiho ana paha mamuli o, a malalo paha o na kanawai i hoopauia pela, ua hiki no ke hoopiiia aku a ke paleia ma na ano a pau a hiki i ka haawina hope loa e like me ko lakou hoohanaia ana malalo o na kanawai e paa ana i ka manawa mamua koke iho o ia hoopau ana.

Aponoia i keia la 19 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXIV.

HE KANAWAI

E HOOKUU AI I KEKAHI MAU AINA ULULAAU MAI KA AUHAUIA ANA.

NO KA MEA, o ka malamaia ana o na ululaau he mea nui ia e pili ana i ka pono o ka lehulehu mamuli o ko lakou kokua i ka loaa ana o kahi e loaa mai ai ka wai iloko o keia Aupuni, nolaila;

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma na manawa a pau i pa ia ai na aina ululaau i mea e hoomaluia ai ka ululaau, a i ole ia, na punawai a mau kahawai paha e puka ae ana ma ia aina a e kahe ana paha maluna o ia aina, a ua hookaawaleia aku na holoholona a pau mai ia wahi aku a aohe hana e ae e hoohanaia aku ai o ua aina la, a o kona mau hua mai paha e hookuuia ua aina la mai ka auhauia ana e like me ka loihi o ka mau ana o ia mau kulana.

I mea e loaa ai o ia hookuuia ana e hana ka mea e koi mai ana i kela a me keia makahiki, mawaena o na la ekahi a me kanakolu-kumamakahi o Iulai i hoike kakau i hoohikiia i ka Luna Helu Auhau kuloko e hoakaka ana i ka aina ma ke ano piha moakaka a e hoike aku ana i na kumu oiaio i koiia ai o ka hookuu ana, e hui mai nae hoi me kekahi aelike mamuli o ka hookuuia ana mai na auhau aku, e malama oia i ua aina la iloko o ka makahiki e ukali aku ana me ka pa pono ia, aole e ae i kekahi mau holoholona maluna o ia aina, a aole e hoohana aku i ua aina la a i kona mau hoohua ana mai paha

iloko o ua makahiki la me ka hookaa mua ole ae i na auhau maluna o ua aina la.

PAUKU 2. O kekahi mea i loaa ua hookuu ana la e kue ana i na kumu o ia aelike, e ku no i ka hoopai papaluaia i ka huina o ka auhau e kauia ai maluna o ua aina la, ina nae aole no ua hookuu ana la, a ma keia ke haawiia nei ka mana i kekahi Lunakanawai Apana ma ia mea.

PAUKU 3. E lilo keia i kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai, a o na kanawai a pau a me na hapa kanawai e kue ana i keia, ma na wahi o lakou i kue ai i keia, ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 19 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 16 O KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOPONOPONO AI I KA LOAA ANA MAI, KA MALAMA ANA, A ME KA HOOLILO ANA AKU I NA DALA O KE AUPUNI A E HOOMAOPOPO AI NO KA HOOIA IA I NA BUKE HELU O KE AUPUNI," I APONOIA MA KA LA 4 O AUGATE, M. H. 1882.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 16 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooponopono ai i ka loaa

ana mai, ka malama ana a me ka hoolilo ana aku i na dala o ke Aupuni, a e hoomaopopo ai no ka hooia ia i na Buke Helu o ke Aupuni," i aponoia ma ka la 4 o Augate, M. H. 1882, ma ke kapae ana ae i na huaolelo "aole hoi e hoemiia kela uku iloko o kona manawa e hoopaa ana i ka oihana," a e heluheluia ka Pauku i oleloia penei:

"Pauku 16. Aole no e aeia ka Luna Hooia e hapai a lawelawe paha i kekahi hana a oihana paha, oiai e paa ana i ka Oihana Luna Hooia, a e ukuia oia i ka uku makahiki e like me ka mea a ka Ahaolelo e hookaawale ai."

PAUKU 2. E mana aku no keia Kanawai ma kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 22 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 3, 8 A ME 79 O KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOPONOPONO HOU AI I KA OIHANA HOOKOLOKOLO," I APONOIA MA KA LA 25 O NOVEMABA, M. H. 1892, A E PAKUI AI I PAUKU HOU, E HELUIA O KA PAUKU 81A.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 3 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooponopono hou ai i ka Oihana

Hookolokolo," i aponoia ma ka la 25 o Novemaba, M. H. 1892, i heluheluia ai ka Pauku i oleloia penei iho:

"Pauku 3. Aole Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, aole no hoi kekahi Lunakanawai Kaapuni e hiki ke lawelawe aku i ka oihana loio a kokua paha ma ke kanawai, a i ole ia, lawelawe aku ma ka hana pili i ke kanawai."

PAUKU 2. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 8 o ke Kanawai i oleloia, a penei iho e heluheluia ai:

"Pauku 8. E hoonohoia i hookahi a oi ae mau Lunakanawai Apana no kela a me keia Apana Hookolokolo o ke Aupuni. E hookohuia ua mau Lunakanawai nei e ka Moi, ma ka palapala hoike i kakauia e ka Aha Kuhina, a i ole ia, e ka hapanui o lakou. E noho kela a me keia Lunakanawai ma ka Apana i hookohuia ai oia."

PAUKU 3. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 79 o ke Kanawai i oleloia ma ka pakui ana i keia mau huaolelo, penei:

"A e hoomaopopo hou ia, aole e manaoia kekahi mea maloko o keia Kanawai e papa ana i kekahi hihia a hana paha, ma ke ano kivila, a karaima paha, e ku ana i ka manawa e mana ai keia Kanawai imua o ka Aha Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Ekolu, e like me ia e ku ana mamua aku nei, aole e hooloheia, hookolokoloia a hooholoia, a e hana a hookoia na hooholo ana, kauoha a kuahaua ma ia mau hana imua o ka Aha Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Eha."

PAUKU 4. Ma keia ke pakuiia aku nei i Pauku hou i ua kanawai la i oleloia, e heluia 81A, a e heluheluia penei ia iho:

"Pauku 81A. Ma na wahi a pau mamuli o na mea i hoakakaia maloko o keia Kanawai, a i ole ia, ma kekahi kanawai e ae o keia Aupuni, e hanaia a kauohaia paha e hanaia e ka

Lunakanawai Kiekie o ka Aha Hookolokolo Kiekie, ua hiki no ia hana (ina aole i kauoha moakakaia ma ke ano okoa), e hanaia iloko o ka wa kaawale ma kahi e, ka wa mai a kumu e ae e hiki ole ai a i kupono ole ai i ka Lunakanawai Kiekie, e kekahi Lunakanawai Kokua o ka Aha Hookolokolo i oleloia."

PAUKU 5. E mana keia Kanawai a e lilo i kanawai mai a mahope aku o ka la ekahi o Ianuari, M. H. 1893, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana me keia, ma keia ke hoopau loa ia nei.

Aponoia i keia la 23 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXVII.

HE KANAWAI

E PALE AKU AI I KA HULIIA ANA A ME KE KIIA ANA MALUNA O NA AINA O KEKAHI POE.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Aole no e ku i ke kanawai i kekahi mea a mau mea paha e komo aku maluna o ka aina o kekahi mea, a i ole ia, i nohoia e kekahi mea no ka imi a huli ana paha me na ilio, a i ole ia, no ke ki ana, pepehi ana, lawe ana a hoomake ana paha i kekahi ano holoholona a manu paha me ka loaa mua ole o ka aeia ana mai e ka ona a mea paha e noho ana maluna o ia aina.

PAUKU 2. O kekahi mea e kue ana i na mea i hoakakaia ma keia Kanawai e manaoia ua pili iaia ka hewa mikamina, a e hoopaiia ke ku ka hewa iaia e uku i ka hoopai aole e emi malalo o elima dala aole hoi e oi aku mamua o iwakaluakumamalima dala; aka nae, aole e hanaia kekahi hoopii malalo o na olelo ana a keia Kanawai, koe nae mamuli o ka hoopii i hoohikiia a ka ona a mea noho paha o na aina i komohewaia ai pela, a i ole ia, a kona hope ma ke kanawai.

Aponoia i keia la 28 o Dekemaba, M. H. 1892.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:
G. N. WILCOX,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXVIII.

HE KANAWAI

E HOOKAAWALE PONO ANA I NA HAAWINA DALA NO NA HANA O KE AUPUNI, NO NA MAKAHIKI ELUA E PAU ANA MA KA LA KANAKOLUKUMAMAKAHI O MARAKI, M. H. 1894.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O na huina dala mahope iho nei, i hiki aku i ka huina o $2,811,430.20, ke haawiia nei ma keia no ka ukuia aku mailoko ae o na dala a pau iloko o ka Waihona, i loaa mai iloko o ka manawa e nee nei mai na kumu loaa mai a pau o na loaa laulaha o ke Aupuni, no na hana o na makahiki elua e hoomaka ana ma ka la mua o Aperila, M. H. 1892, a e pau ana ma ka la kanakolu-kumamakahi o Maraki, M. H. 1894.

NA LILO MOI.

No ka Moi me ka Nohoalii, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 13,332 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	20,000 00	
		$ 33,332 00
No ka mea Kiekie ke Kama'lii Kaiulani ka Hooilina Moi		10,000 00
No ka Puuku o ka Moi, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$2,000 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	3,667 00	
		5,667 00
Na Lilo o ke Aloalii		10,000 00
Na Lilo Kaahele o ka Mea Kiekie ke Kama'liiwahine Kaiulani		4,000 00
		$ 62,999 00

NA HAAWINA KUMAU.

Ka Moiwahine Kanemake Kapiolani	$ 4,000 00
Mrs. Emma Barnard	600 00
Mrs. Kamakani Simeona	400 00
Mrs. Kaulua	400 00
	$ 5,400 00

AHAOLELO ME AHAKUKA MALU.

Na lilo o ka Ahaolelo	$ 35,000 00
Kakauolelo o ka Ahakuka Malu	200 00
Na lilo o ka Ahakuka Malu	250 00
	$ 35,450 00

OIHANA HOOKOLOKOLO.

Uku o ka Lunakanawai Nui	$ 12,000 00
Uku o ke Kokua Lunakanawai Mua	10,000 00
Uku o ke Kokua Lunakanawai Elua	10,000 00
Uku o ke Kakauolelo o ka Aha Kiekie, mai Aperila 1, 1892, a Dekemaba 30, 1892	2,625 00
Uku Hope Kakauolelo o ka Aha Kiekie, mai Aperila 1, 1892, a Dekemaba 30, 1892	1,500 00

Uku Hope Kakauolelo Elua o ka Aha Kiekie, mai Aperila 1, 1892, a Dekemaba 31, 1892	$	1,350 00
Uku Kakauolelo o ka Oihana Hookolokolo, mai Ianuari 1, 1893, a Maraki 31, 1894		3,750 00
Uku Kakauolelo Pokole, e hoolawa pu ana i ka Loio Kuhina me na moolelo o na hihia a ka Moi e kue aku ai a me na hihia Aupuni me ka uku ole, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$2,000 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	3,200 00	
		5,200 00
Uku Maheleolelo Hawaii o na Aha Kiekie me Kaapuni, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$2,400 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	4,000 00	
		6,400 00
Uku Lunakanawai Kaapuni o Maui, mai Aperila 1, 1892, a Ianuari 1, 1893		1,500 00
Uku Lunakanawai Kaapuni o Hilo a me Kau, mai Aperila 1, 1892, a Feberuari 18, 1893		1,766 56
Uku Lunakanawai Kaapuni o Kohala me Kona, mai Aperila 1, 1892, a Ianuari 1, 1893		1,500 00
Uku Lunakanawai Kaapuni o Kauai, mai Aperila 1, 1892, a Ianuari 1, 1893		1,500 00
Uku Lunakanawai Kaapuni Ekahi, Oahu, mai Ianuari 1, 1893, a Maraki 31, 1894		5,000 00
Uku Lunakanawai Kaapuni Elua, Oahu, mai Ianuari 1, 1893, a Maraki 31, 1894		5,000 00
Uku Lunakanawai Kaapuni, Apana Kaapuni Elua, mai Ianuari 1, 1893, a Maraki 31, 1894		3,750 00
Uku Lunakanawai Kaapuni, na Apana Kaapuni Ekolu a me Eha, mai Ian. 1, 1893, a Maraki 31, 1894.		3,750 00
Uku Lunakanawai Kaapuni, Apana Kaapuni Elima, mai Ianuari 1, 1893, a Maraki 31, 1894		3,750 00
Uku Lunakanawai Hoomalu, Honolulu, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892	$2,000 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	3,333 00	
		5,333 00

Uku Lunakanawai Hoomalu, Hilo.....		$ 3,000 00
Uku Lunakanawai Hoomalu, Lahaina, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892....$	800 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894.....	1,333 00	
		2,133 00
Uku Lunakanawai Hoomalu, Wailuku, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892....$	1,000 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894....	1,600 00	
		2,600 00
Uku Lunakanawai Hoomalu, Kohala Akau, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.$	800 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894....	1,467 00	
		2,267 00
Uku Lunakanawai Hoomalu, Hamakua, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.....$	666 66	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894....	1,200 00	
		1,866 66
Uku Lunakanawai Hoomalu, Lihue, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892....$	666 66	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894....	1,200 00	
		1,866 66
Uku Lunakanawai Hoomalu, Makawao, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892....$	800 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894.....	1,467 00	
		2,267 00
Uku Lunakanawai Hoomalu, Ewa		1,200 00
Uku Lunakanawai Apana o Hilo Akau, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.....$	333 33	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894.....	533 00	
		866 33
Uku Lunakanawai Apana o Hilo Waena.		800 00
Uku Lunakanawai Apana o Puna, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.....$	320 00	
Mai Nov. 30. 1892, a Maraki 31, 1894.....	533 00	
		853 00
Uku Lunakanawai Apana o Kau Komohana, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.$	400 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894.....	666 00	
		1,066 00

Uku Lunakanawai Apana o Kau Hikina, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.	$ 300 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894.....	533 00	
	$	833 00
Uku Lunakanawai Apana o Kona Akau,.....		800 00
Uku Lunakanawai Apana o Kona Hema....		800 00
Uku Lunakanawai Apana o Kohala Hema, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.	$ 400 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894.....	666 00	
		1,066 00
Uku Lunakanawai Apana o Honuaula.....		800 00
Uku Lunakanawai Apana o Hana, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.... ..$	600 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894.....	1,000 00	
		1,600 00
Uku Lunakanawai Apana o Kipahulu.		600 00
Uku Lunakanawai Apana o Lanai		600 00
Uku Lunakanawai Apana o Molokai		1,200 00
Uku Lunakanawai Apana o Waianae.....		800 00
Uku Lunakanawai Apana o Waialua		800 00
Uku Lunakanawai Apana o Koolauloa		800 00
Uku Lunakanawai Apana o Koolaupoko		1,000 00
Uku Lunakanawai Apana o Hanalei		1,000 00
Uku Lunakanawai Apana o Kawaihau		1,000 00
Uku Lunakanawai Apana o Koloa, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.....$	400 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894.....	666 00	
		1,066 00
Uku Lunakanawai Apana o Waimea		1,200 00
Uku Kakauolelo Aha Kaapuni, Apana Elua, mai Aperila 1, 1892, a Dekemaba 31, 1892.....		225 00
Uku Kakauolelo Aha Kaapuni, Apana Ekolu, mai Aperila 1, 1892, a Dekemaba 31, 1892.		375 00
Uku Kakauolelo Aha Kaapuni, Apana Eha, mai Aperila 1, 1892, a Dekemaba 31, 1892		225 00
Uku Kakauolelo Ekahi, Apana Kaapuni Ekahi, mai Ianuari 1, 1893, a Maraki 31, 1894.....		2,500 00

Uku Kakauolelo Elua, Apana Kaapuni Ekahi, mai Ianuari 1, 1893, a Maraki 31, 1894	$	2,250 00
Uku Kakauolelo Aha Kaapuni, Apana Kaapuni Elua, mai Ianuari 1, 1893, a Maraki 31, 1894		750 00
Uku Kakauolelo Aha Kaapuni, Apana Kaapuni Ekolu a me Eha, mai Ianuari 1, 1893, a Maraki 31, 1894		1,250 00
Uku Kakauolelo Aha Kaapuni, Apana Kaapuni Elima, mai Ianuari 1, 1893, a Maraki 31, 1894		625 00
Na lilo o na Aha Kiekie me Kaapuni		25,000 00
Kuai ana i na Buke Kanawai		1,000 00
Kuai ana i na Buke Kanawai, na Aha Kaapuni		1,000 00
Lako Kakau me kela a me keia lilo		1,500 00
Uku o na Maheleolelo no na Aha a pau i haawina dala ole ia a me na lilo o na Hoike ma na Hihia Karaima		7,000 00
Uku Kakauolelo a me Maheleolelo, Aha Hoomalu o Honolulu, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892 $1,000 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894 1,600 00		
		2,600 00
Uku Mahele me Unuhi Olelo Pake		3,600 00
Uku Mahele me Unuhi Olelo Pukiki		1,800 00
Uku Hope o ka Mahele me Unuhi Olelo Pukiki		600 00
Pai a Humu ana, Buke 8 o na Hoike Hawaii (na Olelo Hooholo o ka Aha Kiekie)		2,300 00
Uku o na Elele		2,400 00
	$	179,425 21

OIHANA O KO NA AINA E.

Uku o ke Kuhina	$	9,600 00
Uku o ke Kakauolelo, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892 $2,000 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894 3,333 00		
		5,333 00
Uku o na Kakauolelo		5,400 00
Uku o ka Elele Kuhina ma Wasinetona		12,000 00

Uku Kanikela Nui ma Kapalakiko	$8,000 00	
Uku Kakauolelo me na lilo Keena, Kapalakiko	5,000 00	
		$ 13,000 00
Kokua a hoihoi mai i na Hawaii pilikia mai na Aina E mai		5,000 00
Hoonaauao i na Opio Hawaii ma na Aina E		4,000 00
Na Oihana Komisina a me Kanikela		4,000 00
Na Lilo o na Elele i na Aina E		4,000 00
Na Hookipa Hoohanohano		4,000 00
Kela a me keia lilo o ke Keena o ko na Aina E		3,000 00
Elele		1,200 00
Na Koa Kiai o ka Moi		50,000 00
Puali Puhi Ohe, na Hae a me na Ki-pu Aloha		40,000 00
Na lilo i aieia malalo o ka Puali Puhi Ohe, na Hae a me na Ki-pu Aloha, no ke kau i hala aole i hookaaia		588 94
No ka Hana Moolelo, hoomakaukau a hooponopono ana i na mea no ka Moolelo Nui o ka Paeaina nei, no ka hoakoakoa a malama ana i na Moolelo Aupuni Kahiko a me na lilo i pili me ia mau mea		2,500 00
Na lilo no ka hoouna ana i ka Puali Puhi Ohe i Kikako, a me ka hoolako ana i na palapala no ka haawi ana aku ma ka Hui Hoikeike Kolumebia o ke Ao nei		12,000 00
A ua hoakakaia ma keia, o na dala e loaa ana i ka Puali Puhi Ohe ma na Aina E, e hooliloia aku no ia no kona mau lilo ma kahi hoi o ka hoihoiia ae iloko o ka Waihona ma ke ano he loaa Aupuni.		
Hoomanao ana i ka Iubile o ke Aupuni Hawaii, 1893		3,000 00
		$ 178,621 94

OIHANA WAIWAI.

Uku o ke Kuhina		$ 9,600 00
Uku o ka Luna Hooia		9,600 00
Lawelawe hana kaulele i ke Kau i hala		3,175 00

Uku o ka Luna Buke Helu Aupuni mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.....$2,333 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894..... 4,000 00		
	——— -$	6,333 00
Uku Kakauolelo, Keena Waiwai, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.....$1,200 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894..... 2,000 00		
	———	3,200 00
Uku Luna Helu Auhau, Oahu, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892 ....$2,000 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894..... 3,333 00		
	———	5,333 00
Uku Luna Helu Auhau, Hawaii, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892 ....$2,000 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894..... 3,333 00		
	———	5,333 00
Uku Luna Helu Auhau, Maui, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892 ....$1,679 88		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894..... 3,067 00		
	———	4,746 88
Uku Luna Helu Auhau, Kauai, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892....$1,600 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894..... 2,667 00		
	———	4,267 00
Uku o na Hope Luna Helu me Ohi Auhau		43.000 00
Uku Kakauolelo, Luna Helu Auhau, Oahu, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892..... .....$1,000 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894..... 1,000 00		
	———	2,000 00
Na Papa Hoopii Auhau		1,500 00
Kela a me keia lilo, Keena Waiwai		3,000 00
Kela a me keia lilo o na Keena o na Luna Auhau, a e lawe pu no ka aie o ke kau i hala.....		5,000 00
Kela a me keia lilo, Keena o ka Luna Hooia.		600 00
Na Metala Ilio.....		600 00
Elele, Keena Waiwai		1,200 00
Pai ana i na Palapala Hooia Hoahu Dala a me na Bona.		4,000 00
Ukupanee o ka Aie Lahui, e huipu ana me ka ukupanai no ka hoouna ana i Ladana		410,000 00

Ukupanee no ke dala e aieia aku ana		$ 30,000 00
Aie Lahui no ka hookaa aku		10,200 00
Hoihoi ana aku o na Auhau i ohi kue kanawai ia mai.		4,736 00
Olelo Hooholo no ka pono o J. Kahahawai		2,600 00
No ka uku ana i kekahi mau olelo hoohlolo e loaa aña mai ke Aupuni Hawaii aku ma na hoopii a Peter High a me George Dillingham no na poho		1,600 00
Hoihoi ana aku i na Uku Holo Balota ia J. N. Kapahu, J. Mattoon, A. Horner a me O. K. Apiki		100 00
Uku kokua i ka Hui Aina a me Kaamahu, Oahu		4,600 00
Na uku o ke Kau i hala i uku ole ia:		
Lunakanawai Apana, Lihue	$250 00	
Lunakanawai Apana, Kau Hikina	88 00	
Lunakanawai Apana, Kona Akau	100 00	
Lunakanawai Apana, Honuaulu	34 00	
Lunakanawai Apana, Molokai	50 00	
Lunakanawai Apana, Hanalei	125 00	
Lunakanawai Apana, Waimea	125 00	
Kakauolelo Apana Hookolokolo Kaapuni Elua	100 00	
Elele Kuhina ma Wasinetona	506 05	
Kokua Lunakanawai Kiekie Mua	138 88	
		1,516 93
		$ 577,840 81

BURO LETA.

Uku o ka Luna Leta Nui, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$2,334 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	4,000 00	
		6,334 00
Uku o ke Kakauolelo		4,200 00
Uku o ka Luna Nui, Baneko Hunahuna Hale Leta		3,600 00
Uku o ka Luna Nui Keena Kikoo Dala Hale Leta		3,600 00
Uku o na Kakauolelo		21,720 00
Na Kakauolelo, uku hope a Novemaba 30, 1892		4,200 00
Uku o na Luna Leta		31,000 00

Lawe Leta ana ..... $ 29,000 00

Uku kokua i ka Hui Mokumahu Oceanic, mai Kapalakiko a Honolulu, ma ka $1,250.00 o ka malama..... 30,000 00

E ukuia ua uku kokua la mamuli o ke kumu aole ka Hui Mokumahu Okeanika i oleloia e hooi hou ae i na auhau ana no ka ukana, ka uku ukana maluna o ke dala paa, na ohua a me na auhau e ae, mamua ae o na mea e ukuia nei i keia wa, a i ole ia, i auhauia paha e ka Hui Mokumahu Okeanika i oleloia ma ke ano maa mau o ka lakou lawelawe hana ana.

Hooholo Mokumahu ana mai ka Aekai Pakipika a Honolulu, ma ke ala ae o Hilo, e kekahi mokumahu o 1,800 tona a oi aku paha mawaho ae hoi o ka oihana holoholo pololei mawaena o Kapalakiko a me Honolulu i hoohanaia mamua aku nei, $500.00 o ka holo hookahi ana, ma na manawa aole e keu aku i na pule eha 7,500 00

No ka hookaulike ana i na Buke o ka Baneko Hunahuna Hale Leta, ina nae hoi aole e hooliloia aku kekahi mahele o keia me ka loaa ole o ka ae i kakauia o ka Aha Kuhina mahope o ka noii ana i na kumu oiaio..... 8,500 00

Uku kokua i ka Hui Maauauwa o Keomolewa a me Hawaii, $500.00 no kela a me keia holoholo puni ana mawaena o na awa o Keomolewa (Puget Sound) a me Honolulu, mai Feberuari 1, 1893, a hiki i Maraki 31, 1894 ..... 7,000 00

Ma na kumu nae hoi o ka lawelaweia o ka hana e kekahi mokumahu o ka papa ekahi i emi ole iho malalo o 1,200 tona huina nui, e lawe ka Hui i oleloia i na eke leta Hawaii me ka uku ole, aole no hoi e piha a e hookaaia aku paha kekahi mahele o ka uku kokua i oleloia aia a hala na malama eono o ka holoholo malama ana i hanaia, a aole hoi e hookaa hou ia aku aia a hala ka umikumamalua o na holoholo ana

i hanaia a ma ia hope aku i kela a me keia malama.

Kela a me keia lilo		13,000 00
		$ 169,654 00

BURO DUTE.

Uku o ka Luna Dute Nui, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$2,332 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	4,000 00	
		6,332 00
Uku o ka Hope Luna Dute Nui, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892	$2,000 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	3,333 00	
		5,333 00
Uku o ka Luna Awa, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$2,000 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	3,333 00	
		5,333 00
Uku o ka Luna Kiai Awa, Honolulu		3,600 00
Uku o ka mea malama Hale Papaa, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892	$1,600 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	2,667 00	
		4,267 00
Uku o ke kokua mea malama Hale Papaa, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892	$ 800 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,333 00	
		2,133 00
Uku o ke Kakauolelo Buke Helu Ekahi, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892	$1,200 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	2,000 00	
		3,200 00
Uku o ke Kakauolelo Buke Helu Elua, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892	$1,000 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,600 00	
		2,600 00
Uku o ke Kakauolelo Buke Helu Ekolu, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892	$1,000 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,600 00	
		2,600 00
Uku o ke Kakauolelo Buke Helu Eha, a Novemaba 30, 1892		1,000 00

Uku o ka mea Malama Buke, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892 ....$1,200 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894..... 2,000 00		
	$	3,200 00
Uku o ka Luna Dute, Kahului, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.....$1,200 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894..... 2,000 00		
		3,200 00
Uku o ka Luna Dute, Hilo, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892 .....$1,200 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894..... 2,000 00		
		3,200 00
Uku o ka Luna Dute, Mahukona a me Honoipu		1,440 00
Uku o ka Luna Dute, Koloa, a Nov. 30, 1892.....		66 67
Uku o ka Luna Kiai Awa, Kahului, mai Maraki 31, a Nov. 30, 1892.....$ 800 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894 .... 1,333 00		
		2,133 00
Uku o ka Luna Kiai Awa, Hilo, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.....$ 800 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894 .... 1,333 00		
		2,133 00
Uku o kekiai Hale Hoahu Aila Mahu ....$ 1,800 00		
Uku hoolimalima o na Hale Hoahu Aila Mahu..... 324 00		
Uku o na kokua iloko o na Hale Papaa .. 3,224 00		
Uku o na kokua Kiai Awa o Honolulu... 11,520 00		
Aie a Maraki 31, 1892..... 960 00		
Kokua Kiai Awa, ma na awa e ae a pau.. 6,000 00		
Waapa Hale Dute 1,200 00		
Uku o Ekolu Pailata Awa o Honolulu ... 10,500 00		
Na lilo o na Waapa Pailata, Awa o Honolulu..... 4,500 00		
Kela a me keia lilo, Hale Dute 4,000 00		
		95,798 67

OIHANA LOIO KUHINA.

Uku o ka Loio Kuhiua		$ 9,600 00
Uku o ka Hope Loio Kuhina, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$2,332 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	4,000 00	
		6,332 00
Uku o ka Hamuku, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892.....	$2,332 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	4,000 00	
		6,332 00
Uku o ka Hope Hamuku, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892.....	$1,600 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	2,400 00	
		4,000 00
Uku o ke Kakauolelo Ekahi a ka Hamuku, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$1,332 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	2,400 00	
		3,732 00
Uku o ke Kakauolelo Elua a ka Hamuku, a Novemaba 30, 1892		800 00
Uku o ka Luna Halepaahao o Oahu (kawa)		3,000 00
Uku o ka Makai Nui o Hawaii, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892....	$1,833 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 30, 1894	3,333 00	
		5,166 00
Uku o ka Makai Nui o Maui, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30. 1892....	$1,666 66	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	3,000 00	
		4,666 66
Uku o ka Makai Nui o Kauai, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892....	$1,333 34	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	2,400 00	
		3,733 34
Uku o ke Kakauolelo a ka Makai Nui o Hawaii, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.....	$ 600 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894.....	800 00	
		1,400 00

Uku o ke Kakauolelo a ka Makai Nui o Maui, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892	$ 600 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	800 00	
	$	1,400 00
Uku o ke Kakauolelo a ka Makai Nui o Kauai		600 00
Uku o na Hope Makai Nui, Hawaii, Hilo Hema, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892	$1,100 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	2,000 00	
		3,100 00
Kohala Akau, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892	$1,000 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,600 00	
		2,600 00
Kohala Hema, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892	$ 380 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	720 00	
		1,100 00
Hamakua, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892	$1,000 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,600 00	
		2,600 00
Hilo Akau, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892	$ 540 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	960 00	
		1,500 00
Kona Akau		1,440 00
Kona Hema		1,440 00
Kau, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.	$ 790 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,360 00	
		2,150 00
Puna, mai Malaki 31, 1892, a Nov. 30, 1892.	$ 360 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	640 00	
		1,000 00
Uku o na Makai o Hawaii, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$14,597 36	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	24,000 00	
		38,597 36

Uku o na Hope Makai Nui, Maui:		
Wailuku, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$1,175 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,600 00	
		$ 2,775 00
Makawao, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$1,200 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,600 00	
		2,800 00
Lahaina, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 800 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,280 00	
		2,080 00
Hana, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 800 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,280 00	
		2,080 00
Molokai, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 520 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	800 00	
		1,320 00
Uku o na Makai o Maui, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$12,491 40	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	16,666 00	
		29,157 40
Uku o na Hope Makai Nui o Kauai:		
Lihue, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 720 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,280 00	
		2,000 00
Kawaihau, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 600 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,040 00	
		1,640 00
Hanalei, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 600 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,040 00	
		1,640 00

Koloa, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 600 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,040 00	
	$	1,640 00
Waimea		2,160 00
Uku o na Makai o Kauai, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$4,344 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	7,200 00	
		11,541 00
Uku o na Hope Makai Nui o Oahu, Koolaupoko, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 480 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	800 00	
		1,280 00
Koolauloa, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 280 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	800 00	
		1,080 00
Waialua, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 480 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	800 00	
		1,280 00
Waianae, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 240 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	760 00	
		1,000 00
Ewa, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 480 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	800 00	
		1,280 00
Uku o na Makai o Oahu		90,000 00
Elua Kakauolelo Kahua Hoopaa Lawehala, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$1,440 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,920 00	
		3,360 00
Uku Makai o ka Aha Kiekie, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 800 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,440 00	
		2,240 00

Uku Makai Kaa		$ 2,400 00
Uku Kauka no ke Kahua Hoopaa Lawehala a me Halepaahao, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892.. .....$ 400 00		
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894 1,600 00		
		2,000 00
Uku o ke Kakauolelo Maheleolelo a me Kakauolelo Kope.....		2,400 00
Kela a me keia lilo, me na lilo Hihia Kivila me Karaima, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892.....$10,800 00		
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894 6,666 66		
		17,466 66
Na Aha Niele Kolonelo		1,500 00
Na Aha Niele Kolonelo, (na bila o ke kau i hala i hookaa ole ia)		170 00
Ola a Malama ana o na Paahao, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892.$45,050 70		
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894 53,333 32		
		98,384 02
Ola a malama ana o na Paahao, na bila i uku ole ia o ke kau o 1890—1892.....		7,293 84
		$ 400,260 28

BURO HOONAAUAO.

Uku o ke Kahukula Nui o na Kula, e hui pu ana me kona mau lilo kaahele, mai Maraki 30, 1892, a Novemaba 30, 1892 ....$2,666 00		
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 30, 1894 4,334 00		
		7,000 00
Uku o ke Kakauolelo o ka Papa Hoonaauao, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892.....$2,000 00		
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894 3,200 00		
		5,200 00
Uku o ke Kokua Kakauolelo, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1882....$1,200 00		
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894 2,000 00		
		3,200 00

Elele a me Kakauolelo Buke		$ 1,800 00
Kokua i na Kula Enelani, Hawaii a me na Kula Maoli		164,000 00
Kula Hoopololei Keoneula		7,000 00
Kokua Kula Hanai o Hilo		1,500 00
Kokua Kula Hanai Kaikamahine o Kohala		1,500 00
Kokua Kulanui Iolani, Honolulu		1,500 00
Kokua Kula Kaikamahine o Makawao		1,500 00
Kokua Kula Hanalima o Kauai		2,000 00
Kokua Kula Kaikamahine o Kawaiahao		1,500 00
Kokua Kula Hanai Ohana o Christ Church, Kona Hema, Hawaii		500 00
Kokua Kula Kaikamahine o Sana Anaru		1,000 00
Kokua Kula Vilikina o ka Puuwai Laahia		1,000 00
Kokua Haumana, Kula Nui o Oahu 9, Kula Nui Iolani 12, Kula Nui o Sana Lui 25, Kula Kamehameha 7, Kula Hanai o Hilo 8		6,100 00
Lako Kakau, kela a me keia lilo		1,200 00
Na lilo o ke Kula Ao Kumu		600 00
Kumu Ao Akeakamai, Kula Nui o Oahu (Punahou), mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 800 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	1,333 00	
		2,133 00
Kukulu a hoomaemae ana i na Hale Kula		15,000 00
No ke pai ana i na manao palapala i hoohuihuiia a i laweia mai ma ke ano nui o ka manao e pili ana i na hopena ino o ka waiona a me ka paka maluna o na opio, a e hoohanaia iloko o ko kakou mau Kula Aupuni		300 00
		$ 225,533 00

OIHANA KALAIAINA.

Uku o ke Kuhina		$ 9,600 00
Uku o ke Kakauolelo Nui, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 2,334 00	
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	4,000 00	
		6,334 00

Uku o na Kokua Kakauolelo, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 6,400 00		
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	12,000 00		
		$	18,400 00
Na Elele			2,400 60
Kela a me keia lilo			3,000 60
		$	39,734 00

Buro Anaaina.

Uku o ka Luna Anaaina Nui, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$ 2,334 00		
Mai Novemaba 30, 1892, a Maraki 31, 1894	4,000 00		
			6,334 00
Uku o na Limahana, mai Maraki 31, 1892 a Novemaba 30, 1892	$ 7,200 00		
Mai Novemaba 20, 1892, a Maraki 31, 1894	11,520 00		
			18,720 00
Aie a Maraki 31, 1892			942 00
Aie a Novemaba 30, 1892			2,010 00
Na lilo o na Poe Ana Aina			7,000 00
Aie a Maraki 31, 1892			111 37
Na lilo Keena, na Lako Hana, na Kii Palapalaaina, Pai Palapala ana, Kilohoku me Ana Ea me Kai.			111 37
Aie a Maraki 31, 1892			1,500 00
Ana Home Liilii, aie a Maraki 31, 1892			131 26
Elele			792 84
			960 00
		$	38,501 47

Buro Kakau Kope.

Uku o ka Luna Kakau Kope, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$2,000 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	3,334 00		
			5,334 00
Uku Hope Luna Kakau Kope			4,000 00
Uku o na Kakauolelo			6,680 00
Kela a me keia lilo			480 00
		$	16,494 00

Buro Hoopae Limahana.

Uku o ka Luna Nana Nui, a Okatoba 31, 1892.....		$ 1,400 00
Uku o ka Luna Nana Nui me Maheleolelo Iapana...		6,000 00
Uku o ke Kakauolelo, Papa Hoopae Limahana, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$1,200 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894.....	1,600 00	
		2,800 00
Kela a me keia lilo.....		1,500 00
		$ 11,700 00

Buro Oihana Wai.

Luna Nui a Kakauolelo o ka Makeke, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892...$2,000 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894.....	3,333 00	
		5,333 00
Na Kakauolelo, Ekahi me Elua.....		5,400 00
Na lilo mau		12,561 00
Na hoomaemae ana i na Lua Hookio Wai.....		6,000 00
Na hoomaemae laulaha o na Oihana Wai a pau.....		10,000 00
Oihana Wai o Laupahoehoe.....		50 00
Oihana Wai o Koloa.....		200 00
Oihana Wai o Hilo, aie a Maraki 31, 1892..$ 150 00		
Uku o ka Luna Nui a Nov. 30, 1892	800 00	
Uku o ka Luna Nui no ke koena aku o ka manawa i koe o ke kau	800 00	
		1,750 00
Uku wai o Kohala, koi a H. Vischer no ka nana a hoike ana mai no ke ana o ka lawe ana mai i ka wai mai na kuahiwi o Kohala a hoea i Hamakua a me Kohala		660 98
		$ 41,954 98

Buro o na Hana Aupuni.

Uku o ka Luna Nui o na Hana Aupuni, mai Maraki 31, 1892, a Nov. 30, 1892...$2,334 00		
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894.....	4,000 00	
		6,334 00

Uku o na kokua, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$2,400 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	4,000 00	
		$ 6,400 00
Kela a me keia lilo		500 00
Na Hana Hou, Lako Hale, a me na pakui i na Hale Aupuni		14,900 00
Aie a Maraki 31, 1892		166 15
Lua Hoahu Pale Powa o ka Waihona	$3,594 00	
Ukupanee	215 64	
		3,809 64
Hana hou ana i ka Halepaahao o Kohala a me hale noho o ka Luna Halepaahao a me ka pa e hoopuni ana i ka Hale Hookolokolo ma Kohala Akau		1,200 00
Na Awapae me na Mouo, Hawaii		1,000 00
Aie a Maraki 31, 1892		3 00
Uwapo ma Keauhou, Kona Akau		600 00
Awapae ma Hoopuloa, Kona Hema		500 00
Awapae ma Hookena		1,000 00
Awapae ma Kula, Puna		1,000 00
Uwapo ma Honoipu, Kohala		400 00
Uwapo ma Napoopoo, Kona Hema		500 00
Mouo, Awa o Honoipu, Kohala		500 00
Maui		450 00
Uwapo ma Maalaea		1,600 00
Uwapo, Mouo a me Palekai ma Lahaina		1,200 00
Hoomaemae ana i ke Awapae ma Makena e hui pu ana me kaupoku malumalu maluna iho	$ 300 00	
Molokai	800 00	
Honolulu	12,000 00	
Kauai	1,500 00	
Palekai ma Waimea, Kauai	1,500 00	
Laulaha	6,000 00	
		30,853 00
Na Hoomaemae a me na lilo mau o ka Hale Kukui		13,000 00
Aie a Maraki 31, 1892		55 00

Na Hoomaemae a me na lilo mau, Mokumahu Kolomoku		$ 21,200 00
Mokumahu Kolomoku, aie o ke kau i hala aole i hookaaia		2,371 47
Luna Alanui Honolulu		4,800 00
No ka hana hou ana a malama ana i na Alanui o keia wa ma na Apana malalo iho:		
Hilo Akau	$ 1,500 00	
Hamakua	1,500 00	
Kohala Hema	500 00	
Kona Akau	500 00	
Alaloa mai Kalahuipuaa Kohala Hema a Kona	600 00	
Kona Hema	500 00	
Puna	500 00	
Honolulu	30,000 00	
Aie a Maraki 31, 1892	750 00	
Koi a J. R. Robertson	286 00	
Waialua, koi a J. R. Robertson	72 68	
No ka hoopau pono ana i ke Alahaka ma Honouliwai, Molokai	466 50	
No ka hana hou ana i ke alanui Aupuni mai ka halekuai aku o Tong Hop & Co. a Kapuhau ma Kula, Makawao, Maui	600 00	
No ka hoomaemae ana i ke Alahaka ma Pohakupuka, Hilo Akau	1,500 00	
Na Alaloa a me na Alahaka laulaha	12,000 00	
Na Poho Alanui	1,000 00	
		52,275 18
		$ 157,864 44

Papa Ola.

Uku o ka Peresidena, mai Maraki 31, 1892, a Novemaba 30, 1892	$2,000 00	
Mai Nov. 30, 1892, a Maraki 31, 1894	3,200 00	
		$ 5,200 00

Uku o ke Kakauolelo	$	4,000 00
Na lilo laulaha		13,370 00
Hoolaha ana i ka Palahehe Bipi		500 00
Kukulu, hana hou a malama ana i na Halemai		16,000 00
Aie a Maraki 31, 1892		1,329 42
Malama ana, hoomaemae ana a me ka hoolimalima o ke Kahua Hoomalu Ma'i		8,500 00
Aie a Maraki 31, 1892		36 00
Hookaawale, malama a Lawelawe Lapaau ana i na Ma'i Lepera		225,000 00
Llio o ke kukulu ana i ke Kia Hoomanao o ka Makua Damiana, Molokai		250 00
Malama ana i na Keiki ma'i ole a na Ma'i Lepera		3,130 00
Aie a Maraki 31, 1892		85 35
Na Kauka Aupuni, e hui pu ana me ka huina o $1,000 ma ke ano he uku no ona kauka kaulele aku no ka Apana o Wailuku		37,000 00
Na lilo malalo o ke Kanawai Hookamakama, e hooliloia ma o ka manao ana a malalo hoi o na kuhikuhi ana a ka Papa Ola		2,400 00
Na Laau Lapaau		8,000 00
Hookaawale ana i na opala a me na lepo o na luaiilii me ka uku ole		12,000 00
	$	336,800 77

Kela a me keia.

Oihana Kinaiahi o Honolulu	$	40,000 00
Aie a Maraki 31, 1892		2,083 97
Kaa Iliwai, Ili Lio, no ka Hui Kaawai Helu 1, e hooliloia ke koena iho no ke kuai ana i lio		1,000 00
Kaa Iliwai a me Lio, no ka Hui Kaawai Helu 2		1,000 00
Uku o ka Ilamuku Ahi, a Novemaba 30, 1892 $1,400 00		
A Maraki 31, 1894 2,000 00		
		3,400 00
Na hana hou a me na lilo mau, Halemai Pupule		42,000 00
Aie a Maraki 31, 1892		58 96

Na hana hou a me na lilo mau, Kukui Uwila. ...	$	27,319 00
Aie a Maraki 31, 1892		15 75
Na hana hou a me na lilo mau o na Makeke		2,000 00
Kokua Mokumahu holo pili aina mawaena o Honolulu, Maui, Molokai a me Lanai.....		5,200 00
Kokua i ka Ahahui Kapiolani Paka.....		5,000 00
Kokua i ka "Paradise of the Pacific," e like me ka apono ana o ke Kuhina Kalaiaina		2,400 00
Kuai ana i na Mikini, maihi alualu ulaula o ke kope i mea e hookoia ai na olelo oloko o ka Bila Haawina o 1890, e hoohoihoi ai i ke kanu kope ana		500 00
Na Pa Kahua Aupuni		7,340 00
Hoomalamalama ana i na alanui o ke kaona mawaho aku o Honolulu		1,300 00
Paipalapala ana.		9,000 00
Kakau kope ana i na palapala (moolelo) i powehiwehi		1,000 00
Kokua Laina Uwea, Telephone mai Waiohinu a Kailua, ma ke kumu e hooliloia he huina i like me ia ka nui e na poe e noho ana maloko o ka apana aole nae e oi aku i ka.		2,000 00
Kokua Laina Uwea, Telephone mai Haiku a Hana, ma ke kumu e hooliloia he huina i like me ia ka nui e na poe e noho ana maloko o ka apana, aole nae e oi aku i ka.....		1,000 00
Kokua Laina Uwea, Telephone mai Kailua a Kawaihae, ma ke kumu e hooliloia he huina i like me ia ka nui e na poe e noho ana maloko o ka apana, aole nae e oi aku i ka		1,000 00
Na Ululaau a me na wahi hoopulapula mea kanu ...		15,000 00
Hooponopono hou ana a me ke pai ana i ke Kanawai Hoopai Karaima.....		2,500 00
Na Kiai Aliiolani Hale a me Kapuaiwa Hale		1,200 00
Kiai Ilina Alii.....		300 00
Na lilo Koho Balota		10,000 00
Na lilo Koho Balota, (na bila i uku ole ia o ke Kau Koho Balota Nui, 1892).		9,617 00

Na lilo o na Koho Balota Kuikawa, 1892		$ 5,000 00
Kokua i ka Halemai Moiwahine		20,000 00
Kokua i ka Home Makuahine Kapiolani		2,400 00
Na lilo no ka hoopaa ana i na Palapala Hooia Palena Aina		200 00
Kela a me keia lilo malalo o ke Kanawai Home Liilii		2,000 00
Aie a Maraki 31, 1892		171 95
Hoomalu ana i na Holoholona ma'i		1,000 00
Uku o ke Kauka Holoholona, a Novemaba 30, 1892	$1,000 00	
A Maraki 31, 1894	800 00	
		1,800 00
Na Pa Aupuni (pa holoholona aea)		500 00
Kahua Hoailona-moku ma Leahi		2,000 00
Uku hoolimalima o ke Kahua Hale Dute ma Kahului		600 00
Aie a Maraki 31, 1892		300 00
Uku hoolimalima o ka Hale Leta ma Hilo		1,200 00
Kokua i ka Oihana Kinaiahi o Hilo		1,000 00
Kokua i ka hoohoihoi ana i ka laweia o na Olelo, Palapala a me ka lono mawaena o na Paemoku o keia Aupuni, ma o na Manu Nunu la i hoowaleaia		500 00
Na lako hale o ka Halealii, na hoomaemae ana a me ke kuai ana i mau lako hou		5,000 00
Pa ana a me na lilo e ae o ka Ilina ma Pue'a, Kapalama		300 00
		$ 237,397 63
Koi a J. Ilae, Molokai, e hooliloia aku e ke Kuhina Kalaiaina ma kona manao iho ma ka hooponopono ana i ke poho, ina e hiki ana ia ke hooia moakaka ia, a ma ka loaa ana mai hoi i ke Aupuni o ke kuleana i ke awapae i oleloia a wahi e hiki aku ai ma ke kuai a ma ka hoolimalima paha no kekahi manawa loihi		200 00
Huina Pauku 1		$2,811,430 00

PAUKU 2. O na huina dala mahope iho nei, i hiki aku i ka huina o $967,128.20, eia no hoi ke haawiia nei ma keia mailoko ae o na dala a pau e loaa ana i ka Waihona iloko o na makahiki elua e pau ana i Maraki 31, M. H. 1894, mai kekahi aie mai e hoomanaia ana e ka Ahaolelo, mai na loaa keu o na hoahu ana iloko o ka Banako Hoahu Dala Hale Leta, a mai na loaa mai na kumu loaa mai o ka manawa e nee nei i oi aku i na haawina dala i hanaia ma ka Pauku 1 o keia Kanawai.

OIHANA KALAIAINA.

Hoohoiboi i ka Poopae Limahana	$	10,000 00
Makeke Hou, Honolulu		25,000 00
Kahua Kikowaena, Oihana Kinaiahi, ina nae hoi e kukuluia mai ka pohaku maoli mai		50,000 00
Pakui i ka hale leta		4,000 00
Lua hoahu hou, Keena Anaaina		3,500 00
Na hale holoi lole hou, Honolulu		7,500 00
Hale hoahu pauda hou		6,000 00
Hana hou ana i ke alanui me palekai ma Koolauloa		3,000 00
Awapae hou ma Kaunakakai		1,500 00
Na awapae hou me palekai, Honolulu		63,000 00
No ka hana ana i alanui mahope iho o hanaia hoi ma na Iliwai i ana kuponoia, oia hoi: Alaloa mai Kukulu e moe ana mai kahi aoao a kahi aoao o Puna		30,000 00
Alanui Lua o Pele, e hui ana me ka huina o $18,000 i hookaawaleia ma kekahi bila kuikawa		60,000 00
Na Alanui, Kona Akau		15,000 00
Alanui nui mauka e hoohui ana me ke alanui o Hookena, Kona Hema, a me ke alanui o Kaawaloa		15,000 00
Alanui e moe ana mai kahi aoao a kahi aoao o Kula, Maui		10,000 00
Alaloa mai Makena a Kula		10,000 00
	$	140,000 00

No ka Hoiliwai hou ana a me na Hoomaemae mau o na alanui iloko o na apana lehulehu, na alaloa a me na alahaka, Hawaii—Hilo	$10,000 00	
A'ahaka o Honolii	17,424 65	
Hilo Akau	10,000 00	
Na Hoomaemae ana i na Uwapo, Kau	1,000 00	
Hana hou ana i ke alanui mai Kahuku a Manuka	500 00	
Hamakua	3,000 00	
Kohala Akau	5,000 00	
Kau	3,000 00	
Alanui hou, Kau	10,000 00	
Hoiliwai hou ana i na alanui, Hamakua	2,000 00	
Alanui hou mawaena o Kohala Akau me Hema	1,022 29	
Alanui pii i kahawai, o Laupahoehoe	200 00	
Kona Akau	3,000 00	
Kona Hema	3,000 00	
Iliwai hou, kahawai o Kaula aoao Hamakua	1,000 00	
Koi a J. M. Kealoha, no ka aina ma Kona Hema, ke lawa nae i ko ke Kuhina Kalaiaina manao no ka pono o ke koi	200 00	
Kuai ana i ka Peter Lee alanui a hiki i ka Lua o Pele ma Kau, e ukuia malalo o ke kumu i oleloia ma ka hoike a ka hapanui o ke komite o ka Ahaolelo o 1892	6,000 00	
		76,346 94
Na Alaloa a me na Alahaka, Maui:		
Makawao	$ 5,000 00	
Alanui o na Apana Home Liilii, Kula	500 00	
Wailuku	5,000 00	
Hana	5,000 00	
Lahaina	3,000 00	
		18,500 00

Na Alaloa a me na Alahaka, Oahu:		
Honolulu	$20,000 00	
Halii a hoonohohono pohaku ana i na alanui, Honolulu	12,064 76	
Alanui o ka Pali o Nuuanu	37,000 00	
Uhi pohaku ana ia Alanui Kuakini, Honolulu	1,500 00	
Hooloihi ana aku i ke alanui aoao hikina o ke awawa o Kalihi	5,000 00	
Hooloihi ana ia alanui Kamehameha IV. aoao komohana o ke awawa o Kalihi	3,000 00	
Hooloihi ana i ke alanui Kula a holo i ka Halemai Pupule	3,000 00	
Na hoomaemae ana i ke alanui e holo la i ke Kahua Hoolulu Lepera ma Kalihi	500 00	
Hoomaemae a hoolaula ana i ke alanui mai ke alanui Waikiki a ke Alahaka o Kalia	750 00	
No ke kuai ana i pono alahele a me ka hoopau pono ana i ke Alanui Aekai Moana mai Kakaako a Waikiki	7,500 00	
Wehe ana i alanui mai ka Uwapo o Kamika a Alanui Liliha	5,000 00	
Na alanui o Manoa	4,500 00	
Hoakea ana ia alanui Waikahalulu	2,000 00	
Hooloihi ana ia alanui Liliha a alanui Waile	2,500 00	
Koolaupoko	3,500 00	
Ewa me Waianae	2,600 00	
Waialua	4,000 00	
		114,414 76
Na Alaloa a me na Alahaka Kauai:		
Hanalei	$ 2,000 00	
Alanui mai Haena a Hanakapiai	500 00	
Alanui mai Hanakapiai a Kalalau	500 00	

Waimea	$ 2,000 00	
Alanui Pali ma Kaneohia e hui mai ana me ke alanui ma Hanapepe	2,000 00	
Koloa	2,000 00	
		$ 9,000 00
No ka hana a hoomaikai ana i na Alaloa a me na Alahaka mahope iho:		
Kohala a Waimea	$ 2,000 00	
Hilea Pahala	3,000 00	
Lahaina a Maalaea	5,000 00	
Wailuku a Kahului	3,000 00	
Wailuku a Maalaea	3,000 00	
Kaiwiki a na Home Liilii ma Hilo	500 00	
Alahaka ma Wailua, Kauai	15,000 00	
		31,500 00
	$	563,261 70

Kela me keia.

Na lilo malalo o ke Kanawai Hoopaa Inoa	7,500 00
Oihana Kinaiahi o Hilo	800 00
Mikini pauma, na pono paahana a me na hookuina no ka Oihana Wai o Honolulu	50,000 00
Kuai ana i na paipu wai	12,750 00
Pani-wai a hana ana i lua hookio wai, Makiki, kuai ana i paipu no ia wahi, na kahua huila pauma, ili hooponiuniu a me na lilo mau	13,880 00
Oihana Wai o Hilo	3,500 00
Oihana Wai o Wailuku, na lilo i kohoia	15,000 00
Oihana Wai o Kohala	3,500 00
Halemai Lapaau o Hilo	6,000 00
Kuai o na kuleana aina ma ke Kahua Mai Lepera	5,000 00
Na lilo Kahua Hoomalu Mai	20,000 00
Lua hookio wai, ma ke Kahua Mai Lepera, Molokai	4,500 00
Pakui i ka Halemai Pupule	566 50
Na hale hoahu Aila Mahu hou	6,000 00
Eli ana i ke Awa o Honolulu	35,000 00
Eli ana i ka Nuku o ke Awa o Honolulu	110,000 00

Na poho alanui	$	50,000 00
Uku kokua i ka Hui Alahao a Aina o Oahu malalo o ka Pauku 2, Mokuna 31, o na Kanawai o ke Kau o 1890, "He Kanawai e kokua hou ai i ke kukulu me ka hanaia ana o na Alahao ma ka Mokupuni o Oahu," ma ka olelo ana ae he.		14,000 00
Kuai ana i na pono wai awawa o Nuuanu		11,500 00
Na lilo o ke Ana ana no ka oihana lawe mea ino no Honolulu		2,000 00
Kuai ana i ka mikini kukui uwila ma ka Pa Alii		6,000 00
Ola a malama ana o na Paahao		20,000 00
No ke kuai ana i Kaa Kinaiahi Wai-ea no ka hoohana ia ma Kulaokahua, Honolulu, a no ke kukulu ana i hale kaawai no ia kaa ma Kulaokahua		3,000 00
Uku o na Luna Paahao ma ke alanui Lua o Pele		6,270 00
Halehookolokolo me Halepaahao ma Kipahulu, Maui		1,500 00
Halehookolokolo ma Punaluu, Kau		300 00
Hoonui ana ae i ka Halehookolokolo ma Waiohinu, Kau		1,500 00
Lawe ana mai i ka Wai mai ka Waimapuna o Polipoli a ke alanui aupuni ma Kula, Maui, ina nae ke Kuhina Kalaiaina e manao he mea pono ia		4,000 00
Lawe ana mai i ka wai mai Waipio a Hamakua, ke manao nae hoi ke Kuhina Kalaiaina he mea pono ia		7,500 00
Hoomaemae a hoomaikai ana i ka Hale Hookolokolo ma Hanalei, Kauai		300 00
Hoonui a hoomaemae ana i ka Hale Hookolokolo ma Honokaa		2,000 00
	$	403,866 50

HOULUULU.

Pauku 1.

Na lilo Moi			$	62,999 00
Na Haawina Kumau				5,400 00
Ahaolelo a me Ahakuka Malu				35,450 00
Oihana Hookolokolo				179,425 21
Oihana o ko na Aina E				178,621 94
Oihana Waiwai	$577,840 81			
Buro Leta	169,654 00			
Buro Dute	95,798 67			
			$	843,293 48
Oihana Loio Kuhina				400,260 28
Buro Hoonaauao				225,533 00
Oihana Kalaiaina	39,734 00			
Buro Anaaina	38,501 47			
Buro Kakau Kope	16,494 00			
Buro Hoopae Limahana	11,700 00			
Buro Oihana Wai	41,954 98			
Buro o na Hana Aupuni	157,864 44			
Papa Ola	336,800 77			
Kela a me keia	237,397 63			
			$	880,447 29
				2,811,430 20

Pauku 2.

Oihana Kalaiaina	$563,261 70			
Kela a me keia	403,866 50			
			$	967,128 20
				$3,778.558 40

PAUKU 3. E unuhiia a e ukuia wale no na haawina i hana ia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai mamuli a ma o ka ae ana o ka Aha Kuhina.

PAUKU 4. E ku no i ka mana no ke Kuhina Waiwai ke hoomau aku i na hookaa ana i kulike ai me na haawina i

hoomanaia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai a hiki i ka la 30 o Iune, M. H. 1894, aia a hana hou ia he mau haawina hou mamua ae o ia la. Aka hoi, aole e ukuia kekahi huina mamuli o kekahi o ia mau haawina a oi aku i ka huina i haawiia e keia Kanawai.

PAUKU 5. E ku no i ke kanawai no ke Kuhina Waiwai e hoomau aku ma ka hana ana i na hookaa i kulike ai me na haawina i hoomanaia e ka Pauku 1 o keia Kanawai a ka la 31 o Iulai, M. H. 1894, aia a hanaia he mau haawina hou mamua ae o ia la.

PAUKU 6. Aole ke Kuhina Waiwai e kauoha a ae aku paha e ukuia kekahi dala mai ka Waihona aku no na mea i hoomana ole ia ma keia Kanawai, a o ka hooliloia ana o kekahi dala mai ka Waihona aku me ka hoomana ole ia, e hoike ia no ia mahope aku i ka Ahaolelo ma ka Palapala Huikala, koe e like me ia i hoomanaia e ke Kumukanawai, ma keia ke papa loa ia nei.

PAUKU 7. Aole kekahi mea e paa ana i kekahi oihana i oi aku mamua o hookahi, a i hoakakaia hoi na uku, e hoomanaia e uuhi mai a oi aku mamua ae o ka uku o ke kulana kiekie loa o ka oihana e paaia ana e ia, ina nae ua hiki aku ka uku o kekahi oihana e paaia ana e ia i ka umikumamalima haneri dala a keu aku paha o ka makahiki, a aole oia e kuleana i kahi uku e ae a uku hou aku paha.

PAUKU 8. E haawi wale ia no na aelike a pau no ke kukulu a hana hou ana paha i na hana Aupuni, i hiki aku i ka huina o elima haneri dala, a no ka hoolako ana aku i na mea hana, mea ai a mau mea e ae paha, ma ka hoolaha akea ana no ma kohokoho, a aole hana Aupuni, lako mea hana a mau pono ai paha e maheleheleia, a i ole ia, e haawi liilii ia aku, i mea hoi e alo ae ai i na olelo o keia Pauku.

PAUKU 9. E mana keia Kanawai, a e lilo no i kanawai ma ka la a mahope iho o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 3 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 22, 47, 49, 56, 75 A ME NA MAHELE 1 A ME 3 O KA PAUKU 108 O KA MOKUNA LXXXVI. O NA KANAWAI O KE KAU O 1890, I KAPAIA MA KAHI ANO E AE O KE "KANAWAI KOHO BALOTA."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ua hoololiia ka Pauku 22 o ka Mokuna LXXXVI. o na Kanawai o ke Kau o 1890, i heluheluia ai hoi penei iho:

"Pauku 22. Aole i kupono kekahi mea e kohoia, a i ole ia, e paa paha i kekahi noho ma ke ano he hoa no ka Ahaolelo Hawaii, ma ke ano he Alii a he Lunamakaainana paha, ina ua pili iaia kekahi o na mea e kupono ole ai i hoakakaia ma ka Pauku 25, a ma kekahi wahi e aku paha ma keia Kanawai, a i ole ia, ua noho ma kekahi oihana a mau oihana paha e hilinaiia ai a e pomaikai ai paha malalo o kekahi oihana o ke Aupuni, a i ole ia, he kuleana pomaikai pili dala pololei

paha kona iloko o kekahi aelike a mau aelike paha me ke Aupuni, a i ole ia, me kekahi oihana o ke Aupuni.

"Aole e hookohuia kekahi hoa o ka Ahaolelo i kekahi oihana kivila malalo o ke Aupuni iloko o ka manawa ona i kohoia ai, aia a ukali aku ua oihana la i ke kuleana i kekahi noho iloko o ka Ahaolelo."

PAUKU 2. Ma keia ua hoololiia ka Pauku 47 o ke Kanawai i oleloia, i heluheluia ai hoi penei iho:

"Pauku 47. Aohe e aeia kekahi mea e holo balota ina aole oia i nonoiia ma kekahi palapala i kakauia, i kakauinoaia e na inoa aole i emi malalo iho o iwakalua-kumamalima poe kupono i ke koho balota o ka apana i kauohaia ai o ua koho balota ana la; a o ia nonoi e waihoia me ke Kuhina Kalaiaina iloko o na la aole e emi iho malalo o iwakalua-kumamakahi mamua ae o ka la o ia koho balota ana; koe ma ka Mokupuni o Oahu, e waihoia ua nonoi nei aole e emi iho malalo o ehiku la mamua ae o ka la o ia koho balota ana, me ka waiho pu mai hoi kekahi i uku o iwakalua-kumamalima dala no ka noho holo Lunamakaainana, a i kanalima dala no ka moho holo Alii, no na lilo e pili ana i ke koho balota ana, a e ukuia aku no ia mau huina dala iloko o ka Waihona ma ke ano he loaa Aupuni.

"Ua hiki no i kekahi moho ke haalele i kona holo balota ana mamua iho o kekahi koho balota ana ma ka hoike ana aku ma ke kakau ana i ke Kuhina Kalaiaina; a ina i waihoia ia hoike no ka haalele ana ma ka aoao o kekahi moho iloko o ke Keena Kalaiaina mamua ae o ke paiia ana o na pepa balota, alaila, e hoihoiia aku no iaia ka uku i waiho mua ia ai me kana palapala nonoi.

"Ina aole i hoikeia ua manao haalele nei mamua iho o ke paiia ana o na pepa balota, e like la me ia i kauohaia ai ma

ka Pauku 58, ua hiki no i na Luna Nana Koho Balota, i ka loaa ana aku ia lakou o ka lohe mai ke Kuhina Kalaiaina aku no ia haalele ana i ka manao holo balota, e holoi ae me na mea kupono i ua inoa la mai na balota ae, mamua ae hoi o ka haawiia ana aku o ia mau balota i kela a me keia mea pakahi o na poe koho.

"Eia nae hoi, ina ua haalele a ua make paha kekahi moho e holo balota ana, alaila, ua hiki no e noi hou ia i mea nana e hoopiha ia hakahaka, a e hanaia he palapala noi hou i ke Kuhina Kalaiaina, me ka hoomaopopo ole ae i ka palena o ka manawa i olelo mua ia, a ma ia mea e paa no ke kanawai e hoomaopopo ana i ka loina o na palapala nonoi a me ka waiho pu ana aku hoi i ka uku."

PAUKU 3. Ma keia ua hoololiia ka Pauku 49 o ke Kanawai i oleloia, i heluheluia ai hoi penei iho:

"Pauku 49. Iloko o na la he umi mahope iho o kekahi koho balota ana, e haawi aku kela a me keia moho holo balota i ke Kuhina Kalaiaina, i hoike i hoakaka pakahi ia kona mau lilo ma ke ano moho no ke kohoia mai, a e hoohikiia hoi ua hoike la a e hamama hoi no ka nanaia e kela a me keia mea.

"Eia nae hoi, ina aohe he mau hoolilo ana o kekahi moho e pili ana i ua koho balota ana la, alaila, e ku no oia i ka hoopaiia ke haawi ole aku oia i ke Kuhina Kalaiaina i kekahi hoike i hoohikiia e pili ana no ia mea. E like no ka hoopai me ka mea i hoakakaia no ka nele ma ka haawi ana aku i kekahi hoike o na hoolilo, ina hoi he mau hoolilo kekahi i hanaia.

"Eia iho na lilo ku i ke kanawai e hooliloia ai e, a i ole ia, no kekahi moho no ke kohoia mai ma ke ano Alii a Lunamakaainana paha, a i ole ia, hoa paha o ka Papa Alanui.

"1. Kona mau lilo pilikino ma ke ano moho holo balota.

"2. Na lilo o ke pai a hoolaha ana ma na nupepa.

"3. Na lilo no ka lako palapala me na pooleta.

"4. Na lilo o na halawai makaainana akea ana.

"5. Uku hoolimalima a me na hoolako ana i na Keena Komite, aole nae e oi aku mamua o hookahi no kela a me keia wahi koho."

PAUKU 4. Ma keia ua hoololiia ka Pauku 56 o ke Kanawai i oleloia, i heluheluia ai hoi penei iho:

"Pauku 56. O na balota no na Lunamakaainana he apana pepa keokeo no ia, a o na balota no na Alii he apana pepa polu no ia. O na balota kumu hoohalike e hanaia ma ka pepa keokeo a polu paha. E ano like loa ke kaumaha a me ka manoanoa o ka pepa, a e like no hoi na waihooluu. Aole e kauia kekahi huaolelo, kii, kaha a hoailona paha mawaho ae o ka mea i aeia ma keia Pauku, a e paiia ma ke ano e ahuwale ole ai na hua pai ma ke kua. Mawaho ae o ka inoa a mau inoa paha o na moho e kohoia ana aole e kauia kekahi mea e ae mawaho ae o na huaolelo, penei:

"Koho Balota (Laulaha a Kuikawa paha) no ka makahiki ....."Inoa a me ka manawa o ka oihana e hoopihaia ai;

"Inoa o ka Mahele no na Alii, a i ole ia, ka

"Inoa o ka apana no na Lunamakaainana; e paiia ma na olelo Enelani a me Hawaii. E hiki no ke paiia na inoa o na moho lehulehu, ina he inoa olelo Enelani, alaila, me ka inoa ano like ma ka olelo Hawaii, ina he inoa Hawaii, alaila, me ka olelo Enelani ano like, ina he inoa kahi pela.

"E kahaia he kaha pololei mawaena o kela a me keia inoa pakahi a me ka inoa hope iho, a e kahaia no hoi i kaha polo-

lei mai luna a lalo ma ka hopena aku o na inoa a pau, a e komo ana malaila, he kowa i ano like na aoao ma ka hoomau ana aku ma ka panina o kela a me keia inoa a me kona inoa ano like, a maloko o ia kowa e hookomoia iho ai ka hoailona kaha pe'a ma ke koho ana."

PAUKU 5. Ma keia ua hoololiia ka Pauku 75 o ke Kanawai i oleloia ma ka hookomo ana aku i mahele hou penei iho, a e heluia ua mahele hou la o ka 5:

"5. Ma na manawa e malamaia ai na kau koho balota laulaha a me kuikawa i ka manawa hookahi a ua hookomoia maluna o ka balota hookahi; ina i kueia na hoakaka ana o ka Mahele 1 ma kahi hookahi a oi aku paha o na kau koho balota lehulehu i malamaia ai pela maluna o ka balota hookahi; aole loa e manaoia he mea ia e lilo ai ka balota holookoa i mea mana ole, aka, o ke koho ana a mau koho ana paha wale no, kuikawa a laulaha paha, i hoea ae ai o ia kue ana."

PAUKU 6. Ma keia ua hoololiia na Mahele 1 a me 3 o ka Pauku 108 o ke Kanawai i oleloia, i heluheluia ai hoi penei iho:

"1. E koho ka mea koho balota no hookahi moho holo balota Lunamakaainana. E koho ka mea koho balota no .....mau moho Alii, 6 makahiki;..... mau moho Alii, 4 makahiki;.....mau moho Alii, 2 makahiki.

"3. Ma ka manawa no e loaa koke mai ai iaia o kana balota a mau balota paha mai ka luna i hookohuia, e komo aku na mea koho iloko o kekahi keena i hookaawaleia, a me ka penikala i hoolakoia ma ia wahi i hookaawaleia, e kaha iho i kaha pe'a maluna o ka pepa balota iloko o ke kowa ano huinaha like i hoomakaukauia maluna iho ma ka hoomau ana

ma ka panina aku o ka inoa o ka mea ana i ake ai e koho, penei, X."

Aponoia i keia la 3 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXX.

HE KANAWAI

E Hoohaiki ai i ka hele ana mai o na Eemoku Pake.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Aole na Pake, koe na wahine, he mau pilikana ko lakou ma ka mare ana a ma ke koko paha e noho ana iloko nei o keia Aupuni, na keiki malalo o umi makahiki he mau makua a kahu paha ko lakou e noho ana iloko nei o keia Aupuni, na kahunapule, na kumuao a me na poe kalepa i noho mua maanei a e lawelawe hana ana iloko nei o keia Aupuni, koe ma ke ano i hoakakaia mahope ae nei iloko o keia nei, e aeia e komo mai iloko nei o keia Aupuni, aia a mamuli o ke kumu, oiai, maanei aole oia e lawelawe aku i kekahi hana kalepa a hanalima akamai paha mawaho ae o ka lawelawe ana i ka hana kauwa ohana a hana mahiai paha ma ka mahinaai, a i ole ia, iloko o na hale wili ko a laiki paha, a i kona manawa e hoopau ai i kana hana ana ma ke ano limahana oihana mahiai, a i ole ia, iloko o na hale wili ko a laiki paha, a i ole ia, ma ke ano kauwa ohana, e haalele

mai oia i keia Aupuni, a no kela a me keia uhai ana i ua kumu la, e kauia maluna ona ke ahewaia e kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha he hoopai o hookahi haneri dala.

Pauku 2. Ua hiki no ke haawiia na palapala ae mamuli o na kumu e komo mai iloko o keia Aupuni e ke Kuhina o ko na Aina E no na Pake, aole e oi aku i ka heluna o elima tausani, e like me ka mea e hoikeia aku ana e ka Papa Hoopae Limahana mamuli o ke noi ana mai a na poe e hoohana ana i na limahana ohana, mahiai a hale wili paha, a maloko o ia mau palapala ae e paiia no ke kumu ma ka olelo Enelani a me na hoailona hua Pake, ua aeia ka mea e paa ana e komo mai i keia Aupuni mamuli wale no o ke kumu oiai oia maanei, aole e lawelawe aku ma kekahi oihana kalepa a hanalima akamai paha mawaho ae o ka lawelawe hana ohana a hana mahiai paha ma na mahinaai, a i ole ia, maloko o na hale wili laiki a ko paha, a i kona manawa e hoopau ai i ka hana ana ma ke ano limahana oihana mahiai, a i ole ia, iloko o na hale wiliko a laiki paha, a i ole ia, ma ke ano kauwa ohana, e haalele mai oia i keia Aupuni, a no kela a me keia uhai ana i ua kumu la, ke ahewaia oia e kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, e kauia maluna ona ka hoopai o hookahi haneri dala. Ua hiki no hoi ke haawiia na palapala ae e komo mai iloko nei o keia Aupuni e ke Kuhina o ko na Aina E no kekahi Pake e noho ana iloko nei o keia Aupuni ma ka manawa i hooholoia ai o keia Kanawai, a ina nae, ua noho ua mea la iloko nei o keia Aupuni no elua makahiki mamua koke iho o ka hoo_holoia ana, a pela no hoi i na poe e ae e makemake ana e noho no ka manawa pokole iloko o keia Aupuni ma ke ano he poe makaikai a he poe kalepa paha he mau kuleana ko lakou iloko o kekahi oihana kalepa iloko o keia Aupuni, ke oi ole aku nae ia noho ana mamua o eono mahina, a ina e haawi aku ua mea nei i aeia e komo i palapala hoopaa i ke Kuhina i oleloia

no elima haneri dala, mau poho i hoomaopopoia, e hoakaka ana e haalele no oia i keia Aupuni iloko o eono mahina, a ina e loaa aku oia iloko nei o keia Aupuni mahope iho o ka pau ana o na mahina eono, e manaoia ua pili iaia ka hewa mikamina a e kauia maluna ona ka hoopai ke ku ka hewa iaia no ia mea, e hoopaahaoia ma ka hana oolea no kekahi manawa aole i oi ae mamua o eono mahina, a no kela a me keia palapala ae i haawiia malalo o keia Pauku e ukuia ke Kuhina o ko na Aina E i elima dala.

Pauku 3. O ke kapena o kekahi moku aia maluna o laila kekahi Pake aole nona ua palapala ae la i haawiia ai, mawaho ae o na kahunapule, na kumuao a poe kalepa paha i noho mua maanei a e lawelawe hana ana iloko nei o keia Aupuni, e lawe mai ana iloko nei o keia Aupuni e hoopaeia maanei, e ku no i kekahi hoopai o hookahi haneri dala no kela a me keia Pake i lawe kue kanawai ia mai pela iloko nei o keia Aupuni, ke ahewaia no ia mea e kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, a e lilo no ua hoopai la i kuleana hoopaa maluna o ka moku i laweia mai ai o ua Pake la iloko nei o keia Aupuni, a e hookoia aku no ma ka hana hoopii hookolokolo moana.

Pauku 4. E pai papaluaia ua mau palapala ae la, a e malamaia ka lua ma ia mea iloko o ke Keena o ko na Aina E, ma ke ano he kumu iloko o ka buke i laweia mai ai o ka palapala kumu; i ka manawa e hoikeia ai o ka palapala kumu e kekahi mea noi no ka hookomoia mai i keia Aupuni, e kukuniia iho no ia ma ke alo e na Luna Oihana Dute, me ka inika ulaula, me ka huaolelo "hoopauia," a me ke ano like no hoi o ka huaolelo i oleloia ma na ano hoailona hua Pake, a me ka la o ua hoopauia ana la. E hoihoiia aku no ua mau palapala ae la a pau loa i hoopauia e ka Luna Dute Nui i ke

Kuhina o ko na Aina E, a malaila e waihoia ai a e malamaia ai mahope iho o ka hoohalikelikeia ana me ko lakou mau palapala palua pakahi.

Pauku 5. Na ke Kuhina o ko na Aina E e hana aku i mau rula kupono e hiki ai ke hoomaopopoia (ikemakaia) na Pake kahunapule, na poe piepiele i na palapala pili hoomana a me na poe kalepa i noho mua maanei a i lawelawe hana iloko nei o keia Aupuni, a e hiki ai hoi ke hooiaia o ua poe la no ia mamua ae o ka aeia ana e pae mai iloko nei o keia Aupuni, a aole loa kekahi Pake i olelo mai oia kekahi o ia poe e aeia e pae mai aia a ua loaa iaia he palapala hooia mai ke Kuhina o ko na Aina E mai, e hooia ana ua aeia ua Pake la e komo mai iloko nei o keia Aupuni ma ke ano he kahunapule, he mea piepiele palapala pili hoomana a he kanaka kalepa paha i hoi hou mai, e like la me ke ano e hoea mai ana. Ke haawiia mai ua palapala hooia la e ka mea nana e paa ana me ke ake e komo mai i ke Aupuni nei, e kukuniia iho no me ka inika ulaula ma ke ano i like me na palapala ae i olelo mua ia a hoihoiia aku i ua mea paa la, a e malamaia hoi na kope kokoolua like iloko o ke Keena o ko na Aina E.

Pauku 6. E hookaaia ma ke Keena o ko na Aina E he uku o hookahi dala no kela a me keia palapala ae i hoopukaia malalo o ka Pauku 2, a he uku hoi o elima dala no kela a me keia palapala hooia i hoopukaia malalo o ka Pauku 5 o keia Kanawai.

Pauku 7. Na kela a me keia haku hana e hoolimalima ana i na lawelawe hana ana a kekahi o ua mau Pake la ma ka manawa i hoea mai ai iloko o keia Aupuni e hoopaa aku ma ke Keena o ko na Aina E i ka inoa a me kahi i manaoia ai e hana kela a me keia Pake i aeia mamuli o ia palapala e komo mai iloko nei o keia Aupuni, a ina e hoololiia ae ka hoohanaia

ana o kekahi o ia mau Pake, na kela a me keia haku hana hou e kauoha aku e hoopaaia ua hoololi ana la ma ke Keena o ko na Aina E.

Pauku 8. E kauia he uku o iwakalua-kumamalima keneta no kela a me keia inoa i hoopaaia pela, a o kela a me keia haku hana i nele ke kauoha ana aku e hanaia ua hoopaa ana la, e ku no i kekahi hoopai ana i oi ole aku mamua o kanalima dala no kela a me keia hana ole ana pela, ke hoahewaia no ia mea e kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha.

Pauku 9. Aole e pili keia Kanawai i na Luna Aupuni o ke Aupuni o Kina a Aupuni e ae paha e hele ana mamuli o ka hana o ia Aupuni, e laweia kona palapala hookohu no ia hana ua like me ka palapala ae i hoakakaia ma keia Kanawai, e hookuuia lakou a me ko lakou mau kauwa pilikino a me na kauwa hana ma ka hale mai ua mea i oleloia ma keia Kanawai e pili ana i na Pake e ae.

Ua loaa i ka Luna Dute Nui a i kekahi Luna Dute e ae paha ka mana e kaohi iho i kekahi mea i ikeia a i hoohuoi kuponoia paha ua kue i kekahi o na olelo o keia Kanawai, a e paa iaia a hiki i ka manawa e loaa ai he palapala hopu nona.

Pauku 10. O na dala a pau i loaa i ke Kuhina o ko na Aina E malalo o keia Kanawai i kela a me keia manawa, mahope iho o ka hooia pono ia ana a me ka uku ana i na lilo kupono no ka hooko ana i kona mau hoakaka ana, e hoihoiia aku no i ka Waihona ma na loaa o ka "Waihona Eemoku Pake."

Pauku 11. Ma keia ua hoopau loa ia na kanawai mahope iho nei: Ka Mokuna XXVIII. o na Kanawai o 1887, na Mokuna XVI. a me LX. o na Kanawai o 1888; na Mokuna XLVII. a me LXVII. o na Kanawai o 1890; eia nae, o na

palapala ae i hoopukaia mamua aku nei malalo o na kanawai i hoopauia ae nei ma keia, e manaoia no ua mana e like me na olelo o na kanawai i oleloia a me na rula i hanaia mamua aku nei malalo o ia mau kanawai.

PAUKU 12. E mana no keia Kanawai mai ka la aku o kona aponoia ana.

Ke hooia nei au ma keia ua hooholoia ke kanawai mamua ae ma kona heluhelu ekolu ia ana iloko o ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii ma ka la 30 o Novemaba, M. H. 1892, oiai ua waihoia aku imua o ke Alii ka Moi ma o ka Aha Kuhina la, ma ka la 17 o Dekemaba, M. H. 1892, a aole i hoihoiia mai i ka Ahaolelo iloko o na la he umi (koe na La Pule) mahope mai, a aole hoi i hoopanee ka Ahaolelo mamua ae o ka pau ana o na la he umi o ka manawa i oleloia.

Hanaia Honolulu, Dekemaba 29, M. H. 1892.

JOHN S. WALKER,
Peresidena o ka Ahaolelo.

IKEA:

C. J. MCCARTHY,
Kakauolelo.

MOKUNA LXXXI.

HE KANAWAI

E HOOKUMU AI I KA BURO MAHIAI A ME ULULAAU.

OIAI, he mea pono e haawiia na hoohoihoi no ka hooholomua ana i na hana mahiai, ka hoomaikai ana ae i na welo holoholona a me na lala lehulehu o ka oihana mahiai a me na hana akamai i pili me ia mea; nolaila,

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E kukuluia, a ma keia ke kukuluia nei i Buro iloko o ka Oihana Kalaiaina, a e kapaia o ka "Buro Mahiai a me Ululaau," a nona hoi keia mau kumuhana iho:

1. E hoomaopopo no ke ao ana aku i ka lehulehu, ma o na haiolelo manawalea a ma o na mea i paiia, i na ike i hooiaioia ma o ka hana maoli ia ana he mea ia e pomaikai ai na hana mahiai, hanai holoholona a me na hana like;

2. E loaa ka ike mai na aina e ae mai a me ka hoao ana e loaa na anoano hoopulapula a me na mea kanu e loaa ana he pomaikai hana mau ia no na pono mahiai a kalepa o keia Aupuni;

3. E houluulu i ka ike e pili ana i na io ili laau i hiki ke ulanaia o na aina mahana a me na aina emi mai o ka mahana; ka hiki e hoohanaia o na laau o keia Paeaina a mau mea ulu e ae paha; ke kanu ana i na kumulaau no ka hoomau ana aku i ka ululaau ma ke ano mau; ka hooholomua ana i ka hoomanaoia o kekahi la kanu laau a puni ke Aupuni; ka hoopakele ana i na ululaau, a me na mea a pau i pili a me ka hoomakaukau ana i na hoike helu e pili ana i na pono mahiai a hanai holoholona o ka aina nei;

4. E kiai a pale aku i ka hookomoia mai o na mai o na laau a me ka eleao, a me ka haawi ana i na kokua no ka hoopio ana i na ponalo a me na mai e hoopoino ana i na mea kanu i mahiia a me ua holoholona.

PAUKU 2. O ke Kuhina Kalaiaina ka Peresidena mamuli o kana oihana no ua Buro la, a me eha poe e ae e hookohuia e ua Kuhina la mamuli a ma o ka hoapono ana a ka Aha Kuhina, a e hana nui me ka uku ole. Ma keia ua hoomanaia ua Buro la e hookohu aku i mea kupono ma ke ano he Komisina no ka Oihana Mahiai me Ululaau, a oia no hoi ke Kakauolelo

nana e hoopaa i ka moolelo o na hana a me ke kakau ana i na palapala o ka Buro, a e loaa no hoi iaia ka uku e like me ia e hookaawaleia ana e ka Ahaolelo.

PAUKU 3. E malamaia i mau halawai mau e na lala o ka Buro, i kela a me keia malama, a i ole, i kela a me keia manawa i manaoia ai he pono; a ma keia ua haawiia ka mana e hana i mau rula a me na hooponopono ana i kue ole i na kanawai e ku nei, a e hoomaka aku i ka lawelawe ana e like me ka mea e kupono ai no ka holomua o na hana o keia Kanawai, a e like hoi kona mana ke hoolahaia me he kanawai la.

E kakau hoaponoia na rula i oleloia a e hoolahaia aku hoi e ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 4. Ua loaa ka mana i ka Buro e uku i kekahi mea ona aina a ka Buro i kono ai, e lawelawe i na hana hoao kanu mahiai no ka pono a pomaikai o ka lehulehu.

PAUKU 5. Mamuli o ka hooia ana a ka Buro, e haawi no ke Kuhina Kalaiaina i mau uku makana no ka hoohoihoi ana i na oihana mahiai hou, ka hoopomaikai ana i na mea kanu i hoomaopopo nui ole ia a me na loina no ke kinai ana i na mea hoopoino mea kanu a me na nahelehele waiwai ole.

PAUKU 6. Ua hiki i ka Buro ke hoomana e malamaia ona mau aha fea i kela a me keia manawa, ma Honolulu a ma kekahi wahi e ae, no ka hoikeike ana i na hua o na mea kanu i mahiia a mea hana ano akamai paha e pili ana i ka oihana mahiai, a nana e hoomaopopo no ona mau makana hookuku no ke kela a maikai o ua mau mea la, e like me ka mea e maopopo ana he mea ia e pomaikai ai ka aina.

PAUKU 7. E loaa no ka mana i ke Kuhina Kalaiaina me ka hoapono ana a ka Aha Kuhina a me ka Buro, e hookaawale mai kekahi aina Aupuni a aina kula paha, a i ole, e loaa mai ma ka hoolimalima a kuai ana paha i wahi no ona kahua

a mau kahua hoao paha, a e hoolimalima a uku aku i kekahi poe kupono no ka lawelawe ana aku i ka hana malalo o ka malu o ka Buro.

PAUKU 8. He hana na ke Komisina, a i ole ia, na kona hope, ka hele makaikai ana aku i na home liilii a pau a me na oihana mahiai ano nui ma na mokupuni pakahi a puni ke Aupuni nei, aole e emi malalo o hookahi manawa i ka makakahiki; e hoomaopopo aku ina ua hookoia na kumu o ke kanawai, e haawi aku i na ona home liilii i na kuhikuhi no ke kanu, mahi a hoomonamona ana i ko lakou mau wahi pakahi, i hiki ai ke loaa ia lakou na pomaikai oi ae, a e hana i hoike i ka Buro no kela a me keia hele kaahele ana.

PAUKU 9. I ka hopena o kela a me keia makahiki, e hana ke Komisina Oihana Mahiai me Ululaau i hoike piha o ka hana o ka Buro, a e hoolahaia, a e haawi aku no hoi i hoike no na makahiki elua no ka hookomoia ana aku me ka hoike a ke Kuhina Kalaiaina ma na kau mau o ka Ahaolelo.

PAUKU 10. O na haawina dala a pau e hookaawaleia ana e ka Ahaolelo no na hana o keia Kanawai, e kaa no malalo o ka hoomalu ana o ka Buro, a e hoikeia mai no hoi na loaa a pau o ka Buro a e ukuia aku iloko o ka Waihona ma ke ano he mau loaa Aupuni.

PAUKU 11. No ka hana o ka houluulu ana mai i na mea like malalo o hookahi keena, ua manaoia o ka hookoia ana o na kanawai a me na hapa kanawai malalo iho, he mau hana ia na ka Buro Mahiai a me Ululaau, oia hoi:

1. Pauku 251 a hiki aku a hui pu mai me ka Pauku 254 o ke Kanawai Kivila, e pili ana i ka hooholomua ana o ka Mahiai a me na Hanalima;

2. Mokuna XXX. o na Kanawai o ke Kau o 1876 i kapaia

"He Kanawai e hoomalu ai a e hoomaunauna ole ai hoi i na Ululaau a me na Laau o ka Nahelehele;"

3. Mokuna XLVIII. o na Kanawai o ke Kau o 1884, i kapaia "He Kanawai e kokua ana i ka hana ana ma keia Aupuni i ka Ramie, a mea e ae paha e like ana ke ano, e makaukau kupono ana no ka makeke," a me ka Mokuna LXV. o na Kanawai o ke Kau o 1888, i kapaia "He Kanawai e hoohoihoi ai i ke kanu a me ka hana ana i ka Ramie;"

4. Mokuna LXXI. o na Kanawai o ke Kau o 1886, i kapaia "He Kanawai e hoohoihoi ana i ka hana ana a me ka hoouna ana i na Aina E o ka Palaoa Kalo," a me ka Mokuna LIX. o na Kanawai o ke Kau o 1888, i kapaia "He Kanawai e hoohoihoi ai i ka hanaia ana a me ke kuaiia ana o ka Palaoa Kalo a me na mea e ae mai ke Kalo mai;"

5. Mokuna XXXIV. o na Kanawai o ke Kau o 1888, i kapaia "He Kanawai e pale aku ai i ka laweia ana mai o na ma'i ma ka lau o ke Kope;" a

6. Mokuna II. o na Kanawai o ke Kau o 1890, i kapaia "He Kanawai e pili ana i ke kinai ana i na ma'i o na mea kanu, Ponalo a me na mea hoopoino i na Mea Kanu."

Pauku 12. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i kekahi o na mea i hoakakaia mamua ae, ma ko lakou mau wahi e kue ana me keia nei, ma keia ua hoopau loa ia.

Pauku 13. E lilo keia i kanawai mai a mahope aku o kona la i aponoia ai.

Aponoia i keia la 4 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXXII.

HE KANAWAI

E Hoololi ai i ka Mokuna LV. o na Kanawai o ke Kau o 1886, e pili ana i na Dute.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. O ka Pauku 1, Mahele 1 o na Kanawai o ke Kau o 1886, e hoololiia, a ma keia ke hoololiia nei i heluheluia ai peneia iho:

"1. Ma na alekohola a me na waina kiekie, he umi dala no ke galani; ma ka barani, gini, rama, waikeke a me na waiona a wai ikaika paha o kela a me keia ano a inoa paha; a me na waiona e ae a pau, cordials, bitters, na huaai iloko o ka barani, na wai-ala a me na mea kalepa e ae i hoomomona a kawiliia i komo ka alekohola a waiona paha iloko nona ka ikaika o kanakolu pa-keneta a oi ae paha, a aole nae i oi ae mamua o kanalima pa-keneta, io, e like me ka mea i hoomaopopoia ma ka tralle's mea ana wai, ekolu dala me kanalima keneta no ke galani; a ma na mea a pau e oi ae ana mamua o kanalima pa-keneta e uku no i ke dute o ka alekohola e like me ke ana o ka ikaika."

Pauku 2. E pili aku no na hoakaka ana o keia Kanawai i na waiwai a pau e waiho ana iloko o ka bona i ka manawa e hoomakaia aku ai o kona hookoia ana.

Pauku 3. E mana aku no keia Kanawai a e lilo hoi i kanawai mai kona la aku e hooholoia ai.

Aponoia i keia la 9 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXXIII.

HE KANAWAI

E Haawi ai i ka Mana i ke Kuhina Waiwai e hookuu i ka Uku Leta ma kekahi mau mea i hooiliia ma na Eke Leta e ka Buro Hoolaha Ike Hawaii, i Kaupalenaia, (Hawaiian Bureau of Information, Limited) no ka hooili ana i na Aina E.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Waiwai e hoolako aku i na poo-leta me ka uku ole no na mea a pau e hoounaia ana ma na eke leta e waihoia aku ana ma ka Hale Leta Nui e ka Buro Hoolaha Ike Hawaii, ina o ia mau mea he mau mea haawi wale a ua hoopukaia no ka hana o ka hoolaha ana i ke Aupuni Hawaii ma na Aina E.

Pauku 2. Na ke Kuhina Waiwai e hoomakaukau i na rula a me na hooponopono ana i kupono no ke-alakai ana i ka Luna Leta Nui ma ka hooko ana aku i na hoakaka ana o keia Kanawai.

Pauku 3. E lilo keia Kanawai i mea mana mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 9 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXXIV.

HE KANAWAI

E PALE AI I NA HANA EPA MA KE KUAI ANA I KA WAIUBATA, A E HOOMAOPOPO AI NO KA HOOPAI ANA I NA POE E HANA ANA I UA MAU HANA EPA LA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O ka mea e kuai aku ana i kekahi mea okoa aku a haawi aku paha no ke kuai i ka waiubata me ka ike no ua hanaia mailoko mai o ka, a ua hana pu ia paha me ka mea i kapaia he "oleomargarine," koe wale no aia a hoailona maopopoia mawaho o ka puolo "oleomargarine," ua hewa oia no ka mikamina, a e kauia ka hoopai maluna ona aole e oi aku mamua o elua haneri me kanalima dala, a i ole, e hoopaahaoia aole e oi aku mamua o iwakalua la, a i ole, o ia mau hoopai no a elua.

PAUKU 2. O ka mea e hookomo mai ana, e hana ana, kuai a haawi aku paha no ke kuai i kekahi mea i manaoia, a i ole, i ano like me ka waiubata, me kona ike no aole i hanaia ua mea holookoa la mailoko mai o ke kirima a waiu maemae, koe wale no aia a hookomoia mai, a i ole, hanaia malalo o kona inoa oiaio a kupono, a o kela a me keia puolo, owili a ope o ua mea la, a o kela a me keia ipu maloko hoi o laila he hookahi a oi aku paha mau puolo o ua mea la, e penaia, kuniia a hoailonaia me ka moakaka a paa loa maluna iho me ka inoa oiaio a kupono o ua mea la, me na huapalapala nunui moakaka, a i ole, o ka mea e kuai aku ana i kekahi o ia ano

mea i na poe na lakou e ai me ka haawi pu ole aku me ua puolo owili a ope la i kuaiia aku i kekahi pepa hoailona, maluna iho o laila i kuniia ai me ka moakaka a me ke ku i ke kanawai ka inoa oiaio a kupono o ua mea la, ua hewa oia no ka mikamina, a e hoopaiia ma ka hoopaahao aole e oi aku mamua o na la he kanaono, a i ole, e hoopai ia i na dala aole e oi aku mamua o elua haneri me kanalima dala, a i ole, oia mau hoopai no a i elua; aka, aole no e manaoia na mea i hoikeia maloko o keia Pauku e papa ana i ka hanaia ana o na mea waihooluu hoopilikia ole i ke ola i kupono no ka hana ana i ka waiubata.

Pauku 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 9 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXXV.

HE KANAWAI

E Hooloili ai i na Pauku 1 a me 2 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoopaa hou ai i na Poe Hoahu Dala iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta," i aponoia i ka la 30 o Augate, M. H. 1892.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. O ka Pauku 1 o ke Kanawai i kapaia "He

Kanawai e hoopaa hou ai i na poe hoahu dala o ka Baneko Hunahuna Hale Leta," i aponoia ma ka la 30 o Augate, M. H. 1892, ma keia ke hoololiia nei ma ke kapae ana i kela mahele a pau loa o ka Pauku i oleloia mahope iho o na huaolelo "i ka manawa e hoopukaia ai," a e heluheluia ua Pauku la e like me ia i hoololiia, penei:

"Pauku 1. I mea e hoopaa hou ia ai na poe hoahu ilòko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii, ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Waiwai, me ka ae pu ana o ka Aha Kuhina, e kuai aku no ke kumukuai i emi ole malalo o ka waiwai piha, i kela a me keia manawa, i na Nota Waihona o ke Aupuni Hawaii, aole e oi aku mamua o ka huina o na hoahu ana iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta i ka manawa e hoopukaia ai."

Pauku 2. O ka Pauku 2 o ke Kanawai i oleloia, ma keia ke hoololiia nei ma ke kapae ana ae i ka huaolelo "elima" a e hookomo ana ma kona wahi i ka huaolelo "hookahi" a e heluheluia ua Pauku la e like me ia i hoololiia, penei:

"Pauku 2. E hanaia ua mau nota la ma ke ano pakahi i emi ole iho malalo o hookahi haneri a i oi ole aku mamua o elima tausani dala; a e hookaaia iloko o na malama aole e emi malalo o ekolu aole hoi e oi aku mamua o umikumamawalu mahope iho o ka la i hoopukaia ai, e kauia i ka ukupanee i oi ole ae mamua o eono pa-keneta no ka makahiki e hookaaia i kela a me keia hapalua makahiki, a e hookaaia ke kumupaa a me ka ukupanee, ma ke dala gula o Amerika Huipuia, a i ole ia, me kona ano like, a e hookuuia hoi mai na auhau a pau."

PAUKU 3. E mana keia Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 9 o Iamuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXXVI.

HE KANAWAI

E HOONOHO AI I OIHANA KINAIAHI NO HILO.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

NA HOAKAKA LAULA.

PAUKU 1. E hoonohoia he Oihana Kinaiahi no ke kulanakauhale o Hilo, ma ka Mokupuni o Hawaii, a o ia oihana oia no ka Luna Nui, me ona mau kokua aole e oi ae mamua o elua, a me na kanaka kinaiahi i like ka nui me ka mea i aponoia e ka Papa Luna o ka Oihana i koho ponoia e like me na mea i kuhikuhiia ma kona mau rula. Aia no ka Oihana Kinaiahi o Hilo malalo o ka mana a me ka hooponopono ana a ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 2. E kohoia ka Luna Nui me na Kokua Luna i kela a me keia elua makahiki ma ka Poakahi mua iloko o Iulai. E malamaia ke koho mua ana ma ke ano mau iloko o Iulai, 1893, a o kekahi oihana i kukuluia no ka manawa wale

no mamua ae o ia wa e mau no ma ka oihana a hiki i ka manawa e malamaia ai ia koho ana.

PAUKU 3. O ke ano o ka malama ana i na koho ana, ka hooponopono ana i na hana o ka oihana, a me na hana a pau i pili i ua oihana la e hoakakaia no maloko o na rula i hanaia e ka Oihana Kinaiahi, a o ia mau rula ua hiki no e hoololiia a hoopauia paha ma ke ano i hoakakaia maloko o ua mau la i oleloia. Ina ua hakahaka kekahi oihana mamuli o ka make, haalele a hoopauia ana paha, e hoopiha hou ia no ia i kela a me keia manawa e like me ia i hoakakakaia maloko o na rula.

KA LUNA NUI.

PAUKU 4. O ka Luna Nui he kanaka ia e noho ana ma ke kulanakauhale o Hilo, a e loaa iaia na mea a pau i kauohaia ma ke kanawai e loaa i na poe kupono e koho Lunamakaainana no ka Ahaolelo. Ina aole i kohoia kona hope mai ma ka oihana ma kekahi koho mau ana e mau no kona noho ana ma ka oihana a hiki i ka manawa e koho ponoia ai kona hope ma ka oihana.

PAUKU 5. Aia i ka Luna Nui ka malama ana, hoomalu ana a me ka hooponopono ana o na waiwai o ka Oihana Kinaiahi, a aia no maluna ona ke koikoi no ia mea malalo aku o ke Kuhina Kalaiaina. Nana no me ka ae ana a me ka apono ana o ia Kuhina i oleloia, e hoolilo aku i na dala i hookaawaleia e ka Ahaolelo no ka Oihana Kinaiahi o Hilo. Aole oia e aie aku ma o ka Oihana la, aole hoi e hoolilo aku i kekahi waiwai o ka Oihana me ka ae ole o ke Kuhina i oleloia. Ina ua puka ae ke ahi, oia wale no ka mea iaia ka mana kukahi a kaokoa hoi me ka hooponopono ana maluna o na lala a pau o ka Oihana Kinaiahi, a e loaa iaia ka mana a hooponopono laula ana maluna o kahi e kokoke ana i ua ahi la maloko o na palena kupono i haiia e ia ina ua manao oia

he kupono. Nana no e waiho aku e malamaia e na puali kinaiahi ana i manao ai he kupono i ka malama ana me ka hooponopono ana i kekahi mahele o na waiwai o ka Oihana. Nana no, aole e emi malalo o hookahi manawa iloko o kela a me keia ekolu malama, e nana pono i ke ano o na waiwai o ka Oihana Kinaiahi a e hoike aku, aole e emi malalo o hookahi manawa i kela a me keia makahiki, no ia mea i ke Kuhina Kalaiaina, i huipuia me kekahi hoakaka no na hoolilo ana a pau loa i komo iloko o ia manawa. Nana no hoi, i kela a me keia manawa, e hoike aku i ka nui o na pauahi i puka ae iloko o ia manawa, me na wahi i puka ae ai, na inoa a me na ona a poe noho paha o ia mau wahi i poino a pau loa paha i ke ahi, ke kumu o ke ahi ina ua ikeia; ka huina o na dala i panihakahakaia, me na mea e ae e pili ana i kupono no ka hoomaopopo pono ana, a me na ike hou aku e like me ia e makemakeia ana e ke Kuhina Kalaiaina i oleloia.

E kauoha no hoi oia e malamaia na waiwai o ka Oihana ma ke ano pau o na hemahema i ka hanaia.

Pauku 6. E hana no hoi ka Luna Nui i na hana i kauoha ia ma ke kanawai e hana a hookoia e ka Ilamuku Ahi ma ke kulanakauhale o Honolulu, ma na wahi hoi o ia mau mea i pili ai i ke kulanakauhale o Hilo, a malalo no hoi o na hooponopono ana e pili ana i na manawa a me na hana ana e like me ia e hooponoponoia ana e ka Oihana Kinaiahi o Hilo.

Pauku 7. E hana ke kokua a mau Kokua Luna Nui paha i na hana i kauohaia e ka Luna Nui, a i ole ia, i haawiia ia laua e ka Oihana Kinaiahi ma na halawai ana a ka Papa Luna o ka Oihana. Ina ua hiki ole ae, a i ole ia, ua hiki ole i ka Luna Nui ke hana, e hanaia kana mau hana e ke Kokua Ekahi.

KA PAPA LUNA OIHANA.

PAUKU 8. E loaa no i na manawa a pau he Papa Luna Oihana no ka Oihana Kinaiahi, a oia no ka Luna Nui, na Kokua, ka Luna Hoohana a me hookahi Kokua Luna Hoohana mai kela a me keia puali kinaiahi a me kekahi Elele mai kela a me keia puali mai i oleloia. E koho ia na Elele i kela a me keia makahiki mai waena mai o na lala ma ke kulana kupono o kela a me keia puali.

PAUKU 9. E malama ka Papa Luna Oihana i mau halawai no ka hana ana i na hana o ka Oihana, aole e emi malalo o hookahi manawa iloko o kela a me keia ekolu malama. E hana lakou i mau rula no ka hooponopono ana i ka Oihana. E hooholo lakou i ka nui o na lala o kela a me keia puali kinaiahi, mai na poe hana a me na lala hoohanohano. Ua hiki na lakou ke hoopau i na puali no ka makaukau ole, a i ole ia, no kekahi kumu kupono ma ka hooloheia ana, mahope iho o ka hoolaha pono ia ana aku no ia mea. E nana lakou i na mea e pili ana i na hoopii e kue ana i ka Oihana Kinaiahi, a i ole ia, e kue ana i kekahi lala oia Oihana a ua hiki e hoakaka i na kumu e lilo ai i mau lala, malalo o ke kanawai. E koho lakou mai waena ae o na lala kupono o ka Oihana i Puuku, a oia no hoi ke lawelawe ma ke ano kakauolelo o ka Oihana, a e haawi oia i na bona kupono i ka Luna Nui no ka hooko pono ana i kana mau hana a me ka hoolilo ana i na dala e kaa ana malalo o kana hooponopono ana; a ma na ano e ae e malama a hooponopono i na hana e pili ana i ka Oihana Kinaiahi, mawaho ae o na hana i kauohaia e hanaia e ka Luna Nui.

NA LALA O KA OIHANA KINAIAHI.

PAUKU 10. Ua hiki no i kekahi mea e lilo i lala no ka Oihana Kinaiahi o Hilo ma ke koho ae ana a ka hapanui o na

lala o kekahi puali kinaiahi, a ua mea la i noi aku ai, eia no nae, aole ua mea la he mea aeahaukae a kupono ole paha, a aole i hoahewaia no kekahi feroni i kala ole ia. O na lala o ka Oihana Kinaiahi i lawelawe mau i ka lakou mau hana no ka manawa aole i emi malalo o hookahi makahiki mamua koke iho o ka la mua o Iulai o kela a me keia makahiki, a ua loaa he palapala e hoike ana no ia mea, e hookuuia mai ka hookaa ana i ka auhau kino, kula a me alanui iloko o kela a me keia makahiki. O ia poe lala wale no ka i aeia e koho ma na koho ana o ka Oihana; a e hoomaopopo hou ia, aole e kuleana kekahi mea malalo o na makahiki he umikumamawalu e koho.

NA PUALI KINAIAHI.

Pauku 11. E like no ka nui o na puali o na poe kinaiahi me na mea i hooholoia i kela a me keia manawa e ka Papa Luna Oihana. Ua hiki i kela a me keia o na puali i oleloia ke koho mai loko ae o kona mau lala iho i lunahoohana, kokua lunahoohana, kakauolelo a me ka puuku. Ua hiki no e hoohuiia na oihana hope elua i ke kanaka hookahi. Ua loaa no ka mana i kela a me keia puali e hana, hooloii a hoopau i na rula me na hooponopono ana ia lakou i kue ole i ke kanawai, a i ole ia, me na rula a me na hooponopono ana o ka Oihana e like me ka mea kupono.

Pauku 12. E hele aku no kela a me keia kanaka kinaiahi i na hoomaamaa ana a me na hookahakaha ana a pau, a pela no hoi me na halawai ana o ko lakou mau puali pakahi, ina aole i keakeaia mamuli o ka ma'i maoli ana, a i ole ia, no ke kaawale ana mai Hilo aku, a e noho malalo o na rula a pau o ko lakou mau puali pakahi a me ka Oihana Kinaiahi. E hele koke aku kela a me keia kanaka kinaiahi i ka wa e pauahi ai, a e hele aku me kona puali a hiki i ka manawa a ka lunahoohana, a i ole ia, a ke kokua e kauoha ai e hoi.

PAUKU 13. Aole e emi malalo o hookahi manawa iloko o kela a me keia malama e hoomaamaaia ai na kaawai a me na mea hana lehulehu, a e hoomaemae pono ia a nanaia. Ina aole e hele ae kekahi kanaka kinaiahi ma ia hoomaamaa ana, a i ole ia, ua hoole a hana ole paha i ka hana ana i kekahi hana e pili ana, e kauia maluna ona ka hoopai i hoakakaia e na rula o ka Oihana, a i ole ia, o kona puali paha.

NA PAUAHI.

PAUKU 14. Ina i ka manawa o kekahi pauahi, o kekahi mea e komo aku ana maloko o na palena i kauia e ka Luna Nui (koe na ona a poe paha e noho ana maloko o na hale e pili koke ana me kahi o ua ahi la), a i ole ia, e keakea ana i ka laweia ana a hoohanaia ana paha o kekahi kaawai a mea hana paha, a i ole ia, me ka manaoino a kolohe a nana pono ole paha, ua pii aku maluna o kekahi laina iliwai e hoohanaia ana ma ia pauahi, a i ole ia, ma kekahi ano ma na manawa e ae, ua hanaino me ka manao maoli no e hana pela i kekahi o na pono kinaiahi, a i ole ia, ma na hana e ae ua keakea i na hana o ka Oihana ma ke kinai a hoomalu ana ia mea, e kauia maluna ona ka hoopai aole e oi ae mamua o elua haneri me kanalima dala.

PAUKU 15. Ua loaa ka mana i ka Luna Nui a me na makai e hookaawale aku, a i ole ia, e kauoha e hookaawaleia aku a paaia mai kahi kokoke i kekahi pauahi, me ka ikaika ina he kupono, i kahi kanaka noho wale, a i ole ia, i hoohuoi ia a me na kanaka a pau, ma ko lakou noonoo ana, aole e kupono e hoohanaia, a i ole ia, aole i hoohanaia ma ke kokua ana i ke kinai ana a kaupale ana paha i ke ahi, a i ole ia, ma ka malama ana i na waiwai ma na wahi kokoke i ke ahi.

PAUKU 16. E loaa no i ka Luna Nui a me na poe e hana ana malalo o kana mau kauoha, i mea e hoopakeleia ai na

waiwai a i mea e kaupaleia ai kekahi ahi, e komo maloko a maluna o na wahi e pili koke ana me ia ahi; a o kekahi mea e hoole ana ia komo ana ua hiki no ke hookaawaleia aku ma kahi e me ka ikaika.

PAUKU 17. E loaa no i na kaawai, na kaa a me na mea hana e ae o ka Oihana Kinaiahi, i na manawa a pau e hoikeia ae ai he pauahi, ka mana e hele ma na alanui, ala-ololi, ala-liilii a me na alaloa a pau ma ke kulanakauhale o Hilo.

PAUKU 18. E hoike koke aku na poe e noho ana a o na ona paha o kekahi hale i *a* ia e ke ahi, a i ole ia, i aneane pilikia i ke ahi iloko o laila, i hoahuia ai kekahi mea pahu a aila paha no ia mea i ka Luna Nui.

PAUKU 19. Ma na wahi i pili ai na mea i hoakakaia ma ke kanawai e pili ana i ka Oihana Kinaiahi o Honolulu, oia hoi ka Mokuna XLV. o na Kanawai o 1888, no ke kinai ana a kaohi ana i na ahi i ke kulanakauhale o Hilo, e mana no ia a e lilo i mana piha no ka hana ana i kekahi hana i oleloia maloko o laila no ua mau hana la.

PAUKU 20. E lilo keia Kanawai i mea mana a e lilo hoi i kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 9 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXXVII.

HE KANAWAI

E Hoohuihui ai a e hoololi ai i ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e kokua ana i ka loaa ana a me ka nohoia ana o na Apana Aina Liilii," i kapaia ma kahi ano e ae o ke "Kanawai Home Liilii."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e kauoha aku e anaia kekahi o na aina Aupuni i kupono no ia hana, a i paa ole ia manawa malalo o kekahi kanaka ma ka hoolimalima, a e okiokiia iloko o na apana i oi ole mamua o iwakalua eka, a i emi ole malalo o elua eka ma na aina kula a maloo paha, a i oi ole mamua o elua eka ma na aina wai a kanu kalo paha, me na alanui kupono e pili ana i ua mau apana nei, aole nae e hoomoeia maloko o na kahawai. Aka nae, ma na Apana o Kahikinui a me Kipahulu ma Maui, a me Kau, Kona a me Puna ma Hawaii, aole e oi aku ka ili o ua mau apana la mamua o hookahi haneri eka ka nui.

Pauku 2. I ka manawa e paa ai ke anaia ana, e hookohu aku ke Kuhina Kalaiaina i ekolu mau kanaka nana e koho i ke kumukuai o ka apana, a o ke ana aina nana i ana a mahele i na apana aina liilii kekahi o ia poe, a o na lala e ae elua e kohoia mai na kanaka e noho ana ma ka apana kahi e waiho ana ka aina i anaia. Na lakou e nana i na apana i maheleia, a e koho i ke kumukuai kupono e like me na kumukuai kupono e kuai mau ia ai, a e hoike mai i ke Kuhina Kalai-

aina ma ka palapala i na kumukuai a lakou i koho ai, a e kakauinoaia ua hoike la, aole e emi malalo o elua lala o ua poe koho kumukuai la. Aka nae, ina mamuli o kahi i waiho ai ua apana aina la i anaia ai, ua lilo i mea paakiki ka loaa ana o na poe nana e koho ua aina nei, a i ole, ina paha mamuli o ka uuku o ka ili, he kumu ia e oi wale aku ai o na lilo kupono o ke koho ana mamua o ka huina i kupono no ia apana aina, alaila, ma ia mea, na ke Kuhina Kalaiaina me ka mea nana i ana i ua aina la, a me ka Luna Ana Aina Nui, e koho i ke kumuwaiwai o ua aina la. Alaila, e hoolaha aku ke Kuhina Kalaiaina i olelo hoolaha ma ka olelo Hawaii, a ina oia e manao he pono ma na olelo e ae ma na nupepa i paiia ma keia Aupuni, a o ia hoolaha e hiki no ke hoolahaia aku penei:

"Hoolaha no na Apana Aina kahi e Noho ai.

"Ua hookaawaleia he ..... Apana Aina ma ..... Apana o ....., Mokupuni o....., i mea e hooliloia aku ai i na poe e makemake ana e loaa i mau wahi e noho ai. Ua hiki no e nanaia na kii o ke anaia ana ma ke Keena o ka Oihana Kalaiaina e na poe e manao ana e kuai, a ua hiki no hoi e nana a makaikai i na apana ma kahi i anaia ai ma ke noi ana aku ia ....., a i ole ia, ... o na luna koho kumukuai o ka apana i oleloia, nana e kuhikuhi i na apana, a e loaa ia laua he hookahi dala no ka hana ana pela mai ka mea a mau mea e noi ana i apana aina. O kela a me keia mea i piha pono kona mau makahiki ma ke kanawai e makemake ana e loaa iaia kekahi o na apana aina i oleloia, e noi aku no ia ma ka palapala i ke Kuhina Kalaiaina, e hoakaka ana i ka helu o ka apana ana i makemake ai, a e hele aku oia ma ke keena o ke Kuhina Kalaiaina, ina ua aeia kana noi, a e kakauinoaia a haawiia aku na palapala kupono

iaia. Aole e aeia ka mea hookahi e loaa iaia a oi mamua aku o hookahi apana aina, eia nae, e aeia no e loaa i ka mea hookahi na apana aina elua, ina he aina kula wale no kekahi, a he aina wai a kanu kalo paha kekahi.

" . . . . . .

"Kuhina Kalaiaina."

PAUKU 3. I ka manawa e loaa ai na palapala noi i kakauia no na apana aina, e waihoia no me ka la i loaa mai ai. Ina he elua a oi ae paha poe i noi mai no ka apana hookahi, e haawi mua ia ka pono i ka mea nana ka palapala noi i loaa mua, ina he mea noho oia no ka apana i maheleheleia ai na aina; aka nae, ina aole oia e hele kino ae ma o kekahi hope paha ma ke keena o ke Kuhina Kalaiaina iloko o hookahi pule mahope iho o ka loaa ana mai o kana palapala noi, alaila, e haawiia ka pono i ka mea i loaa kana noi mahope iho o ka mea noi mua, a pela no me na noi e ae e hanaia ai, ma ka nana ana o ke Kuhina Kalaiaina i na palapala noi, e ae no ke Kuhina Kalaiaina ina e hookaa mai ka mea noi i ka uku hapaha ana o ka uku hoolimalima a ukupanee paha, e like me ka mea i aelikeia, mawaena o ke Kuhina Kalaiaina a me ka mea noi e like me ia i hoakakaia mahope iho nei, a me ke kakauinoa ana o ka mea noi a me ke Kuhina Kalaiaina i ua olelo aelike la i kakauia ma ke ano palua, a e haawi aku i ka mea noi i kekahi kope o ia aelike i kuniia, a ma ia palapala e loaa ai iaia ka mana e noho maluna o ka apana a mau apana aina paha i hoakakaia maloko, e like me na olelo hoohiki me na hoakaka ana o ia palapala, a e laweia no i hoike imua o na Aha Hookolokolo a pau o keia Aupuni, me ka hooia hou ole ia. Penei ke ano o ia aelike e like me keia mahope iho nei:

" . . . . . ke Kuhina Kalaiaina, ma ka aoao o ke Aupuni Hawaii, ka mea nona ka aoao mua, a me. . . . . .

.....o....., Mokupuni o..... ....
ka mea nona ka aoao elua, ke aelike nei, penei:

"Ke ae nei ka mea nona ka aoao mua e hoolilo aku a ke ae nei hoi ka mea nona ka aoao elua e kuai i ka apana i heluia..... ma ke kii o ke anaia ana o na aina malalo o ke Kanawai Home Liilii, Helu....., ma ka Apana o..... Mokupuni o.....
i loaa ka ili he..... eka, iloko o umi makahiki mai keia la aku, no ke kumukuai he..... dala.

"Ke aelike hou ia nei, ua hiki no i ka mea nona ka aoao elua e noho koke ma ua apana aina la, a e paa no hoi e like me na mea i hoakakaia mahope iho nei no na makahiki he umi i oleloia me ke noi ole ia aku iaia e uku i na auhau Aupuni ma ia aina, a iloko o ka makahiki hookahi mai keia la aku, e kukulu i hale noho maluna o ka apana aina i oleloia, (ina he elua apana i laweia, e hoakaka i ka apana aina kula ma kona helu), a e hoomaka e noho iloko o ia hale, a e hoomau aku oia i ka noho ana iloko o ia hale ma ke ano o kona hale noho ia no ka manawa o ekolu makahiki ma ia hope aku, a iloko o ekolu makahiki mai keia la aku, e hoopuni i ua apana aina la i oleloia (ina he elua apana aina i laweia, e hoakaka i ka apana aina kula ma kona helu), me ka pa paa kupono, a e hookaa mua mai i kela a me keia hapaha makahiki i na dala he..... (he puu dala e like me ka hapaha o ka ukupanee maluna o na dala kumukuai ma ka elima pa-keneta no ka makahiki) i ka mea nona ka aoao mua, a i ka pau ana o na makahiki i oleloia, e hokaa mai a pau pono na dala he.... (ke kumukuai o ka aina), a i ole, o ke koena i hookaa ole ia, a i ole ia, e haawi aku i moraki no ua aina la i mea e hoopaaia ai ka hookaaia ana o ia mau dala a koena dala paha ma kona lilo ponoi, no kekahi manawa aole e emi iho malalo o hookahi makahiki, aole hoi e oi aku mamua o umi maka-

hiki, e like me ka mea a ka aoao mua e hooholo ai, me ka ukupanee he elima pa-keneta no ka makahiki hookahi, a e hookaa mua ia i kela a me keia hapalua makahiki. I ka loaa ana o ia mau dala a koena dala paha, a i ole ia, o ka moraki paha, e haawi aku ka mea nona ka aoao mua i ka mea nona ka aoao elua a i kona mau hooilina paha i Palapala Sila Nui no ka aina i oleloia, koe na mea i hoakakaia ma ka Pauku 6 o ke Kanawai Home Liilii i oleloia.

"Eia nae, ina aole e hana a kukulu ka mea nona ka aoao elua i hale noho maluna o ua aina la, a hoomaka e noho malaila ma ke ano o kona wahi noho ia iloko o hookahi makahiki mai keia la aku, a i ole, aole i hoomau i kona noho ana malaila no ke koena o na makahiki he ekolu i oleloia, a i ole ia, aole hoi i hoopuni i ua aina la me ka pa (ina he elua apana i laweia, e hoakaka i ka aina kula ma kona helu), iloko o ekolu makahiki mai keia la aku me kekahi pa paa kupono, a i ole ia, aole i hookaa i ka ukupanee i ka manawa e hiki mai ai ka manawa hookaa, a i ole ia, aole i hookaa i na dala he..... .... i oleloia (kumukuai o ka aina) a o ke koena paha i koe iho i ka pau ana o na makahiki he umi i oleloia, a ina paha aole ke dala, e haawi aku i moraki e like me ia i olelo mua ia i ka mea nona ka aoao mua, alaila, e lilo keia olelo aelike i mea ole, a ua hiki i ka mea nona ka aoao mua me ka hoolaha mua ole, koi ole a palapala kanawai e ae paha e lawe i ka aina i oleloia, me na mea a pau maluna iho a hoonee aku i ka mea nona ka aoao elua, a me na poe a pau e koi mai ana malalo ona, a me ko lakou mau ukana.

"Ke aelike hou ia nei, aole e hoolilo aku ka mea nona ka aoao elua a o kona mau hooilina paha i keia aelike, a ina e hooliloia aku, alaila, e lilo ia hana ana pela i mea e pau wale ai keia aelike, e like me ia i hoakaka mua ia maluna ae. Ua hiki no i ka mea nona ka aoao elua malalo o keia aelike ke

hookaa i ke kumukuai a pau loa, a o kekahi hapa paha, i kela a me keia manawa, e like me kona manao, mamua o ka pau ana o na makahiki he umi i oleloia, a ina e hookaa oia pela, alaila, e loaa no iaia ka hoemiia mai o na dala ukupanee e like me ka mea ana i hookaa ai. Ina e make e ka mea nona ka aoao elua mamua ae o ka pau ana o na makahiki he umi i oleloia, e ili aku no na pono a me na pomaikai o keia olelo aelike i kona mau hooilina ma ke kanawai, na lakou e hana a hooko i na mea i kauohaia e hanaia e ka mea nona ka aoao elua. Aole e lilo kekahi mea maloko o keia aelike i mea e manaoia ai, ua haawiia i ka mea nona ka aoao elua kekahi mana e hoopaa i na holoholona iloko o ka Pa Aupuni e komohewa ana ma kahi i oleloia, aia a pa oia i ka apana aina i oleloia a paa e like me ka mea i hoakakaia ma keia aelike."

Pauku 4. Aole loa i aeia ka mea i loaa kekahi aina malalo o keia Kanawai e okioki a kuai aku i na laau ohia, koa, ulu a me ohia-ai e ulu ana maluna o ua apana aina la, koe wale no, e like me kana i makemake ai i ka aina no ka mahiai koke aku.

Pauku 5. Ua loaa no ka mana i kela a me keia mea he apana aina kona malalo o keia Kanawai, e koi aku e kukulu like i ka pa, i kela a me keia mea he apana aina kona malalo o keia Kanawai, a i ole ia, i ka ona nona kekahi aina alodio e pili mai ana, a e hoopii aku hoi no ia mea e like me ke kanawai.

Pauku 6. Ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke hoopuka aku i Palapala Sila Nui i ka mea i kuai i kekahi aina, mahope iho nae o ke kukuluia ana a paa kekahi hale kupono e ka mea i oleloia, a hoopuni i ka aina a paa i ka pa ku i ke kanawai, a ua uku pau ia ke kumukuai o ua aina nei a me ka ukupanee pu, a ua paa hoi ka elua-hapakolu o ua aina nei i ka mahiaiia a kanuia i na mea ulu huaai.

PAUKU 7. Ua hiki no ke aeia ka mea i loaa ai o ka aina malalo o keia Kanawai, e hoonoho i hope nona maluna o ua aina la, mamuli nae o ka ae ana o ke Kuhina Kalaiaina no na kumu kupono i hoikeia aku iaia. Eia nae, o na hihia a pau a ua hope la e hana ai, e ili aku no ia maluna o kona mua.

PAUKU 8. E ukuia na lilo a me na uku o na ana aina a me na luna koho kumukuai a me na lilo e ae maloko o keia Kanawai, mailoko ae o na dala e waiho ana iloko o ka Waihona i hookaawale ole ia no kekahi hana e ae. E ukuia na luna koho kumukuai i elima dala pakahi no kela a me keia la.

PAUKU 9. O ka Mokuna XLV. o na Kanawai o 1884, i kapaia "He Kanawai e kokua ai i ka loaa ana a me ka nohoia ana o na Apana Aina Liilii," a me ka Mokuna LIV. o na Kanawai o 1888, i kapaia he kanawai e hooloili ai i ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e kokua ana i ka loaa ana a me ka nohoia ana o na Apana Aina Liilii," a me ka Mokuna XL. o na Kanawai o 1890, i kapaia "He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 3 o ka Mokuna XLV. o na Kau o 1884," a me ka Mokuna LXXXV. o na Kanawai o 1890, i kapaia "He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 2 a me ka Pauku 3 o ka Mokuna XLV. o na Kanawai o 1884," a i kapaia "He Kanawai e kokua ana i ka loaa ana a me ka nohoia ana o na Apana Aina Liilii," i aponoia ma ka la 29 o Augate, 1884, a me na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia ma keia ua hoopau loa ia.

PAUKU 10. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 9 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXXVIII.

HE KANAWAI

No ka Hoopakele ana i na Ululaau.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Mai a mahope aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai, aole no e ku i ke kanawai no kekahi mea e oki, hanaino a hoopoino paha i kekahi kumulaau o ka ululaau, a i ole ia, opu-laau a nahelehele paha e ulu ana maloko mai o elua haneri a me kanalima kapuai mai kekahi alaloa i hanaia a e hanaia aku ana paha e ke Aupuni mawaena o kekahi ululaau maoli.

Pauku 2. Aole keia Kanawai e manaoia e papa ana i kekahi mea i waele a i kanu e no i kona aina, a ua paa ia aina i ka mahiaiia i keia manawa, mai ka waele ana i na kumulaau, opu-laau a me ka nahelehele mai ia aina mai, a ke akea kupono e hoomau aku ai i ua mahiai ana la; aole no hoi e keakea aku i ka mea e paa ana i ua aina la mai ka hana ana i alanui ma ke kua o ia apana aina.

Pauku 3. E hoopaiia no kekahi mea e kue ana i keia Kanawai, aole e emi iho malalo o umi dala, aole hoi e oi aku mamua o kanalima dala no kela a me keia hana hewa ana.

Aponoia i keia la 9 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXXIX.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI I KA UKU O NA LUNAMAKAAINANA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ua hoomaopopoia ka uku o na Lunamakaainana o ka Lahui ma ka elima haneri dala no kela a me keia kau o elua makahiki.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai a mahope iho o ka la o kona aponoia ana, a ma keia ua hoopauia na kanawai a me na mahele o na kanawai a pau loa e kue ana i keia nei.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XC.

HE KANAWAI

E Hoomaopopo ai no ka Hookomo ana mai a me ke Kuaiia ana o na Waiona Metulika no na Oihana Hanalima Akamai a me na Hana Akeakamai, a me ka Alekohola no na Hana Lapaau.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ma na wahi a pau e hoea mai ai maloko o keia Kanawai na huaolelo "waiona metulika" (methylated spirits), e manaoia no lakou he alekohola etulika (ethylic alcohol) i hoohuiia me hookahi-hapaiwa o ka waiona purokulika (pyroxylic spirit). Ma na wahi a pau maloko o keia Kanawai e hoea mai ai ka huaolelo "alekohola," e manaoia oia no ka alekohola maa mau no ka oihana kalepa, a i ikeia he alekohola etulika (ethylic alcohol.)

Pauku 2. Ma keia ke hoomanaia aku nei ke Kuhina Kalaiaina e haawi i na laikini i na poe a poe i huiia paha, ana i manao ai he pono, no ke kuai ana i na waiona metulika a me ka alekohoal. O ka uku o ua mau laikini nei he kanalima dala no kela a me keia makahiki, a o ka manawa o ua mau laikini la he hookahi makahiki mai ka la aku e hoopukaia ai.

Pauku 3. Mamua o ka haawi ana i ua laikini nei, e koiia aku i palapala hoopaa kupono e ke Kuhina Kalaiaina, no na dala he hookahi tausani, i hoopaaia no na dala aole e emi malalo o ka palua o ka hoopai. E hoakakaia maloko o ua

palapala hoopaa nei aole e kuai aku ka mea i loaa iaia ka laikini i oleloia i kekahi alekohola, koe wale no ma ke ano i hoomaopopoia ma keia Kanawai. Ua loaa no hoi i ke Kuhina Kalaiaina i oleloia ka mana e koi aku i kekahi mau hoopaa hou ana aku a mau hope hou paha i mea e hooko pono ia ai keia Kanawai.

Pauku 4. Ma keia ke haawiia nei ka mana i ka Luna Dute Nui e ae aku i na poe i loaa ia lakou na laikini i aeia ma keia Kanawai e lawe aku i na waiona metulika mai ka Hale Dute aku, ke ukuia aku iaia ke dute he hookahi dala no ke galani hookahi. Mamua o ka ae ana e laweia mai na waiona metulika mai ka Hale Dute mai, he mea pono e maopopo mua i ka Luna Dute Nui aia iloko o na waiona metulika i oleloia he hookahi-hapaiwa o ka waiona purolika.

Pauku 5. Ma keia ke hoomanaia aku nei ka Luna Dute Nui e ae aku i na poe i loaa na laikini i aeia ma keia Kanawai e lawe aku i ka alekohola mai ka Hale Dute aku, ke uku ia aku ke dute o hookahi dala no ke galani hookahi.

Pauku 6. O na poe a pau e paa ana i na laikini no ke kuai ana aku i na waiona metulika a me ka alekohola malalo o keia Kanawai, ma keia ke papaia aku nei lakou mai ke kuai ana a oi aku ka nui mamua o hookahi-hapalua paina i ke kuai hookahi ana, koe wale no malalo o kekahi palapala kuhikuhi laau lapaau a kekahi kauka lapaau i loaa ka laikini, a e hoakakaia maloko o ua palapala kuhikuhi laau lapaau la, o ka alekohola i makemakeia he mea pili no na hana lapaau, a aole e kuaiia aku a oi aku ka nui mamua o ka hookahi-hapalua galani i kela a me keia mea e lawe mai ana i kekahi palapala kuhikuhi laau lapaau. He mea kupono i kela a me keia mea e paa ana he laikini malalo o keia Kanawai e kau i helu a e malama i ua mau palapala kuhikuhi laau lapaau la,

a e malama i buke, iloko o laila oia e kakau ai a e kauoha aku paha e kakauia ka nui o ka alekohola i kuaiia aku ma ke kuai hookahi ana, ka la o ia kuai ana a me ka inoa o ka mea i kuaiia aku ai ka alekohola. Ua hiki no ia buke a me na palapala kuhikuhi laau lapaau ke nanaia i na manawa a pau e kela a me keia kakauolelo o ke Aupuni a ke Kuhina Kalaiaina e hookohu aku ai no ka hooko ana aku ia nana ana.

Pauku 7. O kela a me keia mea i ahewaia no ke kuai ana i na waiona metulika a alekohola paha, me ka loaa ole o ka laikini no ke kuai ana, e hoopaiia oia e uku i na dala aole e emi mai malalo o hookahi haneri, aole hoi e oi aku mamua o elua haneri me kanalima dala. Ina e kue ana kekahi mea i loaa ka laikini malalo o keia Kanawai i kekahi o na hoakaka maloko o keia Kanawai, e hoopauia no kona laikini a e koi koke ia aku ka hoopai i hoakakaia maloko o ka palapala hoopaa.

Pauku 8. Ua haawiia ka mana ma keia e hoolohe a hooholo i na hihia a pau e ulu mai ana malalo o keia Kanawai i na Lunakanawai Apana, me ke kuleana no nae e hoopii hou ae.

Pauku 9. E mana no keia Kanawai mai a mahope aku o ka la o kona aponoia ana, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia, ma keia ke hoopau loa ia nei, oia hoi ka Mokuna XLIX. o na Kanawai o ke Kau o 1888, i aponoia i ka la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XCI.

HE KANAWAI

E Pakui aku ai i Pauku hou e kapaia o ka Pauku 10a, i ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoohaiki ai i ka hele ana mai o na Eemoku Pake," i hooholoia ma ka la 30 o Novemaba, M. H. 1892.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ke pakuiia aku nei he pauku hou a e kapaia o ka Puku 10a, i ke kanawai i kapaia "He Kanawai e hoohaiki ai i ka hele ana mai o na Eemoku Pake," i hooholo ia ma ka la 30 o Novemaba, M. H. 1892, a e helulielua penei:

"Pauku 10a. Ma keia na haawiia ka mana a ke hoomana ia aku nei ke Kuhina o ko na Aina E mamuli o, a me ka ae ana o ka hapanui o ka Aha Kuhina e hana a hoolaha aku i na mau rula a mau hooponopono ana la a pau, a e hoanoe ae, e hooloili a hoonoa aku hoi ia mea, i kela a me keia manawa e manaoia ai he mea pono a na kupono paha e hanaia pela no ka hooko ana aku i ke kumu, ka manao, ke kumuhana a me na hoakaka ana i manaoia e ke Kanawai i oleloia, a o ia mau rula a mau hooponopono ana paha, a me na hooloili a hoanoe ana paha a pau e pili ana ia mea, e loaa no ka mana e like me he kanawai la no keia Aupuni mahope iho o ka hoolahaia ana maloko o hookahi a oi aku paha mau nupepa i paiia a hoolahaia ma Honolulu."

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e hooholoia ai.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XCII.

HE KANAWAI

E HOOMANA AI I KEKAHI AIE LAHUI A E HOOMAOPOPO AI I NA HANA E HOOHANAIA AI KE DALA I AIEIA AKU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke hoomanaia nei ke Kuhina Waiwai me ke apono ana o ka hapanui o ka Aha Kuhina, e hoopuka aku i na bona kupono o ke Aupuni Hawaii o kekahi helu i emi ole iho malalo o hookahi haneri dala, a no ka huina nui aole e oi aku mamua o ehiku haneri me kanalima tausani dala ma ke ano a no na hana i hoakakaia ma keia Kanawai.

PAUKU 2. O na bona i oleloia e hookuuia no ia mai na auhau a pau, a e kau ana i ka ukupanee aole e oi aku mamua o eono pa-keneta no ka makahiki, a e ukuia ana i kela a me keia hapalua makahiki, a e hookaa pau loa ia iloko o ka manawa aole e emi malalo o na makahiki he elima, aole hoi e oi aku mamua o na makahiki he iwakalua mahope iho o ka la o ka hoopukaia ana, e hookaaia ke kumupaa a me ka ukupanee ma ke dala gula o Amerika Huipuia, a i ole, ma kona mea like.

PAUKU 3. E kakauinoaia ua mau bona la e ke Kuhina Waiwai a me ka Luna Buke Helu Aupuni, a e silaia i ke sila o ka Oihana o ke Kuhina Waiwai, a aole hoi e hoopukaia ma ka waiwai io, i emi iho ko lakou waiwai io i oleloia malalo o ke kanaiwa-kumamawalu pa-keneta ma ke dala gula o Amerika Huipuia, koe wale no aia a haawi aku ke Kuhina Waiwai me ke apono ana o ka hapaiui o ka Aha Kuhina, e haawi aku i uku komisina aole e oi aku mamua o elima pa-keneta i kekahi mea a aha hooponopono paha nana e hoohana i ua mau bona la; aka nae, aole e haawiia ka uku komisina i oleloia no na bona i kuaiia aku iloko o keia Aupuni a i kekahi poe paha e noho ana iloko o keia Aupuni.

PAUKU 4. O na dala a pau i aieia mamuli o na olelo o keia Kanawai e waihoia no iloko o ka Waihona Aupuni, ma ka helu aie o ka "Waihona Dala Aie o 1892," a e hooliloia aku hoi no na kumuhana i hoakakaia mahope ae nei, aole no kahi ae :

Na Uwapo Hou, Palekai, Eli ana i ka Nuku me Awa o Honolulu	$200,000 00
Na Alanui, Alahaka me Awapae	126,500 00
Na Hale Hou, Lua Dala, wahi waiho Pauda me na Halemai	100,000 00
Na Pakui a me na Hana Hou o na Oihana Wai	100,000 00
Alanui Lua-o-Pele	66,000 00
Na Poho Alanui	30,000 00
Na Ululaau, na Paka a me na wahi Hooulu Laau	25,000 00
Na lilo no ka hoomalu ana i na Ma'i Lele	20,000 00
Uku Kokua i ka Hui Alahao a Aina o Oahu	14,000 00
Hoohoihoi i ka Hoopae Limahana	10,000 00
Na lilo o ke Kanawai Hoopaa Inoa	7,500 00
Kuai ana i na Mikini Kukui Uwila	6,000 00

Kuai ana i na Kuleana Aina ma Kalawao	5,000 00
Kuai ana i Kaawai Kinaiahi Wai-ea me ona hale	3,000 00
Na lilo no ke Ana ana i ka Oihana Lawe Mea Ino o Honolulu.....	2,000 00
Na lilo no keia Aie Dala.....	35,000 00
	$750,000 00

PAUKU 5. Ma keia ke hoomanaia aku nei ke Kuhina Waiwai e uku aku mailoko ae o na dala i aieia malalo o keia Kanawai i ka uku komisina i aeia e ka Pauku 3, a me na hoolilo a pau no ka hoomakaukau ana i ua mau bona la a me na mea kupono.

PAUKU 6. Ma keia ke hoomanaia aku nei ke Kuhina Waiwai i oleloia, e hana aku i na hana kupono e hiki ai i na poe e paa ana i ua mau bona la i hoakakaia ma keia Kanawai ke loaa aku na ukupanee i ku maluna o ua mau bona la ma Honolulu, a i ole, ma kekahi wahi a mau wahi dala e ae paha e like me kana i manao ai he pono.

PAUKU 7. Ma keia ke hoomanaia aku nei ke Kuhina Waiwai e hana a haawi aku i kela a me keia mea i lawe i na bona i hoomanaia e hoopuka aku ma ka Pauku 1 o keia Kanawai, (ke koi mai nae ua poe la i lawe i na bona pela) i mau bona kupono i hoailonaia ma ke dala Beritania no ka huina e like me ka huina i laweia pela.

PAUKU 8. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o ka la o kona hooholoia ana.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XCIII.

HE KANAWAI

E Hoololi ai i na Pauku 7, 8 a me 11 o ka Mokuna XXXV. o na Kanawai o 1884, oia hoi ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e Hooponopono ai i ka hana ana e pili ana i na Mea Aie Kaa Ole ma ko Hawaii Paeaina," i aponoia ma ka la 29 o Augate, M. H. 1884.

E Hoholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. O ka Pauku 7 o ke "Kanaawai e Hooponopono ai i ka hana ana e pili ana i na mea Aie Kaa Ole ma ko Hawaii Paeaina," ma keia ke hoololiia nei ma ke kapae ana i ka huaolelo "Lunakanawai" ma na wahi a pau e hoea mai ai ia huaolelo maloko o ka pauku i oleloia a e hookomo ana ma kahi oia i na huaolelo "Lunakanawai Kaapuni," koe wale no aia a komo mai ua huaolelo la mahope iho o na huaolelo "e hooiaio i ka lakou mau koi imua o ka," a e hookomo ana mahope iho o ka huaolelo "hooiaio," i na huaolelo "a waiho mai," a ma ke kapae ana i na huaolelo "imua o ka," a e hookomo ana mahope iho o na huaolelo "i hooiaio i ka lakou mau koi ma" i na huaolelo "a i ole, mamua ae," a e hookomo ana mahope o ka huaolelo "i hooiaio" i na huaolelo "a i waiho mai," a ma ka hookomo ana ma ka hopena o ka Pauku i oleloia i keia mau huaolelo: "O kela a me keia mea i hoomanaia e ke kanawai no ka lawe ana i na hoohiki, ma keia ke hoomanaia aku nei oia e lawe i na hoohiki a na poe i aieia a pau e hooiaio mai ana i ka lakou mau koi i ka waiwai

o ka mea aie kaa ole (banekorupa)," a e heluheluia ua Pauku 7 la e like me ia i hoololiia penei :

"Pauku 7. I ka hooholo ana a ka Lunakanawai Kaapuni he mea aie kaa ole (banekoruba) kekahi mea, e kauoha ka Lunakanawai Kaapuni e hoolahaia kekahi olele hoolaha ma kekahi nupepa, e kahea aku ana i na poe a ua mea la i aie aku ai e hele mai e hooiaio a waiho mai i ka lakou mau koi ma ka la i hoakakaia ma ia olelo hoolaha, a e kauoha no hoi oia i ka Hamuku kona Hope a Makai Nui paha, e hoouna aku i na hoolaha ma na eke leta i na poe i aieia, no ka manawa o ia hoolohe ana, a o na poe a pau i aieia aku i hooiaio a i waiho mai i ka lakou mau koi ma, a i ole ia, mamua ae o ka la i hoikeia ma ia hoolaha, ma ka nupepa a me ka palapala ma na eke leta, e hiki no ia lakou e koho koke i hookahi a oi ae paha luna puuku no ka waiwai o ka mea aie kaa ole e like me ka mea i hoakaka mua ia ma keia Kanawai; a ina aole i kohoia kekahi luna puuku a mau luna puuku e na poe i aieia ma ka la i hoikeia ma ia hoolaha ma ka nupepa a me ka palapala, alaila, na ka Lunakanawai Kaapuni e hoonoho i luna a mau luna puuku paha, a nana no e hoolaha koke aku i ka lohe no ia hoonoho ana. O kela a me keia mea i hoomanaia e ke kanawai no ka lawe ana i na hoohiki, ma keia ke hoomanaia aku nei oia e lawe i na hoohiki a na poe i aieia a pau e hooiaio mai ana i ka lakou mau koi i ka waiwai o ka mea aie kaa ole.

Pauku 2. O ka Pauku 8 o ke Kanawai i oleloia, ma keia ke hoololiia nei ma ke kapae ana i ka huaolelo "hooiaio" ma ka lalani elua a e hookomo ana ma kona wahi i na huaolelo "waiho mai," a e kapae ana i ka huaolelo "Lunakanawai" ma na wahi a pau e hoea mai ai o ia huaolelo maloko o ka Pauku i oleloia, a e hookomo ana ma kona wahi i na huaolelo

"Lunakanawai Kaapuni," a e heluheluia ka Pauku i oleloia e like me ia i hoololiia penei:

"Pauku 8. Ua hiki no i kekahi mea i aieia e kue i ka waiho ana mai i kekahi aie, a e hoolohe ia imua o ka Lunakanawai Kaapuni. A ina ua kueia ka hooiaio ana o ka aie o kekahi mea i aieia, alaila, aole oia e kohoia ma ka hoonoho ana i na luna puuku; oia nae, e waiho aku ka mea a poe paha i aieia e kue ana i ka palapala hoike (affidavit) e hai aku ana he kue kupono ia, a aole i hanaia me ka manao e hoonele i ka mea a mau mea i aieia, i kueia i kona koho ana i ka manawa e kohoia ai o na luna puuku, ua hiki no i kekahi o na aoao elua, a i ole ia, o ka luna puuku, e hoopii hou mai i ka olelo hooholo a ka Lunakanawai Kaapuni, ma ka hooko ana e like me na mea i hoakakaia ma ka Pauku 21, e pili ana i na hoopii hou ae."

Pauku 3. O ka Pauku 11 o ke Kanawai i oleloia, ma keia ke hoololiia nei ma ke kapae ana ae i ka huaolelo "Lunakawai" ma na wahi a pau e hoea mai ai ia huaolelo, a e hookomo ana ma ia wahi i na huaolelo "Lunakanawai Kaapuni," koe nae ma ka lalani mua o ka Pauku i oleloia, a ma ke kapae ana i na huaolelo mahope iho o ka huaolelo "na koi" ma ka hoomaka ana mai o ka Pauku i oleloia, oia hoi na huaolelo "e hooiaioia imua o ka," a e hookomo ana ma ia wahi i na huaolelo "e hooiaioia imua o kekahi mea i hoomana kupono ia no ka lawe ana i na hoohiki," a ma ka hookomo ana mahope iho o na huaolelo "e hooiaio mua oia i kana koi" i na huaolelo "a e waiho hoi i ua koi la me ke Kakauolelo o ka Aha," a e heluheluia ka Pauku 11 i oleloia e like me ia i hoololiia, penei:

"Pauku 11. E hooiaioia na koi a pau imua o kekahi mea i hoomana kupono ia no ka lawe ana i na hoohiki, ma ka

hoohiki ana a ka mea i aieia, a i mea e hiki ai i kekahi mea i aieia e koho ma ke koho ana i na luna puuku, e hooiaio mua oia i kana koi a e waiho hoi i ua koi la me ke Kakauolelo o ka Aha. Ma na koho ana a pau no na luna puuku e hanaia no ia ma ka balota. Aole no e aeia kekahi mea i aieia e koho ina ua emi ka nui o kona koi aie malalo o hookahi haneri dala. Aia a loaa ka hapanui o na poe i aieia a me na waiwai i hooiaioia ka lakou mau koi, alaila, na ka puuku a mau luna puuku paha, a ina aole e koho na poe i aieia i luna puuku a mau luna puuku paha, alaila, na ka Lunakanawai Kaapuni e noho ana ma ia hihia e hoonoho i luna puuku a mau luna puuku paha e like me kona manao he pono. Ua hiki no i ka Lunakanawai Kaapuni e kauoha aku i ka luna puuku a mau luna puuku paha i kohoia e waiho mai i palapala hoopaa no kana hana a e hookupono ana i ka hana no na dala e like me ka mea ana i manao ai he pono."

Pauku 4. E mana keia Kanawai a e lilo hoi i kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XCIV.

HE KANAWAI

E Hoololi ai i ke Kanawai i kapaia "He Kanawai pakui i ka Mokuna XXXVII. o ke Kanawai Hoopai Karaima o ko Hawaii Paeaina," i aponoia i ka la 12 o Novemaba, M. M. 1890.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. O ka Pauku 3 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e pakui i ka Mokuna XXXVII. o ke Kanawai Hoopai Karaima o ko Hawaii Paeaina," i aponoia i ka la 12 o Novemaba, M. H. 1890, ma keia ke hoopau loa ia nei.

Pauku 2. E mana keia kanawai mai a mahope aku o ka la o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XCV.

HE KANAWAI

E Hoakaka ai i na Palapala Hai Hewa.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. E loaa no ka palapala hai hewa i kekahi mea i manao aole i loaa iaia ka pono mamuli o ka hooholo ana a

kekahi Lunakanawai, a i ole ia, ma ka olelo hooholo a kekahi Aha Hookolokolo, koe ka Aha Hookolokolo Kiekie, a i ole ia, ma ka olelo hooholo a kekahi jure i kekahi manawa mamua o ka hoolawa piha ia ana o kekahi palapala hoomalu i hoopukaia mamuli o ia hooholo ana, iloko o eono malama mai ka hoopukaia ana o ka olelo hooholo.

Pauku 2. E loaa no na palapala hai hewa e pili ana i kekahi hooholo ana a rula ana paha o kekahi Lunakanawai ma kekahi hihia i waihoia ai i ke jure.

Pauku 3. Ua hiki no e loaa ka palapala hai hewa i mea e hoopololeiia ai kekahi hewa i ikeia ma ka moolelo ma ke kanawai, a i ole ia, ma na mea i hoikeia, a i ole ia, no kekahi kumu e oleloia ai he hewa ma ke Kanawai Manao (Common Law); eia no nae hoi, aole e hoopukaia kekahi palapala hai hewa no kekahi hemahema wale no ma ka palapala hoopii, aole hoi no kekahi mea i paa ia no ka pono o ka mea hoopii i hewa.

Pauku 4. No na hana a pau o keia Kanawai e manaoia na komo ma ka moolelo na pane ana a pau, na noi, na nota, a i ole ia, na bila hoohalahala, na mea hoike, ko ke Kakauolelo, a i ole ia, ko ka Lunakanawai moolelo o na mea i hanaia, a ina ua makemakeia e ka mea hoopii i hewa he kope o na olelo ike ma ia hihia.

Pauku 5. Aole e hanaia kekahi hoololi ana ae ma ka hai hewa o kekahi mea i hooholoia i kukuluia maluna o ka hilinaiia o ka oiaio o na olelo a na hoike, a i ole ia, o ke koikoi o na olelo ike.

Pauku 6. Ua hiki no e hoopukaia na palapala hai hewa ma na hihia kivila e ke Kakauolelo o ka Oihana Hookolokolo, a i ole ia, e kona mau hope ma ke ano o ka mana i loaa ia lakou ma ka manawa o na kau, a i ole ia, mawaena o na kau

mau, ma ke noi ana o kekahi mea oia kekahi o na mea maloko o ka hihia i kinohi, a i ole ia, o kekahi mea ma o kekahi mea iloko o ka hihia i make.

Pauku 7. Aole e hoopukaia kekahi palapala hai hewa ma kekahi hihia karaima ina aole i aeia e kekahi Lunakanawai o ka Aha Kiekie. E lilo ka hoopukaia ana o ka palapala i mea e kaohiia ai ka hookoia ana o ka hoopai ma na hihia he make ka hoopai, aka, aole e kaohiia ka hoopai ma na hihia aole he make ka hoopai.

Pauku 8. Aole e hoopukaia kekahi palapala hai hewa aia a waihoia ae na dala he iwakalua-kumamalima i mea e hookaaia ai na koina, a me kekahi bona me ke Kakauolelo, i hanaia no ka pono o ka aoao e pono ana ma ka hana i oleloia ai ua hewa ka hana ana, a i ole ia, i kona mea ma kona wahi, e hoakaka ana no ka hookaa ana i ka olelo hooholo ma ua hihia la ina aole e hiki ana e hookoia ka palapala hai hewa. E waihoia aku ka hoakaka ana o na hewa i ka manawa e kii ia ai ka palapala hai hewa.

Pauku 9. E kakauia aku no na palapala hai hewa a pau i ke Kakauolelo o ka Aha, ina he Kakauolelo, o kahi i oleloia ai ua loaa ka hewa, a i ole ia, i ka Lunakanawai nana i hana i ka rula ana, a ua hiki e hookoia maluna o ia Kakauolelo a Lunakanawai paha ma ka hoouna ana iloko o ka eke leta.

Pauku 10. E hanaia no na palapala hai hewa ma ke ano nui ma ke ano e like me keia mahope iho nei:

"Aha Hookolokolo Kiekie o ko Hawaii Paeaina.

"..... .....

"Ka mea Hoopii ma ka Hai Hewa kue ia

"..... .....

"Ka mea i Hoopiia ma ka Hai Hewa.

Ia..... Kakauolelo, etc.

"No ka mea, ma kekahi hoopii i waihoia mamua iho nei imua o ka Aha.....o ka Apana Hookolokolo Kaapuni....., a o..... ka mea hoopii, a o ..... ka mea i hoopiiia, ke oleloia nei ua loaa ka hewa e like me ia i hoakakaia iloko o ka hoakaka ana o na hewa e waiho nei ma keia Aha, ke kauohaia aku nei oia e hoouna mai ano i keia Aha i ka mookelelo a me na mea hoike a pau i waihoia ae ma ia hana ana.

"Hoike ka Mea Hanohano.....

"Lunakanawai Kiekie o ka Aha Hookolokolo Kiekie.

"..... .....

"Kakauolelo.

Aole e hoopau wale ia kekahi palapala hai hewa no ka hemahema o ke ano o ka hanaia ana.

Pauku 11. E hanaia no ka hookoia ana o ke kope o na hoakaka ana i na hewa e ka Hamuku, a i ole ia, e kona mau hope maluna o ka mea i hoopiiia i hewa, a i ole ia, maluna o ka mea e lawelawe ana no kekahi mea ma ia hihia i make. E hookomoia ma ia kope he hoolaha mai ka loio aku, e hoakaka ana ua hoopukaia ka palapala hai hewa. Aole e hooloheia ka hana ma kekahi palapala hai hewa aia a hala na la he iwakalua mai ka hookoia ana.

Pauku 12. Aole no i koiia he pane ana ma na hana hai hewa. Mahope iho o ka hooko pono ia ana ua hiki i ka Aha ke hana aku ma ka aoao hookahi wale no ina aole i hele ae ka mea i hoopiiia i hewa.

Pauku 13. Aole e lilo ka hoololiia ana o ka mea i hooholoia ma na hai hewa i mea e hoano e ia ai kekahi kuaiia ana o ka waiwai lewa a waiwai paa paha i hanaia ma ka hoomalu ana mamua aku o ka hookoia ana o ke kope o na hoa-

kaka ana o na kumu hewa. O ka hoopukaia ana o ka palapala hai hewa a me ka waihoia ana o ka bona e like me ia i hoakakaia maluna ae he mea ia e kaohi ai i ka hoomalu ana mai a mahope aku o ka hiki ana aku o ka hoolaha o ia mea i ka makai e hana ana i ka hoomalu o ia mea. He hana ia na ke Kakauolelo, a i ole ia, na ka Lunakanawai o ka Aha i kau ia aku ai ka palapala hai hewa e hoike aku i ua makai la, a e manaoia ua loaa ia hoolaha iaia ma ka hiki mua ana o na leta mahope iho o ka loaa ana o ka palapala hai hewa i oleloia, ina e hana ana i ka hoomalu ma kekahi wahi e aku mawaho o kahi i noho ai o ia Kakauolelo a Lunakanawai paha, ina aole, alaila, ma ia la no.

Pauku 14. E loaa no i ka Aha Hookolokolo Kiekie ka mana e hana i ka hooholo ana ma ka hihia e like me ka mea a lakou i manao ai ua kupono mamuli o na olelo hoike a me ke kanawai.

Pauku 15. Ua loaa no i ka Aha Hookolokolo Kiekie ka mana e kauoha e waihoia ae he mau bona hou ke noiia, a e hoomaopopo i ka nui o ka hoopai o ia mea a me ka lawa kupono o na hope ma ia bona, a i ole ia, i ka bona i haawiia, mamua ae o ka hoomaka ana e hoolohe i na mea e pili ana i ka hai hewa.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XCVI.

HE KANAWAI

E Hooponopono ai i ka hali ana i na ohua no ka uku maluna o na Kaa Lawe Ohua, na Kaa Maoli a me na Kaa e ae ma na Apana o Wailuku a me Hilo.

E Hoholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ua hoomanaia ke Kuhina Kalaiaina malalo o na kumu i hoakakaia mahope ae nei, maloko o keia nei e haawi aku i na laikini no ka loihi pakahi o hookahi makahiki ma ka Apana o Wailuku a me ka Apana o Hilo, no ka hali ana i na ohua no ka uku maluna o na kaa lawe ohua, na kaa maoli a me na kaa e ae.

No kela a me keia laikini i haawiia ma ia ano e ukuia no he huina dala i like me hookahi dala no kela a me keia mea a hiki i ka piha ana o ke kaa. E pili kela a me keia laikini i ka apana wale no i hoopukaia ai.

Pauku 2. No na hana o keia Kanawai e lilo no ka Makai Nui o ka Mokupuni, a ina ua kaawale aku oia ma kahi e, o kona hope ma o kona oihana ka luna nana kaa lawe ohua, kaa maoli a me na kaa e ae, a o kana hana ka nana i na holoholona a pau i lawelaweia a e lawelaweia aku ana ma ke kauo ana i ua mau kaa la malalo o ka laikini i hoomaopopoia maloko nei; a e hoopii aku no ka uhaiia ana o na mea i kauohaia ma keia Kanawai a me na rula a me na hooponopono ana i hanaia i kela a me keia manawa e ke Kuhina Kalaiaina.

Pauku 3. Mamua o ka hoopukaia ana o kekahi laikini e like

me ia i hoakakaia maloko nei, e waiho aku ka mea noi me ke Kuhina Kalaiaina i kekahi palapala hoike i kakauinoaia e ka luna nana i oleloia e hoakaka ana ua nanaia e ia ke kaa nona ka laikini i noiia ai a me ka holoholoua a me ka ili e hukiia ai, a ua paa a ua kupono ia mau mea no ka hana i manaoia. Ina no ka lawe ana i na ohua e hoakaka pu ia ka nui o na ohua kanaka makua i hiki e haliia i ka manawa hookahi, e hoakakaia no hoi ka nui o na lio a mau holoholoua e ae paha e lawelaweia ana no ke kauo ana i ua kaa la.

Pauku 4. Ma ka waihoia ana aku o ka palapala hoike i kauohaia ma ka Pauku 3, ua hiki e hoopukaia ka laikini i aeia ma keia Kanawai ma kahi o ia palapala hoike ina aole i ikeia kekahi mau kumu kupono e hoopuka ole ia ai. E helu ia ua laikini la ma ke ano o ka "Papa A" no ka hali ana i na ohua, a e kau pakahiia i ka helu e like me ko lakou hoopuka ia ana.

Pauku 5. Aole kekahi mea e hookele a hoohana paha i kekahi kaa no ka hali ana i na ohua no ka uku maloko o kekahi o na apana i oleloia me ka loaa ole o kekahi laikini e hana pela.

Pauku 6. Na ke Kuhina Kalaiaina e hana i kela a me keia manawa i na rula a me na hooponopono ana e malamaia e na poe i laikiniia e halihali i na ohua, a me na rula e hooponopono ana i na uku e auhauia maloko o kela a me keia o na apana i oleloia, e hoolakoia aku kekahi kope o ia mau rula a hooponopono ana a me na uku i kela a me keia mea i loaa iaia ka laikini i kona manawa e lawe ai i ka laikini, a i kela a me keia manawa e hoololiia ai ia mau rula a hooponopono ana, a o ia mau rula e paiia no iloko o kekahi nupepa o ka lehulehu, aole e emi malalo o hookahi hookomoia ana, a e like no ka mana me ko ke kanawai.

Pauku 7. Aole kekahi mea e hana ma ke ano he hookele a kalaiwa kaa no, a hookele paha i kekahi kaa i laikiniia maloko o na apana i oleloia ina aole i loaa iaia he laikini no ia mea, a aole e ae kekahi ona o kekahi kaa i laikiniia i kekahi kanaka e lawelawe ma ke ano he hookele a kalaiwa, a i ole, e hookele a kalaiwa paha i kekahi kaa o ia ano ina aole i loaa iaia he laikini kalaiwa a hookele kaa e ia ano.

Pauku 8. O kekahi mea e makemake ana e loaa iaia he laikini ma ke ano kalaiwa kaa, e noi aku no oia i ka Makai Nui, a i ole ia, i kona Hope o ka Mokupuni, a ina ua maopopo iaia he kalaiwa kaa kupono ka mea noi e haawi aku no oia iaia i palapala hoike e hoakaka ana pela, a i ka waihoia ana aku oia palapala hoike i ke Kuhina Kalaiaina, e loaa no iaia he laikini no ia hana. O ka uku no ia laikini he hookahi dala no ia, a e mau ka mana o ia laikini no hookahi makahiki.

Pauku 9. O kekahi kanaka, a hui paha, nona he hookahi a oi ae paha mau kaa i laikiniia, ua hiki no e noi i laikini kalaiwa no kela a me keia kaa i laikiniia, ma ke kii a loaa mua ana i palapala hoike makaukau no kekahi kalaiwa mai ka Makai Nui mai, a i ole ia, mai kona Hope mai, a e mana ia laikini no hookahi makahiki, a e pili a e lawelaweia no na poe e hoohanaia ana i kela a me keia manawa e ia ona kaa ma ke ano he kalaiwa kaa, a no ka manawa wale no e noho ai ia kalaiwa ma ka hana a ia ona kaa, eia nae hoi, ina ua haalele ia mea i ka hana a ia ona, a i ole ia, ua pau kona kalaiwa ana noma, alaila, ua hiki i ka ona e hoonoho i kalaiwa kaa hou ma kona hana, a e pili ka laikini i ua kalaiwa hou la, ina ua hoopau mua ka Makai Nui, a i ole ia, o kona Hope, i ka inoa o ke kalaiwa mua ma ke kua o ka laikini a kakau iho i ka inoa o ke kalaiwa hou me kekahi hoike no kona kupono no ia hana. O ka uku no ka laikini he hookahi dala no ia.

Pauku 10. O kela a me keia kalaiwa o kekahi kaa i lai-

kiniia malalo o ka "Papa A" e kau mau oia ma kahi i ikeia maluna o ke kaa ana e malama ana ma kahi e hiki ai ke helu-heluia, ka helu o ia kaa a me kekahi hoolaha i paiia o na uku i hiki e kakiia ma ke ano ku i ke kanawai.

PAUKU 11. Aole kekahi mea e koi aku, ohi a lawe paha i kekahi uku kaa i oi ae mamua o ka mea i hiki e kakiia ma ke kanawai, a i ole ia, i hoakakaia ma ka papa helu o na uku i hoakakaia ma na rula a me na hooponopono ana i hanaia e ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 12. Aole kekahi mea e halihali maluna o kekahi kaa i laikiniia malalo o ka "Papa A" i ma ohua i ka manawa hookahi i oi ae ka nui mamua o ka nui i aeia ma ka laikini.

PAUKU 13. Aole kekahi mea e lawelawe, hookele a malama paha ma kekahi alanui, a i ole ia, alaloa a wahi paha e ku ai na kaa, i kekahi kaa i laikiniia, ma ka po me ke kau ole ia o na kukui hele po i hoaia ma kela a me keia aoao o ia kaa ma kahi kokoke i ka noho o ke kalaiwa.

PAUKU 14. Aole e ae ka ona o kekahi kaa e hookele a hoohanaia paha kekahi kaa no ka hali ana i na ohua no ka uku maloko o na apana i oleloia me ka loaa ole o ka laikini no ia mea.

PAUKU 15. O kela a me keia mea e uhai ana i na olelo o keia Kanawai, a o kekahi mea e uhai ana i kekahi o na rula a me na hooponopono ana i hanaia e ke Kuhina Kalaiaina ma-lalo o ka mana o ka Pauku 8 o keia Kanawai, e manaoia ua hana i ka hewa mikamina, a ma ka ahewaia ana no ia mea e hoopaiia e uku i kekahi hoopai aole e oi ae mamua o kana-lima dala. A ua hiki i ka Lunakanawai Apana imua ona i hoahewaia ai kekahi mea no kekahi mikamina malalo o keia Kanawai ke manao oia he pono, mawaho ae o ka hoopai i kauia, e hoonele i ua mea la i kona laikini.

PAUKU 16. O na Lunakanawai Apana o Wailuku ma na hihia mikamina a pau malalo o keia Kanawai ma ka Apana o Wailuku, a o na Lunakanawai Apana o Hilo ma na hihia mikamina a pau malalo o keia Kanawai ma ka Apana o Hilo, e loaa no ia lakou ka mana e hookolokolo a hooholo no ia mau hihia a e kau aku i na hoopai i hoakakaia.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XCVII.

HE KANAWAI

E HOOPAU AI I KA PAUKU 20 O KA MOKUNA LXII. O NA KANAWAI O KE KAU O 1888, I KAPAIA "HE KANAWAI E HAAWI ANA I KA MANA A E HOOHOLOMUA ANA I KE KUKULU ANA I NA ALANUI KAAMAHU MA KA MOKUPUNI O OAHU."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O ka Pauku 20 o ka Mokuna LXII. o na Kanawai o ke Kau o 1888, i kapaia "He Kanawai e haawi ana i ka mana a e hooholomua ana i ke kukulu ana i na Alanui Kaamahu ma ka Mokupuni o Oahu," ma keia ke hoopau loa ia nei.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XCVIII.

HE KANAWAI

E Hoololi ai i ka Pauku 1281 o ke Kanawai Kivila e pili ana i na Uku o na Luna Hooko Kauoha, na Lunahooponopono Waiwai a me na Kahu.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. O ka mahele o ka Pauku 1281 o ke Kanawai Kivila, i kapaia "Uku o na Luna Hooko Kauoha, a me na Lunahooponopono Waiwai Hooilina, a me na Kahu," e hoololiia i heluheluia ai peneia:

"UKU O NA LUNA HOOKO KAUOHA, LUNAHOOPONOPONO WAIWAI HOOILINA A ME NA KAHU."

"E haawiia i na luna hooko kauoha, lunahooponopono waiwai hooilina a me na kahu na uku komisina mahope ae nei maluna o na dala a pau i loaa a i hoikeia e lakou, oia hoi keia:

"Maluna o na dala a pau i loaa oia ka waiwai e malamaia ana i ka manawa i hoomaka ai ka malama ana, e like me ke dala maoli e waiho ana a me na dala i loaa mai mai na mea i hoopaaia, na dala i hoopukapukaia a mai ke kuaiia ana o ka waiwai paa a me ka waiwai lewa mawaho ae o na ukupanee, uku hoolimalima, na puka mai na mahele waiwai mai a me na puka e ae e hiki ana i ka manawa e hookaaia ai mahope iho o ka hoomaka ana e malama, he elua me ka hapalua pakeneta.

"Ma ka hookaa hope loa ia ana o ia mea, a i ole ia, o kekahi hapa o ia mea, elua me ka hapalua pa-keneta.

"Eia no nae hoi, aole e aeia kekahi mau uku komisina ma na uku hope loa ana o ia mau dala, koe wale no maluna o na huina i hoolilo maoliia a me na koena i hookaaia aku i ka Aha Hookolokolo, a i ole ia, i na poe i kuleana ia mea, ma ka hooponopono hope loa ana i na hana i hoonoho a hookohuia ai ia mau luna hooko kauoha, lunahooponopono waiwai hoolilina a mau kahu paha.

"Maluna o na dala a pau i loaa ma ke ano he loaa mai ka waiwai e malamaia ana, e like me na uku hoolimalima ukupanee a me na puka o kela a me keia ano, he umi pa-keneta maluna o ke tausani dala mua, ehiku pa-keneta ma ka eha tausani dala hou iho, a he elima pa-keneta ma na huina a pau i oi ae maluna o ka elima tausani dala mua. O oia mau uku komisina o umi, ehiku a me elima pa-keneta, e aeia no ma kela a me keia hoike ana, aole nae e oi ae mamua o hookahi manawa i kela a me keia makahiki."

Pauku 2. E like no ka pili o na hoakaka ana o keia Kanawai i mea e hoike ai ma keia mua aku no na waiwai e malamaia nei i keia wa, e like la no me ko na mea hou.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XCIX.

HE KANAWAI

E HOOKAAWALE AI I HUINA DALA HOU NO KA UKU ANA I NA HOOLILO O KE KAU AHAOLELO O 1892, MAI KA WAIHONA AE O KA LEHULEHU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke hookaawale hou ia nei na dala he ehiku tausani mai ka Waihona ae o ka Lehulehu no ka uku ana aku i na hoolilo o ke Kau Ahaolelo o 1892.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai a mahope aku o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA C.

HE KANAWAI

E HAAWI ANA I KA MANA I KE KUHINA KALAIAINA E LAWE I KEKAHI AINA MA WAILUKU, MOKUPUNI O MAUI, NO KA PONO O KA OIHANA WAI O WAILUKU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke haawiia nei ka mana i ke Kuhina

Kalaiaina e komo aku a e lawe mai a e paa hoi no ka pono o ke Aupuni i na aina, waiwai paa, wai a me na waiwai e ae ma ka Apana o Wailuku, Mokupuni o Maui, e like me ka mea e makemakeia ana no ka hoomoe ana o na ohe-wai, hana ana i na pani-wai, na lua hookio wai a me na waihona wai e pili ana i ka Oihana Wai o Wailuku.

PAUKU 2. E ukuia na mea a pau no lakou ia aina, waiwai paa, wai a waiwai e ae i laweia pela e like me na olelo o na Pauku 2, 3, 4, 5, 6 a me 7 o ke "Kanawai e haawi ana i ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e lawe i ka aina a me ka wai e pono ai na ohe-wai o Honolulu," i aponoia i ka la 18 o Augate, M. H. 1860; koe nae hoi, e laweia ae no na uku ana i na poe koi mailoko aku o na haawina dala i hookaawaleia no ka Oihana Wai o Wailuku. E hanaia no hoi i uku no na hahaki ana a pau i na kuleana o ke Konohiki e pili ana i ke Ahupuaa o Wailuku, mamuli hoi o ke kukuluia ana o ua oihana wai la.

PAUKU 3. O ka aina a me ka wai wale no ke laweia e like me ka mea e makemakeia ana no ka hoolako ana aku i na hemahema o na hale o na poe e noho ana ma na kulanakauhale o Wailuku a me Kahului.

PAUKU 4. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o ka la o kona hooholoia ana.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA CI.

HE KANAWAI

E PAPA ANA I KE KOMO ANA MAI O NA POE ILIHUNE, POE AEAHAUKAE, POE HANA HEWA KARAIMA, A I OLE, POE MAHUKA MAI KA LIMA MAI O KE KANAWAI, A ME NA POE HOLO MALU MAI I KE AUPUNI HAWAII NEI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Mai a mahope aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai, ua kue no i ke kanawai i kekahi kapena a mau aliimoku e ae paha o kela a me keia moku i ku mai ma ke Aupuni Hawaii nei, i holo mai mai kekahi awa a aina e mai paha, ka hoopae ana mai a ae ana paha e hoopae mai iloko o ke Aupuni Hawaii nei i kekahi mea Ilihune, mea aeahaukae, mea hana hewa karaima, mea mahuka mai ka lima mai o ke kanawai a mea holo malu mai paha i loaa maluna o ka moku ana e noho kapena ana.

PAUKU 2. O ke kapena a aliimoku e ae paha o kela a me keia moku i lawe mai maloko o ke Aupuni Hawaii nei maluna o kona moku a hoopae mai, hoao e hoopae mai, a ae paha i ka hoopaeia ana mai me kona ike no i kekahi mea ilihune, mea aeahaukae, mea hana i ka hewa karaima, mea mahuka mai ka lima mai o ke kanawai, a mea holo malu mai paha i loaa maluna o kona moku i kona manawa i ku mai ai, ua manaoia oia ua hewa no ka mikamina, a mamuli o kona ahewaia ana no ua mikamina la imua o kekahi Lunakanawai Apana, e kauia ka hoopai maluna ona aole e oi aku mamua o elima haneri aole hoi e emi iho malalo o hookahi haneri dala no kela

a me keia pakahi o ua poe ilihune la, poe aeahaukae, poe hana hewa karaima, poe mahuka mai ka lima mai o ke kanawai a poe holo malu mai paha i laweia mai, a ua hiki pu no ke hoopaahaoia no ka manawa aole e oi aku mamua o hookahi makahiki.

Pauku 3. O ka Ilamuku o ke Aupuni, a i ole, o kona Hope, a i ole, o kela a me keia Makai Nui a Luna Makai paha o ke Aupuni, ma keia ke hoomanaia aku nei oia a ke kauohaia aku nei e hoihoi hou aku a e hooili aku maluna o ka moku nana i lawe mai i kekahi mea i ikeia he mea ilihune, mea aeahaukae, mea hana hewa karaima, mea mahuka mai ka lima mai o ke kanawai, a mea holomalu mai paha a e hoopae mai a e ae aku e hoopaeia mai iloko o keia Aupuni.

Pauku 4. E mana aku keia Kanawai mai a mahope iho o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA CII.

HE KANAWAI

E Hoololi ai i ka Mokuna XXVIII. o ke Kanawai Hoopai Karaima.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 1 o ka Mo-

kuna XXVIII. o ke Kanawai Hoopai Karaima ma ka pakui ana aku i keia mau huaolelo mahope o ua Pauku la:

"E kukulu, hooponopono a hoohana i kekahi hui a poai alunu (monopoly) ma ke kuai ana, a i ole ia, ma ke kuai ana aku i kekahi mea kuai."

PAUKU 2. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 10 o ka Mokuna i oleloia, i heluheluia ai e like me keia iho:

"Pauku 10. O ka ohumu ana e kukulu, hana, hooponopono a hoohana paha i kekahi hui a poai alunu (monopoly) ma ke kuai ana mai, a i ole ia, ke kuai ana aku i kekahi mea kuai aia ia ma ke degere elua, a e hoopaiia ma ka hoopaahaoia ana ma ka hana oolea aole e oi aku mamua o elua makahiki, a i ole, ma ka uku hoopai aole e oi aku mamua o umi tausani dala, e like me ka manao o ka Aha Hookololokolo."

PAUKU 3. E pakuiia aku i pauku hou i ka Mokuna i olelo ia, a e heluheluia penei iho:

"Pauku 11. O ka ohumu i ikeia, aole ma na degere ekahi a me elua, aia no ia ma ke degere ekolu, a e hoopaiia ma ka hoopaahaoia ana ma ka hana oolea aole e oi aku mamua o hookahi makahiki, a ma ka uku hoopai aole e oi aku mamua o eha haneri dala, e like me ka manao o ka Aha Hookololokolo."

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA CIII.

HE KANAWAI

E Hoololi ai i ka Pauku 23 a me ka Papa Helu o ka Pauku 25 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e pili ana i ka Auhau Hoailona Pai," i aponoia i ka la 27 o Sepatemaba, M. H. 1876, a e pakui aku ai i Pauku hou i ke Kanawai i olelo ia e kapaia o ka Pauku 8a.

E Hoohololia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e pili ana i ka Auhau Hoailona Pai," i aponoia ma ka la 27 o Sepatemaba, M. H. 1876, ma ka pakui ana aku i pauku hou, e kapaia o ka Pauku 8a, a penei iho e heluheluia ai ia pauku:

"Pauku 8a. No ka hoomaopopo ana i keia Kanawai, a i mea e akaka loa ai kona manao, e hoomaopopoia o ka la i hamaia ai kekahi palapala oia no ka la ma ia palapala, ina aole i hooiaioia ka palapala; aka, ina ua hooiaioia, a ua like ole ka la o ka hooiaioia ana me ka la ma ia palapala, alaila, o ka la o ka hooiaioia ana ka mea mana."

Pauku 2. E hoololiia ka Pauku 23 o ke Kanawai i oleloia ma ke pani ana aku i keia malalo iho nei ma ia wahi:

"Pauku 23. Aohe luna o kekahi hui i hoohuiia, mahope aku o ka la 31 o Dekemaba, M. H. 1892, e hoopuka a haawi aku paha i kekahi palapala hooia o na kuleana mahele iloko a o ia hui paha, koe nae ina ua hoopiliia aku i ua palapala

hooia la na hoailona pa'i o ka waiwai o iwakalua keneta no kela a me keia hookahi haneri dala a hapa paha oia o ka huina waiwai io paha o na mahele i hoikeia a i hooiaia paha e ia palapala hooia, e ukuia hoi na hoailona pa'i e ka mea i hoopukaia ai a i haawiia aku ai o ua palapala hooia la. A he hana no hoi na ka luna e hana ana i ka hoike makahiki o ua hui la i hoohuiia i ke Kuhina Kalaiaina e hookomo iloko o laila i hoike hoakaka i hoohikiia o ka heluna a huina waiwai io paha o na mahele o ia hui, no ia hoi i hoopukaia ai a i haawiia aku ai paha he mau palapala hooia iloko o ka manawa i hoikeia ma ia hoike makahiki. O kekahi mea e uhai ana i kekahi o na hoakaka ana o keia Pauku, e ku no i kekahi hoopai i haule ole iho malalo o kanalima a i keu ole aku no hoi maluna o elua haneri a me kanalima dala, ke hoahewa ia no ia mea imua o kekahi Lunakanawai Apana."

Pauku 3. E hoololiia ka Papa Helu o ua Kanawai la i heluheluia ai hoi ka Papa Helu i oleloia me keia iho:

KA PAPA HELU I HOAKAKA MUA IA.

Olelo Aelike	$ 1 00
Ina ua waiho ia aku kekahi mau leta i mau hoike i mea e hoomaopopo ai i ka aelike mawaena o na mea kakau, ua lawa no ke kuni ana i hookahi o ia mau leta.	
Kuleana iloko o kekahi waiwai, no ke kuai ana, hookuu ana, hoolilo hou ana aku, a kuai hou ana mai paha, ina aole e oi aku ke kumukuai mamua o $500	1 00
No kela a me keia $500, a hapa paha o $500 mahope o ka mua	1 00
Na Palapala Aelike Hoohui	5 00
Na Palapala Hookama Keiki	1 00

Waiho ana aku i ka waiwai paa a lewa paha ma ka lima o kai, i hoakaka ole ia ka uku..... ...$ 1 00

Palapala kuai o na moku a waiwai e ae paha, ina ua lilo loa, alaila, e kauia ka auhau kuni e like me ka palapala kuai; ina ma ke ano hoopaa, alaila, e kauia ke dute e like me kona moraki.

Na Palapala Bona--Ina i haawiia i mea e hoopaa ai i ka hookaa ana o kekahi puu dala maopopo me ka moraki ole, e kauia ka auhau kuni e like me ko ka moraki, ina e haawi pu ia me ka moraki ina nae ua like ka la i hanaia ai ka moraki a ua hoakakaia iloko o ka bona .....aole uku

A o na Bona e ae a pau, ina e pili i ka Oihana Aupuni a pili ole paha 1 00

Na palapala hooia kuleana mahele o na hui i hoohuiia, ma kela a me keia $100 (a hapa paha o ia), ma ka waiwai io piha o ka mahele a mau mahele paha i hoopukaia a i hooliloia paha..... 20

Palapala hoolimalima moku a olelo aelike paha no na hoolimalima ana i na moku..... 10 00

Na palapala hoohui e pili ana i ka lehulehu a pili paha i kekahi poe wale no 25 00

Na palapala aelike mawaena o na haku a me na kauwa no ka hana.. ..... 1 00

Ina e oi aku mamua o ka makahiki hookahi, alaila, no kela makahiki keia makahiki a hapa makahiki paha mahope iho o ka makahiki mua 1 00

(E kauia keia auhau maluna o ka palapala kumu a me ke kope, he kanalima keneta ma kela a me keia kope no kela a me keia makahiki, a hapa paha o ia, o ka manawa o ka palapala aelike, a e ukuia e ka haku.)

No ka palapala hoolilo o kekahi waiwai paa a waiwai lewa paha, a kuleana paha iloko o ia waiwai ina he hookahi palapala, ke oi ole aku ke kumukuai i hoakakaia maloko maluna aku o $500 ..... $ 1 00

A ke oi aku maluna o $500, a aole nae i oi maluna aku o $1,000 ..... 2 00

A ke oi maluna aku o $1,000, a aole nae i oi maluna aku o $10,000 no kela a me keia $1,000 a hapa paha o ia 3 00

A ke oi maluna aku o $10,000, a aole nae i oi maluna aku o $50,000, no kela a me keia $1,000 a hapa o ia 4 00

A ke oi maluna aku o $50,000 no kela a me keia $1,000 a hapa paha o ia 5 00

Waiwai i haawiia aku e malama i mea hoopaa, e like ka auhau me ko ka moraki.

Palapala hoolilo i kau ole ia ka auhau ma kahi ano e ae 1 00

Kope o kekahi palapala o kela ano keia ano palapala hoolilo, i kupono e kauia ka hoailona pa'i aole nae i hoakakaia i auhauia ma kahi ano e ae ... 1 00

Na palapala hoolilo aku a hoolilo mai no kekahi mau aina a mau pono e ae paha ma ke ano panai, ina ua ukuia a e ukuia aku ana paha he puu dala, a i ole ia, he heluna dala i oi ole aku maluna o $500 i mea e kaulike ai ia panai ana ... 1 00

Ina maluna aku o $500 o ke kumu waiwai auhau, alaila, e auhau kuniia e like me ka hoolilo maluma o ke dala i ukuia.

No na palapala hookomo, na palapala helu waiwai me na palapala hookuu a me na palapala e ae a pau i kauohaia ma ke kanawai ma ka Hale Dute 1 00

Palapala hoolimalima no kekahi dala i oi aku i ka uku makahiki, e auhauia ka auhau kuni e like me ka nui o ke dala i ukuia, ma ke dala a ma ka mahele paha, a ina ua hookoeia ka uku hoolimalima makahiki i hui me ka uku mua, a i ole ia, aohe uku mua i ukuia, ina aole i oi aku ia uku hoolimalima maluna aku o $500 i ka makahiki. $ 1 00

Ina ua oi aku mamua o $500 no ka makahiki, alaila, no kela a me keia $500 a hapa paha o ia 1 00

Ina e hookahuaia ka uku hoolimalima ma ka mahele a ma ka pa-keneta paha o ke oo mea kanu alaila, e hoikeia ka nui o ke oo mea kanu i manaoia e loaa mai ana, a me ke kumukuai e kuaiia aku ai, i mea e maopopo ai ka loaa makahiki e like me ia i hoakakaia maluna ae.

Na palapala ae mai na mea aieia i kekahi mea aie.... 10 00

Na palapala hooko kauoha, a lunahooponopono waiwai a kahu malama paha..... 1 00

Na palapala laikini i hoopukaia mai ke Keena o ke Kuhina Kalaiaina a oihana Aupuni e ae paha, e like me keia malalo iho :

No ka laikini o $20 ka uku a malalo iho paha..... 50

No na laikini maluna o $20 a hiki i ke $50 ..... 1 00

No na laikini maluna o $50 a hiki i ka $100..... 2 00

No na laikini maluna o $100, a no kela a me keia $50 hou aku a o kekahi hapa paha o ia 1 00

Moraki, a aie paha maluna iho, a e pili ana paha i kekahi mau aina, a waiwai paa a lewa paha o kela ano keia ano. Pela no hoi me kekahi palapala hoolilo i kekahi mau aina a waiwai paha o kela ano keia ano i haawiia e malama, e kuaiia a hooliloia no ke dala, i manaoia ma ke ano hoopaa

wale no, a ua hiki ke hoihoiia mai mamua o ke kuai ana a hoolilo ana aku paha, ina ma ka hoakaka maoli ana pela a ano e ae paha, (koe nae ina no ka pomaikai o na poe i aieia.) A ina he mea hoopaa pakahi no ka hookaa ana i kekahi puu dala i haawi mua ia a hoaieia paha ma ia manawa, a ua hiki mua mai paha ka wa e hookaa ai ia aie ana, a kaohiia ana paha ka hookaa ana, oiai ua hiki mai ka wa e hookaa ai, i oi ole aku maluna o $1,000 ..... $ 1 00

A no kela a me keia $1,000 a hapa paha o ia i oi ole aku maluna o $10,000 ..... 2 00

A no kela a me keia $1,000 hou aku, ke oi ka-huina i hoopaaia maluna aku o $10,000..... 3 00

Ma na dala i oleloia ma kekahi palapala e ukuia aku ana mahope, ma kela manawa keia manawa, a me na dala pu i uku mua ia a aieia paha, a i aie ole ia paha, e like me ke ano o ka palapala. Ina ua oi ole aku ka huina o na dala i hoopaa ia, a e hookaaia mai ana, ua hoakakaia aole e oi aku i kekahi puu dala i hoakakaia, alaila, e kauia ka auhau kuni e like me ko ka moraki maluna o ia puu dala. Ina ua maopopo ole ia huina a aole hoi he palena, alaila, ua kupono ia palapala no ka hoopaa ana i ka puu dala wale no, e like me ka nui o na dala i hoomaopopoia ma na hoailona kuni i kuniia.

Mahele waiwai ma na palapala mahele no kekahi aina a waiwai e ae paha i hooliloia i mea e mahele ai i kekahi waiwai. Ina he huina i oi aku mamua o $1,000 ka i ukuia a i aelikeia paha e ukuia aku no ka hookaulike ana i ka mahele e

auhau kuniia ma ka waiwai io e like la me ko ke kuai ana. Ina malalo o $1,000 ..... e hookuuia

Palapala Sila Nui no ka aina..... $ 1 00

No na hana akamai..... 10 00

No ka palapala hoopaa poho moana, a palapala poho o ia ano i hoopaaia ai kekahi moku a ukana paha i ke poho no na popilikia ma ka moana. Ina o ia holo ana o ka moku i hoopaa pohoia e holo ana i Europa, a mai Europa mai paha, Kina, Iapana a ma ka aoao hikina o Amerika a o kekahi awa paha o Inia Hikina a Inia Komohana paha. No kela a me keia $1,000 a hapa paha o ia i hoopaaia..... 1 00

Ina o ia holo ana o ka moku i hoopaa poho ia he holo ana mai a he holo ana aku paha i Ausetaralia, Nu Zilani, na Mokupuni o Fiji a o Samoa paha, a no ka aoao komohana o Amerika, i ka hema aku o ka Mokuaina o Kalifonia no kela a me keia $1,000 a hapa paha i hoopaaia..... 50

Ina o ia holo ana o ka moku i hoopaa poho ia he holo ana aku a he holo ana mai paha mai Kalifonia, Oregona, Kolumebia Beritania, Wasinetona, Bolabola a mai kekahi paha o na Mokupuni o Polunesia a o Maikonisia paha a me na wahi e ae i like ka hoopaa poho ana, no kela me keia $1,000 a hapa paha o ia hoopaa poho ana 25

Palapala hookohu hope..... 1 00

Na palapala noi kumu imua o na Aha Kakau, na palapala kena i kekahi poe, na palapala hoopaa a hoomalu i hoopukaia e na Aha Kakau..... 2 00

Palapala kue i ka haawi ana i ka palapala ae holo i na aina e..... 3 00

Ka hookuu ana, ka hoolilo ana i kekahi a me ka hoihoi ana, a i ole ia, o kahi hoopau e ae i ka palapala moraki.....$ 1 00

Ka hoole ana a hookuu ana paha i ke kuleana iloko o kekahi mau aina a waiwai paa a lewa paha.... 2 00

Ka hooili ana i kekahi waiwai paa a lewa paha, dala a bona Aupuni paha, ma ka mare ana o kekahi mea a auo e ae paha, a no kekahi kumu kupono e ae paha mawaho ae o ka uku ponoi ana i ke dala no ia mea 5 00

PAUKU 4. E mana aku keia Kanawai mai ka la 1 o Aperila, M. H. 1893.

Aponoia i keia la 11 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA CIV.

HE KANAWAI

E PAKUI AKU AI I PAUKU HOU, E KAPAIA O KA PAUKU 10B, I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOHAIKI AI I KA HELE ANA MAI O NA EEMOKU PAKE," I HOOHOLOIA MA KA LA 30 O NOVEMABA, M. H. 1892.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke pakuiia aku nei he pauku hou, a e kapaia o ka Pauku 10B, i ke kanawai i kapaia "He Kanawai

e hoohaiki ai i ka hele ana mai o na Eemoku Pake," i hooholoia ma ka la 30 o Novemaba, M. H. 1892, a e heluheluia peneia:

"Pauku 10B. O kekahi Pake e komo mai ana a e hoao ana paha e komo mai iloko o keia Aupuni me ke kue i na hoakaka ana a keia Kanawai, a i ole ia, me ka loaa ole o ka palapala ae a mau palapala ae paha i hoakakaia mamua ae nei, e ku no i kekahi hoopai ke ahewaia imua o kekahi Lunakanawai Apana, aole e oi mamua o elua haneri dala, a i ole, e hoopaahaoia ma ka hana oolea no ka manawa aole e oi aku mamua o na malama eono, a i ole o ia mau hoopai no a elua e like me ka manao o ka Aha."

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e hooholoia ai.

Aponoia i keia la 12 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA CV.

HE KANAWAI

E HOOKAAWALE AI I HAAWINA DALA HOU NO NA ALANUI A ME NA ALAHAKA O HONOLULU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hookaawaleia a ma keia ke hookaawaleia nei na dala he kanakolu-kumamalima tausani mailoko mai o ka

Waihona o ka Lehulehu no na Alanui a me na Alahaka o Honolulu, he pakui hou aku hoi i na huina dala i hookaawaleia mamua aku nei no na makahiki elua e pau ana ma ka la 31 o Maraki, M. H. 1894.

Aponoia i keia la 12 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

G. N. Wilcox,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA CVI.

HE KANAWAI

E Pili ana i na Dute maluna o na Dala i Hooiliia, na Waiwai i Kauohaia a me na Waiwai Hooilina.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. O na waiwai a pau e ili aku ana mamuli o ka palapala kauoha, a i ole ia, mamuli o na kanawai i kauoha ole aku o keia Aupuni mai kekahi mea aku i make nona ia waiwai oiai oia e noho ana ma keia Aupuni, a i ole ia, aole ua mea la i make he mea noho ma keia Aupuni i ka manawa i make ai, o ia waiwai nae, a i ole ia, o kekahi hapa paha o ia waiwai aia maloko o keia Aupuni, a i ole ia, o kekahi kuleana iloko o ia waiwai, a loaa paha mai ia waiwai mai i hooliloia ma kekahi palapala hoolilo, haawi, kuai a haawi manawalea paha, i hanaia a i manaoia paha e mana ma ka noho ana a e pomaikai ai paha mahope iho o ka make ana o ka mea kauoha, a kuai aku paha i kekahi mea a mau mea paha, a i ole

ia, i kekahi aha a ahahui paha, ma ke ano malama a ano e ae paha, a i ole ia, mamuli o ia mea e loaa ana i kekahi mea a aha a ahahui paha ka malama ana, a i ole ia, e loaa aku ana paha mahope kekahi waiwai, a i ole ia, ina e loaa mai kekahi waiwai mai, mawaho aku o, a no ka pomaikai o kona makuakane, makuahine, kane, wahine, keiki, kaikuaana, kaikaina, kaikuahine, ka wahine, a i ole ia, ka wahine kane make, o ke keiki, a i ole ia, ke kane a ke kaikamahine, a i ole ia, o kekahi keiki a mau keiki paha i hookamaia ma ke ano he keiki hookama, ma ke ano i kulike me na kanawai o keia Aupuni, a i ole ia, me na hui a mau hui paha i hoohuiia e hookuuia nei i keia manawa e ke kanawai mai ka auhauia ana, a mamuli o ia mea e loaa ana i kekahi mea a hui a ahahui i hoohuiia paha ka pono ma ka noho ana, a i ole ia, mahope aku i kekahi waiwai, a i ole ia, i ka loaa mai ia waiwai mai, e kauia a ua kaa malalo o kekahi auhau o elima dala maluna o kela a me keia haneri dala o ka waiwai io o ia waiwai, a ma ia ano no maluna o na huina malalo iho, e hookaa ia i ke Kuhina Waiwai no ka pomaikai o ke Aupuni, a e ili no maluna o na lunahooponopono waiwai hooko kauoha a me na kahu na auhau a pau o ia ano a hiki i ka manawa e hookaaia ai ma ke ano i hoakakaia mahope ae nei maloko o keia, eia nae, o kekahi waiwai i emi iho kona waiwai malalo o elima haneri dala, aole e kauia i ua auhau a dute la paha.

Pauku 2. Na kekahi lunahooponopono waiwai hooko kauoha a kahu paha iaia ka malama ana o kekahi dala i hooiliia a waiwai paha no ka mahele ana, i ku i ka auhau i oleloia, e lawe ae i ka auhau mailaila ae, a ina o ka waiwai i hooiliia aole ia he dala, e ohi oia i ka auhau maluna o ia waiwai maluna o ka waiwai io o ia mea i kohoia ai mai ka mea i hoiliia aku ai a mea paha i kuleana i ua waiwai la, a aole oia e haawi aku, a i ole ia, e koiia e haawi aku paha i kekahi mea i hooiliia a waiwai paha i

ku i auhau i kekahi mea aia a ohi mua oia i ka auhau maluna o ia mea; a i na manawa a pau e ohiia ai a e ukuia aku ai ia mea i hooiliia mai loko ae o ka waiwai paa, na ka hooilina a mea paha i hooiliia ai mamua o kona hookaa ana ia mea, e lawe ae i ka auhau mai ia mea ae, a hookaa aku i ka hooko hanoha, lunahooponopono waiwai a kahu malama waiwai paha, a e mau no ia ma ke ano he koi maluna o ia waiwai paa a hiki i ka wa e hookaaia ai, a e hookoia no ka hookaaia ana o ia mea e ka hooko kanoha, lunahooponopono waiwai a kahu malama waiwai paha ma ke ano like me ka hana ana e hookaaia ai ia mea i hooiliia.

Pauku 3. E loaa ka mana piha i na hooko kanoha, lunahooponopono waiwai a me na kahu malama waiwai a pau e kuai aku i kekahi waiwai o ka mea i make e like me ka mea e lawa ai a e hiki ai ia lakou e hookaa i ka auhau i oleloia ma ke ano no i like me ka mea e hiki ana ia lakou ma ke kanawai no ka hookaa ana i na aie o na poe make me ke kanoha a ua make kanoha ole paha, a e hookaaia ka huina auhau e like me ka mea i hoakakaia mahope ae nei maloko o keia.

Pauku 4. O kela a me keia huina dala i paaia e kekahi hooko kanoha, lunahooponopono waiwai a kahu malama waiwai paha, a i ole ia, ua hookaaia ae ma kona lima no kekahi auhau maluna o kekahi waiwai, e hookaaia aku no e ia iloko o kanakolu la mahope iho i ke Kuhina Waiwai a nana e haawi aku iaia i palapala hookaa no ia mea, a o ia palapala hookaa he bila hookaa kupono no ia nona i kona manawa e hooponopono ai no kana hana, aka, aole e aeia e loaa i kekahi lunahooko kanoha, lunahooponopono waiwai a kahu malama waiwai paha ka pono ma kona helu ana, aole hoi e hookuuia mai ia auhau ae, aole hoi e aponoia kana mau hana a hookuuia oia ina aole oia e hoike ae i ua palapala hookaa la.

PAUKU 5. I na manawa a pau a kekahi hooko kauoha, lunahooponopono waiwai o na aina e e waiho aku ai a hoolilo aku paha i kekahi mau mahele waiwai a hoaie ana paha maloko o keia Aupuni ma ka inoa o kekahi mea i make, a i ole ia, ma ke ano malama no kekahi mea i make, i ku i ka auhau i oleloia, e hookaaia aku ia auhau i ke Kuhina Waiwai i ka manawa e hooliloia ai o ia mea, ina aole e hanaia pela e ili no maluna o ka hui i hoohuiia e ae ana i ua hoolilo ana la ka hookaa ana i ua auhau la i ke Kuhina Waiwai.

PAUKU 6. E hoomaopopoia ka waiwai io o kekahi waiwai i ku i ua auhau la e kekahi luna koho waiwai a mau luna koho waiwai paha i kohoia e ka Aha e helu i ka waiwai o ka mea make, a i ole ia, o kekahi hapa o ka waiwai o ka mea i make e uku ia ka luna koho waiwai a mau luna koho waiwai paha mai loko ae o ka waiwai o ka mea i make ma ke ano he lilo hooponopono waiwai.

PAUKU 7. Ina ua hoopaapaa ia no kekahi auhau, ua loaa i ka Aha Hookolokolo nona ka mana e pili ana i ka waiwai o ka mea i make iloko o keia Aupuni e hookolokolo a hooholo no ia mea, eia nae, ua loaa i na manawa a pau i ka Aha Hookolokolo Kiekie ka mana o ia ano.

PAUKU 8. O na auhau a pau i kauia a i ohiia malalo o keia Kanawai, e hookaaia aku no i ke Kuhina Waiwai no na hana o ke Aupuni.

Aponoia i keia la 12 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA CVII.

HE KANAWAI

E Hooponopono a e Hoomalu ai i ka hanaia ana a me ka Hoolako ana i ka Uwila ma Honolulu.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

HOAKAKA ANA I NA OLELO I LAWELAWEIA.

Pauku 1. Ma na wahi a pau maloko o keia Kanawai i i lawelaweia ai ka huaolelo "Kuhina" ua manaoia oia no ke Kuhina o ka Oihana Kalaiaina o keia Aupuni.

Ma na wahi a pau i lawelaweia ai na huaolelo "mea hana aelike," e manaoia oia ka mea nana i kuai i ka pono i hoakakaia mahope ae nei maloko o keia, i hana i aelike me ke Kuhina Kalaiaina ma ke ano kulike me na olelo o keia Kanawai.

KUAI ANA I KA PONO MA KE KUAI KUDALA.

Pauku 2. Ma keia ua kauohaia ke Kuhina Kalaiaina e kuai aku ma ke kuai kudala akea i ka mea koho kiekie loa mahope iho o ka hiki ana e hanaia na hooponopono kupono, i ke kuleana kaokoa a pono e hoolako i ka malamalama uwila a me ka ikaika hoohana, koe ma na ano i hoakakaia mahope ae nei maloko nei, maloko o ka Apana o Honolulu, iloko o ka manawa o umi makahiki mai ka la aku o ia kuai ana.

Ina aole i lilo ua pono la i ke kuaiia, ua hiki no i ke Kuhina ma ia hope iho i kela a me keia manawa e hoolaha hou aku ia mea no ke kuai, ma ke ano i hoakakaia mamua ae nei maloko o keia.

E hoolaha ke Kuhina i oleloia i ka manawa, kahi a me na kumu o ia kuai ana, no ka manawa aole e emi malalo o kanaono la, iloko o hookahi a oi ae paha mau nupepa i paiia ma Honolulu ma ka olelo Beritania.

PAUKU 3. O ke kumukuai koho mua o ia pono he elua a me hookahi-hapalua pa-keneta no ia o na loaa a pau o ka mea hana aelike mai ka malamalama uwila a me ka ikaika hoohana a pau loa i hoolakoia aku i na poe lawe ia mea; a o na koho ana no ia pono oia no ka pa-keneta o na loaa a pau a ka mea koho i ae ai e uku aku i ke Aupuni maluna aku o ia pa-keneta. Eia nae hoi, e hookuuia ka mea hana aelike mai ka uku ana i ua pa-keneta la o na loaa no na makahiki elua mua o ia aelike.

PAUKU 4. Mamua ae o ka hooliloia ana o ia pono ma ia kuai ana i kekahi mea koho, e waiho aku ia mea koho me ke Kuhina, ma ke dala maoli, a i ole ia, he kikoo dala i hooiaio ia ma kekahi Baneko o Honolulu, i na dala he elima haneri, a e lilo wale ia dala i ke Aupuni, ina ua hana ole ia mea koho i ka aelike i hoakakaia mahope ae nei maloko o keia nei.

HOOPAA ANA O KA MEA HANA AELIKE E HOOLAKO I KA UWILA.

PAUKU 5. E hanaia he aelike mawaena o ke Kuhina a me ka mea nana i kuai i ua pono nei. E hookomoia iloko o na olelo o ia aelike mawaho ae o na mea e ae i kauohaia maloko o keia nei, he ae ana na ka mea iaia ka pono kahi i paa ai, iloko o elua makahiki mai ka haawiia ana o ia pono, e makaukau a e hiki ana i ua mea hana aelike la e hoolako aku i na poe noi a pau malalo iho o ka apana i hoakakaia mahope ae nei, i ka ikaika hoohana a me ka malamalama uwila a pau a kekahi mea noi ma ia apana i noi pono ae ai, oia hoi keia:

E hoomaka ana ma kahakai ma ka hikina o Honolulu ma

kahi e hui ai ka laina i hoomoeia ma ka laina o alanui Punahou me ke kai; mailaila e holo ana mauka ma ia laina ma alanui Punahou a hiki i alanui Waila, mai laila i ke komohana ma alanui Waila a hiki i ke alanui i kiekie loa ae ma ka piina o Puowaina; mailaila aku malalo o ia puu ma ia iliwai hookahi a hiki i kahi i kupono i ka hooloihi ana o alanui Kula; mailaila aku a hiki i ka huina o na alanui Kula a me Puowainu; mailaila aku ma alanui Puowaina a hiki i ka uwapo ma ke kahawai o Panoa; mailaila aku ma ka laina pololei a hiki i ke poo hikina o alanui Kauka; mailaila aku ma alanui Kauka a hiki i alanui Liliha; mailaila aku ma alanui Liliha a me kekahi laina i hoomoe pololeiia ma ia alanui a hiki i kahakai; mailaila aku ma kahakai a hiki i kahi i hoomaka ai.

Eia no nae hoi, aole e koiia ka mea hana aelike e hoomoe i na uwea i oi ae mamua o 1,000 kapuai ka loa no ka hoolako ana i na kukui, a i ole ia, i ka ikaika hoohana, aia a noi mai ka mea noi a poe noi paha aole i emi malalo o kanalima kukui o umikumamaono kukui ihoiho ka ikaika o ka mea hookahi a na kau mua i na uwea ma kahi i manaoia e hoomalamalama, a i ole ia, na hoomakaukau mua i na mea hana i kupono e hoohanaia ai ka ikaika hoohana i noiia; a aole no e koiia ka mea hana aelike e hoomoe i na uwea aia a ae mua ka mea a poe noi paha e lawe aole e emi malalo o elima kukui ma na uku mau no ka manawa aole e emi malalo o hookahi makahiki.

A e hoomaopopo hou ia, ina ua hiki ole i ka mea hana aelike ke hoolako aku i ka ikaika hoohana a malamalama paha i noiia aku mamuli o ka lawa ole i ka mea hana uwila ke hoolako, e haawiia i ua mea hana aelike la he manawa kupono, aole i oi ae mamua o eiwa malama mai ka la aku o kekekahi noi ana, e hoolako i na mea hana uwila hou iho i kupono e hoolakoia ai ia mea noi.

BONA E HOOPAA AI NO KA HOOKOIA ANA O KA AELIKE.

PAUKU 6. Mamua o ka haawiia ana o kekahi pono i hoakakaia maloko nei, na ka mea, a i ole ia, na ka hui i manaoia ai e haawi ia mea e waiho ae me ke Kuhina Kalaiaina he palapala bona no na dala he elima tausani, me elua mau hope no ka hooko pono ia ana o na olelo o ka aelike i hoakakaia maloko nei a e hooko i na kumu a me na mea a pau i hoakaka ia ma keia Kanawai. O kela a me keia o ia mau hope he ona oia o ka waiwai paa hihia ole iloko o keia Aupuni nona ka waiwai i emi ole malalo o iwakalua-kumamalima haneri dala, a i ole ia, he ona o ka waiwai lewa hihia ole iloko o keia Aupuni nona ka waiwai aole i emi malalo o elima tausani dala.

Ina i kekahi manawa o kekahi o ia mau hope ua hiki ole ke hooko e like me ke ana waiwai i kauohaia, e hoolako koke ia ae he hope hou a mau hope hou paha e ka mea iaia ka pono i paa ai.

Ua hiki no e waihoia ae he iwakalua-kumamalima haneri dala me ke Kuhina Kalaiaina e ka mea iaia ka pono i paaia ai no ka hoopaa ana e hookoia no na olelo o ka bona, ma kahi o na hope i hoakakaia maluna ae nei, e like me ka manao o ka mea e paa ana ia pono.

NA RULA ME NA HOOPONOPONO ANA.

PAUKU 7. Ma keia na haawiia ka mana i ke Kuhina e hana, a i kela a me keia manawa e hooloii, hooponopono, a i ole, e pakui mai i na rula a pau e hooponopono ana i ke kukulu ana a kau ana i na pou a me na uwea, ka hana ana i loaa ole ka poino ma o na uwea a me na mea hana nana i halihali i kauwila, ka malama ana ma ke ano maikai i na pou, na uwea a me na mea hana a pau, a me ka hana ana me ka hoolako ana i ka uwila i kupono no ka malama ana i ka pono o ka lehulehu.

O ia mau rula, mahope iho o ka hoolahaia ana, e like no ko lakou mana me ko ke kanawai.

Aole nae e lilo kekahi mea maloko nei i mea e loaa ai ka mana i ke Kuhina e kauoha e hoomoeia na uwea malalo o ka lepo.

PAUKU 8. Ina aole i kulike na pou uwea, a mau mea hana paha o kekahi mea hana aelike me na rula, a i ole ia, ua kueia ua mau rula nei ma kekahi ano e ae, o ka mea hana aelike, a i ole ia, o ka mea nana i hana ia hana kue, e hoopaiia oia aole e emi malalo o iwakalu-kumamalima aole hoi e oi aku mamua o elima haneri dala no kela a me keia hooko ole ana a uhai ana paha.

PAUKU 9. Ina i kekahi manawa ua hana a hooko ole ka mea hana aelike i na rula a me na hooponopono a kuhikuhi ana paha i aeia maloko nei e hanaia, ua hiki i ke Kuhina, ke manao oia pela, mahope iho o ka hoolaha ana aku i ua mea hana aelike la ma ke kakau ana i kona manao e hana pela, e hoomaka aku e hana i ka mea i hooko ole ia malalo o na lilo o ia mea hana aelike, a na ia mea hana aelike no e uku ae i ke Kuhina i na lilo a pau i loaa ma ia hana ana; a o ka lilo o ia hana ana he kuleana paa mua ia maluna o na waiwai a pau o ka mea hana aelike.

PAPAIA NA POU A ME NA UWEA I AE OLE IA MA NA ALANUI.

PAUKU 10. Aole e aeia kekahi mea e kukulu a malama paha i na pou, a i ole ia, i na uwea maloko, maluna a mai kahi aoao a i kekahi aoao o na alanui o ka lehulehu koe wale no na poe i aeia ma ke kanawai e hana pela. O kekahi mea e kue ana i keia Pauku ua pili iaia ka hewa mikamina a e hoopaiia he iwalua-kumamalima dala no kela a me keia pou a uwea paha i kakauia ma ke ano kue i keia. Ua hiki no i ke Kuhina i na

manawa a pau e kauoha e hookaawaleia aku ia mau pou a uwea paha malalo o ka lilo o ka mea nana i kukulu ia mau mea ma ia wahi; aka, aole e kauia ka hoopai i hoakakaia ma keia Pauku a hala na malama ekolu mai ka la aku i hanaia ai keia.

E NANAIA NA HANA A KA MEA HANA AELIKE.

PAUKU 11. O na mea hana a pau loa, na mea e hanaia ana, na buke a me na helu o kekahi mea hana aelike, ua hiki no e nanaia i na manawa a pau e ke Kuhina, a i ole ia, e kekahi mea i kohoia e ia no ia hana.

E WAIHOIA AE NA HOIKE E KA MEA HANA AELIKE.

PAUKU 12. E waiho ae kela a me keia mea hana aelike iloko o hookahi malama mahope iho o ka pau ana o kela a me keia makahiki me ke Kuhina.

Ekahi: He hoike hoakaka e hoike ana i ka inoa o kela a me keia mea lawe malamalama a ikaika hoohana paha i hoolakoia e ia mea hana aelike, ka nui a me ke ano o na kukui, a i ole ia, ka ikaika hoohana i hoolakoia i kela a me keia mea, a me ka huina dala i hookaaia e ia mea iloko o ia makahiki;

Elua: He hoike hoakaka e hoike ana i na mea a pau i pakuiia aku i na mea hana o ka mea hana aelike, a me ke kumukuai oiaio, mahope iho o ka lawe ana ae i na hoemi ana o kela a me keia mea i pakuiia aku; a

Ekolu: He hoike hoakaka hou aku e hoike ana i na itamu o ka lilo hoohana o ia mea hana aelike, a me ka huina o kela a me keia itamu o ia ano iloko o ka makahiki mamua iho, a e hookaa ae ma ia manawa no i ke Kuhina i oleloia i ua pakeneta la i kohoia a i aelikeia iloko o ka aelike i hoakakaia maluna ae nei.

NA HOOKUU ANA MAI KA PONO KAOKOA.

PAUKU 13. Aole e manaoia kekahi mea maloko o keia Kanawai he mea ia e papaia ai kekahi mea a ahahui paha i ke kukulu ana i na mea hana uwila a me ka hana ana i ka uwila no ka hoomalamalama ana, a i ole ia, i mea hana ikaika hoohana no kona a no ko lakou mau hana ponoi paha ma kahi i hoohanaia ai. Aka, o ia mea hana o ia ano i kukuluia pela e komo no ia malalo o na rula a pau i hai mua ia ae nei; a e ku no i ka nanaia a hooponopono ana o ke Kuhina a mea paha i kohoia e ia no ia hana.

Aole no hoi e manaoia mamuli o kekahi mea maloko nei ua papaia ka Hui Kaa Alahao Hawaii, Kaupalenaia (Hawaiian Tramways Company, Limited), malalo o ka pono i haawiia iaia, e kukulu i kahua hana uwila na pou a me na uwea, malalo o ka nana a me ka hooponopono ana i hoakaka mua ia ae nei maloko o keia, no ka hoolako ana i ka ikaika no ka hooholo ana i na kaa; a i ole ia, mai ka hana ana i aelike me kekahi a oi ae paha o na mea hana aelike e hoolako iaia me ia ikaika hoohana no ka hoohanaia ma kekahi o kona mau alahao, ina paha ua komo a komo ole paha ia alahao maloko o ka apana o ia mea hana aelike.

Aole no hoi e manaoia kekahi mea maloko o keia Kanawai he mea e papaia ai ke Aupuni mai ka hoolako ana i kekahi hapa o Honolulu ma ka uwila no ka hoomalamalama ana, a i ole ia, me ka ikaika hoohana, i loaa mai ka ikaika i loaa mai i keia wa mai ka pono wai mai o ke kulanakauhale e ku nei, a hiki i ka piha ana o ka ikaika o na mea hana uwila i onaia e ke Aupuni i keia manawa.

NA UKU O NA MEA HANA O KE AUPUNI.

PAUKU 14. Aole e oi aku na uku e kauia ai e ka mea hana

aelike mamua ae o na uku mahope iho no kela a me keia kukui o 16 kukui ihoiho ka ikaika, oia hoi:

No ka hana i ka po holookoa, a i ole ia, no ka hoohanaia e na keena inu waiona a biliodi paha, no ka malama hookahi $1.25. No na halekuai, no ka malama hookahi $1.00. No na hale noho, no na ipukukui elima mua, no ka malama no ke kukui hookahi $.90. No na ipukukui a pau maluna o elima, no ka malama no ke kukui hookahi $.60. No na hotele, na halemai, na luakini, na hale hoolaulea a me na wahi e ae o ia ano like, na wahi hoi i hoohanaia ai na kukui no ka manawa wale no, e haawiia aku no na uku okoa ae, aole nae hoi e oi aku i kekahi auhau kaulike ana mamuli o ka hoomaopopo ana aku i na kulana o kela a me keia mea pakahi.

O ka uku e koiia no ka malamalama a ikaika hoohana i hoolakoia e ke Aupuni, aole no ia e emi malalo o ka uku i oleloia e koiia e kekahi mea hana aelike.

Ma keia ke papaia nei ke Kuhina Kalaiaina mai ka hoolilo ana aku ma kekahi ano i ka noho ona ana a hooponopono ana o ke Aupuni maluna o ka wai o ke Aupuni, a i ole ia, i ka ikaika hoohana i loaa mailaila mai, a me ke Kahua Hana Uwila o ke Aupuni.

UA HIKI E LAWEIA NA KAHUA HANA O KA MEA HANA AELIKE E KE AUPUNI.

PAUKU 15. I ka pau ana o ka pono i haawiia malalo o keia nei, ua hiki i ke Kuhina e lawe ae no ke Aupuni i ke kahua hana a pau o ka mea hana aelike ma ka uku ana aku iaia i ka waiwai io o ia mea.

O ka waiwai io e ukuia aku pela, oia no ke kumukuai io i lilo ai no na mea a pau o ia mea hana aelike e lawelewe maoliia ana ma ka hooko ana aku i na hana o ia pono i ka ma-

nawa i laweia ai a me ka lilo maoli no ka hana ma ka hana a kukulu ana a makaukau no ka hana, me ka hoolaweia ae o kekahi pa-keneta kupono no ka hoohanaia ana a me ka emi mai o ka waiwai io, a aole e haawiia kekahi mea no ka manao maikai a waiwai paha o ka hana. Eia nae, aole e oi ae ia waiwai io mamua o ka mea e hiki ai e hoolakoia mai ia mau mea ma ia manawa me na mea hou loa.

O ka pa-keneta e hoolaweia, oia no ka mea i aelikeia e na aoao elua, a i ole ia, ina ua hiki ole ia laua ke aelike no ia mea, na kela a me keia e koho i mea koho kuokoa a pili ole, a na na mea elua i kohoia pela e koho i ke kolu, a o ke koho a helu ana paha a ia poe ekolu i kohoia pela e paa no ia maluna o na aoao a elua ma na mea e pili ana i ka nui o ka pakeneta e hoolaweia.

Pauku 16. Ina aole e lilo ka Hui Uwila Hawaii, Kaupalenaia, (Hawaiian Electric Company, Limited), ka mea nana e kuai i ua pono la, na ka mea nana i kuai ia mea, ina oia e noiia ana pela e ua hui la iloko o kanakolu la mahope iho o ia kuai ana, e lawe mai ia hui mai i na mea hana a pau e lawelaweia nei e ia hui ma kona waiwai io kupono ma ka makeke, me ka noonoo pu ia o kekahi hoemi kupono ana no ka hoohanaia a me ke emi o ka waiwai mamuli o ia mea. Ina ua hiki ole i ka mea kuai a me ka hui i oleloia e hooholo no ke kumukuai, e hooholoia no ia ma ke ano i hoakakaia maloko o ka Pauku 15 o keia nei. Eia nae, aole e oi aku ia waiwai io mamua o ka mea e hiki ai e loaa na mea hana hou o ia ano like ma ia manawa; a e hoomaopopo hou ia, e loaa no i ua hui la i oleloia he umi la mahope iho o ka hoopukaia ana o ka olelo hooholo a na luna koho waiwai e noonoo ai no ka ae aku a hoole paha ia mea i hooholoia.

Ina aole e ae ia hui e lawe i ka mea i hooholoia iloko o ia

mau la he umi, alaila, ua hookuuia ka mea hana aelike mai ka lawe ana a kuai ana ia mea hana.

Aponoia i keia la 12 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

G. N. WILCOX,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA CVIII.

HE KANAWAI

E AE ANA E PUHIA KA WAIONA.

E Hoholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke haawiia nei ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e haawi aku i kekahi mea a mau mea paha e nonoi mai ana i palapala ae e puhi i ka waiona, malalo no nae o na kumu, na hoakaka a me na hoohaiki ana e like me ia i hoikeia mahope iho.

PAUKU 2. O na mea a pau e nonoi ana i palapala ae malalo o keia Kanawai, e waiho aku o ia i palapala hoopaa, me hookahi a oi aku paha mau hope (e like kona ano me keia malalo iho), a e aponoia hoi ia palapala hoopaa e ke Kuhina Kalaiaina:

"E ike auanei na kanaka a pau ma keia, owau o..... ..... ka mua, a me..... ka hope, ua hoopaa loa ia maua i ke Kuhina Kalaiaina no ka pomaikai o ke Aupuni Hawaii, i ka huina dala hoopai o hookahi tausani dala, ma ke dala ku i ke kanawai, a e ohiia mailoko ae o ko

maua mau waiwai hui a waiwai like ole, ina e uhaiia na kumu i hoikeia mahope iho nei:

"No ka hookaa pono a piha ana aku o ia mau dala, ke hoopaa nei maua ia maua elua a ia maua pakahi, a me ko maua mau hooilina, hooko kauoha, lunahooponopono waiwai a me na hope.

"Silaia me ko maua mau sila a kakauia i keia la.....o ....., M. H. 189..

"Eia ke kumu o keia hoopaaia ana: Oiai ua nonoi aku ka mua i hoopaaia ae la maluna i palapala ae e puhi i ka waiona i kulike ai me ke kanawai i hooholoia ma ka la.....o..... ....., 189.., a ua hooko aku oia i na hoakaka ana a ua kanawai la, a no ia mea ua loaa iaia ke kuleana e loaa aku ai he palapala ae e puhi waiona i kulike me ke kanawai i hanaia a i hoakakaia ma ia mea, no ka manawa he hookahi makahiki mai keia la aku. Nolaila, ano, ina i ka wa e mau ana keia palapala ae aole e kokua aku o..... ..... i oleloia i kekahi mau mea e uhaiia ai kekahi o na kanawai o keia Aupuni, a kue ole hoi i kekahi o na kumu o ka palapala i oleloia, a i ole ia, o keia Kanawai a o kekahi paha o na rula a me na hooponopono ana i hoolahaia e ke Kuhina Kalaiaina e like me ia i hoakakaia mahope iho, alaila, e lilo keia hoopaa ana i mea ole, ina nae aole pela, alaila, mahope iho o na hooiaio kupono ia ana imua o kekahi Lunakanawai Apana, me ka waiho ole ia aku imua o kekahi kiure e lawe wale ia no na dala hoopai i hoikeia ma keia palapala hoopaa, a o ka palapala ae i haawiia i ua .....nei e lilo i mea ole.

"Haawiia malalo o ko maua mau lima a me ko maua mau sila i ka la a me ka makahiki i hoikeia maluna ae.

Me ka Ikemaka o ....

PAUKU 3. No hookahi makahiki ua palapala ae la mai kona la e hoopukaia aku ai, a mamua ae o ka haawiia ana aku o ia palapala ae e loaa i ke Kuhina Kalaiaina mai ka mea mai i haawiia ai ka palapala ae he elua haneri me kanalima dala ma ke ano uku no ka palapala ae.

PAUKU 4. O na waiona a pau e hanaia ana malalo o na hoakaka ana a keia Kanawai e haawiia aku no ia iloko o ka malu a me ka malama ana a na mana o ka Oihana Dute, a malaila no e waiho ai, a hiki i ka wa e kiiia aku ai no ka hoolilo ana aku iloko nei o ka aina a no ka hoouna ana aku paha no na aina e, mamuli o kekahi palapala ae i hoopukaia e ka Luna Dute Nui, a e kona Hope paha, a o na lilo a pau no ka malama ana e ukuia mai no ia e ka ona o ua waiona la e like no me he waiona la ua hanaia ma na aina e a ua hookomoia mai iloko o keia Aupuni.

PAUKU 5. O ka waiona a pau i hanaia malalo o na hoakaka ana a keia Kanawai, ua hiki no ke laweia mai ka Hale Dute mai mamuli o kekahi palapala ae i haawiia mai e ka Luna Dute Nui a e kona Hope paha, no ke kuai aku a me ka inuia iloko o keia Aupuni, a i ka wa e laweia mai ai, e ukuia aku no ke dute maluna o ua waiwai la e like pu me ka ehahapalima o kona dute e ohiia nei i keia wa, a e ohiia aku ana paha ma keia hope aku maluna o na waiona o ka ikaika alekohola i like me ko na waiona i hookomoia mai iloko o keia Aupuni, i hanaia ma na aina e. Ua hiki no ke laweia keia waiona no ka hoouna ana aku i na aina e e like me ka laweia ana o na waiona no ka inuia ana maanei me ke dute ole, a e pili no na hoohaiki ana a pau a ke kanawai maluna o keia waiona ma na ano a pau, e like me ia e ku nei i keia wa, a e hooholoia aku ana paha ma keia hope aku maluna o na waiona i hanaia ma na aina e, i ka wa e laweia ai no ka hoopuka hou ana aku no na aina e; eia nae hoi, e hiki no kekahi ale-

kohola metulika i hanaia iloko o keia Aupuni malalo o keia Kanawai ke unuhiia aku no ka hoohanaia iloko o keia Aupuni me ke dute ole.

PAUKU 6. O ka mea iaia ka palapala ae, a o kekahi mea paha ma kona inoa i maopopo lea na mea a pau, e hoike ae oia i kela a me keia hapaha i ke Kuhina Kalaiaina a me ka Luna Dute Nui i ka nui a me ke ano o ka waiona i hanaia e ia, ka nui a me ke ano o ia waiona i waihoia aku ma ka Hale Dute; ka nui a me ke ano o ka waiona i unuhiia mai; a ina ua hoounaia i ka aina e a ua kuaiia paha no ka inuia iloko o keia Aupuni. E hoohikiia ia hoike e ka mea nana e waiho mai ana i ua hoike la no kona pololei, a ina e ikeia aole pololei o kekahi o na mea i hoohikiia, alaila, e manaoia no ia he hoohiki wahahee.

PAUKU 7. Aole loa e kuai aku ka mea iaia ka palapala ae i ka waiona i hanaia e ia, no ka inuia iloko o keia Aupuni malalo mai o ka umi galani i ka wa hookahi.

PAUKU 8. O kekahi mea e puhi ana i ka waiona me ka loaa ole o ka palapala ae e like me ke kanawai, e hoopaiia no oia ma ka uku hoopai aole e oi aku maluna o hookahi tausani dala, aole hoi e emi mai malalo o hookahi haneri dala a ma o ka hoopaahaoia ana ma ka hana oolea no ka manawa aole a emi iho malalo o ekolu malama, aole hoi e oi aku mamua o hookahi makahiki.

PAUKU 9. I ka wa e waihoia aku ai ka palapala nonoi i oleloia no kekahi palapala ae malalo o keia Kanawai, e waiho aku ka mea nonoi me ke Kuhina Kalaiaina i kekahi palapala i hoohikiia e hoike ana i kahi maoli e hanaia aku ai ua mau waiona la me kekahi hoakaka pu o ua wahi la.

PAUKU 10. O kahi e hanaia ai na waiona malalo o ka palapala ae i hoakakaia maloko nei, e noa no ia i na mea a pau no ka nanaia ana e na makai a me na Luna o ka Oihana Dute.

Pauku 11. Ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina mamuli o a me ka ae ana o ka Aha Kuhina i kela a me keia manawa ke hana i mau rula a me na hooponopono ana, i kue ole hoi i keia Kanawai, i mea e hiki ai ke malama pono ia na loaa Aupuni a me ka maluhia o ka lehulehu, a e hoolahaia ia mau rula a me na hooponopono ana ma kekahi nupepa a e like kona mana me he kanawai la.

Pauku 12. Ke ole e hoakakaia ma kekahi wahi e aku maloko nei, o kekahi uhai ana a ka mea iaia ka palapala ae, i na hoakaka ana a keia Kanawai, e ku no oia a o lakou paha i kekahi hoopai aole e emi mai malalo o hookahi tausani dala, a e lilo wale ka palapala hoopaa a me ka palapala ae i oleloia, a e hiki no ke koiia a ohiia aku ke dala o ka palapala hoopaa i oleloia mamuli o ka olelo hooholo a kekahi Lunakanawai Kaapuni ma ke Keena me ka waiho ole aku imua o ke kiure.

Pauku 13. O kekahi mea, koe ka mea iaia ka palapala ae, e like me ia i olelo mua ia ae la, e kue ana i na olelo o keia Kanawai, e hoopaiia ma ka ahewaia ana aole e emi mai malalo o elima haneri dala, aia a na hoakakaia he hoopai okoa mamua ae maloko o keia nei.

Pauku 14. E loaa no ka mana i na Lunakanawai Apana lehulehu e hoolohe, hoomaopopo a haawi i olelo hooholo ma na uhai ana a pau i keia Kanawai, koe ma na hoopii no ka hoohiki wahahee malalo o ka Pauku 6 o keia Kanawai.

Pauku 15. E mana aku no keia Kanawai mai a mahope aku o ka la o kona hooholoia ana, a ma keia ua hoopauia na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana me keia Kanawai a oi loa aku hoi ke kanawai i kapaia "He Kanawai e hiki ai i ke Kuhina Kalaiaina e haawi aku i palapala ae a mau palapala ae paha, e puhi i na waiona ma ke Kulanakauhale o Honolulu," i aponoia ma ka la 30 o Dekemaba, M. H. 1864, a

me ke kanawai i kapaia "He Kanawai e haawi ana i ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e haawi i na mea wiliko i na palapala ae puhi Wai Ikaika," i aponoia ma ka la 13 o Iulai, M.H. 1874.

Aponoia i keia la 13 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

John F. Colburn,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA CIX.

HE KANAWAI

E Hoololi ai i ka Pauku 69 o ke "Kanawai e Hooponopono hou ai i ka Oihana Hookolokolo," i aponoia ma ka la 25 o Novemaba, M. H. 1892.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ua hoololiia ka Pauku 69 o ke "Kanawai e hooponopono hou ai i ka Oihana Hookolokolo," i aponoia ma ka la 25 o Novemaba, M. H. 1892, a penei ia iho e heluhelu ia ai:

"Pauku 69. E aeia no na hoopii hoohalahala mai na olelo hooholo, na olelo hooko, na olelo kauoha a mau olelo kuahaua paha a na Lunakanawai Kaapuni ma ke Keena, i ka Aha Hookolokolo Kiekie, koe ma na hihia i kuleana ai ka mea e hoohalahala ana e hoohalahala aku i ke kiure, i na manawa a pau a ka mea e hoopii hoohalahala ana e waiho ae ai i ka olelo hoolaha o kana hoohalahala iloko o elima la, a e uku i na koina i maopopo, a e waiho aku i bona lawa kupono ma ka huina o kanalima dala, i hoomaopopoia no ka hookaa ana i na

koina e ili hou mai ana ina oia e haule ana ma ka Aha Hookolokolo Hoopii Hoohalahala, a ma ka dala maoli paha e like me ia ka nui, iloko o umi la mahope mai o ka waihoia ana aku o ka olelo hooholo, olelo hooko, olelo kauoha a olelo kuahaua paha i hoopii hoohalahalaia mai ai; aka nae hoi, ma kekahi hihia a ke kanawai i ae ai i kekahi hoohalahala mai ka olelo hooholo, olelo hooko, olelo kauoha a olelo kuahaua paha a kekahi Lunakanawai ma ke Keena e hookolokoloia imua o kekahi kiure, alaila, aole ka Lunakanawai nana ka olelo hooholo, olelo hooko, olelo kauoha a olelo kuahaua paha i hoohalahala mai ai e noho ma ka hookolokoloia ana o ia hoopii hoohalahala imua o kekahi kiure, aka, e kupono no e hoolohela ua hoopii hoohalahala ma ke kau mau mahope aku o ka Aha Hookolokolo Kaapuni o ka Aha Kaapuni iloko ona i hookolokoloia ai ua hihia la ma ke Keena, a o ka Lunakanawai Kaapuni o kahi Apana Kaapuni e aku, i hoomanaia hoi no ia mea ma ka palapala nonoi i kakauia e ka Lunakanawai Nui, a e kahi Lunakanawai e ae paha o ka Aha Hookolokolo Kiekie, e noho aku ma ka hookolokoloia ana o ia hoopii hoohalahala; aka, eia hou aku nae hoi, ina i laweia mai ia hoopii hoohalahala mai ka olelo hooholoholo, olelo hooko, olelo kauoha a olelo kuahaua paha e kekahi o na Lunakanawai o ka Apana Kaapuni Ekahi ma ke Keena, e kupono no hoi e hoolohela ma ke kau mau mahope aku o ia Apana Kaapuni, aka, aole ka Lunakanawai nana ka olelo hooholo, olelo hooko, olelo kauoha a olelo kuahaua paha i hoopii hoohalahala ia mai ai e noho ma ka hookolokoloia ana o ia hoopii hoohalahala."

Aponoia i keia la 13 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

Na ka Moi:

John F. Colburn,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA CX.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI A E HOOPONOPONO AI I KA HOOKOMO ANA MAI, KE KUAI ANA A ME KA HOOHANA ANA I KA OPIUMA A ME NA MEA I HANAIA NO LOKO MAI O KA OPIUMA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

KA HOOKOMO ANA MAI A ME KA BONA ANA I KA OPIUNA.

PAUKU 1. Ua ku no i ke kanawai no kekahi mea e hoo komo mai i ka opiuma a me na mea i hanaia ai mai ia mea mai a e hookomo ia mea ma ka bona ma kekahi Hale Dute o keia Aupuni, a e hoolilo aku ia mea oiai e waiho ana ma ka bona, a e unuhi aku ia mea mai ka bona mai, ma ke ano e like me ia i hoakakaia ma keia Kanawai.

UA HIKI NO KA OPIUMA KE UNUHIIA NO NA HANA LAPAAU

PAUKU 2. O na opiuma a me na mea a pau i hanaia ai no loko mai o ia mea i manaoia no na hana lapaau e unuhiia no mai ka bona mai e na kauka lapaau wale no i laikiniia, a e ka Papa Ola, a e na poe pa'ipa'i laau a me na poe kuai laau i laikini pono ia a e lawelawe ana i kekahi hana ma ke ano he poe pa'ipa'i a kuai laau iloko o keia Aupuni. O na poe e unuhi ana ia mea pela mai ka bona aku e uku no i ke dute maluna o ia mea ma ka ratio o hookahi haneri pa-keneta maluna o ke kumu waiwai, koe aku aole hoi ka Papa Ola e uku i ke dute maluna o ia opiuma a o na mea paha i hanaia ai mai ia mea mai e like me kana e unuhi ai, pela mai ka bona aku. Aole kauka lapaau, mea pa'ipa'i laau a mea kuai laau paha e unuhi

aku pela a oi aku mamua o hookahi paona opiuma ma ka puu hookahi ma kekahi manawa hookahi.

PALAPALA HOIKE NO KA UNUHI AKU NO NA HANA LAPAAU.

PAUKU 3. Mamua o ka ae ana i kekahi unuhi ana aku o ia opiuma a o kahi mea paha i hanaia ai mai ia mea mai, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai, e koi aku ka Luna Dute o ke Awa ma kahi o ua unuhi ana la i manaoia ai e hana mai ka mea e noi mai ana no ia mea i kekahi palapala hoike (affidavit) i like ke ano nui me keia iho: Ma kahi o ka unuhiia ana e ka Papa Ola, e hoike mai ia olelo hoike ua makemakeia e ka Papa Ola i oleloia a ua kauoha aku i ka unuhi ana o na mea i noiia no ka haawi ana iwaena o na kauka lapaau a no ka hoohanaia aku hoi e na poe mai o ka Papa i oleloia, a e kakauinoaia hoi ia palapala hoike e ka Peresidena, a i ole ia, e kekahi luna e ae a hoa paha o ua Papa la. Ma kahi hoi o kekahi kauka lapaau, mea pa'ipa'i laau a mea kuai laau paha, e hoike mai no ia palapala hoike he kauka lapaau ka mea noi i laikini pono ia a e lawelawe ana i ka oihana, a i ole ia, he mea pa'ipa'i a mea kuai laau lapaau e lawelawe mau ana i ka hana maloko o keia Aupuni (e like me ka mea e manao ia ana), e hoike ana i kona wahi a me kahi o ka hana, a o na mea o ka opiuma i hanaia mai ai i noiia mai hoi pela ua kupono ma ka lawelawe ana a ma ka oihana paha a ua mea nonoi la (e like me ka mea e manao ia ana), a ua manao oiaio maoli ia no ka hooluolu ana i ke omaimai, a aole no kekahi mea e ae mawaho o na hoohana lapaau ana.

HOOPAI NO KE KUEIA E NA KAUKA LAPAAU.

PAUKU 4. Ina kekahi kauka lapaau i loaa ma kona lima kekahi opiuma, a mea paha i hanaia ai mai ia mea mai ma ka

unuhi ana o ia mea mai ka waiho ana ma ka bona, a ma ke kuai paha mai kekahi mea pa'ipa'i laau a mea kuai laau paha, a ma kekahi ano e ae paha, e hoolilo ana ia mea, a e ae ana paha ia mea e hoohanaia, koe aku iloko o ka lawelawe ana o kana oihana, a no ka hoohana a hooluolu oiaio maoli ana no i na poe omaimai i ake i na mea la, e hoopaiia oia ma kekahi uku hoopai aole e emi malalo o hookahi haneri dala, a aole no hoi e oi aku mamua o elima haneri dala; a ke ahewaia no ka hewa elua malalo o keia Pauku, e hoopaiia no oia e like me ia i hoakakaia mamua ae, a e hoopauia kona laikini e lawelawe i ka oihana lapaau.

HOOPAI NO KE KUEIA E NA POE PA'IPA'I LAAU A ME KAHI POE E AKU.

Pauku 5. Ina kekahi mea pa'ipa'i a mea kuai laau lapaau i loaa ma kona lima kekahi opiuma a mea paha i hanaia mai ia mea ae, mahope o ka mana ana o keia Kanawai, e kuai a hoolilo paha ia mea, a o kekahi mea ana i pa'ipa'i ai, he opiuma holookoa paha a he hapa paha i kekahi mea, koe aku i kekahi kauka lapaau i laikini pono ia a mamuli paha o na palapala haawi laau a kauoha paha o na kauka lapaau la, e hoopaiia no ia mamuli o ka ahewaia ana aole e emi malalo o hookahi haneri a aole e oi maluna o elima haneri dala, a no ka hewa elua malalo o keia e hoopaahaoia ma ka hana oolea aole e oi aku i na malama eono me ua uku hoopai la a aole paha, aia ma ka manao ana o ka Aha Hookolokolo.

Pauku 6. O kekahi mea i unuhi mai hoi pela a ma kekahi ano e ae paha i loaa ai kekahi opiuma a mea paha i hanaia ai mai ka opiuma mai no ka hoohana ana a ka Papa Ola, a i kuai a hoolilo aku paha ma kekahi ano e ae i kahi mea aku a no kekahi hana paha mawaho ae o ka mea i kauohaia e ka Papa Ola i oleloia, a no ka hoohana ana a ka Papa

Ola i oleloia, a me ko na poe e noho ana malalo o kona mana, e hoopaiia no mamuli o ka ahewaia ana aole e emi malalo o hookahi haneri a aole hoi e oi aku maluna o elua haneri me kanalima dala, a i ole ia, e hoopaahaoia ma ka hana oolea aole e emi iho i na malama ekolu a aole hoi e oi aku i na malama eono.

NA HOAILONA PAI NO NA IPU OPIUMA.

Pauku 7. - Ua lilo hoi he hana na ke Kuhina Waiwai, e like me ka hiki kupono mahope iho o ka hooholoia ana o keia Kanawai, e kauoha e kahakahaia a e hoihoiia i ke Keena Waiwai, kekahi heluna kupono o na hoailona pai no na hana i hoakakaia e like me mahope nei. E kahakahaia hoi na mau hoailona pai la e hoemi ai i ka pilikia ma na hana apukaia o ia mea, a o ka heluna waiwai o ia mea he hookahi dala a me kanalima keneta a me ekolu dala pakahi. Aole hoi e kau maluna o laua ke kii o kekahi kanaka, aka, e kahikoia me ke kii o hookahi a oi o na hiona aina Hawaii, a e hookaawaleia hoi kekahi mau wahi e kakauia ai ka inoa o ka Luna Dute Nui o ka Oihana Dute, a me ke kakauinoa hooia ana a ka Luna Kiai Awa o kahi e hoohanaia aku ai o ia mau mea. E waiho malamaia keia mau hoailona pai ma ka Waihona Aupuni, koe aku ka heluna kupono o ia mea e lawa ai na hoohana ana o keia Kanawai, mai kahi manawa a i kekahi manawa aku, e haawiia i ka Luna Dute Nui no ka hoohanaia e ia a nana hoi ia e mahelehele aku iwaena o na Luna Dute o na awa mawaho ae o Honolulu.

E HOIKE HELU IA NA HOAILONA PAI, A E PUUNAUEIA NO KA HOOHANA AKU.

Pauku 8. E hoopaaia na mau hoailona pai la i ka Luna Dute Nui i ka manawa e haawiia aku ai mai ka Waihona Dala aku, ma kekahi moohelu kaawale no ia mea e malamaia

e ka Luna Buke Helu Aupuni. Na ka Luna Dute Nui, mai kahi manawa a i kekahi manawa aku, e puunaue aku i kekahi o ua mau hoailona pai la i oleloia e like me ke kupono (mahope o kona kakauinoa mua ana ia mau mea) mawaena o na Luna Dute o na awa mawaho ae o Honolulu; a na ka Luna Dute Nui a me na Luna Dute a pau e loaa ana ua mau hoailona pai la e hoike mai no ia mea ke kauohaia ma ke ano he dala. Mamua o ka hoopiliia ana o ua mau hoailona pai la i na palu opiuma, e like me ia i hoakakaia mahope iho nei, e kakauinoaia no e ka Luna Dute Nui, (a i kona wa nalo aku, e ka Hope Luna Dute Nui), a ma kahi e hoopiliia ana e like me ia ae la ma kekahi wahi e aku mawaho o Honolulu, e kakau hooia pu ia no e ka Luna Dute o ia awa.

E KOIIA AKU NA BONA NO NA AUHAU DUTE.

Pauku 9. Ma ka hookomoia ana mai o kekahi opiuma e like me ia i hoakakaia maloko nei, e hookomoia aku no a e hoahuia ma ka bona, ma ke awa kahi i hoopaeia ai. E lilo hoi he hana na ka Luna Dute Nui a Luna Dute e ae paha o ia awa e koi koke aku ia wa mai ka mea hookomo mai (ina e manao oia e waiho i ua opiuma la, a o kekahi hapa paha iloko o ka bona) i kekahi palapala hoopaa maikai a lawa pono, me ka hope a mau hope paha i kupono a i hilinaiia, i hanaia no ka hookaa ana i na dute a me na lilo hoahu a pau maluna o ua opiuma la, iloko o hookahi makahiki mai ka la i hookomoia mai ai. O na dala hoopaa o ua bona la e like no ia me ka huina o ke dute e oleloia nei maanei e hookauia aku maluna o ua opiuma la, a me ka uku hoahu o hookahi makahiki maluna o ia mea. E waihoia ua bona la i hoopaa mau a hiki i ka hookaaia ana o na dala a pau i hoopaaia maloko o ia bona.

NA NA LUNA DUTE E HOOPILI A HOOPAU I NA HOAILONA PAI.

PAUKU 10. Na ka Luna Dute Nui a me na Luna Dute lehulehu, ma ko lakou mau awa pakahi, e kauoha e hoopiliia i kela a me keia pahu, kini a ope e ae paha he opiuma ko loko i hookomoia mai a i noiia mai e unuhiia mai ka bona aku e like me ia i hoakakaia maloko nei, a aole hoi i oi aku ka nui maloko i ka elima *tael*, a i ole ia, he hookahi hapa paona opiuma, he hookahi o ia mau hoailona pai i oleloia o ka helu o hookahi dala a me kanalima keneta. Maluna o kekahi o ua ano pahu la, tini a ope paha aia maloko ona he elima a oi aku a aole hoi i oi mamua o umi *tael*, he oi aku i ka hookahi-hapa paona a aole hoi i oi aku i ka hookahi paona, e hoopili iho oia i hookahi o na mau hoailona pai la i oleloia o ka helu o ekolu dala, a pela aku no kela a me keia hapa paona a elima *tael* hou iho paha, a i ole ia, he hakina paha o ia helu, e hoopili hou ia iho kekahi hoailona pai a mau hoailona pai paha o ka waiwai o hookahi dala a me kanalima keneta. E kuniia, a i ole, e kakauia kela a me keia hoailona pai ma kona alo, i kapiliia pela, ma ka manawa i kapiliia ai ia mea, i ka huaolelo "Hoopauia" me ka inoa pu o ke awa kahi i kapiliia iho ai, a me ka la o ia hoopauia ana.

HOOPAI NO NA LUNA DUTE E KUE ANA I NA HOAKAKA HOAILONA PAI.

PAUKU 11. O kekahi luna o ka Oihana Dute, a mea e ae paha iloko o kona mau lima a hoomalu ana paha i ua mau hoailona pai la a o kekahi paha o lakou e loaa ai, no kekahi o na hana i oleloia ma ka Pauku hope mamua ae o keia nei i nele a i hoole paha i ke kapili a e hoonoa iho ia mea, e like me ka mea i hoakakaia malaila, e hoopaiia no ke ahewaia ma ia mea, aole e emi iho malalo o elua haneri a aole e oi aku

mamua o elua tausani dala, a i ole ia, e hoopaahaoia ma ka hana oolea aole e emi iho malalo o ekolu malama a aole e oi aku mamua o elua makahiki.

HOOPAI NO KA HANA APUKA ANA I NA HOAILONA PAI.

PAUKU 12. O kekahi kanaka e hana hoohalikelike ana ma ke ano apuka, a i kokua a lawelawe pu paha ma ka hoohalikelike apuka ana i kekahi o ua mau hoailona pai la, a e kuai, lawelawe, hoopukapuka, hoohana a paa paha i kekahi mea hoohalikelike a mau mea hoohalikelike paha o ua mau hoailona pai la me kona ike no i kana mea e hana ana, e hoopaiia no ia ma ka ahewaia ana ma kekahi hoouku ana i emi ole iho malalo o elima haneri a i oi ole aku hoi maluna o elua tausani dala, a i ole ia, ma ka hoopaahao ana ma ka hana oolea aole e emi malalo o hookahi makahiki a aole hoi e oi mamua o ekolu makahiki.

HOOPAI NO KE APUKA ANA I NA INOA O NA LUNA AUPUNI I KAKAUIA, A PELA AKU.

PAUKU 13. O kekahi mea e kakau apuka ana i ka inoa a hoailona inoa paha o kekahi luna o ke Aupuni i kekahi o ua mau hoailona pai la e like me ia i olelo mua ia, ina ka hoailona pai i kauia ai e ia maluna iho ua hoailona inoa apuka la he hoailona pai io a he hoohalikelike paha; a o kekahi mea paha e haawi ana, hoohana, hoolaha, kuai, lawelawe hoopukapuka a e paa ana paha me ia, me kona ike no i kana mea e hana ana, i kekahi o ua mau hoailona pai la me ua ano inoa la i kakau apukaia maluna iho, e hoopaiia no ke ahewaia e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku mamua ae o keia nei.

HOOPAI NO KA HOOHANA EPA ANA I NA IPU I KUKUNIIA.

PAUKU 14. O kekahi mea e hoohana ana ma kekahi ano, kokua ma ka hoohana ana a kauoha paha e hoohanaia kekahi

pahu, kini, ipu a waihona paha e kau ana maluna ona kekahi o ua mau hoailona pai la, e like me ia i hoakaka mua ia mamua ae, e kapiliia i na waihona opiuma, no ka manao e hoopiha hou ia ia mea me ka opiuma a me kekahi mea paha i hanaia mai ka opiuma mai, i hookuu ole ia malalo o na rula e ka Oihana Dute, a ua uku ole ia hoi ke dute maluna o ia mea, a i ole ia, no ka malama ana, waiho ana a hoahu ana paha i kekahi o ua opiuma la a mea paha i hanaia ai mai ia mea mai e like me ia i olelo hope ia ae nei, a i ole ia, e maihi a e wehe ana paha i ua mau hoailona pai la mai kekahi pahu, kihene a opeope paha e paa ana a ua kapiliia paha ia mea mamuli o ka mana o keia Kanawai; a i ole ia, he mea paha iaia kahi i waiho ai, a i kalepa ai paha, a haawi paha, kuai a hoolako aku paha ia hai i ua hoailona pai la i weheia, a i kekahi pahu paha, kini a kihene e ae iluna ona i kapiliia ai kekahi o ua hoailona pai la (koe aku ma kahi o kekahi mea iaia ka laikini malalo o keia, e kuai ana i ua pahu la, kini a kihene e ae paha me ka opiuma pu maloko iho e hoopaiia mamuli o ka ahewaia ana aole e emi iho malalo o elua haneri a aole hoi e oi aku maluna o elua tausani dala, a i ole ia, e hoopaahaoia ma ka hana oolea aole e emi malalo o ekolu malama, a aole e oi mamua o ekolu makahiki.

NO NA LAIKINI.

PAUKU 15. E hoopukaia no e ke Kuhina Kalaiaina he mau laikini e kuai ai i ka opiuma malalo o keia Kanawai, ma ke ano a mamuli o na kumu i hoikeia mahope iho maloko o keia nei. O ka heluna o ua mau laikini la, a me na kumukuai e hoomaka aku ai o ke koho ana no ia mau laikini, e like no me keia iho:

No ka Mokupuni o Oahu, hookahi laikini	$15,000 00
No ka Mokupuni o Kauai, hookahi laikini	7,500 00

No ka Mokupuni o Hawaii, hookahi laikini $12,500 00
No ka Mokupuni o Maui, Molokai, Lanai a me
Kahoolawe, hookahi laikini 10,000 00

PAUKU 16. E hoomana aku no ua mau laikini la i na poe pakahi e paa ana i na laikini e kuai aku i ka opiuma no hookahi makahiki, i kulike ai hoi me na hoakaka ana a keia Kanawai, e hoomaka ana me ka la i hoopukaia ai a me ka la i hanaia ai o ua mau laikini pakahi la. Ma kela a me keia mea e hoike no ka laikini i ka inoa a mau inoa oiaio paha o na poe paa laikini, a pela no hoi me ka inoa o ka hui a poe hoahui paha, ina he inoa kekahi malalo o laila lakou i manao ai e lawelawe aku i ka hana, a e hoomana wale ia no ua kuai ana la iloko o kahi i hoakaka maopopo lea ia maloko o laila, a ma na wahi hoi a ke Kuhina Kalaiaina e kuhikuhi ai a e ae ai ma ke kakau ana, i kela a me keia manawa, oiai e ola ana ua mau laikini pakahi la, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 19 o keia nei. Eia nae; aole e oi aku mamua o eha o ia mau wahi e kuhikuhiia pela iloko o ka Apana o Honolulu.

NO KA PALAPALA NOI NO KE KUAI A HAAWI ANA O NA LAIKINI.

PAUKU 17. E haawiia no ua mau laikini la ma ke ano i hoakakaia mahope iho nei, oia hoi:

(1.) E waiho aku kela a me keia mea noi no kekahi laikini i palapala noi no ia mea me ke Kuhina Kalaiaina, e hoike ana hoi i ka mokupuni a mau mokupuni paha, i ka apana a mau apana paha, a me kahi maopopo maloko o laila, (e hoakaka ana ia lakou ma ke alanui a me ka helu ma kahi e hiki ana), kahi hoi i manaoia ai e lawelawe aku i ka hana malalo o ua laikini la. E ukaliia mai no ua palapala noi la me kekahi hoahu ana o umi pa-keneta (10%) ma ka haahaa loa, o ke kumukuai e hoomaka aku ai o ke koho ana o ka laikini i

noiia mai, a e lilo no ia hoahu i ke Aupuni ke haule ua mau noi la (ke haawiia hoi iaia ua laikini la) i ka hoahu ana aku i ke koena iho o ke kumukuai i haawiia ai o ua laikini la, iloko o hookahi pule mahope iho o ka hanaia ana o ia haawi ana.

(2.) I ka loaa ana mai o ua palapala la a me ka hoahu, e hoolaha aku ke Kuhina Kalaiaina i ke kuai ana aku i ua laikini la iloko o hookahi a oi aku paha mau nupepa i hoopukaia ma Honolulu, ma kekahi la i emi ole iho malalo o eha, aole no hoi e oi aku mamua o elima pule ma ia mua aku.

(3.) Ma ka la i oleloia iloko o ia olelo hoolaha, e hoike akea ia ka laikini i noiia mai e ke Kuhina i oleloia no ke kuai aku ma ke kuai kudala akea, ma ka ipuka ma ke alo o Aliiolani Hale ma Honolulu. E hooliloia a e haawiia ua laikini la i ka mea koho kiekie loa, eia nae, ina aole e hooiia aku ke kumukuai i hoomakaia ai ke koho ana, alaila, e haawiia aku no i ka mea noi nana ka palapala noi i loaa mua mai no ia laikini ma ua kumukuai la i hoomakaia ai o ke koho ana.

(4.) Ina he hoolilo a haawi ana i kekahi mea aole nae o ua mea noi la, alaila, e koi aku ke Kuhina i oleloia mai ua mea kuai la mai i hoahu o umi pa-keneta (10%) o ke kumukuai i lilo ai ia laikini, a e lilo no ia hoahu i ke Aupuni ke ole e hookaaia mai ke koena aku o ua kumukuai la i lilo ai iloko o hookahi pule ma ia hope aku.

(5.) Ke hookaaia hoi ua koena la iloko o ka manawa i hoakakaia maloko nei, a me ka hookoia ana hoi e ua mea kuai la o na hana e ae a pau loa i kauohaia ma keia Kanawai, e hoopuka aku no ke Kuhina i oleloia i ua laikini la i ka mea a mau mea paha i hooliloia ai a i haawiia ai ia laikini. Aka nae hoi, ua hiki no i ke Kuhina i oleloia ke hoole i ka hoopuka ana i ua laikini la, aia a ua lawa i kona manao o kahi i

manaoia ai maluna ona e lawelawe aku ai i ka oihana malalo o ia laikini ua maikai a ua kupono ka waiho ana a me ka hoomakaukauia ana no ia hana, a aohe oihana a hana e ae paha i lawelaweia a e lawelaweia aku ana paha maluna o laila, a no keia hopena e hiki no i ke Kuhina i oleloia ke hana a ke hoolaha aku i na rula a me na hooponopono e like la me kana e manao ai he pono ma ia mea, a e mana a ko aku no ua mau rula a hooponopono ana la, ke hanaia a hoolahaia pela me he kanawai la, a e hoopaiia no ko lakou kueia ana ma o kekahi uku hoopai i emi ole iho malalo o hookahi haneri aole hoi e oi aku mamua o elua haneri a me kanalima dala.

E HOOLAKO KA MEA PAA LAIKINI I NA PONO NO KE PUHI OPIUMA ANA.

Pauku 18. Aole kekahi o ia laikini e hoopukaia aia a hoike mai ka mea i haawiia aku ai o ua laikini la i ka lawa kupono i ka manao o ke Kuhina Kalaiaina.

(1.) Ua hoomakaukauia a ua hoolakoia e ka mea i haawiia aku ai o ka laikini no ka hoohana aku, he keena a mau keena paha no ke puhi opiuma ana me na wahi moe punee a hikiee paha i emi ole malalo o hookahi kakini maloko o laila i kupono no ia hana, maloko a maluna pakahi o ua wahi iloko a iluna paha o laila i manaoia ai e lawelawe i ka oihana malalo o ua laikini la.

(2.) O ua mau keena la a me na wahi i olelo hope loa ia ae nei mamua ae ua maikai ke kulana ola a ua maikai hoi na wahi hookuu a hookomo ea, a e hoikeia no ia mau kumu mamuli o ka palapala hooia a kekahi agena o ka Papa Ola, a i ole ia, e ka Ilamuku, Hope Ilamuku, a i ole ia, a kekahi Makai Nui a kauka lapaau paha e lawelàwe ana i ka hana.

NA KA MEA PAA LAIKINI NO E HOOMAKAUKAU NO O NA MAU WAHI HOU AKU NO KE PUHI ANA.

PAUKU 19. E lilo no i mea kupono no ua mea paa laikini la, ma kekahi manawa oiai e mau ana ka wa o kona laikini e hana ae a e hoomakaukau no ke puhi opiuma ana, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 18 o keia Kanawai, i mau wahi pakui hou aku iloko o kona palena i laikiniia ai (koe nae ka Apana o Honolulu, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 16), a mamuli hoi o ka palapala noi i hoohikiia i ke Kuhina Kalaiaina e hoike ana i ua mau kumu oiaio la, a me ka hoikeia ae no hoi o ua palapala hooia la e like me ka mea i hoakakaia ma ka Pauku hope mamua ae, e hoopuka aku no ke Kuhina i oleloia (ina ua lawa kona manao i ka oiaio o ia mea, a o kahi hoi o ua wahi la i waiho ai aole loa ia he mea e hoolilo ai i ua wahi la ma ko lakou hoohanaia ana no na hana o keia Kanawai i mea ino wale i na ona a poe noho paha o kahi kokoke mai), i palapala ae, malalo o ke sila o kana oihana no ke kuai a hoohana ana i ka opiuma maloko a maluna o ua mau wahi la i hooiaia a i kuhikuhiia, malalo o ka laikini e paaia ana e ua mea paa laikini la ia wa. O ua palapala ae la, a me na laikini a pau i hoopukaia malalo o keia Kanawai, e kauia no ma kekahi wahi akea e hiki ai ke ikeia maloko o kahi i pili pakahi ai ia mau mea.

BONA A KA MEA PAA LAIKINI E WAIHO AE AI.

PAUKU 20. E waiho pu mai no hoi ka mea kuai, mamua o ka loaa ana o ka laikini iaia, i kekahi bona me ke Kuhina i oleloia me elua mau hope kupono, ma ka haahaa, ma ka heluna o elua tausani elima haneri dala mamuli o na kumu. E malama oia i kona wahi, kahi i laikiniia ai e kuai opiuma a me na ipu-puhi a pau, na mea hana, na keena, na holowaa-moe, a me na punee no ia mea, me ka maemae a me ka maikai o ke kulana ola kino; aole oia e ae, hookuu a he ole loa no, e komo

na keiki oo ole malalo o iwakalua makahiki, a aole kekahi wahine maluna o ua wahi la i oleloia; aole oia e kuai a hoolako aku paha i kekahi opiuma i kekahi mea a mau mea paha mawaho ae o na Pake, i oi na makahiki i ka iwakalua; aole no hoi e ae i kekahi mau mea mawaho ae o ua poe Pake la i oleloia ae la mamua ae e lawe nona iho, e kipa mau, e hoohana a e puhi i ka opiuma, a i ole ia, o kekahi mea e ae a mea paha i hanaia mai ka opiuma mai, ma kahi a maluna paha o kahi i laikiniia pela, a ma kekahi paha o na keena, holowaa-moe, punee a wahi mau wahi e ae paha o ia wahi, a i ole ia, ua pili ma kekahi ano e ae no ia wahi, a i ole ia, ma kekahi ano a degere paha malalo o ka ona a hoomalu ana paha a ua mea paa laikini la, a i ole ia, o kekahi mea hookahi a oi aku paha o na mea paa laikini lehulehu i hoohui ae; aole oia e kuai, haawi a hoolako aku paha i kekahi opiuma a mea paha i hanaia mai ia mea mai no ka haawiia aku ia, a no ka hoohanaia e kekahi mea a mau mea paha mawaho ae o na Pake, i oi aku i ka iwakalua makahiki; aole oia e hookaawale ae i kekahi hoailona pai a mau hoailona pai paha, e like me ia i hookakaia maanei i mea hoopili aku mai kekahi o ia kini, pahu, opeope a kihene mai paha, aole hoi e hoopili aku i ua hoailona pai a mau hoailona pai la paha i kekahi mea e ae, a i ole ia, hoohana, lawelawe, hoolako kuai a haawi aku paha i kekahi o ia hoailona pai a mau haailona pai paha i kekahi, a i ole ia, no kekahi mea e aku a hana e ae paha; ia manawa koke iho no oia, mahope iho o ka lawe pau ana aku ia loko o kekahi kini, a pahu e ae paha, opeope a waihona paha, i hoailona paiia pela e like me ia hoakaka mua ia maloko nei, e puhi ahi aku a ma kekahi ano e ae e wawahi a hoolilo i mea ole i ua kini la, pahu, opeope a waihona paha, me ka hoailona pai a mau hoailona pai pu paha maluna iho; a aole no hoi e ku ka hewa iaia no kekahi hana e ae, nona ka ahewaia ana i ku i ka hoo-

paiia ma keia Kanawai, ma ka holookoa a ma kekahi hapa paha, ma ka lilo wale ana o ka bona i oleloia a o ua laikini la paha.

HOOPAI NO KE KUEIA O NA KUMU O KA LAIKINI.

PAUKU 21. Ina ua mea paa laikini la, a o kahi mea hookahi a oi aku paha o ua poe paa laikini la e like me ia i hoakakaia maloko nei, a o kekahi paahana, mea malalo iho a kauwa paha a ia mea paa laikini a o lakou paha, mamuli, a i ole ia, me kona, a i ole ia, me ko lakou a'oa'o ana, kauoha ana, hoomana a ae ana paha a hahaki i kekahi o na olelo o ua laikini la, a i ole ia, hahaki paha i na olelo e ae o keia Kanawai nona na hoopai aole i hoakaka maoli ia ma kekahi ano e ae maloko nei o keia, e hoopaiia no ka mea a mau mea paha e hana hewa ana, mamuli o ka ahewaia ana, aole e emi malalo iho o elua haneri aole hoi e oi maluna aku o elua tausani dala, a i ole ia, e hoopaahaoia ma ka hana oolea aole e emi malalo iho o elua malama, aole hoi e oi maluna aku o elua makahiki. Ina nae hoi, ma kahi o ua hana hewa la i hanaia ai, ua hanaia e ia mea paahana, mea malalo aku a kauwa paha o ua mea paa laikini la a poe paa laikini hui paha, mamuli a me ke a'oa'o ana paha, kauoha ana, hoomana a ae ana paha o ua mea laikini la a poe paa laikini paha, a o kekahi paha o lakou, e pili no na hoopai i kauohaia ma keia Pauku ia lakou holookoa a ia lakou pakahi, mai ua poe paahana la, mea malalo mai a kauwa paha, a me ua mea paa laikini la a poe paa laikini paha e a'oa'o ana, kauoha ana, hoomana ana, a e ae ana paha i ua hahaki kanawai ana la.

HOOPAI NO KA UHAKI ANA I NA OLELO O KA BONA LAIKINI.

PAUKU 22. Ua ili hoi maluna o ua mea paa laikini la ka hoomaopopo ana a me ka hooko ana i na kumu a me na hoa-

kaka a pau o ua bona la, he kope hoi o ia bona ke hoopaaia aku a e hooliloia hoi i mahele no ua laikini la, a o kekahi hahakiia ana o kekahi o na olelo o ua bona la e kekahi mea paa laikini, ina e ia ponoi iho, a mamuli paha, a i ole ia, ma o kekahi paahana, kauwa a agena paha, e lilo he mea nona e ku ai, mamuli o ka ahewaia ana, i ka lawe wale ia o ua bona la a me ka laikini, ma ka pakui ana aku hoi i kekahi hoopai a me na hoopai e ae a pau loa i hoakakaia no ia hewa maloko nei.

NA HORA O KE PANI ANA I NA WAHI I LAIKINI IA.

Pauku 23. He mea i ku ole i ke kanawai ka wehe hamama ia ana o kekahi hale, hale kuai a wahi paha o ka opiuma i laikainiia ai e kuaiia, mahope aku o ka hora 10 o ka po, ma ka manawa a mamua iho paha o ka hora e paniia ai na ipuka o ia hale a wahi paha, a ma ia hope aku e malamaia aku me ka paa a hiki i ka hora eono o kahi kakahiaka ae, a aole kekahi mea a mau mea e ae paha mawaho ae o na poe e noho maoli ana maluna o ua wahi la e hookuuia e komo malaila mawaena o na hora i olelo mua ia. Ina nae hoi mai ka hora 10 o kela a me keia po Poaono a ma ka hora eono o ke kakahiaka Poakahi mahope mai, e mau ka waiho paa ana o ua wahi la, a o na poe noho ponoi wale no o ia wahi ke ae ia e komo malaila, a iloko o na hora i hoakakaia no ia wahi e paniia ai, aole opiuma a aole no hoi ka mea i hanaia ai no loko mai o ka opiuma e haawiia, kuaiia a hoolakoia maluna o ua wahi la i laikiniia, koe aku i ua poe la i hele mai maluna o ia wahi mamua o ka hora i oleloia no ke pani ana, a ua hoomau aku i ka noho ana malaila a hala aku ua hora la o ke pani ana; a no ka hoohanaia e ua poe la i olelo hope ia ae la maluna o kahi i oleloia.

O kekahi mea e hahaki ana i kekahi olelo o keia Pauku, ma

o kona ahewaia ana, e hoopaiia no aole e emi iho malalo o hookahi haneri a aole hoi e oi maluna aku o hookahi tausani dala, a i ole ia, e hoopaahaoia ma ka hana oolea aole e emi malalo o hookahi, a aole hoi e keu aku mamua o umikumamalua malama, a mamuli o ka ahewaia o kekahi mea paa laikini a poe paa laikini hui paha ma ka hewa elua malalo o keia Pauku, e lilo ka laikini paaia ana, ma ka holookoa a ma ka hapa paha e ka mea i ahewaia pela ae la, e kukalaia ua pau wale a ua lilo i mea ole, ma o ke kauoha ana a ka Aha Hookolokolo kahi o ua olelo ahewa alua la i puka mai ai. A o kekahi mea e loaa ana iaia ka opiuma maluna o ua wahi la a lawe aku ia mea mailaila aku iloko o ia mau hora o ka paa ana, e ku no i ka hoopaiia aole e emi iho malalo o kanalima, aole hoi e oi aku maluna o elua haneri a me kanalima dala.

KA HELE KIPA ANA A ME KA NANA ANA I NA WAHI I LAIKINIIA.

PAUKU 24. Ua ku no i ke kanawai no kekahi hoa a agena paha o ka Papa Ola, a i ole ia, o ka Ilamuku, kekahi Hope Ilamuku, Makai Nui, Hope Makai Nui, Kapena Makai, ka Lunahookolokolo a Lunakanawai paha o kekahi Aha Kanawai, kekahi Kauka Lapaau i laikiniia, kahuna o ka Euanelio a hoa paha o ka Ahaolelo, ma kekahi manawa, koe aku na hora o ke pani ana i hoakaka mua ia maloko nei, e hele aku maluna a e nana i kekahi wahi iloko a maluna paha o ia wahi kahi o ke kuai a hoohanaia ana o ka opiuma i aeia malalo o ka laikini ma keia Kanawai, a me ke ano o ka lawelawe ana o ia mea; ina nae hoi, ma kahi e pili ana i kekahi o na luna makai i olelo mua ia maluna ae, ua hiki ia lakou ke hele maluna o ua wahi la i oleloia no ia mea ma kekahi manawa e loaa ai ia lakou ka aeia e komo malaila me ka wawahi ole ia o na laka, na ipuka a mau ano e ae paha o ke komo ana.

AOHE HOOLOLI E HANAIA MA NA WAHI I LAIKINIIA.

PAUKU 25. Aole hoi e hanaia kekahi hoololi koikoi a ano nui paha iloko, a e pakui ana i kahi, i na hale, i na keena liilii, i na punee, i na holowaa moe a i na hikiee paha o kekahi wahi maloko a maluna paha o laila ke kuai a me ka hoohanaia ana o ka opiuma i laikiniia, koe aku mahope iho o ka waiho palua ia ana aku o na kii o ua mau hoololi la a pakui hou paha i manaoia i kekahi agena o ka Papa Ola, i ka Ilamuku, kona Hope, i kekahi Makai Nui a i kona Hope paha, a o ka palapala hooia a ia luna i kakau kuaia maluna iho o ia palapala, aole ua hoololi a pakui hou la paha i manaoia e alai a e pale aku paha i ka nanaia ana o kahi i oleloia, a e hoano e ana paha i ko lakou kulana ola kino. Mamuli o ka waihoia ana mai o ua kii la a me ka palapala hooia i kakau papalua ia, ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke kakau iho maluna i ka olelo ae i ua mea paa laikini la e hana aku i ua mau hoololi la a mau pakui paha i manaoia e like me ka ua Kuhina la e apono ai, a o kekahi mea paa laikini, a i ole ia, o kona paahana, kauwa a agena paha e hana ana i ua mau hoololi a mau pakui ana la paha, a i ole ia, e ae ana paha i ka hoohanaia o ka opiuma maluna o kahi e like me ia i hoololiia ai a i pakui ia mai ai paha, ke ole me ua ae la, e ku no, mamuli o ka ahewaia ana, i na hoopai i oleloia ma ka Pauku 6 o keia Kanawai.

E KAUIA NA PAPA INOA MALUNA AE O NA WAHI I LAIKINIIA.

PAUKU 26. E lilo no i hana na kela a me keia mea paa laikini malalo o keia Kanawai ke kau hoike ana aku ma ke alo a maluna ae paha o ke alo o ka hale maloko o laila i laikiniia ai oia e kuai opiuma, i hookahi a oi aku paha mau papa hoailona inoa i hiki ke heluhelu kupono ia ma kahi o hookahi haneri kapuai ke kaawale, a e kauia hoi ka inoa pilikino a

inoa hui paha o ua mea paa laikini la, i ukaliia e na huaolelo "Licensed Opium Dealer" (Mea Kuai Opiuma i Laikiniia), me kona mau ano ma na olelo Hawaii a me Pake. No kekahi hahaki ia ana o keia Pauku, e kauia no kekahi hoopai o umi dala maluna o ua mea paa laikini la, mamuli o ka ahewa ia ana, no a e pili ana i kela a me keia la iloko o ka manawa ana e hooko ole ai a e hoohemahema ai paha i ka hoike ae i na papa a mau papa hoailona inoa la paha.

AOHE WAIONA E KUAIIA, A I OLE IA, AOHE OIHANA E AE E LAWELAWEIA MA KAHI I LAIKINIIA.

PAUKU 27. Aole he mea ku i ke kanawai no ua mea a mau mea paa laikini la paha, a no kekahi mea e ae paha e malama, kuai a hoolako paha i ka waiona iloko a maluna paha o kekahi wahi i laikiniia pela no ke kuai a hoohana ana i ka opiuma, a i ole ia, e hookele, a e hookuu aku paha e hookeleia maloko a maluna paha o laila kekahi o na paani piliwaiwai a o na paani ulia wale paha, a i ole ia, e hookele maloko a maluna paha o laila i kekahi hana hoopukapuka, lawelawe hana a oihana paha mawaho ae o ke kuai ana i ka opiuma, aka, aole kekahi mea maloko o keia Pauku e manaoia he mea e papa ai i ka hoohanaia o ua opiuma la maluna o kahi i oleloia, e like me ia i hoakaka mua ia ae nei maloko o keia Kanawai.

HOOPAI NO KA MALAMA ANA I KA OPIUMA I HOAILONA PAI OLE IA MA KAHI I LAIKINIIA.

PAUKU 28. Ina kekahi mea paa laikini malalo o keia Kanawai, ina ma ona ponoi iho, a i ole ia, mamuli a ma o kekahi aku paha, me ka ike no nae, e paa ana malalo o kona malu, malama, haawi, kuai a hoolako aku paha ma kekahi wahi, a i ole ia, ae a hookuu aku paha e laweia mai a e hoohanaia maloko a maluna paha o ia wahi, nona ka pili olelo ana ua aeia

oia a o lakou paha e paa i kekahi laikini ma ia wahi malalo o keia Kanawai, i kekahi opiuma a mea paha i hanaia ai mai ia mea mai, i hookuu pololei ole ia mai hoi e ka Oihana Dute a i kaa ole ke dute maluna o ia mea, e like me ia i hoakakaia maloko nei, e ku no oia a me lakou mamuli o ka ahewaia ana, i na hoopai i hoakakaia ma ka Pauku 18 o keia Kanawai, a ma ka pakui ana aku hoi ia mea, e lilo kona a o ko lakou laikini paha i mea hoopauia, hoonoaia a kapaeia ae hoi, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 19 o keia Kanawai a ma ia manawa hoi e lilo ai ka hoopaa poho o kona a o ko lakou bona paha i mea lilo wale, piha a e hookaaia aku i ke Aupuni, a ma ia wa, e lilo no ia i hana na ka Loio Kuhina ka hooko ana aku i ua bona la.

HOOPAI NO KA HOOPAE MALU ANA A ME KA HOOLAKO KUE KANAWAI ANA I KA OPIUMA.

Pauku 29. O kekahi mea hookomo mai ana, hoopae malu a hookomo mai paha ma kekahi ano e ae iloko o keia Aupuni i kekahi opiuma a mea paha i hanaia no loko mai o ka opiuma, koe aku e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 1 o keia Kanawai, a o kekahi mea, mawaho ae o ua mea paa laikini la, e haawi ana, kuai a hoolako aku paha i na poe e ae i kekahi opiuma a mea paha i hanaia no loko mai o ka opiuma, e ku no i na hoopai i hoakakaia ma ka Pauku 12 o keia Kanawai.

HOOPAI NO KA PAA HOOMALU ANA I KA OPIUMA I HOAILONA PAI OLE IA.

Pauku 30. O kekahi mea e paa hoomalu ana i kekahi opiuma a mea paha i hanaia no loko mai o ka opiuma i hemo kupono ole mai ka Oihana Dute mai a ua hookaaia ke dute maluna o ia mea, e like me ia i hoakakaia maloko nei, e hoopaiia, ke ahewaia, aole e emi iho malalo o kanalima aole hoi e keu aku maluna o hookahi tausani dala, a i ole ia, e hoo-

paahaoia ma ka hana oolea aole e emi malalo o hookahi aole hoi e oi aku mamua o umikumamalua malama. Aka nae o na opiuma a pau e loaa aku ana ua hookomoia iloko o na ipu ma kahi ano e ae, aole nae o na ipu i hoopaaia aku ai o na hoailona pai a me na hoailona inoa o na luna o ka Oihana Dute e like me ia i hoakakaia ma keia Kanawai, e manaoia no aole i uku i na dute e like me ia i olelo mua ia, a aohe hooia ana ma ka aoao e ae ana no ia hookaa ole ia ana e koiia aku ma kekahi hoopii ana malalo o keia Pauku no ka malama ana i ka opiuma i loaa aku aole i hookomoia iloko o ua mau ipu la i hoailona paiia. Aka, aole kekahi mea maloko nei e manaoia e kue aku ana me na hoakaka ana o ka Pauku 28 o keia Kanawai.

HOOPAI NO KA MALAMA ANA I KA OPIUMA. KOE NAE MA NA WAHI I LAIKINIIA.

PAUKU 31. E lilo no i mea kue kanawai (koe aku e like me ia i hoakakaia ma na Pauku elua mahope aku o keia nei), no kekahi mea e malama ai ma, a iloko paha o kekahi wahi, koe iloko a maluna o kahi a maluna o laila e laikiniia ai a e aeia ai ke kuai ana i ka opiuma, i kekahi opiuma a mea paha i hanaia no loko mai o ia mea. O kekahi mea i ahewaia no kekahi uhai ana i keia Pauku, ina o ka opiuma i loaa aku ma kona malu ua hemo pono ae ia mai ka Oihana Dute aku a ua hookaaia hoi ke dute maluna o ia, ma ka hoopaiia ana aole e emi ole iho malalo o kanalima aole hoi e keu aku maluna o elua haneri a me kanalima dala; a ina ua opiuma la aole i uku i ke dute maluna ona, e hoopaiia no oia e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku hope mamu ae.

OPIUMA I HALIHALIIA MAI KA OIHANA DUTE AKU.

PAUKU 32. E loaa no he sila i kela a me keia mea paa laikini malalo o keia Kanawai, a e hoopaa aku ia mea ma ka Hale

Dute ma Honolulu, a ma kekahi hale a mau Hale Dute e ae paha maloko o ka palena ana e paa ana i kekahi laikini ma-lalo o keia Kanawai. O na opiuma a pau e halihaliia ana mai kekahi Hale Dute aku a i kahi o kekahi mea paa laikini e hookomoia no me ka paa a e hookomoia iloko o kekahi mau pahu a mau puolo e ae (mawaho ae hoi o na ipu kini mua o ia mea), a e silaia hoi ua mau pahu a puolo la e ka Luna Dute Nui a e kahi Luna Dute e aku paha nana i haawi aku i ua mea la mai ka bona aku, a e hoailona moakaka ia hoi, "Opiuma i Halihaliia," e hoike ana i ka heluna o na kini maloko o ua puolo la, i ka inoa o ka ona nona ia mea, i kahi a i ka palena hea la e laweia aku ai hoi. E lawe pololei ia no ua opiuma la mai ka Hale Dute aku a i kona wahi i hoakakaia me ka hoopoino ole ia o ua sila la.

PAUKU 33. Ua noa i kela a me keia mea paa laikini ka halihali ana aku i ka opiuma a mai a mawaena o kekahi o na wahi lehulehu ona i laikiniia ai a i aeia ai paha e kuai aku ia mea, aka, ma na ope wale no i hoopaaia a paa loa a i silaia hoi ma kona sila, a i hoailonaia e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku hope mamua ae. E hoike aku no hoi oia, mamua ae o ka hoouna ana aku i kekahi o ia ope opiuma, i ka Hamuku, Hope Hamuku, Makai Nui a Hope Makai Nui paha i kokoke mai i na kumu oiaio a pau e pili ana ia mea, me ka heluna pu o na kuni maloko, ka inoa a me kahi noho o ka mea e lawe ana ia mea, a me kona pahu hopu. He kue kanawai ka wehe a hoopoino e ana i ua sila la mamua ae o ka hoea ana aku o ua ope la i kona pahu hopu i hoakakaia ai. E malama ua makai la e like me ia i oleloia maluna ae i moolelo o na lawelawe hana ana a pau malalo o keia Kanawai.

O kekahi mea e ahewaia ana no kekahi kue ana i keia, a i ole ia, i ka Pauku mahope iho paha, e ku no i na hoopai ana i kauia e ka Pauku 30 o keia Kanawai.

UNUHI ANA I KA OPIUMA MAI KA BONA AKU.

PAUKU 34. E lilo hoi i hana na ka Luna Dute Nui, a me na Luna Dute, ma ko lakou mau awa lehulehu ma ka hookaa ia ana o ke dute, a mahope iho o ka hoopili ana a me ka hoopauia ana o na hoailona pai e like me ia i hoakakaia mamua ae maloko nei o keia, e ae aku i kekahi mea paa laikini malalo o keia Kanawai e unuhi aku mai ka waihona bona, a e haawi aku i ua mea paa laikini la a i kona agena paha, a aole i kekahi mea okoa aku i kekahi opiuma a mea paha i hanaia ai mai ia mea mai, e ku ana ma ka aoao pomaikai o kekahi mea a hui paha e noi mai ana pela e unuhi aku hoi ia mea pela ma ia ano. Ina nae hoi, aole kekahi mea maloko o keia Pauku e manaoia he mea ia e hoohaiki ai i na kumu a mau olelo ana paha o ka Pauku 2 o keia Kanawai.

KA LILO WALE ANA A ME KA HOOLILO ANA I KA OPIUMA I MALAMA KUE KANAWAI IA.

PAUKU 35. O kekahi opiuma a mea paha i hanaia ai no loko mai o ia mea e hookomoia a e hoopaeia mai ana iloko o keia Aupuni, i kue hoi i na olelo o keia Kanawai, a i ole ia, e loaa aku ana ma ka malama kue kanawai ana o kekahi mea malalo o keia Kanawai, e hoolilo wale ia i ke Aupuni Hawaii, mamuli o ke kauoha, olelo hooholo a olelo kuahaua paha a ka Aha, maloko a malaila hoi i hoomaopopoia ai a i kukalaia ae ai ia kumu, a i ole ia, o ia hoopae ana mai, hookomo ana a malama ana paha. E haawiia hoi mamuli o ia mea i ka Luna Dute Nui, ina iaia pololei a ma o ka Luna Dute paha i oi mai ke kokoke, a e hoololiia e ia no ka pomaikai o na poe i kuleana. E malama wale ia no ua mau kuai ana la ma ke kuai kudala, a ma ka hopena hoi o kela a me keia hapaha makahiki a pinepine aku paha e hoolilo aku no ka Luna Dute Nui

pela i ka opiuma a pau i hiki kupono no ka hoolilo aku, me ka hoolaha mua ana nae no ua kuai ana la ma ke kudala. O na loaa o ia mau hoolilo ana e hooliloia aku no e like la me ia i hoakakaia i keia manawa ma ka mea e pili ana i na loaa e ulu mai ana mai ka hooliloia ana aku o na waiwai i hoopae malu ia mai.

KA HOOLILO ANA O KA OPIUMA I LAWE WALE IA A I HOOLILOIA AKU.

PAUKU 36. E lilo hoi i hana na ka Luna Dute Nui ka hoomaopopo ana i ka hoopukaia aku o na opiuma a pau i hoolilo ia e ia mai keia Aupuni aku. Eia nae, o ua opiuma la, mahope o ka hooliloia ana, ua hiki no ke hookomoia ma ka bona ma ka Hale Dute, a ma ia hope aku e unuhiia mai ka bona ma ke ano like a mamuli o na kumu like, e hui pu ana me ka ukuia o ke dute maluna o ia mea a me ka hoopili ana i na hoailona pai i na kihene o ia mea, e like hoi me ke ano o ka opiuma i hookomoia mai malalo o ka Pauku 1 o keia Kanawai.

KA HOOLILO ANA O NA DALA HOOPAI.

PAUKU 37. Hookahi hapalua o ka hoopai dala i hookauia a i ohiia ma kekahi hoopii malalo o keia Kanawai e ukuia aku i ka mea a mau mea paha e haawi ana i ka olelo ike, mamuli hoi o ia olelo i loaa ai ka ahewaia ana ma ia hihia. Ina hoi e ukuia ua hoopai la i ka Lunakanawai a Kakakauolelo paha o ka Aha Hookolokolo maloko o laila i loaa ai ua ahewaia ana la, e ukuia aku no iaia e ia Lunakawai a Kakauolelo paha ka mahele o ke kiu mamuli o ka maopopo pono ana oia no ka mea i kuleana i ua mahele la, a o ka palapala hookaa a ua kiu la ka i makemakeia ma ke ano he hooia no ua hookaa ana la. Ma ka ohiia ana hoi o ua hoopai la a o kekahi mahele paha o ia mea, e ka Ilamuku, a e kekahi Makai Nui paha,

na ua luna la, e like me ke ano i hoakakaia mamua ae e uku aku i ua kiu la i kona mahele o ia uku hoopai, me kekahi hoemi ole iho, a e lawe hoi, i kana palapala hookaa ma ke ano he hooia no ia hookaa ana. E laweia hoi e ka Ilamuku a e ka Makai Nui paha he kope palua o na palapala hookaa, a nana hoi ia e hoouna aku i ke keena o ka Loio Kuhina.

NA KANAWAI I HOOPAUIA.

PAUKU 38. O ka Mokuna LXX. o na Kanawai o 1888, oia hoi "He Kanawai e hoohaiki ai i ka lawe ana mai a me kuai ana o ka Opiuma iloko o keia Aupuni a me na mea i hanaia no loko mai o ka Opiuma," a o na kanawai e ae a pau a me na mahele o na kanawai i kue me na hoakaka ana a keia Kanawai ma keia ua hoopauia.

NA KA LUNA KUDALA I LAIKINIIA E KUAI I NA LAIKINI.

PAUKU 39. Na ke Kuhina Kalaiaina no e hoolimalima aku i na lawelawe hana ana a kekahi luna kudala i laikiniia e kuai aku i kekahi laikini i hoomaopopoia ma keia Kanawai, aka, mamuli wale no o ke kumu aole e oi ae ka uku komisina e ukuia aku ai i ua luna kudala la maluna o elua pa-keneta (2%) o ke kumukuai e loaa mai ana ma ua kuai ana la.

KA MANAWA O KEIA KANAWAI E MANA AI.

PAUKU 40. E mana aku no keia Kanawai a e lilo hoi i kanawai ma ka la a mahope iho hoi o kona aponoia ana, ma kahi hoi o kona hoakaka ana ma ka hookomo ana mai a me ka bona ana i ka opiuma, a me kona unuhiia ana mai ka bona aku e ka Papa Ola, na poe pa'ipa'i laau, na poe kuai laau a me na kauka lapaau, a no ka hana hoi o ka lawe ana mai i na palapala noi no, a me ka hoolilo a haawi ana i na laikini malalo o keia Kanawai. Aka, no na hana o ka hoopuka ana i ua mau

laikini la a me ke kuai a hoohana ana i ka opiuma malalo o ia, aole keia Kanawai e lilo i mea mana aia a hiki i ka la mua o Aperila, M. H. 1893.

PAUKU 41. No na hana e ae mawaho o na mea i oleloia ma ka Pauku 40 o keia nei, e mana aku no keia Kanawai mai a mahope iho o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 13 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

JOHN F. COLBURN,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA CXI.

HE KANAWAI

E HAAWI ANA I KA PONO E KUKULU A MALAMA I AHA LULU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke haawiia nei ka pono kaokoa ia D. H. Cross o Kikako, Ilinoi, Amerika Huipuia, W. D. Davenport o Sana Lui, Misouri, Amerika Huipuia, a me John Phillips, J. J. Williams, Samuel Nowlien a me William C. Ahi o Honolulu, Oahu, ko Hawaii Paeaina, a me ko lakou mau hope a waihona, a i ole ia, kekahi hui i hoohuiia ma keia hope aku, a i kukuluia paha e lakou no ke kukulu ana a malama ana i kekahi aha lulu, a e kuai aku i na kikiki lulu, ma na kumu a no na kumukuai i kaulike kupono i na makana e unuhiia ana a e maopopo ai hoi ka hana pololei a kaulikeia ma ka haawi ana i na makana no ka manawa he iwakaluakumamalima makahiki.

PAUKU 2. O ka hapanui o na poe i haawiia ka pono i oleloia, a i ole ia, ina ua hoalaia he hui i hoohuiia, alaila, o ka hapanui o na luna hooko o ka hui i hoohuiia i oleloia e noho lakou ma Honolulu, a e lawelaweia ka hana i oleloia ma ke Kulanakauhale o Honolulu, ma ka Mokupuni o Oahu, o ko Hawaii Paeaina, a malaila e malamaia ai na unuhi ana a pau o ka aha lulu i oleloia.

PAUKU 3. E uku no na poe no lakou ka pono i oleloia a me ko lakou mau hope a waihona, no ua pono la i ke Aupuni Hawaii, i na dala he elima haneri tausani i kela a me keia makahiki ma ka hookaa mahele hapaha ma ka uku mua ana, oia hoi, ma ka la 31 o Maraki, ka la 30 o Iune, ka la 30 o Sepatemaba a me ka la 31 o Dekemaba o kela a me keia makahiki. Aka nae, ina e hoololiia a hoanoe ia ae paha kekahi o na kumu malalo o laila i haawiia ai keia pono ma ke ano hoi e hoemiia mai ai ka huina dala i olelo hoakakaia e ukuia i kela a me keia makahiki, e lilo no ka pono i oleloia i mea ole.

PAUKU 4. E hooliloia ua huina dala nei i oleloia no na hana i hoakakaia mahope ae nei maloko o keia, a ma keia, ke haawiia nei ka mana i ke Kuhina Waiwai e uku ae ia mau dala e like me ia i hoakakaia maloko nei, e like me ka loihi o ka manawa e loaa mai ai ia no ua pono la:

Ekahi: Uku kokua e haawiia no kekahi uweaolelo moana mawaena o ke awa o Honolulu a me kekahi awa ku moku ma Amerika Akau e hoohui ana me kekahi laina uwea telegarapa Amerika, hookahi haneri tausani dala i ka makahiki. E hookaaia keia uku kokua ma ka hookaa hapaha ana e like no me kona ano i loaa mai ai, i kekahi hui a ke Aupuni Hawaii e hana ai i aelike malalo o ka Mokuna LXX. o na Kanawai o ke Kau o 1890, a e hoomaka hoi mahope iho o ka hoounaia ana o ka

olelo mua maluna o ia uwea, a e mau aku e like me ka loihi o ka manawa e malamaia ai ua uwea nei ma ke ano i hiki ke hoohanaia;

Elua: Uku kokua e ukuia no ke kukulu ana a malama ana i kekahi alahao kaaahi a puni ka Mokupuni o Oahu, kanalima tausani dala i ka makahiki, e hookaaia i ua hui la nana i kukulu a malama ia alahao kaaahi, oiai ka manawa e malamaia ana a e hoohanaia ai ua alanui kaaahi la;

Ekolu: Uku kokua no ke kukulu ana a malama ana i alahao kaaahi ma Hilo, Mokupuni o Hawaii, ma na Apana o Hilo me Hamakua, kanalima tausani dala i ka makahiki, e hookaaia oiai ia manawa e malamaia ana a e hoohanaia ai ua alanui alahao la;

Eha: No ka hana hou ana a malama mau ana i na hana hou ma ke Awa o Honolulu, kanalima tausani dala i ka makahiki;

Elima: No na alanui, alahaka, awapae a me na uwapo ma ke Aupuni Hawaii, hookahi haneri me kanahiku-kumamalima tausani dala i ka makahiki, e maheleia e like me keia: Mokupuni o Oahu, kanalima tausani dala; Mokupuni o Hawaii, kanaono tausani dala; Mokupuni o Maui, kanaha tausani dala; Mokupuni o Kauai, iwakalua-kumamalima tausani dala;

Eono: No ka hoohoihoi ana i na hana hou iloko o ke Aupuni Hawaii, kanalima tausani dala i ka makahiki, e haawiia e like me ka mea e kauohaia ana i kela a me keia manawa e ka Ahaolelo;

Ehiku: No ka hoohoihoi i ka hele ana mai o na malihini makaikai a me na eemoku mai na aina e mai, iwakalua-kumamalima tausani dala i ka makahiki, e maheleia e like me ia e kauohaia ana i kela a me keia manawa e ka Ahaolelo;

Ewalu: Ina i kekahi manawa iloko o ka manawa e mau ana keia pono ua hoopauia ka hoakaka o ke Kuikahi Panailike e pili ana i ke awa o Puuloa, alaila, o na huina dala i hoakakaia maloko o na mahele elima a me ehiku, e hoohana ia i uku kokua no ka wehe ana i ke awa i kapaia ke Awa o Puuloa a me ke kukulu ana a malama ana i na alahukimoku a me na hana hou e ae ma ke awa i oleloia;

Eiwa: Ina no kekahi kumu aole e hiki e hoohanaia kekahi o na uku kokua no na hana i hoakakaia maloko nei, alaila, e hoohanaia ka huina i hookaawaleia pela e like me ka mea a ka Ahaolelo e kauoha ai i kela a me keia manawa.

Pauku 5. E hookuuia na mea e haawiia nei ka pono i oleloia, me ko lakou mau hope a waihona, mai na auhau a pau a me na uku laikini o na ano a pau maluna a no ua pono la i oleloia, koe ka huina i oleloia o elima haneri tausani dala no kela a me keia makahiki, i hoakakaia e like me ia i olelo mua ia.

Pauku 6. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e haawi i palapala hoohui i na poe e haawiia nei keia pono, a me ko lakou mau hope a waihona, ma ke ano i kulike me keia Kanawai a malalo hoi o na kumu malalo iho, a aole hoi na poe e paa ana i keia pono e hana i kekahi hana malalo a mamuli paha o ka mana o keia Kanawai, koe ma ke ano i kulike me ua palapala hoohui la:

Ekahi: I elima miliona dala ke kumupaa o ua hui la i hoohuiia, i maheleia iloko o kanalima tausani mahele waiwai o hookahi haneri dala pakahi ka waiwai piha, eia nae, ua hiki no e hoomahuahuaia ae ua kumupaa la a hiki i ka umi miliona dala, i maheleia iloko o hoohahi haneri tausani mahele waiwai nona ka waiwai piha he hookahi haneri dala o ka mahele hookahi;

Elua: E haawiia na mana a pau o ka hui i hoohuiia i kekahi Papa Luna Hooko o elima kanaka, a e onaia e lakou pakahi aole e emi malalo o elima haneri mau mahele o ke kumupaa o ka hui i oleloia;

Ekolu: E haawiia i ka hui ka mana e hoopii aku a e hoopiiia, e pane a e paneia mai, e hele ae imua o kekahi Aha Hookolokolo Kakau a Lunakanawai paha, a e hana i kekahi hana e ae i ku i ke kanawai, e like no me ka hana ana o kekahi mea a mau mea paha no ke pale ana ia lakou iho, ko lakou pono a palekana paha, ma kona inoa hui;

Eha: O ka Peresidena a me ke Kakauolelo o ka Papa Luna Hooko na kanaka kupono maluna o laua e hookoia ai na palapala kii, na hoolaha me na mea pili kanawai e ae;

Elima: E haawi aku ka hui i ke Kuhina Waiwai i mau bona no ka huina o hookahi haneri me iwakalua-kumamalima tausani dala me na hope no lakou he waiwai paa hihia ole iloko o keia Aupuni i hiki aku ka waiwai io i emi ole iho malalo o hookahi haneri a me iwakalua-kumamalima tausani dala, a i ole ia, waiho aku me ke Kuhina Waiwai no ia mea i na bona o ke Aupuni Hawaii i hiki aku i ka huina o hookahi haneri a me iwakalua-kumamalima tausani dala, ma ke ano he hoopaa no ka hookaa koke ia me ka pololei o na huina dala, a ma ke ano hoi i hoakakaia ma ka Pauku 3 o keia Kanawai, a e waihoia aku no hoi ia bona iloko o hookahi makahiki mahope iho o ka hooholoia ana o keia Kanawai;

Eono: E loaa i ka Papa Luna Hooko ka mana e kukulu i na wahi lala i like ka nui me ka mea i kupono, a e hoonoho i Peresidena, Luna Nui, Kakauolelo a Puuku, a me na kupakako a mau agena e like me ka mea e makemakeia ana, a e hoopauia lakou ke manao lakou e hana pela, e hooholo i na uku o na luna a me na limahana a pau o ka hui, (koe ko na

Komisina i hookohuia e ka Moi, me ka apono ana o ka Aha Kuhina, e like me ia i hoakakaia mahope ae nei), a e hoomaopopo i ka nui o ko lakou mau bona pakahi a me na hope, a e hana a kukulu i na rula a me na kanawai no ka hooponopono a lawelawe pono ana i na hana o ka hui e like me ka mea e kupono ana. O ka hapanui o ka Papa Luna Hooko ka i hiki e hana i na hana, a e loaa ia lakou ka mana e hoopau i kekahi luna o ka hui. E loaa i ka Papa Luna Hooko ka mana e hoopiha i kekahi hakahaka i loaa mamuli o ka make, haalele ana a hoopauia ana paha;

Ehiku: Ma na halawai a pau i malamaia no ke koho ana i na Luna Hooko a no kekahi hana e ae paha, he kuleana ko kela a me keia mea nona kekahi mahele waiwai i kakauia kona inoa maloko o na buke o ka hui, he mea oia ua loaa na mahele waiwai, a aole kekahi mea e ae, e hookomo ponoi, a i ole ia, ma o kekahi mea e ae, i hookahi balota no kela a me keia mahele waiwai i paaia e ia. O na hoolilo ana a pau loa i na mahele waiwai e hanaia a e kakauia no maloko o na buke o ka hui;

Ewalu: O na poe no lakou na inoa ma ka Pauku 1 o keia Kanawai, e lilo no lakou a ma keia ke hooliloia nei o lakou ka Papa Luna Hooko mua, a na lakou ma ko lakou halawai mua ana, e hoonoho i kekahi o lakou i Peresidena, a e noho ua Papa la no elua makahiki mai ka manawa e mana aku ai keia hoohui ana, a e mau aku a hiki i ka manawa e kohoia ai ko lakou mau hope a ua hookuponoia e noho, i ka pau ana o ia manawa, e malamaia he halawai o na poe mea kuleana mahele waiwai no ke koho ana i Papa Luna Hooko ma kekahi la i hoomaopopoia no na koho ana a pau ma ia hope iho. Aia a loaa he koho ana o elua hapakolu, alaila, ua lawa ke koho ana, a ina aole he koho ana i malamaia e hoopaneeia ka halawai no hookahi makahiki;

Eiwa: E hookohuia he elua mau Komisina e ka Moi, me ka apono ana o ka Aha Kuhina, a e noho laua ma ka oihana oiai ka makemake o ka Moi a me ka Aha Kuhina. O ka hana a ua mau Komisina la, oia no ka noho hoomalu ana ma na unuhi ana a pau loa o ka aha lulu, a e nana pono i ua hana la a e loaa ai hoi ka hana pololei ia ana ma ka haawi ana i na makana ma kela a me keia lulu ana. O ka uku o na Komisina i oleloia he eono tausani dala pakahi no ka makahiki, e ukuia mailoko ae o ka waihona o ka hui ma ka hookaa hapaha ia ana. Aole na Komisina i oleloia e lilo i mau ona a mau mea kuleana paha iloko o ke kumupaa o ka hui i oleloia, aole no hoi e kuai a noho ona no kekahi *kikiki* a mau *kikiki* paha, mea hana a palapala hoike a hapa iloko o ia mau mea ;

Umi: O na unuhi ana a pau loa o na aha lulu malalo o keia Kanawai, e hanaia ma ke akea, me ka uku komo ole, a ua lilo i mea paa loa maluna o ka hui i oleloia e malama i kela a me keia makahiki i umikumamalua mau unuhi mau ana, a me na unuhi hou ana iho ma ke ano kuikawa e like ka nui me ka mea e kauohaia ana e ka Papa Luna Hooko o ka hui i oleloia ;

Umikumamakahi: Ua hoopaaia na poe no lakou na mahele waiwai o ke kumupaa o ka hui i na poe hoi a ka hui i aie ai e like me ka nui o na mahele i paa pakahi ia e lakou;

Umikumamalua: E waiho aku ka hui i hoike helu piha a pololei a i hoike paha i ke kulana o kona mau hana i ke Kuhina Kalaiaina, ma ka la ekahi o Ianuari o kela a me keia makahiki ;

Umikumamakolu: I ka pau ana o keia pono, e kohoia i ekolu Komisina e na poe no lakou na mahele waiwai, a na lakou e hoopau i na hana ma ke ano a ma o na kumu i hoo-

holoia ma ke koho ana o ka hapa nui e like me ia i hoakaka ia ma ka mahele ewalu o ka Pauku 6 o keia Kanawai.

PAUKU 7. O kekahi mea e kuai ana, kau a hoikeike paha no ke kuaiia mahope aku o ka la 31 o Dekemaba, M. H. 1892, i kekahi o na *kikiki* lulu, koe e like me ia i hoomanaia ma keia Kanawai, a i ole ia, ma ke ano kue i na kuleana a me na pono i haawiia maloko o keia nei, e ku i ka hoahewaia no ia mea i ka hoopai aole e oi ae maluna o elima tausani dala, aole hoi e emi iho malalo o elima haneri dala no kela a me keia hana hewa ana, a e loaa i na Aha Hookolokolo Apana a pau o keia Aupuni ka mana hookolokolo ma ia mau hihia.

PAUKU 8. Ua loaa no i na poe e haawiia nei keia pono a me ko lakou mau hope a waihona, ka mana iloko o ka manawa holookoa e haawiia nei ka pono i oleloia, e hoolilo aku ma ka lulu ana a mau lulu ana paha, i kekahi aina i hoomaikaiia a i hoomaikai ole ia paha, i loaa i ka hui i oleloia ma ke kuai ana a ma kekahi ano e ae paha ma ko Hawaii Paeaina, aka, e e hoolilo wale ia no ua mau aina la ma na lulu kuikawa, e hoolahaia hoi he lulu no ka hoolilo ana i ka waiwai.

PAUKU 9. Ma keia ua haawiia i na poe no lakou ka pono e haawiia nei, a me ko lakou mau hope a waihona, ke kuleana hoouna me ke keakea ole ia maloko o na eke leta o ka Oihana Leta Hawaii, i na mea a pau i kakauia a i paiia i pili me na hana o ka aha lulu i oleloia ma ka uku ana i na uku leta maa mau no ia mau mea.

PAUKU 10. O ka haule ana ma ka aoao o na poe i haawiia aku ai o keia pono, a i ole ia, ma o ko lakou mau hope a mau waihona paha, e hookulike aku me kekahi o na olelo a mau kumu paha o keia Kanawai, e lilo no ia i mea e hooneleia ai o keia pono.

PAUKU 11. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o

kona la e aponoia ai, a o na kanawai a me na hapa kanawai e kue ana i keia, ma keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 13 o Ianuari, M. H. 1893.

LILIUOKALANI R.

NA KA MOI:

JOHN F. COLBURN,

Kuhina Kalaiaina.

KUMUKANAWAI 1887.

No ka mea, aia iloko o ke Kumukanawai o keia Aupuni e ku nei i keia wa, he mau mea lehulehu e kue ana i na Pono Kivila, a kulike ole hoi me ka hooponopono Aupuni Kumukanawai malamalama;

A no ka mea hoi, i mea e hoihoi hou ia mai ai ka maluhia a me ka hilinai ia e hiki ai ke ka hoomau i ke Aupuni e ku nei, he mea pono e kukala koke ia he Kumukanawai hou;

Nolaila, Owau, o Kalaukaua, ka Moi o ko Hawaii Paeaina, ma ko'u kulana Moi no keia Aupuni, a he waha olelo hoi no ka lehulehu, i hoomanaia no ia mea, ke hooki a hoopau loa aku nei au i ke Kumukanawai i kukala ia e Kamehameha Elima ma ka la 20 o Augate, M. H. 1864, a ke hoolaha a kukala aku nei au i keia Kumukanawai.

Pauku 1. Ua haawi mai ke Akua i na kanaka a pau he mau pono e pili paa loa ia lakou: oia hoi, o ke ola, ka noho hoopilikia ole ia mai a me na pono e loaa mai ai a e maluhia io ai ka waiwai, a e imi aku i na mea e oluolu ai ka noho ana.

Pauku 2. E hoomau ia na kanaka a pau i ko lakou hoomana ana ia Iehova e like me ko lakou manao, aole nae e hana ia malalo iho o keia haawina maikai kekahi hana kolohe, a me ke kue i ka maluhia a me ka pono o ke Aupuni.

Pauku 3. E hiki no i na kanaka a pau ke olelo, a ke palapala, a ke hoolaha wale aku paha i ko lakou manao no na mea a pau, a maluna o lakou ka hihia; aole hoi e kau ia kekahi kanawai e hoohaiki ana i ka olelo a i ka paipalapala.

Pauku 4. E hiki no i na kanaka a pau ke akoakoa malie,

me ka hoolako ole i na mea kaua, e kukakuka pu no ko lakou mau pono, a nonoi aku i ke Alii, a i ka Ahaolelo, e wehe i ko lakou mau pilikia.

PAUKU 5. No na kanaka a pau ka pono o ka palapala kuu kino aole hoi e kapae ia; koe wale no ka wa a ka Moi e lawe ai no ka maluhia o ka lehulehu i na manawa kipi a kaua ia mai paha.

PAUKU 6. Aole e hoopai ia kekahi kanaka no ka hewa ofeni ke hookolokolo ole ia mamua iloko o ka aha hookolokolo kupono no ia hewa, a hoahewa ia no ia hewa e like me ke Kanawai.

PAKKU 7. Aole e hookolokolo ia kekahi kanaka no kekahi karaima a ofeni paha ke ole ka palapala hoopii kupono e hoomaopopo lea ana i kona karaima a i kona ofeni paha (koe nae ka hoopii luna nui ana a me na ofeni kupono i ka hookolokolo ia iloko o na aha hookolokolo hoomalu kulanakauhale a me na aha a na lunakanawai apana a me ka hoopai koke no ka hoowahawaha i na aha hookolokolo); a ma ka hookolokolo ana i kekahi kanaka no kona hewa e ku no ia imua o na hoike no kona hewa he alo no he alo; e hiki no iaia ke kii i na hoike kokua i kona aoao a me na mea e maopopo ai kona pono; a e hiki hoi iaia a i kona kokua paha, ina pela kona manao, e ninau i na hoike ana i lawe mai ai, a e ninau no hoi i na hoike o kela aoao a me ka hai aku i na mea e maopopo ai ka pono o kona aoao. Ma na hihia a pau, malaila ka pono e hookolokolo ia imua o ke jure mamua, e hoomau loa ia no ia pono ma keia hope aku, koe nae na hoopii no ka aie a me ka *assumpsit* no na dala i emi iho malalo o ke kanalima.

PAUKU 8. Ina ua hookolokolo ia kekahi kanaka no kekahi ofeni a ua hoopaiia a hookuuia paha, aole e hiki e hookolokolo hou ia oia no ia hewa.

Pauku 9. Ma ka hookolokolo ana no kekahi karaima, aole e koiia kekahi kanaka e hoike kue iaia iho, aole hoi ia e hoonele ia i ke ola a i ka malu a i ka waiwai paha, aia wale no mamuli o ke kanawai.

Pauku 10. Aole e noho kekahi i lunakanawai a i jure paha e hookolokolo ma kekahi hihia o kekahi mea i pili iaia ma ke ano mare a pilikoko paha maloko o ke degere ekolu, ina o ua mea la ka mea hoopii a hoopiiia paha, aole hoi ina he kuleana ko ia lunakanawai a jure paha nona ponoi iho a ma o kona pili ana paha i ua mea la nona ka hihia, iloko o ka olelo hooholo.

Pauku 11. Aole loa e noho kauwa kuapaa kekahi kanaka maloko o keia Aupuni, koe ka hoopai ana no ke karaima. Ina hoi e hiki mai ana kekahi kauwa kuapaa maloko o keia Aupuni o kona lanakila no ia.

Pauku 12. E malu no kela kanaka me keia kanaka ma kona kino a me kona hale a me kana mau palapala a me kona waiwai, aole hoi e hopu ia aole hoi e huli ia me ke kumu ole; aole hoi e hoopukaia ka palapala kena ke maopopo ole ke kumu kupono ma ka hoohuoi a me ka hoohikiia e ka mea nana i hoopii a e hoakaka ia iloko o ua palapala nei kahi e huliia a me na kanaka a mea e ae paha e hopu ia.

Pauku 13. Ua hooponoponoia ke Aupuni no ka pono o na kanaka a pau, aole no ka pono a me ka hanohano a me ka waiwai o ka mea hookahi a o ka ohana hookahi paha, a o ke ano kanaka hookahi paha.

Pauku 14. He kuleana ko kela kanaka keia kanaka e noho ana maloko o ka lahui, e hoomalu pono ia ma na mea maikai o kona ola, a o kona waiwai, a o kona keakea kumu ole ia paha e like me na kanawai; a nolaila, e koi ia aku oia e haawi mai i kekahi mahele kupono o kona waiwai i mea e

mau ai ia maluhia, a e kokua mai hoi me kona kino ponoi, a i ole ia, me kekahi mea like paha ke pono. He hiki no ke lawe ia ka waiwai o kekahi kanaka no na hana o ke Aupuni, aka, ma o ke kanawai la wale no e lawe ia ai me ka uku kupono.

PAUKU 15. Aole e kau ia a e ohi ia kekahi dala kokua a o kekahi dute paha a o kekahi auhau paha o kela ano keia ano me ka ae ole o ka Ahaolelo, aole hoi e unuhi ia ae kekahi dala o loko o ka waihona dala o ke Aupuni me ka ae ole o ia Ahaolelo, koe nae ka hiki ana mai o na pilikia, oia ke kaua, ke kaua ia mai e ka aina e, ke kipi, ka ma'i ahulau a me na poino e ae o ka lehulehu i ka wa i akoakoa ole ai ka Ahaolelo, aole hoi ma ia wa me ka ae ole o na Kuhina a pau a me ka hapa nui o na hoa a pau o ka Aha Kukamalu. A na ke Kuhina Waiwai e hoike pakahi aku i ka Ahaolelo no ia mau dala i hooliloia.

PAUKU 16. Aole e kau ia kekahi kanawai i pili i kekahi hana i hala e mamua.

PAUKU 17. E noho no na koa a pau malalo o na Kanawai o ka aina, aole loa e hoonoho ia kekahi koa ma ka hale o kekahi kanaka i ka wa haunaele ole me ka ae ole o ka mea hale ; aole hoi i ka wa kaua, koe wale no ma ke ano i hoakakaia e ka Ahaolelo.

PAUKU 18. Aole e hopu ia kekahi kanaka koho ma ka la koho oiai kona noho ana ma ia hana ; a pela hoi i kona hele ana mai a me kona hoi ana aku mai kahi koho aku ; koe nae na hihia kipi, ka feloni a me ka hoohaunaele.

PAUKU 19. Aole e aua ia kekahi kanaka koho ma ka oihana koa i ka la koho a hiki ole iaia ke koho, ke ole ia he wa kaua a he wa pilikia o ka lehulehu.

PAUKU 20. E maheleia ka mana nui o ke Aupuni i ekolu

apana okoa, oia hoi, ka Mana Hooko, ka Mana Kau Kanawai a me ka Mana Hookolokolo. E ku kaawale mau ia mau mana ekolu. Aole hoi e noho kekahi luna hooko a lunakanawai, a mea hoopaa hana me ke Aupuni a kauwa hana o ke Aupuni, a o kekahi mea e loaa ana iaia ka uku hana a loaa e ae mai ke Aupuni mai, aole e hiki ia poe ke koho ia no ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii, aole hoi e hiki iaia ke noho ma ke ano he lala koho no ia Aha. Aole no hoi e hoonoho ia kekahi lala o ka Ahaolelo, oiai kona manawa i koho ia ai ma kekahi oihana Kivila malalo o ke Aupuni, koe nae ka noho ana i lala no ka Aha Kuhina.

Pauku 21. O ke ano o keia Aupuni he Aupuni Alii i hooponoponoia malalo o ke Kumukanawai, malalo o ka Moi Kalakaua, kona mau hooilina a me kona mau hope.

Pauku 22. E hoomau loa ia ka Leialii no ka Moi Kalakaua a me na hooilina aku o kona kino i hapai ia malalo o ke Kanawai, a i ka lakou mau mamo aku ma ke Kanawai ma ka lalani pololei; a i nele ia, e ili aku ka Leialii i ke Kama'lii Wahine Liliuokalani, a me na hooilina aku o kona kino i hapaiia malalo o ke Kanawai a i ka lakou mau mamo aku ma ke Kanawai ma ka lalani pololei. E ili aku i ke keiki kane hanau mua a me na hooilina aku o kona kino, a i nele i ke keiki kane ole, alaila, i ke kaikamahine hanau mua a me na hooilina aku o kona kino, a i nele loa i ka hooilina ole e like me ka olelo maluna iho, alaila, e ili aku ka Leialii i ka mea i koho ia e ka Moi me ka ae ana o na 'Lii a i hoolahaia hoi oiai e ola ana ka Moi; aka, ina aole i kohoia a i hoolahaia pela a ua hakahaka ka Noho Alii, alaila, no ka Aha Kuhina mahope koke iho o ka ikeia ana o ia hakahaka e kauoha koke aku e halawai ka Ahaolelo, a na ia Ahaolelo e koho ma ka balota i kekahi Alii hanau o ka aina i Alii e noho ma ka

Noho Alii, a mamuli o ia hoonoho ia ana e hoomaka ai he Ohana Moi hou, a e pili iaia a me kona mau mamo aku ke Kanawai e kau nei no ka ili ana aku o ka Leialii o ka Ohana Moi o Hawaii nei.

PAUKU 23. Aole no e ku i ke kanawai ka mare ana o kekahi o ka Ohana Moi o Hawaii nei ina hoi he hooilina ia no ka Leialii malalo o ke Kanawai me ka ae ole mamua o ka Moi e noho ana ia manawa. O na mea a pau o ka Ohana Moi i hana i kuikahi mare ma ia ano, e lilo ko lakou mare ana i mea ole, a o ka mea e hana ana ia kuikahi mare, e hiki no ke kapaeia kona kuleana i ka Noho Alii mamuli o ka hoolaha ia ana pela e ka Moi. Mahope iho o ia hoolaha ana e hooliloia ke kuleana Moi o ka mea i hana ia hewa i ka hooilina mahope iho ona e like me he mea la ua make ka mea nana i hana ia hewa.

PAUKU 24. E hoohiki ka Moi Kalakaua a o kona mau hope alii penei: Ke hoohiki nei au imua o ke Akua Mana Loa, e malama mau au i ke Kumukanawai o ke Aupuni, a e hooponopono no au i ke Aupuni e like me ke Kumukanawai.

PAUKU 25. Aole loa e noho ma ka Noho Alii kekahi kanaka i hoahewaia mamua no kekahi karaima nui, aole hoi kekahi pupule a hupo paha.

PAUKU 26. O ka Moi ka Alihikaua maluna o na koa a me na manuwa a me na mea kaua e ae ma ka moana a ma ka aina, aka, aole e pono iaia ke hapai i ke kaua me ka ae ole o ka Ahaolelo. Aole e hoalaia kekahi puali kaua ma ka aina a ma ka moana paha ke hana ole ia ma ka mana o ka Ahaolelo.

PAUKU 27. Na ka Moi e kukakuka pu ana me kona Aha Kuka Malu a me ka ae pu ana o ka Aha Kuhina e hoopanee

i ka hoopai a e kala aku i ka hala mahope o ka hoahewaia ana no na hewa a pau, koe nae na hoopii Luna nui.

Pauku 28. Na ka Moi e hoakoakoa i ka Ahaolelo ma kahi e noho ai ke Aupuni, a ma kahi e ae paha ke pilikia ia wahi mua no kekahi enemi a no kekahi mai ino paha nana no e hookuu i ka Ahaolelo, a ina hoi he pilikia nui e hiki no iaia me ka ae ana o ka Ahakukamalu ke hoakoakoa mai i ka Ahaolelo no ka halawai kuikawa.

Pauku 29. Na ka Moi ka mana e hana i na Kuikahi. O na Kuikahi e hooloii ana i na dute maluna o ka waiwai o na aina e mai, a e hooloii ana paha i kekahi kanawai e hoikeia imua o ka Ahaolelo no kona ae ana. Na ka Moi e koho i na Elele Aupuni e hoouna ia ana'ku, a e haawiia ka lakou palapala hookohu a me na kauoha e like me na kanawai iwaena o na Aupuni.

Pauku 30. Na ka Moi no e ae, a e hooia i na Elele Aupuni i hoouna ia mai; nana no hoi e hai aku imua o ka Ahaolelo i ke ano o ka noho ana o ke Aupuni i kela manawa keia manawa ma Kana Olelo Alii, a e hai aku hoi ia lakou i na mea ana i manao ai he pono na lakou e imi.

Pauku 31. He kapu loa ke kino o ka Moi a me ka maluhia. Maluna o na Kuhina ka hihia o na oihana. Na ka Moi a me ka Aha Kuhina ka Mana Hooko. Aole no e paa na kanawai i hooholoia e ka Ahaolelo aia a kakau ka Moi i kona inoa, koe nae na mea i hoomaopopoia ma ka Pauku 48.

Pauku 32. Ina ma kekahi manawa, i ka make ana o ka Moi, ua emi na makahiki o ka Hooilina Moi malalo o ka umikumamawalu makahiki, alaila, e hooko ia ka Mana Moi e kekahi Kahu Malama Aupuni, a i ole ia, e ka Aha Kahu Aupuni, e like me ia i hoakakaia mahope ae nei.

Pauku 33. Ina he manao ko ka Moi i kekahi manawa e hele aku mawaho o keia Aupuni, alaila, e hiki no iaia e koho i kekahi Kahu Malama Aupuni, a i Aha Kahu Aupuni paha, nana e hooponopono i ke Aupuni ma ka inoa o ka Moi; a pela no e hiki ai i ka Moi ma kana palapala kauoha hope, e koho i kekahi mea i Kahu Malama Aupuni, a i Aha Kahu Aupuni paha nana e hooponopono i ke Aupuni no ka manawa i lawa ole ai na makahiki o ka Hooilina Moi; a i ka make ana o kekahi Moi, a e ola ana kona Hooilina malalo nae o na makahiki he umikumamawalu, me ka hana ole o ka Moi i kona palapala kauoha hope, alaila, e hooliloia ka Aha Kuhina e noho ana ia wa i Aha Kahu Aupuni, a hiki i ka manawa e akoakoa ai ka Ahaolelo; a e kauoha ia e halawai koke ka Ahaolelo. Ma ia halawai ana o ka Ahaolelo, e koho koke no lakou ma ka balota i kekahi mea i Kahu Malama Aupuni, a i Aha Kahu Aupuni paha, nana e hooponopono i ke Aupuni ma ka inoa o ka Moi, a e hooko i na hana a pau i haawiia na ka Moi e hana malalo o ke Kumukanawai, a hiki aku ia i ka piha ana o na makahiki he umikumamawalu, oia hoi na makahiki e oo ai ka Moi.

Pauku 34. O ka Moi, oia ke Alii nui maluna o na 'Lii a me na kanaka a pau.

Pauku 35. O na inoa hanohano a pau a me ka nani a me ka hoalii ana, mai ka Moi mai no lakou.

Pauku 36. Na ka Moi e hana i ke dala, a e hooponopono i ke dala ma ke Kanawai.

Pauku 37. E hiki no i ka Moi i ka wa e kauaia mai ai, a haunaele paha no ke kipi, ke hoolilo i kona Aupuni a pau, a i kekahi hapa paha malalo o ke Kanawai Koa.

Pauku 38. Aole e hoanoe ia ka hae o ke Aupuni, me ka ae ole o ka Ahaolelo.

PAUKU 39. Aole no e hiki ke hoopiiia a hookolokoloia ka Moi iloko o kekahi Aha Hookolokolo o ke Aupuni.

PAUKU 40. E mau no ka Aha Kukakuka o ke Aupuni no ka imi pu me ka Moi ma na mea a pau e pili ana i ka pomaikai o ke Aupuni i na manawa a pau a ka Moi e makemake ai, a e kapaia aku ia Aha o ka Aha Kuka Malu o ka Moi. Na ka Moi e koho i na hoa o ia aha a e noho lakou oiai ko ke Alii makemake; a na ia aha e lawelawe a hooko me na mana wale no i loaa aku malalo o ke Kumukanawai.

PAUKU 41. Eia na hoa o ka Aha Kuhina, o ke Kuhina o ko na Aina E, o ke Kuhina Kalaiaina, o ke Kuhina Waiwai a me ka Loio Kuhina, o lakou na hoa kuka o ka Moi ma na mea pili i ke Aupuni, a e noho lakou oiai ma ka oihana, i mau hoa no ka Aha Kuka Malu o ka Moi. Na ka Moi e koho a e hookohu ia lakou a nana no e hoopau ia lakou mamuli wale no o ka hooholo ia ana o ka olelo hooholo hilinai ole e ka hapanui o na hoa a pau i koho ia o ka Ahaolelo, a mamuli paha o ka hoahewaia ana no kekahi feloni, a he hiki no ke hoopii luna nui ia. Aole e paa kekahi hana a ka Moi ke ole e kakauinoaia e kekahi hoa o ka Aha Kuhina, a ma ia kakau ana ua ili ka hihia maluna ona.

PAUKU 42. Na kela hoa keia hoa o ka Aha Kuhina e malama i kona keena oihana ma kahi e noho ai ke Aupuni, a maluna o lakou pakahi ka hewa o ka hana o ko lakou mau hope a me na kakauolelo. E noho ka Aha Kuhina mamuli o ko lakou oihana ma ka Ahaolelo me ka mana koho, koe nae ke koho ana ma na olelo hooholo hilinai ole ia lakou.

PAUKU 43. E hoike aku ke Kuhina Waiwai imua o ka Ahaolelo ma ka inoa o ke Aupuni, ma ka la mua o ka halawai ana o kela a me keia kau o na makahiki elua o ka Aha-

olelo, i ka palapala hoike o na loaa me na lilo o ka Waihona Dala ma ka olelo Hawaii a me ka olelo Enelani.

PAUKU 44. O ka mana Kau Kanawai o ke Aupuni aia no i ka Moi a me ka Ahaolelo, aia no iloko o ia Ahaolelo na 'Lii a me na Lunamakaainana e noho pu ana.

PAUKU 45. E kapaia ka Aha Kau Kanawai oia ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii, a e akoakoa ka Ahaolelo i kèla a me keia elua makahiki ma ka malama o Mei. E malamaia ke kau mua ma ka makahiki o ko kakou Haku umi-kumamawalu haneri me kanawalu kumamawalu.

PAUKU 46. E hoohiki pakahi kela hoa keia hoa o ka Ahaolelo, penei: Ke hoohiki nei au imua o ke Akua Mana Loa, e kokua au mamuli o ke Kumukanawai o ke Aupuni Hawaii, a e hana pololei me ka ewaewa ole i ka'u hana iloko o ka Ahaolelo.

PAUKU 47. Na ka Ahaolelo ka mana e hooloili i ke Kumukanawai e like me ka olelo mahope ae nei, a e kau i kela manawa keia manawa i na Kanawai kupono a pau, ke kue ole nae i ke Kumukanawai.

PAUKU 48. O na Bila Kanawai a pau i hooholoia e ka Ahaolelo mamua o ka lilo ana i kanawai e waihoia imua o ka Moi. Ina e apono oia, e kakauinoa oia, a ma ia mea e lilo ai ia i kanawai; aka, ina aole oia i kakauinoa, e hoihoi hou ae oia me na kumu pu o kona hoole ana i ka Ahaolelo, a na ka Ahaolelo e kakau i na kumu o kona hoole ana maloko o ko lakou buke moolelo, a e hapai hou lakou i ka noonoo ana o ia mea. Ina mahope o ia noonoo hou ana ua hoapono ia ua Bila Kanawai nei e ka elua hapa-kolu o na hoa a pau i koho ia o ka Ahaolelo, alaila, e lilo no ia i Kanawai. Ma ia mau hana ana a pau e hoomaopopoia ke koho ana ma ke kahea ana i na ae a me na hoole, a e kakauia ma ka buke moolelo o

ka Ahaolelo na inoa o ka poe a pau i koho ma ka ae a me ka hoole i ka Bila Kanawai. Ina e hoihoi ole ia mai kekahi Bila Kanawai e ka Moi iloko o na la he umi (koe na La Sabati) mahope o ka waihoia ana aku imua ona, alaila, e lilo no ia i kanawai me he mea la he kanawai i kakauinoaia e ia, ke ole nae e hiki ole ka hoihoi ana mai mamuli o ka hookuu e ia ana o ka Ahaolelo, a ina pela aole ia e lilo i Kanawai.

Pauku 49. Na ka Ahaolelo e hooponopono i ka noho ana o kona poe ponoi, koe nae ma na mea e hoomaopopo ia ana ma ke kanawai ma keia hope aku; a e hiki no i ka hapanui ke hapai i na hana, aka, e hiki no i ka hapa nuku ke hoopanee i ka halawai i kela la i keia la, a e kauoha aku i na hoa i hiki ole mai e akoakoa pu me lakou mamuli o ka hana a me ka hoopai i hooholoia e ka Ahaolelo.

Pauku 50. Na ka Ahaolelo e koho i kona mau luna, a e kau i na kanawai e holo ai kana hana.

Pauku 51. Na ka Ahaolelo e hoopai ma ka halepaahao no na la aole e oi aku mamua o ke kanakolu, i kela kanaka keia kanaka, aole oia no lakou, ke hoomaewaewa oia i ka Ahaolelo ma ka hana hoohaunaele a hoowahawaha paha iloko ona, a ke hoolaha oia oiai e noho ana ia Aha, i kekahi moolelo wahahee no ka hana a ka Ahaolelo, a he olelo hoinoino paha, a ke hooweliweli paha oia i kekahi hoa o ka Ahaolelo ma ka hanaino i kona kino, a i kona waiwai paha, no kekahi mea ana i hana ai, a i olelo ai paha iloko o ka Ahaolelo; a ke lele ino paha oia i kekahi o ua poe la no ua mau mea nei, a ke lele ino a hopu paha oia i kekahi hoike, a i kekahi kanaka e ae paha i kauohaia e ka Ahaolelo i kona hele ana ilaila, a hoi ana paha, a ke hoopakele paha oia i kekahi kanaka i hopuia mamuli o ke kauoha a ka Ahaolelo.

Pauku 52. Na ka Ahaolelo e hoopai i kona poe ponoi no na hana hoohaunaele.

Pauku 53. E malama ka Ahaolelo i buke moolelo no kana mau hana; a ina e makemake ka hapa-lima hookahi o ka poe e noho ana i ka Ahaolelo, ahaila, e kakauia iloko o ua buke nei na inoa o ka poe ae a me ka poe hoole o ka Ahaolelo i kela hana keia hana.

Pauku 54. Aole loa e hopu ia kekahi o ka poe o ka Ahaolelo oiai e noho ana oia mamuli o ia Aha, e hele ana ilaila a e hoi ana paha aole nae e oi aku ia maluna o na la he iwalua mamua iho o ka hoomaka ana o ka Ahaolelo a me kona hookuuia ana, koe nae ke kipi, ka feloni a me ka hoohaunaele; aole e hookolokoloia kekahi o lakou imua o kekahi Ahahookolokolo a ma kekahi wahi e ae paha no kekahi olelo a paio paha ma ka Ahaolelo.

Pauku 55. E ukuia na Lunamakaainana no ka lakou hana, e like me ka mea i oleloia ma ke kanawai, no loko ae o ka Waihona Dala o ke Aupuni; aole no nae e hoonui ia keia uku i ke au o na makahiki elua i hooholo ia ai ka olelo e hoonui i ka uku, aole hoi e kau ia kekahi kanawai e hoomahuahua ana i ka uku o ua poe la mamua o na dala elua haneri me kanalima no kela a me keia au o na makahiki elua.

Pauku 56. O ke 'Lii o ka Ahaolelo, he kupa ia no ke Aupuni i hiki aku oia i na makahiki he iwakalua-kumamalima, a i noho ma ke Aupuni no na makahiki ekolu a he waiwai kona iloko o keia Aupuni i kupono i ka auhau i hiki aku i ka ekolu tausani dala mawaho ae o na hihia a pau, a i ole ia, he loaa makahiki kona aole i emi malalo o eono haneri dala.

Pauku 57. E noho na Alii i Ahahookolokolo, no lakou wale no na mana a pau e hoole a e hooholo i na hoopii Luna nui a pau i hoopiiia'i e na Lunamakaainana ma ko lakou ano

Aha Ninaninau Nui o ke Aupuni, i kekahi Luna Nui, a mau Luna Nui paha, no ka lakou oihana; mamua aku o ka hookolokolo ana i kela hoopii Luna Nui keia hoopii Luna Nui i hoohiki pakahi na Alii e hookolokolo pono me ka ewaewa ole i ka mea i hoopiiia'i, mamuli o na hoike a me ke kanawai. Aole nae e oi aku ka lakou olelo hoahewa i ka hoopau ana i kona noho luna ana, a me ka hoole loa i kona noho hou ana ma kekahi oihana e hanohano ai a e waiwai ai paha, malalo o keia Aupuni. Aka, e hiki no i ka mea i hoahewaia pela ke hoopii hou ia, a e hookolokolo hou ia, a e hoahewa hou ia, a e hoopai hou ia mahope mamuli o ke kanawai o ka aina.

Pauku 58. E kohoia na 'Lii he iwakalua-kumamaha o ka Ahaolelo penei: Eono no ka Mokupuni o Hawaii, eono no na Mokupuni o Maui, Molokai a me Lanai, eiwa no ka Mokupuni o Oahu, ekolu no na Mokupuni o Kauai a me Niihau. Ma ke koho mua ana malalo o keia Kumukanawai e koho ia na 'Lii e noho lakou a hiki i ka wa koho o ka Ahaolelo o ka makahiki o ko kakou Haku 1890, a ma ia koho ana a ma ia hope aku e koho ia na 'Lii i ka wa a ma kahi e koho ia ai na Lunamakaainana. A ma ke koho ana i ka makahiki o ko kakou Haku, 1890, e kohoia ka hapa-kolu o na 'Lii o na mahele i olelo mua ia no elua makahiki, a he hapakolu no eha makahiki, a he hapakolu no eono makahiki; a e koho balota ka poe koho no lakou no ia mau mahele manawa pakahi, a ma na koho balota mau ana a pau mahope mai o ia manawa e koho ia lakou no na makahiki eono. E noho na 'Lii o ka Ahaolelo me ka uku ole ia.

Pauku 59. O kela a me keia kane e noho ana ma ko Hawaii Paeaina ina he Hawaii, Amerika a he Europa paha ma ka hanau ana, a ina ua hiki aku kona mau makahiki i ka iwakalua, a ua hookaa oia i kona mau auhau, a ina ua hookomo

oia i kona inoa ma ka papa inoa o ka poe koho o kona apana no ke koho ana i na 'Lii o ka Ahaolelo, alaila, na kupono oia ke koho i na 'Lii a na loaa iaia ke kuleana e koho i na 'Lii o ka Ahaolelo i kela a me keia koho ana, ina nae:

Akahi: Ua noho oia ma ka aina aole i emi malalo o ekolu makahiki, a ma ka apana ana i makemake ai e koho aole i emi malalo o ekolu mahina mamua ponoi iho o ke koho ana i makemake ai oia e koho;

Alua: He waiwai ponoi kona ma keia paeaina i kupono i ka auhau ia i emi ole iho ka waiwai io malalo o ekolu tausani dala mawaho ae o na hihia a pau, a i ole pela ua loaa maoli iaia kekahi loaa makahiki i emi ole malalo o eono haneri dala iloko o ka makahiki mamua ponoi iho o kona hookomo ana i kona inoa iloko o ka poe kupono i ke koho;

Akolu: He hiki iaia ke heluhelu a hoomaopopo i ke ano o kekahi nupepa i paiia ma ka olelo Hawaii a Enelani, a i ole ia, ma kekahi olelo Europa;

Aha: Ua hoohikiia oia e kokua mamuli o ke Kumukanawai a me na kanawai, i hoohikiia imua o kekahi mea i loaa iaia ka mana e hoohiki, a i ole ia, imua o kekahi luna o ka Papa Nana Koho; aka nae, o na olelo no ka noho ana no na makahiki ekolu a me ka makaukau heluhelu a me ka hoomaopopo ana i kekahi nupepa i paiia ma ka olelo Hawaii, Enelani a Europa paha, aole ia e pili i ka poe e noho ana ma keia Aupuni i ka manawa i kukala ia ai keia Kumukanawai, ina e hoopaa lakou i ko lakou inoa a koho balota lakou ma ke koho mua ana malalo o keia Kumukanawai.

Pauku 60. E kohoia na Lunamakaainana he iwakaluakumamaha i kela a me keia elua makahiki, koe nae ka poe i koho mua ia malalo o keia Kumukanawai a e noho no lakou a hiki i ke koho ana i ka makahiki o ko kakou Haku 1890.

E mahele like ia na Lunamakaainana a e hooponoponoia e ka Ahaolelo mamuli o ka nui o na kanaka i hoakakaia i kela manawa keia manawa ma ko ke Aupuni helu ana. Aka, mamua o keia mahele ia ana e ka Ahaolelo e mau ka mahele ana e ku nei i keia wa malalo o ke Kanawai; koe nae keia, i elua Lunamakaainana no na Apana o Hilo a me Puna ma ka Mokupuni o Hawaii, a i hookahi no na Apana o Lahaina a me Kaanapali ma ka Mokupuni o Maui, a i hookahi no na Apana o Koolauloa a me Waialua ma ka Mokupani o Oahu.

Pauku 61. Aole no e koho ia kekahi i Lunamakaainana ke ole o ia he kane kupa no ke Aupuni, a i hiki ole aku oia i na makahiki he iwakalua-kumamakahi, a i ike i ka heluhelu a me ke kakaulima ma ka olelo Hawaii a Enelani a Europa paha, a ua hoomaopopo i ka helu waiwai, a i noho ma keia Aupuni no na makahiki ekolu, a o ka makahiki hope, oia no ka makahiki mamua ponoi iho o kona koho ia ana, a he waiwai paa hihia ole kona iloko o keia Aupuni nona ka waiwai io e emi ole malalo o na dala elima haneri, a i ole ia, o kona loaa nae i kela makahiki keia makahiki, aole i emi malalo o na dala elua haneri me kanalima i loaa no loko mai o kekahi waiwai a o kekahi hana kupono ma ke Kanawai.

Pauku 62. O kela a me keia kane e noho ana ma ko Hawaii Paeaina, ina he Hawaii, Amerika a he Europa paha ma ka hanau ana, a ina ua hoohiki oia e kokua mamuli o ke Kumukanawai a me na Kanawai e like me ka mea i hoakaka ia no ka poe nana e koho i na 'Lii, a i hookaa i kona mau auhau, a ua hiki aku o ia i na makahiki he iwakalua, a i noho ma keia Aupuni no ka makahiki hookahi mamua ponoi iho o ke koho ana, a i ike i ka heluhelu a me ke kakaulima ma ka olelo Hawaii a Enelani a Europa paha, (ina i hanau ia mahope mai o ka makahiki 1840), a ina ua hookomo i kona inoa

ma ka papa inoa o ka poe koho o kona apana e like me ka mea i hoakakaia ma ke Kanawai, alaila, na loaa iaia ke kuleana e hookomo i hookahi balota no ka Lunamakaainana a mau Lunamakaainana paha o ia apana; aka nae, o na olelo no ka noho ana ma keia Aupuni no ka makahiki hookahi mamua ponoi iho o ke koho ana a me ka ike heluhelu a kakaulima ma ka olelo Hawaii, Enelani a Europa paha, aole ia e pili i ka poe e noho ana ma keia Aupuni i ka manawa i kukalaia ai keia Kumukanawai, ina e hoopaa lakou i ko lakou inoa a koho balota lakou ma ke koho mua ana malalo o keia Kumukanawai.

Pauku 63. Aole e noho kekahi i Alii a i Lunamakaainana paha ma ka Ahaolelo, ina aole i koho ia malalo a kulike hoi me na hoakaka ana a keia Kumukanawai. E hiki no ke hoonuiia ma ke kanawai ke ana waiwai a loaa makahiki o na Lunamakaainana, na 'Lii a me ka poe koho i na 'Lii. A e hiki no ke kau ia ma ke kanawai i ana waiwai a loaa makahiki paha no ka poe koho i na Lnamakaainana, a e hiki no hoi ke hooloiiia.

Pauku 64. E pili ka mana o ka Oihana Hookolokolo iloko o ka Aha Hookolokolo Kiekie hookahi, a ma na Aha Hookolokolo malalo iho, i hoonohoia i kela manawa keia manawa e ka Ahaolelo.

Pauku 65. Ma ka Aha Hookolokolo Kiekie e hoonoho ia kekahi Lunakanawai Kiekie a me na Lunakanawai hoa aole emi malalo o elua, aole e hiki i kekahi o lakou e noho a e hooponopono i kekahi halawai o ua Aha nei. E paa na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie i ka lakou Oihana, oiai e pono ka lakou hana ana, e pili nae ia lakou ka hoopii luna nui ia; a e loaa ia lakou i ka wa maopopo, ke kauwahi uku no ka lakou hana aua; a oiai lakou i paa i keia

Oihana, aole e hoemiia ua uku nei; aka hoi, e hiki ke hoopauia kekahi Lunakanawai o ka Aha Kiekie, a o kekahi Aha Kakau paha, ma ka olelo aelike i hooholoia e na hapakolu elua iloko o ka Ahaolelo, no ke kumu kupono i ka manao o ka Moi. E lohe mua no nae ka Lunakanawai i ka hoopii imua o ka Ahaolelo, a e lilo iaia ke kope o na kumu hoopii, he umi la mamua o ka hana ana imua o ka Ahaolelo. E hooloheia ka Lunakanawai i hoopiiia imua o ka Ahaolelo.

Pauku 66. E maheleia ka mana o ka Oihana Hookolokolo iwaena o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a me na Aha Hookolokolo e ae o ke Aupuni malalo iho, e like me ke kuhikuhi ana o ka Ahaolelo i kela manawa keia manawa. A o ka loihi o ka noho ana ma ka Oihana o na Lunakanawai o na Aha malalo iho o ka Aha Kiekie, e hoakakaia ma na kanawai e pili ana ia lakou.

Pauku 67. E pili ka mana o ka Oihana Hookolokolo i na hana a pau ma ke kanawai a me ke kaulike, malalo iho o ke Kumukanawai a o kekahi kanawai o keia Aupuni, a me na kuikahi i hanaia, a e hana ia ana paha malalo iho o ko lakou mana; a i na hana a pau e pili ana i na Elele Aupuni a me na Kanikela, a i na hana hoi e pili ana i ka Oihana Hookolokolo Moku, a me ka Hoomalu Moana.

Pauku 68. E noho no ka Lunakanawai Kiekie i Lunakanawai Kaulike o ke Aupuni, a e noho Peresidena oia o na 'Lii, oiai e hookolokolo ia ana kekahi hoopii lunanui, ke ole oia ka mea i hoopii lunanuiia; a iaia ka mana e hana ma ke kaulike a ma na mea e ae, e like me ka haawi ana o ke kanawai iaia; aka, e nana hou ia na mea i hooholo ia e ia e ka Aha Hookolokolo Kiekie, ke hoopii hou ia ilaila. Ina i hoopii lunanui ia ka Lunakanawai Kiekie, alaila, e noho kekahi kanaka i hookohuia e ka Moi, i Peresidena ma ia hookolokolo ana.

Pauku 69. E paa loa maluna o na aoao a pau na olelo i hooholo ia ma ka Aha Hookolokolo Kiekie, e ka nui o na Lunakanawai o ia Aha; aole e hoopii hou aku.

Pauku 70. E hiki no i ka Moi, i kona Aha Kuhina, a me ka Hale Ahaolelo, ke kauoha i na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie e hoike i ko lakou manao no na hana nui ma ke kanawai me na wa pilikia a hanohano nui.

Pauku 71. Na ka Moi e hookohu i na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie a me na Lunakanawai e ae o na Aha Kakau. E hooponopono ia ko lakou uku ma ke kanawai.

Pauku 72. Aole no e noho a hookolokolo kekahi Lunakanawai oia wale no, i kekahi hihia i hoopii hou ia, a i kekahi hihia e hookolokolo hou ia ana, ana i hooholo ai mamua.

Pauku 73. Aole loa e ae ia kekahi o ka poe i oleloia malalo iho nei e hoopaa i ko lakou inoa no ke koho ana, aole hoi e koho, aole no hoi e noho malalo o kekahi oihana o ke Aupuni, aole hoi e noho ma ka Ahaolelo, oia keia: o kekahi mea pupule a hupo paha, a o kekahi mea i hoahewa ia no kekahi mau ofeni penei: Puhi Hale, Aihue Moku, Kipe, Wawahi Hale, Hana Dala Hoopunipuni, Aihue i ka waiwai i haawiia e malama, Kuni kolohe i na holoholona, Apuka, Imi loaa ma ka hoopunipuni, Moepio a Moe naha, Lawe wale i ke kino o kekahi, Aihue, Puhi Ahi, Lawe ola ma ke degere akahi, Pepehi kanaka, Hoohiki wahahee, Pue wahine, Powa, Moe aikane a holoholona, Kipi, Hookonokono e hoohiki wahahee, Lawelawe hewa ma ka oihana, ke ole e kala e ia kona hewa e ka Moi, a i hoihoi hou ia kona mau pono kivila a mamuli o ka olelo o ia kala ia ana ua hoakaka ia ua kupono iaia ka lawelawe ana i kekahi oihana e waiwai a e hanohano ai.

Pauku 74. Aole loa e noho kekahi Luna o keia Aupuni

ma kekahi Oihana o ke Aupuni e, aole hoi e lawe i ka uku makahiki o kekahi Aupuni e mai.

PAUKU 75. Na ka Ahaolelo e hooholo i ka Bila Haawina no na makahiki elua, mahope o ka noonoo pono ana i ka palapala a ke Kuhina Waiwai e hoike aku ai imua o lakou, e hoakaka ana i ka loaa mai a me ka lilo aku no na makahiki elua i hala, a me na makahiki elua e hiki mai ana.

PAUKU 76. Penei e hooholo ia ai na Bila a me na Kanawai a pau, "E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina."

PAUKU 77. I mea e hihia ole ai, no ka hui o na mea ano okoa iloko o ke kanawai hookahi, e hookaawale ia ke kumu hookahi ma ke Kanawai hookahi, a e hoakaaia ke kumu ma ke poo.

PAUKU 78. Ma na wahi a pau i kauohaia malalo o keia Kumukanawai e hana ia kekahi hana e ka Moi e manao ia e hanaia ia hana e ka Moi mamuli o ke ao ana a me ka ae ana o ka Aha Kuhina, ke ole e hoakaka ia ma kekahi ano okoa.

PAUKU 79. E mau no na Kanawai e kau nei me ka mana mau a hiki i ko lakou hoololi hou ia ana, a hoopau ia ana paha e ka Ahaolelo, koe nae na kanawai kue i keia Kumukanawai. E ole loa na kanawai kue i keia Kumukanawai, na kanawai e kau nei a me na mea e hooholoia mahope ae nei.

PAUKU 80. He mana ko ka Aha Kuhina e hana a hoolaha aku i na rula a me na hooponopono ana e pono ai ke koho balota ana malalo o keia Kumukanawai mamua ae o ka hooholo ana o ka Ahaolelo i na kanawai kupono no ia mea, a e hoomakaukau no ka hoohiki ana i na Luna Aupuni, na kupa a me ka poe e noho ana ma ka aina e malama i keia Kumukanawai. O ke koho balota mua ana malalo o keia Kumukanawai e malama ia iloko o na la he kanaiwa mahope o ke kukala

ia ana o keia Kumukanawai, a o ka Ahaolelo i koho ia ma ia wa, ua hiki ke hoakoakoa ia ma Honolulu mamuli o ke kahea ana o ka Aha Kuhina i halawai kuikawa ma ka manawa a ka Aha Kuhina e manao ai he pono, me ka hoolaha mua ana no na la he kanakolu.

PAUKU 81. E paa keia Kumukanawai mai ka la ehiku o Iulai, M. H. 1887, aka, i ole e hemahema na hana hooponopono, a hihia paha ke Aupuni no ka hooloili ana, nolaila, o na Luna o keia Aupuni i ka wa e paa pono ai keia Kumukanawai e malama lakou a e hana hoi me na mana a pau i haawiia ia lakou. A o ia poe Luna Aupuni e hoohiki lakou e malama i keia Kumukanawai iloko o na la he kanaono mai kona kukalia ana.

PAUKU 82. E hiki no ke hoakaka aku i kekahi mea hooloili hou, a i mau mea hooloili hou paha, i keia Kumukanawai iloko o ka Ahaolelo, a ina e ae ia ka mea, a mau mea hou nei paha e ka hapanui iloko o ka Ahaolelo, alaila, e kakauia na mea la iloko o ka buke moolelo o ka Ahaolelo, me na inoa o ka poe ae me ka poe hoole; a e hoopanee ia mea, me ka akoakoa hou ana ae o ka Ahaolelo. E hookaulanaia na mea hou nei i ekolu malama mamua ae o ka la e koho ia ai na Lunamakaainana a me na 'Lii; a ina ma ia Ahaolelo hou ana, e aeia na mau hooloili hou nei paha, e na hapakolu elua o na hoa a pau o ka Ahaolelo, alaila, e lilo kela mea hooloili hou iloko o ke Kumukanawai o keia Aupuni.

KALAKAUA REX.

NA KA MOI:

W. L. GREEN,

Kuhina Waiwai.

HE HOOLOLI I KE KUMUKANAWAI.

MA KEIA KE HOOLOLIIA NEI KA PAUKU 55 O KE KUMUKANAWAI O 1887 I HELUHELUIA AI E LIKE ME KEIA IHO:

"Pauku 55. E ukuia na Lunamakaainana no ka lakou hana e like me ka mea i oleloia ma ke kanawai, no loko ae o ka Waihona Dala o ke Aupuni, aole no nae e hoonuiia keia uku i ke au o na makahiki elua i hooholoia ai ka olelo e hoonui i ka uku aole hoi e kauia kekahi kanawai e hoomahuahua ana i ka uku o ua poe la mamua o na dala "elima haneri" no kela a me keia au o na makahiki elua."

Ke hooia nei au mamuli o ka hooholoia ana o ka hoololi mamua ae iloko o a e ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii ma o ka hapanui la o na hoa o ia Ahaolelo, ma ka la 10 o Novemaba, ma kona Kau o ka makahiki M. H. 1890, ua waihoia i ka Ahaolelo i oleloia ma kona Kau hou aku, oia hoi, ke Kau o ka makahiki M. H. 1892, a ua hoolaha pono ia no ekolu malama mamua aku o ke koho balota ana mahope iho, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 82 o ke Kumukanawai, a ma ka la 29 o Novemaba, M. H. 1892, iloko o ka Ahaolelo i oleloia, ua aeia ka hoololi i oleloia e elua-hapakolu o na hoa a pau loa o ka Ahaolelo i oleloia a mamuli o ia i lilo ai, a he mahele hoi ia no ke Kumukanawai o ke Aupuni Hawaii.

JOHN S. WALKER,
Peresidena.

Ikea:

C. J. MCCARTHY,
Kakauolelo.

HE HOOLOLI I KE KUMUKANAWAI.

MA KA PAKUI ANA AKU I PAUKU HOU, E KAPAIA O KA PAUKU 83, I HELUHELUIA HOI PENEIA IHO:

"Pauku 83. Ua hiki i ka Ahaolelo i kela a me keia manawa e hana i na kanawai ana i manao ai ua kupono no ka hooponopono ana a me ka hoomalu ana me ka hoomaopopo ana i na kanaka a pau, a i ole ia, o kekahi papa hookahi a lahui paha i laweia mai iloko o ke Aupuni no ka hana ana i na oihana mahiai, a ua hiki no hoi ma ia kanawai e hoohaiki a kaupalena i ka manawa e noho ai maloko o ke Aupuni o ia poe limahana oihana mahiai a me na oihana a hana paha a lakou e lawelawe ai."

Ke hooia nei au mamuli o ka hooholoia ana o ka hoololi mamua ae iloko o a e ka Ahaolelo o ke Aupuni o Hawaii ma o ka hapanui la o na hoa o ia Ahaolelo ma ka la 10 o Novemaba ma kona Kau o ka makahiki M. H. 1890, ua waihoia i ka Ahaolelo i oleloia ma kona kau hou aku, oia hoi, ke Kau o ka makahiki M. H. 1892, a ua hoolaha pono ia no ekolu malama mamua aku o ke koho balota ana mahope iho, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 82 o ke Kumukanawai, a ma ka la 29 o Novemaba, M. H. 1892, iloko o ka Ahaolelo i oleloia, ua aeia ka hoololi i oleloia e elua-hapakolu o na hoa a pau loa o ka Ahaolelo i oleloia a mamuli o ia i lilo ai, a he mahele hoi ia no ke Kumukanawai o ke Aupuni Hawaii.

JOHN S. WALKER,
Peresidena.

Ikea:

C. J. MCCARTHY,
Kakauolelo.

NA KANAWAI O KE KAU O 1892.

AOAO

MOKUNA I. He Kanawai e hookaawale ai i Dala i mea e uku ai i na maheleolelo ma na Aha Hookolokolo i hoomakaukau ole ia he uku no ia mea a e hookaa ai i na lilo o na Hoike ma na Hihia Hewa ma ka Aha Kiekie a me na Aha Kaapuni 3

MOKUNA II. He Kanawai e hookaawale ai i Puu Dala no na Lilo o ke Kau Ahaolelo o ka makahiki 1892, mailoko ae o ka Waihona o ka lehulehu 4

MOKUNA III. He Kanawai e hoonoho ana i Lunakanawai Hoomalu no ka mahele ekahi o ka Apana o Hana, Mokupuni o Maui 4

MOKUNA IV. He Kanawai e hoonoho ana i Lunakanawai Hoomalu no ka Apana o Waimea, Mokupuni o Kauai 5

MOKUNA V. He Kanawai e hookaawale ana i puu dala no na lilo o na Puhi Ohe, Hae a me Ki-pu Aloha 6

MOKUNA VI. He Kanawai e hookaawale ana i ka huina o Umikumamawalu Tausani Dala ($18,000) no ka hooholomua loa ana aku i ka hoopau pono loa ana o ke Alahele i ka Lua-o-Pele 6

MOKUNA VII. He Kanawai e pili ana i ka hoomakaukauia ana o na papa inoa o na Jure a me ke koho ana i na Jure.. 7

MOKUNA VIII. He Kanawai e hoomana ai i ka hana ana i kekahi mau Dala Hawaii 9

MOKUNA IX. He Kanawai e haawi ana i na kuleana hoopaa i kekahi poe e hooholo ana ma na kula hanai a malama ana i na holoholona 10

AOAO

Mokuna X. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 2 o ka Mokuna XXX. o ke "Kanawai e papa ana i ka lawaia ana me na mea hoopahupahu," i aponoia i ka la 11 o Augate, M. H. 1888 11

Mokuna XI. He Kanawai e Kauoha ana i na kalaiwa kaa e malama i mau kukui ma na hora o ka poeleele ana ... 12

Mokuna XII. He Kanawai e hookaawale ana i ka huina o Iwakalua Tausani Dala ($20,000) no ka hooholomua loa ana aku i ka hoopau pono loa ana i ka eli ana i ka nuku o ke Awa o Honolulu 13

Mokuna XIII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 12 o ka Mokuna VIII. o na Kanawai o 1888, e pili ana i ke Kanawai e hoomaopopo ai a e hooponopono ai i ka Oihana Makai Kuloko o ke Aupuni 14

Mokuna XIV. He Kanawai e hoonoho ai i awa hou ae no ke ku ana mai a me ka holo ana aku o na moku o na aina e mai iloko o ka Apana Ohi Dute o Kawaihae, ma ka Mokupuni o Hawaii 15

Mokuna XV. He Kanawai e hoololi ai i na mahele eha (4) a me elima (5) o ka Pauku 13 o ka Mokuna LXXXVI. o na Kanawai o ka M. H. 1890, oia hoi "He Kanawai e hoololi ai a e hoohuihui ai i na Kanawai Koho Balota o ke Aupuni" 16

Mokuna XVI. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 2 o ka Mokuna XIV. o na Kanawai o 1882, i kapaia "He Kanawai e kauoha ai i kau hookolokolo hou ae no ka Aha Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Ekolu." 17

Mokuna XVII. He Kanawai e hoonoho ana i Lunakanawai Hoomalu no ka Apana o Kau Komohana, Mokupuni o Hawaii 18

Mokuna XVIII. He Kanawai e hoololi ana i ka Pauku 388 o ke Kanawai Kivila, e pili ana i na Kai Lawaia 19

AOAO

Mokuna XIX. He Kanawai e hookau ai i kekahi Auhau Kuloko maluna o na pepa uhau lealea 20

Mokuna XX. He Kanawai e hoomaopopo ai no ka hookohu ana i mau Lunakanawai Hoomalu Kuikawa i ka manawa e ma'i ai, kaawale aku ai no ka manawa a e kupono ole ai o na Lunakanawai Hoomalu, a e hooloii ana i ka Pauku 915 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hoololiia e ka Mokuna XXII. o na Kanawai o 1874, a me ka Mokuna XIII. o na Kanawai o 1890..... 22

Mokuna XXI. He Kanawai e hoakaka ai no ka hoonohonoho hou ana a me ka hooponopono ana, a i ole ia, e hoohuihui ai i na Kanawai Karaima o ke Aupuni 24

Mokuna XXII. He Kanawai e hooloii ai i ka Pauku 120 o ke Kanawai Kivila, e pili ana i na poe malama i na Lio Kea..... 25

Mokuna XXIII. He Kanawai e hooloii ai i ka Pauku 2 o ka Mokuna XXXIV. o na Kanawai o ke kau o 1882, i hoololiia ma ka Mokuna XXIX. o na Kanawai o ke kau o 1884, e piii ana i ke kaohi ana i na mai mawaena o na holoholona 26

Mokuna XXIV. He Kanawai e hoakaka ai no ka hookohu ana i hookahi Lunakanawai Hoomalu a me elua Lunakanawai Apana iloko o ka Apana o Hilo, Mokupuni o Hawaii, a e hoakaka hou aku ai e maheleia a e hooliloia ka Apana o Hilo i oleloia i ekolu Apana Hookolokolo kaawale 27

Mokuna XXV. He Kanawai e hooloii ai i ka Mokuna XXVIII. o na Kanawai o ke kau o 1878, e pili ana i na Dute... 29

Mokuna XXVI. He Kanawai e hooloii ai i ka Mokuna XIX. o ke Kanawai Kivila, e pili ana i ka manawa e hoomaka ai ka hoopii kivila ana 34

Mokuna XXVII. He Kanawai e hooloii ai i ka Mokuna VI. o na Kanawai o ke kau o 1890, e pili ana i ka Moni..... 35

AOAO

Mokuna XXVIII. He Kanawai e kauoha ai i na kaa hehihehi wawae huila-lua a me na kaa e ae o ia ano e lawe i na Kukui.... 36

Mokuna XXIX. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 2 o ka Mokuna LXXI. o na Kanawai o ke kau o 1890, e pili ana i ke karaima pepehikanaka..... 37

Mokuna XXX. He Kanawai e hookaawale ai i mau dala hou ae no ka hookaa ana i na lilo o ke Kau Ahaolelo o 1892; mai loko ae o ka Waihona o ka lehulehu..... 38

ka lehulehu 38

Mokuna XXXI. He Kanawai e hoomana ai i ke Kuhina Kalaiaina e hoolilo aku i ka Ahahui Home Luina o Honolulu (Honolulu Sailor's Home Society) i kekahi apana aina iloko o ke Kulanakauhale o Honolulu, Mokupuni o Oahu..... 39

Mokuna XXXII. He Kanawai e hoakaka maopopo ae ai i ke kuleana Bela o na poe i hoopiiia no na Hihia Karaima... 40

Mokuna XXXIII. He Kanawai e hooloili ai i na Pauku 2, 3, 4, 5 a me 6 o ka Mokuna LXXXII. o na Kanawai o ke kau o 1890, e pili ana i na Papa Alanui a me na Luna Alanui 43

Mokuna XXXIV. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 1 o ka Mokuna XIX. o na Kanawai o ke kau o 1890, i kapaia "He Kanawai e hoomahuahua ai i ke Dute o ke Kope o na aina e i hookomoia mai iloko o keia Aupuni."..... 45

Mokuna XXXV. He Kanawai e hoolilo ai i na awa o Hana, Mokupuni o Maui, a o Waimea a me Makaweli, Mokupuni o Kauai, i mau awa ku o na moku mai na aina e mai. 46

Mokuna XXXVI. He Kanawai e pili ana i ka hoolaha ana i na hana hooponopono waiwai a me na hana hookolokolo e ae 47

Mokuna XXXVII. He Kanawai e hoomaopopo ai no ka uku ana i na uku o na Luna Aupuni a me na lilo o ke Au-

AOAO

puni a hiki a hui pu mai me ka la 30 o Sepatemaba, M. H. 1892. 48

Mokuna XXXVIII. He Kanawai e hoopaa hou ai i na poe hoahu dala iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta... 49

Mokuna XXXIX. He Kanawai e hoolilo ai a e hoakaka ai i na Kanawai e pili ana i ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii 51

Mokuna XL. He Kanawai e hoomaopopo ai i ka mea e hanaia ai me na dala Auhau Halemai..... 60

Mokuna XLI. He Kanawai e hoomana ai i ka pepehi ana a make i na manu i kapaia ka Manu Maina (Piheekelo).. 61

Mokuna XLII. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 6 o ka Mokuna II. o na Kanawai o ke kau o 1886, e pili ana i ke kukulu a me ka hana hou ana i na hale ma ke Kulanakauhale o Honolulu, maloko o kekahi mau Palena Pale Ahi i hoakakaia..... 62

Mokuna XLIII. He Kanawai e pale aku ai i ka lele ana mai o ke Kolera iloko o ka Paeaina Hawaii 63

Mokuna XLIV. He Kanawai e hoomaopopo ai i ke kulana o na Awapae o ke Aupuni a me na kuleana o ka lehulehu ma ia mau wahi..... 65

Mokuna XLV. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 1 o ka Mokuna LX. o ke Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana i na Koronero 67

Mokuna XLVI. He Kanawai e hoakaka ai i na hana a na Kuhina o ke Aupuni, a me na luna e ae o ke Aupuni Hawaii, ma ke kuai ana i na waiwai i hanaia a mea paha no ka pomaikai o ke Aupuni Hawaii..... 68

Mokuna XLVII. He Kanawai e hoakaka ana i na Alanui, a e Hoakaka ana a e hoomaopopo ana i kekahi mau pono a me na hana e pili ana i ua mau Alanui nei 70

Mokuna XLVIII. He Kanawai e papa ai i ka lawe ana mai, malama ana, a hoolaha Mongoose (Iole Monoku) ana ma ko Hawaii Paeaina 79

Mokuna XLIX. He Kanawai e pili ana i na Pailata a me na Uku Pailata ma ke Awa o Honolulu 80

Mokuna L. He Kanawai e hoomaopopo ai no ka ukuia ana o na uku makahiki a me na uku hana o na limahana o ke Aupuni, a me na lilo o ka Aha Hookolokolo Kiekie a me na Aha Kaapuni, a hiki aku a i hui mai me ka la 30 o Novemaba, M. H. 1892..... 82

Mokuna LI. He Kanawai e haawi ana i ka Papa Ola i ka hana o ka hooko ana i ke kanawai i kapaia "He Kanawai e hooemi ai i na ino a me na ma'i e ulu mai ana mamuli o ka Hookamakama 83

Mokuna LII. He Kanawai e hoonoho hou ai i poe Komisina no ka hooponopono ana i na palena aina..... 84

Mokuna LIII. He Kanawai e hookomo mai ai i kekahi mau mea i lawelaweia ma ka hana ana i ke Kopa me ke dute ole 85

Mokuna LIV. He Kanawai e pili ana i ka Lapaau ana i na Ma'i Lepera..... 86

Mokuna LV. He Kanawai e hoakaka ana no ke kakau hou ia ana o na Hao Kuni 87

Mokuna LVI. He Kanawai e hooi aku ai i ka hoomaopopo ana a e hooia ai i ka lawelawe hana ana ma na Hookolokolo ana imua o ke Kiure..... 89

Mokuna LVII. He Kanawai e hooponopono hou ai i ka Oihana Hookolokolo..... 94

Mokuna LVIII. He Kanawai e hoohoihoi ai i ka mahiai ana o ke Kope a me ka Ramie 137

Mokuna LIX. He Kanawai e hoohoihoi ai i ke kanu ana hoo-

AOAO

komo ipu-kini ana a me ka malama ana i na Halakahiki a me na huaai e ae, a no ka hana ana i na Keama (Jams) Kele a me na wai huaai momona..... 138

MOKUNA LX. He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai e pili ana i na Papa Alanui a me na Luna Alanui i aponoia ma ka la 25 o Augate, M. H. 1892 139

MOKUNA LXI. He Kanawai e pili ana i na Auhau Kuloko... 140

MOKUNA LXII. He Kanawai e hooili ai maluna o ka Papa Elele o ka Oihana Kinaiahi o Honolulu i ka hoomalu oi aku maluna o na Waihona Dala i ona ia e, a i hookaawaleia paha no ka Oihana Kinaiahi i oleloia..... 172

MOKUNA LXIII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 1420 o ke Kanawai Kivila, e like me ia i hooloiiia e ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hololi ai i ke Kanawai e pili ana i ka Haku a me ke Kauwa," i aponoia ma ka la 5 o Iulai, 1860, a i hoololi hou ia e ka Mokuna XLV. o na Kanawai o 1876, a i hoololi hou ia e ka Mokuna VI. o na Kanawai o 1880..... 175

MOKUNA LXIV. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 3 o ka Mokuna XXXIV. o ke Kanawai Hoopai Karaima 176

MOKUNA LXV. He Kanawai e hoomana ai i na Moraki a me na hoolilo e ae a ka Hui Alahao a Aina o Oahu i hana ai mamua aku no kona mau pono a e haawi aku ai i ka mana e Moraki a e hoolilo i kona mau pono ma ia ano ma keia mua aku..... 177

MOKUNA LXVI. He Kanawai e hoololi ai i na Pauku 1 a me 2 o ka Mokuna LXXIV. o na Kanawai o ke Kau o 1888, e kokua ai i ka hookaawaleia ana o na Ma'i Lepera..... 178

MOKUNA LXVII. He Kanawai e pili ana i ka O Lima..... 180

MOKUNA LXVIII. He Kanawai e hoomana ana i ke Kuhina Kalaiaina e hoopuka aku i mau Palapala Sila Nui (Aina

AOAO

Aupuni) no kekahi mau aina i hoikeia iloko o ka Mahele o 1848, a i pili hou hoi i ke Aupuni malalo o ke Kanawai o Augate 24, 1860, a aole nae i hooliloia e ke Aupuni ma ia hope mai..... 181

Mokuna LXIX. He Kanawai no ke kokua ana i ka Ahahui Hoahu a Helubelu Buke o Honolulu..... 183

Mokuna LXX. He Kanawai e hoohui a e hooloii ai i ke Kanawai e pili ana i ke kuai ana i na ukana, na waiwai a me na mea kalepa maloko nei o ke Aupuni Hawaii.... 183

Mokuna LXXI. He Kanawai e hooloii ai i ke Kanawai i aponoia i Augate 17, M. H. 1892, i kapaia "He Kanawai e hooloii ai i ka Mokuna XXVIII. o na Kanawai o ke kau o 1878, e pili ana i na Dute." 187

Mokuna LXXII. He Kanawai e hooponopono ai no ka lawelawe ana i ka oihana huki a hana niho iloko o ke Aupuni Hawaii 188

Mokuna LXXIII. He Kanawai e hoomaopopo ai no ka wehe ana hana hou ana a me ka pani ana i na Alanui..... 191

Mokuna LXXIV. He Kanawai e hookuu ai i kekahi mau Aina Ululaau mai ka auhauia ana 212

Mokuna LXXV. He Kanawai e hooloii ai i ka Pauku 16 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooponopono ai i ka loaa ana mai, ka malama ana, a me ka hoolilo ana aku i na dala o ke Aupuni a e hoomaopopo ai no ka hooia ana i na Buke Helu o ke Aupuni," i aponoia ma ka la 4 o Augate, M. H. 1882..... 213

Mokuna LXXVI. He Kanawai e hooloii ai i na Pauku 3, 8 a me 79 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooponopono hou ai i ka Oihana Hookololokolo," i aponoia ma ka la 25 o Novemaba, M. H. 1892, a e pakui ai i Pauku hou, e heluia o ka Pauku 81A 214

Mokuna LXXVII. He Kanawai e pale aku ai i ka huliia ana a me ke kiia ana maluna o na aina o kekahi poe..... 216

AOAO

Mokuna LXXVIII. He Kanawai e Hookaawale pono ana i na Haawina Dala no na hana o ke Aupuni, no na makahiki elua e pau ana ma ka la kanakolu-kumamakahi o Maraki, M. H. 1894 217

Mokuna LXXIX. He Kanawai e hooloili ai i na Pauku 22, 47, 49, 56, 75 a me na Mahele 1 a me 3 o ka Pauku 108 o ka Mokuna LXXXVI, o na Kanawai o ke Kau o 1890, i kapaia ma kekahi ano e ae o ke "Kanawai Koho Balota." 249

Mokuna LXXX. He Kanawai e hoohaiki ai i ka hele ana mai o na Eemoku Pake 254

Mokuna LXXXI. He Kanawai e hookumu ai i ka Buro Mahiai a me Ululaau 259

Mokuna LXXXII. He Kanawai e hooloili ai i ka Mokuna LV. o na Kanawai o ke Kau o 1886, e pili ana i na Dute... 264

Mokuna LXXXIII. He Kanawai e haawi ai i ka mana i ke Kuhina Waiwai e hookuu i ka Uku Leta ma kekahi mau mea i hooiliia ma na Eke Leta e ka Buro Hoolaha Ike Hawaii, i Kaupalenaia (Hawaiian Bureau of Information, Limited) no ka hooili ana i na Aina E..... 265

Mokuna LXXXIV. He Kanawai e pale ai i na hana Epa ma ke kuai ana i ka Waiubata, a e hoomaopopo ai no ka hoopai ana i na poe e hana ana i ua mau hana Epa la. 266

Mokuna LXXXV. He Kanawai e hooloili ai i na Pauku 1 a me 2 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoopaa hou ai i na Poe Hoahu Dala iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta," i aponoia i ka la 30 o Augate, M. H. 1892 267

Mokuna LXXXVI. He Kanawai e hoonoho ai i Oihana Kinaiahi no Hilo 269

Mokuna LXXXVII. He Kanawai e hoohuihui ai a e hooloili ai i ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e kokua ana i

ka loaa ana a me ka nohoia ana o na Apana Aina Liilii," i kapaia ma kekahi ano e ae o ke "Kanawai Home Liilii" 276

Mokuna LXXXVIII. He Kanawai no ka Hoopakele ana i na Ululaau 283

Mokuna LXXXIX. He Kanawai e hoomaopopo ai i ka Uku o na Lunamakaainana 284

Mokuna XC. He Kanawai e hoomaopopo ai no ka hookomo ana mai a me ke kuai ia ana o na Waiona Metulika no na Oihana Hanalima Akamai a me na Hana Akeakamai a me ka Alekohola no na Hana Lapaau 285

Mokuna XCI. He Kanawai e pakui ai i Pauku hou, e kapaia o ka Pauku 10A, i ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoohaiki ai i ka hele ana mai o na Eemoku Pake," i hooholoia ma ka la 30 o Novemaba, M. H. 1892 288

Mokuna XCII. He Kanawai e hoomana ai i kekahi Aie Lahui a e hoomaopopo ai i na hana e hoohanaia ai ke dala i aieia aku 289

Mokuna XCIII. He Kanawai e hooloili ai i na Pauku 7, 8 a me 11 o ka Mokuna XXXV. o na Kanawai o 1884, oia hoi ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooponopono ai i ka hana ana e pili ana i na mea Aie kaa ole ma ko Hawaii Paeaina," i aponoia ma ka la 29 o Augate, M. H. 1884 292

Mokuna XCIV. He Kanawai e hooloili ai i ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai pakui i ka Mokuna XXXVII. o ke Kanawai Hoopai Karaima o ko Hawaii Paeaina," i aponoia i ka la 12 o Novemaba, M. H. 1890 296

Mokuna XCV. He Kanawai e hoakaka ai i na Palapala Hai Hewa 296

Mokuna XCVI. He Kanawai e hooponopono ai i ka hali ana i na ohua me ka uku maluna o na kaa lawe ohua, na kaa maoli a me na kaa e ae ma na Apana o Wailuku a me Hilo 301

AOAO

Mokuna XCVII. He Kanawai e hoopau ai i ka Pauku 20 o ka Mokuna LXII. o na Kanawai o ke kau o 1888, i kapaia "He Kanawai e haawi ana i ka mana a e hooholomua ana i ke kukulu ana i na alanui Kaamahu ma ka Mokupuni o Oahu." 305

Mokuna XCVIII. He Kanawai e hooloii ai i ka Pauku 1281 o ke Kanawai Kivila e pili ana i na uku o na Luna Hooko Kanoha, na Lunahooponopono Waiwai a me na Kahu.. 306

Mokuna XCIX. He Kanawai e hookaawale ai i huina dala hou no ka uku ana i na hoolilo o ke Kau Ahaolelo o 1892, mai ka Waihona ae o ka Lehulehu 308

Mokuna C. He Kanawai e haawi ana i ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e lawe i kekahi aina ma Wailuku, Mokupuni o Maui, no ka pono o ka Oihana Wai o Wailuku..... 308

Mokuna CI. He Kanawai e papa ana i ke komo ana mai o na poe Hihune, poe Aeahaukae, poe hana hewa Karaima, a i ole, poe Mahuka mai ka Lima mai o ke Kanawai, a me na poe Holo Malu mai i ke Aupuni Hawaii nei 310

Mokuna CII. He Kanawai e hooloii ai i ka Mokuna XXVIII. o ke Kanawai Hoopai Karaima..... 311

Mokuna CIII. He Kanawai e hooloii ai i ka Pauku 23 a me ka Papa Helu o ka Pauku 25 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e pili ana i ka Auhau Hoailona Pai," i aponoia i ka la 27 o Sepatemaba, M. H. 1876, a e pakui aku ai i Pauku hou i ke Kanawai i oleloia e kapaia o ka Pauku 8A..... 313

Mokuna CIV. He Kanawai e pakui aku ai i Pauku hou, e kapaia o ka Pauku 10B, i ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoohaiki ai i ka hele ana mai o na Eemoku Pake," i hooholoia ma ka la 30 o Novemaba, M. H. 1892. 320

Mokuna CV. He Kanawai e hookaawale ai i Haawina Dala hou no na Alanui a me na Alahaka o Honolulu..... 321

AOAO

Mokuna CVI. He Kanawai e pili ana i na Dute maluna o na Dala i Hooiliia, na Waiwai i Kauohaia a me na Waiwai Hooilina 322

Mokuna CVII. He Kanawai e hooponopono a e hoomalu ai i ka hanaia ana a me ka hoolako ana i ka Uwila ma Honolulu 326

Mokuna CVIII. He Kanawai e ae ana e puhiia ka Waiona... 335

Mokuna CIX. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 69 o ke "Kanawai e hooponopono hou ai i ka Oihana Hookolokolo," i aponoia ma ka la 25 o Novemaba, M. H. 1892. 340

Mokuna CX. He Kanawai e hoomaopopo ai a e hooponopono ai i ka hookomo ana mai, ke kuai ana a me ka hoohana ana i ka Opiuma a me na mea i hanaia no loko mai o ka Opiuma 342

Mokuna CXI. He Kanawai e haawi ana i ka pono e kukulu a malama i Aha Lulu 366

Kumukanawai o 1887 375

Hooloili Pauku 55, Kumukanawai o 1887 395

Pauku 83, Kumukanawai o 1887 396

PAPA KUHIKUHI.

A.

AOAO

Aeahaukae, mea ilihune a mea hana hewa, kapu ke komo mai iloko o ke Aupuni 310
Agena Papa Ola, e hoikeia iaia na ma'i lepera 178
Ahaolelo o 1892, haawina dala no na lilo 308
Ahaolelo o 1892, haawina i hookaawaleia no na lilo 4
Ahaolelo o 1892, haawina hou no na lilo 38
Aha Hookolokolo Kakau, na hookolokolo kiure imua o na..... 89
Aha Hookolokolo, kanawai hooponopono kulana hou o na..... 94
Aha Kiekie me Aha Kaapuni, e ukuia na lilo..... 82
Aha Kiekie, hoomakaukau papa inoa jure ana no ka..... 7
Aha lulu Loteri, kanawai hoomana kukulu ana i..... 366
Ahahui Hoahu a Heluhelu Buke o Honolulu 183
Aie Lahui, kanawai hoomana 289
Aie kaa ole, hoololi kanawai (1884) o ka poe 292
Aina ululaau, hookuuia ka auhau..... 212
Aina, kapu ka huli a me ke ki ana maluna o ka..... 216
Aina no ka Oihana Wai o Wailuku 308
Alanui me alahaka o Honolulu, haawina dala no na 321
Alanui, wehe ana, hana hou ana, me pani ana 191
Alanui, hoololi kanawai e pili ana i na Papa..... 139
Alanui, hoololi kanawai (1890) papa me luna..... 43
Alanui, Kanawai (1892) hoomaopopo hana e pili ana i na 70
Alahele no ka Lua-o-Pele, haawina hooholomua 6

A.

Alekohola me waiona metulika, ka hookomo ana mai me kuai ana 285
Alanui kaamahu, kanawai hoopau Pauku 20 Mokuna 62 o 1888 305
Apana Aina liilii, hooloili me hoohuihui kanawai 276
Apana no Hilo, Hawaii, elua Lunakanawai 27
Apana Hookolokolo Ekolu, hooloili Pauku 2 Mokuna 14 o 1892 17
Apana ohi dute o Kawaihae, Hawaii, hoomahuahuaia 15
Auhau me dute maluna o ke kope me ramie, hookuuia 137
Auhau me dute maluna o na mea hoohana halakahiki me huaai e ae, hookuuia 138
Auhau Kuloko, Kanawai e pili ana i na 140
Auhau hoailona pai, hooloili kanawai o 1876, o na 313
Aupuni, Bila Haawina o ke, 1892–4 217
Aupuni, haawina no ka uku ana i na lilo 48
Auhau maluna o na pepa uhau lealea 20
Awa hou no ke ku ana mai a me ka holo ana aku o na moku mai na aina e 15
Awa o Honolulu, haawina hooholomua eli ana i ka nuku o ke. 13
Awa ku moku, e paniia ke noi ka Papa Ola 63
Awa-pae o ke Aupuni, hoomaopopo kulana o na 65
Awa o Honolulu, ka uku pailata ma ke 80
Awa ku moku mai na aina e mai 46

B.

Balota, hooloili Pauku 13 Mokuna 86 o 1890, kanawai koho ... 16
Balota, hooloili kanawai (1890) koho 249
Banekarupa, hooloili kanawai o 1884, o ka poe 292
Baneko Hunahuna Hale Leta, hoakoakoaia, kanawai 51

B.

KOAO

Baneko Hunahuna Hale Leta, hoopaa poe hoahu dala 49
Baneko Hunahuna Hale Leta, hooloii kanawai (1892) 267
Bela o na poe i hoopiiia ma na hihia karaima 40
Bona o ka Hui Alahao a Aina o Oahu 177
Buke Mahele o 1848, palapala Sila Nui i na aina iloko o ka .. 181
Buro Mahiai a me Ululaau, e hookumu ia i 259
Buro Hoolaha Ike Hawaii i kaupalenaia 265
Bila Haawina o ke Aupuni, 1892–4 217
Na lilo Moi 218
Na haawina kumau 218
Ahaolelo me Aha Kukamalu 218
Oihana Hookolokolo 218
Oihana o ko na Aina E 222
Oihana Waiwai 223
Buro Leta 225
Buro Dute 227
Oihana Loio Kuhina 229
Buro Hoonaauao 233
Oihana Kalaiaina 234, 242
Buro Ana Aina 235
Buro Kakau Kope 235
Buro Hoopae Limahana 236
Buro Oihana Wai 236
Buro o na Hana Aupuni 236
Papa Ola 238
Kela a me keia 239, 245
Ka houluulu ana 247

D.

AOAO

Dala Hawaii, kanawai hoomana hana ana i 9
Dala keokeo, na ke Kuhina Waiwai e hoopuka i palapala kikoo 25
Dala, baneko hunahuna hale leta, hoopaaia 49
Dala hoololi o ke Aupuni, 1892–4 217
Dala auhau Halemai, pehea e hoohana ia ai 60
Dala i aieia aku, kanawai hoomaopopo i ka hoohana 289
Dala no ka uku ana i na lilo Ahaolelo o 1892 308
Dala no na alanui me na alahaka o Honolulu 321
Dala i hooiliia, e kauia ke dute maluna o na 322
Dute, Kanawai o 1878, (Mokuna 28), hoololiia 29
Dute maluna o na waiwai hooilina, e kauia ka 322
Dute o ke kope mai na aina e mai 45
Dute me auhau maluna o ke kope me ramie, hookuuia 137
Dute me auhau maluna o na mea hoohana halakahiki me huaai e ae, hookuuia 138
Dute maluna o na kaa hehihehi wawae 187
Dute ole, hookomoia na mea hana kopa me ke 85

E.

Eemoku Pake, pauku pakui aku i ke kanawai (1892) 288
Eemoku Pake, pauku kanawai hou no ka hoohaiki komo ana mai o na 320
Eemoku Pake, aole e komo mai iloko o keia Aupuni 254

H.

Haawina dala o ke Aupuni, 1892–4 217
Haawina i hookaawaleia no na lilo Ahaolelo o 1892 4
Haawina no na lilo Puhi Ohe, hae a me kipu aloha 6
Haawina hooholomua eli ana i ka nuku o ke awa o Honolulu. 13

H.

AOAO

Haawina hou no na lilo, Ahaolelo o 1892 38
Haawina hooholomua, alahele i ka Lua-o-Pele 6
Hae a me kipu aloha, haawina no na lilo Puhi Ohe 6
Haku me Kauwa, hoololi Kanawai Kivila, Pauku 1420 175
Halakahiki me huaai e ae, hoohoihoi kanu 138
Hale Leta, kanawai hoopaa dala baneko hunahuna 49
Halemai, pehea e hoohanaia ai ke dala auhau 60
Hana, Maui, awa ku moku mai na aina e mai 46
Hana, Maui, hoonohoia i Lunakanawai Hoomalu ma ka mahele ekahi o 4
Hanai me malama holoholona, mana hoopaa ko ka poe 10
Hao kuni, e hoakakaia ke kakau hou ana i na 87
Haumia, hoololi Kanawai kuamuamu me 176
Hawaii, Apana Hookolokolo Ekolu, kanawai hoololi hana o ke kau 17
Hilo, Hawaii, Oihana Kinaiahi no 269
Hilo, Hawaii, he ekolu apana hookolokolo iloko o 27
Hilo me Wailuku, kanawai hooponopono uku kaa lawe ohua ma 301
Hoike ma na hihia hewa, uku o na lilo 3
Holoholona, hoololi kanawai kaohi ma'i iwaena o na 26
Holoholona, haawiia ka mana hoopaa i ka poe hanai 10
Home Luina o Honolulu, apana aina no ka 39
Home liilii, hoololi me hoohuihui kanawai 276
Honoipu, Hawaii, kukalaia i apana ohi dute 15
Honolulu, kanawai hoomalu hana uwila ma 326
Honolulu, haawina dala no na alanui me alahaka o 321
Hope Hamuku, me Hope Makai Nui, he Koronero na 67
Hora poeleele, e lawe na kalaiwa kaa i kukui ma na 12

H.

	AOAO
Hoohoihoi kanu halakahiki me huaai e ae	138
Hoohoihoi mahiai kope me ka ramie	137
Hookamakama, na ka Papa Ola e hoemi i na ma'i mamuli o ka	83
Hookohu ana o na Lunakanawai Hoomalu kuikawa	22
Hookohu Lunakanawai Hoomalu no Hilo Hawaii	27
Hookolokolo ana imua o ke kiure, ke ano o na lawelawe	89
Hookolokolo, hooponopono hou ia ka Oihana	94
Hoolaha o na hana hookolokolo hooponopono waiwai	47
Hoolako ia ai ke Aupuni ma na mea kuai, ke ano e	68
Hoololi Mokuna 19, Kanawai Kivila	34
Hoololi Mokuna 6, Kanawai o 1890	35
Hoololi Pauku 2 Mokuna 71, Kanawai o 1890	37
Hoololi Mokuna 82, Kanawai o 1878	29
Hoololi kanawai papa lawaia me na mea hoopahupahu	11
Hoololi Pauku 12 Mokuna 8 o na Kanawai o 1888, Oihana Makai	14
Hoololi Pauku 13 Mokuna 86 o 1890, Kanawai Koho Balota	16
Hoololi Pauku 2 Mokuna 14 o 1892, pili i ka Apana Hookolokolo Ekolu	17
Hoololi Pauku 388 Kanawai Kivila, e pili ana i na kai lawaia	19
Hoololi Pauku 120 Kanawai Kivila, pili i na Lio Kea	25
Hoopii karaima, kuleana bela ma na	40
Hoololi Mokuna 82, Kanawai o 1890	43
Hoololi Pauku 1 Mokuna 19, Kanawai o 1890	45
Hoololi me hoakoakoa kanawai Baneko Hunahuna Hale Leta	51
Hoololi Mokuna 13, Kanawai o 1870, (manu Piheekelo)	61
Hoololi Pauku 6 Mokuna 2, Kanawai o 1886	62
Hoololi Pauku 1 Mokuna 60, Kanawai Koronero	67
Hoololi Kanawai e pili ana i na Papa Alanui	139

H.

AOAO

Hooloili Pauku 1420, Kanawai Kivila, o na haku me kauwa... 175
Hooloili Pauku 3, Mokuna 34, Kanawai Hoopai Karaima..... 176
Hooloili kanawai o (1892) pili dute maluna o na kaa hehihehi wawae..... 187
Hooloili Kanawai (1890) koho balota..... 249
Hooloili kanawai o (1892), Oihana Hookolokolo 214
Hooloili Kanawai (1892) Baneko Hunahuna Hale Leta..... 267
Hooloili kanawai pakui i ke Kanawai Hoopai Karaima 296
Hooloili kanawai kaohi ma'i iwaena o na holoholona 26
Hooloili Pauku 1281, Kanawai Kivila, uku o na luna hooko kanoba 306
Hooloili Mokuna 28, Kanawai Hoopai Karaima..... 311
Hooloili Kanawai Auhau Hoailona Pai o 1876 313
Hooloili Pauku 69, Mokuna 57 (1892), kanawai hooponopono hou i ka Oihana Hookolokolo..... 349
Hooloili Pauku 55, Kumukanawai o 1887 395
Hooloili Kumukanawai o 1887, ma ka pakui ana'ku i pauku hou, a e kapaia Pauku 83 396
Hooloili kanawai pili i ka Luna Hooia 213
Hooloili Kanawai e pili ana i ke kuai ukana me waiwai kalepa. 183
Hoomana moraki, Hui Alahao a Aina o Oahu..... 177
Hoomanaia ka hana dala Hawaii ana..... 9
Hoomakaukau papa inoa jure a me koho ana..... 7
Hoonohonoho, a i ole, e hoohuihuiia na Kanawai Karaima.... 24
Hoopaa dala baneko hunahuna hale leta, kanawai. 49
Hoopai pepehi kanaka, degere 2... 37
Hoopii hoohalahala, hooloili Pauku 69, Mokuna 57, pili ana i na 340
Hoopii Kivila, manawa e hoomaka ia ai na..... 34
Hui Alahao a Aina o Oahu, kanawai hoomana moraki..... 177

H.

AOAO

Hui lulu Loteri, kanawai hoomana i ke kukulu i..... 366
Hui Uila Hawaii, kaupalenaia, kanawai pili i ka..... 326
Huki a hana niho, hooponopono lawelawe oihana 188
Huli me ke ki ana maluna o ka aina o kahi poe 216

I.

Ilamuku, Hope Ilamuku me Makai Nui, he koronero na..... 67
Iole monoku (mongoose), kapu ka malama me hoolaha ana... 79

J.

Jure, hoomakaukau a me koho ana i na 7

K.

Kaa hehihehi wawae huila lua, e lawe i kukui..... 36
Kaa lawe ohua ma Wailuku me Hilo, hooponopono uku 301
Kahunapule, kumuao, poe kalepa Pake. hiki no ke komo iloko
o keia Aupuni..... 254
Kai lawaia, hooloili Pauku 388 Kanawai Kivila, pili i na..... 19
Kakauolelo Oihana Hookolokolo, e hoopuka palapala hai hewa, 297
Kalaiwa kaa, e lawe kukui lakou ma na hora poeleele..... 12
Kalaiwa kaa ma Wailuku me Hilo, e laikiniia na..... 303
Kanawai Koho Balota, hooloili Pauku 13 Mokuna 86 o 1890.. 16
Kanawai hoohaiki i ke komo ana mai o na eemoku Pake..... 254
Kanawai Kivila, Pauku 388, hooloiiia 19
Kanawai papa lawaia me na mea hoopahupahu, hooloiiia 11
Kanawai hookohu Lunakanawai Hoomalu kuikawa..... 22
Kanawai Kivila, Pauku 915, hooloiiia. 22
Kanawai Karaima, e hoonohonoho, a i ole, e hoohuihuiia..... 24
Kanawai Dute o 1878 (Mokuna 28) hooloiiia 29
Kanawai Hoopai Karaima (Koronero) hooloiiia ke..... 67
Kanawai Baneko Hunahuna Hale Leta. hoakoakoaia..... 51

K.

Kanawai (1892) Baneko Hunahuna Hale Leta, hoololiia 267
Kanawai Home liilii, hooloili me hoohuihui 276
Kanawai haku me kauwa, Pauku 1420 Kanawai Kivila, hoololiia 175
Kanawai Hoopai Karaima, Pauku 3, Mokuna 34, hoololiia 176
Kanawai Hoopai Karaima, hooloili, kanawai o 1890, pili i ka Mokuna 37 o ke 296
Kanawai hookau auhau maluna o na pepa uhau lealea 20
Kaohi ana i na ma'i iwaena o na holoholona 62
Kau Hookolokolo na Waiohinu, Kau, kanawai hooloili hana o ke 17
Kau Komohana, kanawai hoonoho Lunakanawai Hoomalu no. 18
Kauka o-lima, na na makua a me kahu e koho 180
Kauka niho, Papa Ninaninau o ka Oihana 188
Kanu halakahiki me huaai e ae, hoohoihoiia 138
Karaima pepehi kanaka, degere 2 ka hoopai 37
Karaima, kuleana bela na na hihia 40
Kawaihae, Hawaii, hoomahuahuaia ka apana ohi dute o 15
Kiure, na lawelawe hookolokolo ana imua o ke 89
Kinaiahi o Honolulu, waihona dala o ka Oihana 172
Kipu aloha, haawina no na lilo Puhi Ohe, hae a me 6
Kivila, manawa e hoomaka ia ai na hoopii 34
Koho Balota, hooloili kanawai (1890) 249
Kolera, e pale aku i ka ma'i lele 63
Komisina Oihana mahiai me ululaau, na ka Buro e hookohu i. 260
Komisina Hoona kuleana aina, na palapala Sila Nui 181
Komisina hooponopono palena aina 84
Komisina hoonohonoho a hoohuihui Kanawai Karaima 24
Kopa me ke dute ole, kanawai hookomo mea hana 85

K.

AOAO

Kope me ka Ramie, hoohoihoi mahiai ana i ke 137
Kope mai na aina e mai, dute o ke..... 45
Koronero, hoololi Kanawai Karaina, pili i na 67
Kuamuamu, olelo pelapela, kanawai hoololiia 176
Kuhina Waiwai, e hoopuka palapala kikoo dala keokeo 35
Kuhina Kalaiaina, e hoolilo apana aina no ka Home Luina o Honolulu 39
Kuhina o ke Aupuni ma na mea kuai, hoakakaia ka hana a na. 68
Kuhina Kalaiaina, kana hana piii i na awa-pae 65
Kuhina Waiwai, e pani i na awa ke noiia e ka Papa Ola..... 63
Kuhina Kalaiaina, kana mau kauoha malalo o ke Kanawai Alanui o 1892..... 70
Kuhina Kalaiaina, e uku makana no na mongoose i pepehiia.. 79
Kuhina Waiwai, nana e hookohu na pailata o Honolulu..... 80
Kuhina Kalaiaina, e waiho ia'ku iaia na nonoi moho holo balota 250
Kuhina o ko na aina e, e hana i mau rula hoomaopopo i na Pake 257
Kuhina Kalaiaina, oia no ka Peresidena o ka Buro mahiai me ululaau..... 260
Kuhina Waiwai, e hookuu uku leta ma na mea hoolaha ike Hawaii..... 265
Kuhina Kalaiaina, e hookohu i ekolu poe koho i ke kumukuai o na apana aina home liilii..... 276
Kuhina Kalaiaina, e laikini i ka poe kuai alekohola 285
Kuhina Waiwai, hoomanaia e hoaie dala..... 289
Kuhina Kalaiaina, e hoolaha i na mea pili hao kuni..... 88
Kuhina Waiwai, papaia kona uku ana i na auhau kula aia wale no a kauoha ka Papa Hoonaauao..... 141
Kuhina Kalaiaina, e hoolako i ka Ahahui Hoahu a Heluhelu Buke o Honolulu me ka wai Aupuni a me malamalama kukui uwila..... 183

K.

Kuhina Kalaiaina e hoopuka i mau Palapala Sila Nui 171
Kuhina Kalaiaina, e hoopuka laikini waiwai kalepa 184
Kuhina Kalaiaina, e koho i Papa Ninaninau Oihana Kauka Niho 188
Kuhina Kalaiaina, e hana i mau rula hali ohua kaa no Wailuku me Hilo 302
Kuhina Kalaiaina, e lawe aina no ka pono o ka oihana wai o Wailuku 308
Kuhina Waiwai, e ohi dute maluna o na waiwai hooilina 323
Kuhina Kalaiaina, e kudala akea aku i ka pono hoolako malamalama uwila ma Honolulu 326
Kuhina Kalaiaina, e haawi palapala ae puhi waiona 335
Kukui uwila, e loaa wale i ka Ahahui Hoahu a Heluhelu Buke o Honolulu 183
Kukulu me hana ana i na hale iloko o na palena paleahi 62
Kukui, kauoha i na kaa hehiehi wawae huila-lua e lawe 36
Kukui ma na hora poeleele, e lawe na kahaiwa kaa i 12
Kulana o na awa-pae o ke Aupuni, hoomaopopoia 65
Kuleana hoopaa holoholona, kanawai haawi 10
Kuleana bela ma na hihia karaina 40
Kumukanawai o 1887 375

L.

Lawaia me na mea hoopahupahu, hoololi kanawai 11
Lawelawe hookolokolo ana imua o ke kiure 98
Laikini waiwai kalepa, ke ano e noi aku ai i ka 184
Lapaau ana i na ma'i lepera, e ae ia ka 86
Lepera, e hookaawaleia na ma'i 178
Lepera, e ae ia ka lapaau ana i na ma'i 86

L.

	AOAO
Lio Kea, hoololi Kanawai e pili ana i ka malama	25
Lilo Ahaolelo o 1892, haawina hou no na	38
Lilo o ke Kau Ahaolelo o 1892, haawina uku no na	4
Lilo o na Puhi Ohe, hae a me kipu aloha, haawina no na	6
Loteri, kanawai hoomana i Aha lulu	366
Luna Alanui, hoololi kanawai e pili ana i na	139
Lunakanawai Apana, e kii i ke kauwa hoole hana	175
Luna O-lima, na ka Papa Ola e hoonoho i mau	180
Luna Helu Auhau Kuloko, e hookuu auhau aina ululaau	212
Luna Hooia, hoololi kanawai pili i ka	213
Lunakanawai Apana, e noho ma kona apana i hookohuia	215
Luna Dute, e kiai i ke komo ana mai o na Pake	258
Luna Leta Nui, e hooko i na rula o ka Buro Hoolaha Ike Hawaii	265
Lunamakaainana, uku o na	284
Luna Dute Nui, kana hana e pili ana i na waiona metulika	286
Luina o Honolulu, apana aina no ka home	39
Luna Alanui, hoololi kanawai (1890) papa me	43
Luna Aupuni, na lilo Aupuni me ka uku o na	48
Lilo Aupuni, haawina no ka uku ana i na	48
Luna Nui o na Hana Hou, e apono i na hana	62
Lehulehu, kuleana ma na awapae o ka	65
Luna Aupuni ma na mea kuai, hoakakaia ka hana a na	68
Lunakanawai Apana, mana hookolokolo malalo o ke Kanawai Alanui o 1892	78
Luna Dute Nui, nana e hoike aku na pailata o Honolulu	80
Lunakanawai Hoomalu kuikawa, kanawai hookohu	22
Lunakanawai Hoomalu no Hilo, Hawaii	27
Lunakanawai Hoomalu no ka mahele ekahi, Apana o Hana Maui	4

L.

AOAO

Lunakanawai Hoomalu no ka Apana o Waimea, Kauai 5
Lua-o-Pele, haawina hooholomua, alahele i ka..... 6
Lunakanawai Hoomalu no Kau Komohana, kanawai hoonoho. 18
Luna hooko kanoha, kanawai hooponopono i ka uku o na.... 306

M.

Maheleolelo me na hoike ma na hihia hewa, o na uku..... 3
Mahele o 1848, palapala Sila Nui o na aina mai ka..... 181
Mahiai kope me ramie, hoohoihoiia ka 137
Mahiai me ululaau, e hookumuia i Buro..... 259
Ma'i lele Kolera, e pale aku i ka..... 63
Ma'i mamuli o ka hookamakama, e hoemi ka Papa Ola..... 83
Ma'i lepera, e ae ia ka lapaau ana i na..... 86
Ma'i iwaena o na holoholona, kanawai kaohi..... 26
Ma'i lepera, kanawai hookaawale i na..... 178
Makaweli, Kauai, awa ku moku mai na aina e mai 46
Malama ana i na Lio Kea, hoololi kanawai. 25
Malama holoholona, mana hoopaa ko ka poe hanai me..... 10
Malamalama uwila ma Honolulu, kanawai kudala pono 326
Manawa e hoomaka ia ai na hoopii Kivila..... 34
Manu maina (Piheekelo) e pepehiia..... 61
Moiwahine, ka hoohana ana i ke dala auhau Halemai..... 60
Mokuna 22 o 1874, a me ka Mokuna 13 o 1890, hoololiia.... 22
Monoku (mongoose), kapu ka hoolaha me malama iole 79
Moraki, Hui Alahao a Aina o Oahu, hoomana moraki..... 177

N.

Nupepa hoolaha i na hana hooponopono waiwai 47
Nuku o ke awa o Honolulu, haawina hooholomua eli ana i ka. 13

O.

AOAO

Oihana Hookolokolo, hooponopono hou ia ka 94
Na Aha Hookolokolo Apana 96
Na Aha Hookolokolo Kaapuni 107
Na Lunakanawai Kaapuni ma ke Keena 111
Ka Aha Hookolokolo Kiekie 119
Na Kakauolelo o ka Oihana Hookolokolo 123
Na hoopii hoohalahala 127
Na hoohalahala kumu 130
Oihana Alanui, kanawai pili i ka 191
Ka hookuu ana o na hana 192
Ka hana ana 193
Hoolaha o ka noho ana o ke kiure e hoolohe 194
Na hana a ke kiure 194
Aole ka hoapono ole ana o ke kiure he mea ia e pale ai i ka hoopii ana o keia mua aku 195
Ka hana mamuli o ka olelo hooholo a ke kiure 195
E kapiliia na olelo hoolaha—e waihoia ae na koi ana .. 196
E hooko ia aku maluna o na ona ka hoolaha e waiho ae i na koi 196
E hoouna ka Lunakanawai i na koi i ke Kuhina 197
E hooponopono no ke Kuhina me ka mea koi 197
Ka hookohu ana i na Komisina 197
E haawi aku na Komisina i ka hoolaha i na poe koi... 198
Olelo hooholo—Pehea i loaa ai—ke ano 198
Pili i ke Aupuni ke kuleana aina mamuli o ka haawiia ana aku o ka olelo hooholo a me ka haawi ana aku i ka mea i hooholoia 200
Kuleana aina i hoopaapaaia 201
E hiki no i ke Kuhina e hooponopono i ke koi 202

O.

AOAO

Oihana Manawa no ka hookaawale ana aku i ka waiwai..... 202
Na pomaikai me na hoowaiwai ana..... 202
Huina e heluia ai—Pehea e maopopo ai..... 203
Hoolaha no ka hoolohe ana i ka mea pili hoowaiwai. . 204
Olelo hooholo hoowaiwai..... 204
Na ka olelo hooholo hoowaiwai e hoala ae i kuleana hoopaa..... 205
E loaa ka ukupanee i ka helu hoowaiwai i hookaa ole ia 206
Na hoopii hoohalahala—Na aha hookolokolo hoohalahala..... 206
Na mea e pono ai o ka hoopii hou ana ae..... 206
Ka lawe ana ae i na moolelo ma ka hoopii hou ae..... 208
Ka auhau ana i na koina..... 208
E hoopii hou ae no ke Kuhina..... 208
E hoolaweia na hoowaiwai ana mai na poho..... 208
Hooia no ka hookoia ana o ka hoolaha..... 209
Paa na olelo hooholo a na Komisina..... 209
Aole o ka make a o ke kupono ole paha ka mea e hoopau ai i na hana..... 209
Aole ka hooponopono wale ana he mea e hoolilo ai i na hana i mea mana ole..... 209
Ke kuleana a me ka hookaawale ana i na alaloa..... 210
He auhau ka hana hou maluna o ka apana..... 210
Uku o na Komisina..... 210
Ka hana a ka Hanuku a me na Makai Nui..... 211
Hoopau ana i na kanawai e ku nei..... 211
Oihana Kinaiahi no Hilo, Hawaii..... 269
Na hoakaka laula..... 269
Ka Luna Nui..... 270

O.

AOAO

Oihana Na lala o ka Oihana Kinaiahi 272
Na Puali Kinaiahi..... 273
Na pauahi 274
Oihana Hoomalamalama Uwila o Honolulu—
Hoopaa ana o ka mea hana aelike e hoolako i ka uwila. 327
Bona e hoopaa ai no ka hockoia ana o ka aelike 329
Na rula me na hooponopono ana 329
Papaia na pou a me na uwea i ae ole ia ma na alanui.. 330
E nanaia na hana a ka mea hana aelike..... 331
E waihoia ae na hoike e ka mea hana aelike..... 331
Na hookuu ana mai ka pono kaokoa 332
Na uku o na mea hana o ke Aupuni..... 332
Ua hiki e laweia na kahua hana o ka mea hana aelike o ke Aupuni 333
Oihana Alanui, Kanawai hooponopono—
Hoakaka i ke ano o ke alanui o ka lehulehu..... 70
Haawiia ana o na alanui e kekahi poe..... 71
Ka haalele ana, a i ole ia, ka haawi ana..... 71
No ke Aupuni na alanui 71
Hooponopono ana o na alanui e ke Kuhina Kalaiaina.. 72
E hana ka ona i uwapo maluna o na auwai hoomaloo a hoopuka paha e oki ana i ke alanui 72
E malama ke Aupuni i na alahao, na auwai nui a me na auwai liilii maluna o ke alanui 72
Na puka-pa ma na alanui o ka lehulehu 73
Na ala aoao hele wawae..... 73
Na ka ona a mea e pili mai ana paha e hana ma kona iilo ponoi iho.... 74
E hana ka ona i na ala aoao 74

O.

AOAO

Oihana Fomohewa ma na ala aoao 74
Kanu ana me hana ino ana i na laau 75
He mikamina ka hanaino kolohe ana i na laau 75
Palapala aina me moolelo o na alanui 76
Ana ana i ka loihi—na pohaku kuhikuhi mile 76
Kahi e hoomaka ai ke ana mile ana. 77
Na papa kuhikuhi me na pou 77
Na inoa alanui 77
Na lilo—hoopai no ka mikamina 78
He mikamina ke kue ana i na rula 78
Mana o ka Aha Hookolokolo Apana 78

Opiuma, na poo malalo o ke Kanawai—
Ka hookomo ana mai a me ka bona ana i ka opiuma . . 342
Ua hiki no ka opiuma ke unuhiia no na hana laau lapaau 342
Palapala hoike no ka unuhi ana aku no na hana lapaau, 343
Hoopai no ke kueia e na kauka lapaau 343
Hoopai no ke kueia e na poe pa'ipa'i laau a me kahi poe e aku 344
Na hoailona pai no na ipu opiuma 345
E hoike helu ia na hoailona pai, a e puunaue ia no ka hoohana ana aku 345
E koi ia aku na bona no na auhau dute 346
Na na luna dute e hoopili a hoopau i na hoailona pai . . 347
Hoopai no na luna dute e kue ana i na hoakaka hoailona pai 347
Hoopai no ka hana apuka ana i na hoailona pai 348
Hoopai no ke apuka ana i na inoa o na luna aupuni i kakauia, a pela aku 348

O.

AOAO

Oihana Hoopai no ka hoohana epa ana i na ipu i kukuniia... 348
No na laikini 349
No ka palapala noi no ke kuai a haawii ana o na laikini. 350
E hoolako ka mea paa laikini i na pono no ke puhi opiuma ana..... 352
Na ka mea paa laikini no e hoomakaukau i mau wahi hou aku no ke puhi ana..... 353
Bona a ka mea paa laikini e waiho ae ai..... 353
Hoopai no ke kueia o na kumu o ka laikini..... 355
Hoopai no ka uhaki ana i na olelo o ka bona laikini... 355
Na hora o ke pani ana i na wahi i laikiniia..... 356
Ka hele kipa ana a me ka nana ana i na wahi i laikiniia, 357
Aohe hooloii e hanaia ma na wahi i laikiniia..... 358
E kauia na papa inoa maluna ae o na wahi i laikiniia.. 358
Aohe waiona e kuaiia, a i ole ia, aohe oihana e ae e lawelaweia ma kahi i laikiniia..... 359
Hoopai no ka malama ana i ka opiuma i hoailona pai ole ia ma kahi i laikiniia 359
Hoopai no ka hoopae malu ana a me ka hoolako kue kanawai ana i ka opiuma..... 360
Hoopai no ka paa hoomalu ana i ka opiuma i hoailona pai ole ia..... 360
Hoopai no ka malama ana i ka opiuma, koe nae ma na wahi i laikiniia..... 361
Opiuma i halihaliia mai ka oihana dute aku..... 361
Unuhi ana i ka opiuma mai ka bona aku..... 363
Ka manawa o ke kanawai e mana ai..... 365
Ka lilo wale ana a me ka hoolilo ana i ka opiuma i malama kue kanawai ia..... 363

O.

AOAO

Oihana ka hoolilo ana o ka opiuma i lawe wale ia a i hooliloia aku 364
Ka hoolilo ana o na dala hoopai 364
Na kanawai i hoopauia 365
Na ka luna kudala i laikiniia e kuai i na laikini 365
Ohua ma Wailuku me Hilo, kanawai hooponopono uku kaa lawe 301
Ohumu e kukulu i poai alunu ma na mea kuai, kapu ka 312
Oihana Hookolokolo, kanawai hooponopono o 1892, hoololiia. 340
Oihana Leta o ke Aupuni, hoololi me hoakoakoa Kanawai Baneko Hunahuna 51
Oihana Makai, kanawai hoololi Pauku 12 Mokuna 8 o 1888, pili 14
Oihana Wai o Wailuku, aina no ka pono o ka 308
Oihana Hookolokolo, hoololi kanawai o (1892) 214
Oihana Kinaiahi o Honolulu, waihona dala o ka 172
Oihana huki a hana niho, hooponopono lawelawe 188
Oleomargarine, aole e hanaia ka waiubata me ka 266
Olelo pelapela, kuamuamu a haumia, kanawai hoololiia 176
Olelo hoolaha i na ona o na hao kuni 88
O-lima, kanawai pili i ka 180
Opiuma, Kanawai hoomana hookomo me kuai 342

P.

Pailata me ka uku pailata ma ke awa o Honolulu 80
Pake, Pauku Kanawai hou no ka hoohaiki komo ana mai o na eemoku 320
Pake, aole e komo mai iloko o keia Aupuni na eemoku 254
Pake, pauku pakui aku i ke kanawai (1892) eemoku 288

P.

AOAO

Palapala Sila Nui. e hoopuka aku ke Kuhina Kalaiaina 181
Palapala hai hewa, kanawai hoakaka i na 296
Palapala kikoo dala keokeo, na ke Kuhina Waiwai e hoopuka. 35
Palena aina, hooloihi ia aku ka manawa o na Komisina hoo-
ponopono 84
Palena palcahi, kukulu ana i na hale iloko o na 62
Papa Alanui me Luna Alanui, hooloili kanawai (1890)..... 43
Papa Ola, e ae i ka lapaau ana i na ma'i lepera 86
Papa Ola, e hoèmi i na ma'i manuli o ka hookamakama 83
Papa Ola, e noi i ke Kuhina Waiwai e pani i na awa 63
Papa Alanui, hooloili kanawai e pili ana i na..... 139
Papa Hoomaauao, nana e kikoo na auhau kula ma ka Waihona 141
Papa Elele Oihana Kinaiahi o Honolulu, hoolilo dala..... 172
Papa Ola, hookaawale ana o na ma'i lepera..... 178
Papa Ola, e hoonoho i mau luna o-lima..... 180
Papa Ninauinau o ka Oihana Kauka Niho 188
Papa Ola, he mana unuhi opiuma kona..... 343
Pepa uhau lealea, kanawai hookau auhau maluna o na..... 20
Pepehi kanaka, degere 2, hoopai o ka..... . 37
Piheekelo, e pepehiia ka manu 61
Poe hoahu dala baneko hunahuna hale leta, hoopaaia..... 49
Puhi Waiona, hoomanaia ka 335
Puhi Ohe, hae a me kipu aloha, haawina no na lilo..... 6

R.

Ramie, hoohoihoi mahiai ana i ke kope me ka..... ... 137
Rula no na mea hana kopa, me ke dute ole 85

U.

AOAO

Uku o na Luna Aupuni me lilo o ke Aupuni..... 48
Uku pailata ma ke awa o Honolulu 80
Uku o na luna aupuni, hoomanaia ka uku a Nov. 30, 1892.... 82
Uku o na maheleolelo me na hoike ma na hihia hewa 3
Uku me loaa o na Makai o ke Aupuni, hooponoponoia..... 14
Uku o na Lunamakaainana 284
Uku o na luna hooko kanoha, &c., hooponoponoia ka 306
Ululaau, hookuu auhau aina.. 212
Ululaau me mahiai, e hookumu ia i Buro.. 259
Ululaau, Kanawai hoopakele i na..... 283
Uwila ma Honolulu, kanawai hoomalu hana..... 326

W.

Wai Aupuni, e loaa wale i ka Ahahui Hoahu a Heluhelu Buke o Honolulu..... 183
Waihona Aupuni, malaila e waiho ia'i na auhau kula..... 141
Waihona dala o ka Oihana Kinaiahi o Honolulu..... 172
Wailuku a me Hilo, kanawai hooponopono uku kaa lawe ohua ma 301
Wailuku, aina no ka pono o ka oihana wai o..... 308
Waimea, Kauai, awa ku moku mai na aina e mai..... 46
Waimea, Kauai, hoonohoia i Lunakanawai Hoomalu ma 5
Waiona, aeia ka puhi..... 335
Waiwai, hoolaha o na hana hooponopono 47
Waiohinu, Kau, Hawaii, hoololiia na hana kau malaila..... 17
Waiona metulika, ka hookomo ana mai me kuai ana..... 285
Waiubata, na hana epa ma ke kuai ana i ka..... 266
Waiwai Kalepa, hooloii kanawai e pili ana i na 183
Waiwai hooilina, e kauia ke dute maluna o na..... 322